

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Evaluatie Archeologie 2023

Uitvoering archeologieregelgeving

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Evaluatie Archeologie 2023
Uitvoering archeologieregelgeving

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. **xxx**

AUTEURS

Sander De Ketelaere en Maarten Vermeyen

JAAR VAN UITGAVE

2024

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed, Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency, Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE

Drogen - 't Heilig Huizeke: Romeins silhouettefiguurtje (niet op schaal)
Copyright foto: De Logi & Hoorne bv

agentschap Onroerend Erfgoed
Koning Albert II Laan 15 bus 236
1210 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroenderfgoed.be
www.onroenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

weblink van DOI
ISSN 1371-4678
D/2024/3241/**xxx**

////////////////////////////////////

EVALUATIE

ARCHEOLOGIE 2023

Uitvoering archeologieregelgeving

////////////////////////////////////

SANDER DE KETELAERE EN MAARTEN VERMEYEN

INHOUD

SAMENVATTING	6
1 DOEL EN AANPAK VAN DE EVALUATIE 2022	9
1.1 WAARVOOR DE EVALUATIE DIENT.....	9
1.2 HOE DE EVALUATIE TOT STAND KWAM.....	9
2 PRO MEMORIE: HET ARCHEOLOGISCH PROCES	11
2.1 INLEIDING	11
2.2 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BIJ VERGUNNINGSPLICHTIGE INGROPEN IN DE BODEM.....	11
2.3 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN.....	12
2.4 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDSTEN	13
2.5 TOELATINGSPLICHTEN VOOR DE ERKENDE ARCHEOLOOG	13
3 WIJZIGINGEN REGELGEVING SINDS VORIGE EVALUATIE	14
4 CONTEXT: INVENTARIS, BESCHERMINGEN, ACTOREN	15
4.1 INLEIDING	15
4.2 VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONES	15
4.3 BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES.....	15
4.4 KAART MET GEBIEDEN WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED TE VERWACHTEN VALT (GGA).....	16
4.5 ERKENDE ARCHEOLOGEN.....	16
4.6 ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN	16
4.7 ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN	17
4.8 ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS	17
4.9 ERKENDE METAALDECTORISTEN.....	17
5 HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT IN CIJFERS.....	18
5.1 INLEIDING	18
5.2 TOELATINGEN VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	18
5.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S	18
5.4 ARCHEOLOGIERAPPORTEN	20
5.5 EINDVERSLAGEN.....	20
5.6 TOELATINGEN ONDERZOEK VANUIT WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN.....	21
5.7 TOEVALSVONDSTEN	21
6 EFFECTEN OP ACTOREN	22
6.1 INLEIDING	22
6.2 EFFECTEN OP ERKENDE ARCHEOLOGEN	22
6.2.1 MARKTOMVANG EN ACTIVITEITSGRAAD	22
6.2.2 TOEZICHT EN KWALITEITSCONTROLE	24
6.3 EFFECTEN OP ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN EN INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN	26
6.4 EFFECTEN OP ERKENDE METAALDECTORISTEN.....	28
6.5 EFFECTEN OP ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS	29
7 EFFECTEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES	30
7.1 INLEIDING	30
7.2 EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN OP LOPENDE BOUWWERVEN.....	30
7.3 EFFECTEN VAN VOORONDERZOEK OP HET VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES	30
7.3.1 VERGUNNINGSTRAJECTEN MET ARCHEOLOGIENOTA: HOEVEEL, WAAR, WAT, WIE?.....	30
7.3.2 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: WELK SOORT ONDERZOEK IS NODIG?.....	31
7.3.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: WELKE MAATREGELEN?	33

7.3.4	ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: HOELANG DUURT HET?.....	35
7.4	EFFECTEN VAN OPGRAVINGEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES.....	37
7.5	ARCHEOLOGIETRAJECT EN RUIMTELIJK PROCES: DE FLOW	38
8	FINANCIËLE EFFECTEN	40
8.1	INLEIDING.....	40
8.2	FINANCIËLE EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN	40
8.3	PREMIE VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM.....	40
8.4	PREMIE VOOR BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN	41
8.5	SOLIDARITEITSFONDSEN.....	41
8.6	PROJECTSUBSIDIES SYNTHESE-ONDERZOEK.....	42
8.7	ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S.....	42
8.8	OPGRAVINGEN.....	44
8.9	TOTALE FINANCIËLE EFFECTEN	44
9	MEERJARENEFFECTEN	46
9.1	INLEIDING.....	46
9.2	EVOLUTIES.....	46
9.3	RETROACTIEF	48

SAMENVATTING

Het evaluatierapport 2023

Naar jaarlijkse traditie geeft het agentschap Onroerend Erfgoed een stand van zaken over de effecten van de archeologieregelgeving. Het rapport “Evaluatie archeologie 2023. Uitvoering regelgeving” schetst een objectief beeld van de effecten op actoren, het vergunnings- en bouwtraject en het financiële aspect. We bieden ook informatie over de kostprijs van opgravingen. Het aspect kenniswinst komt uitgebreid aan bod in het zuster rapport “Evaluatie Archeologie 2023. Kenniswinst archeologieregelgeving”.

De belangrijkste vaststellingen over de uitvoering van de regelgeving:

- We hebben een goed zicht op volledige archeologietrajecten, van vooronderzoek tot en met opgraving. De opgravingen komen goed in beeld, zowel wat betreft kosten als kenniswinst.
- Het gros van de tendensen toont een lichte stijging. Ze zijn weliswaar nog niet op het niveau van 2021, maar mogelijk was dat jaar een uitschieter naar boven toe.
- Het aantal vastgestelde archeologische zones wijzigt niet. Wel komt er één beschermde archeologische site bij.
- De kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, beslaat intussen 2,51% van het Vlaamse grondgebied.
- Eind 2023 telden we in totaal 340 erkende archeologen. Van deze 340 zijn er 307 natuurlijke personen en 33 rechtspersonen.
- In 2023 werden 2.034 items aangemaakt in Mijn Erkenning. Bij 1.543 items werd er tekstuele feedback gegeven. De meeste feedback ging over “bepaling strategie, methoden en technieken “ en over “inschatting archeologische waarde en kennispotentieel”.
- In 2023 werden er drie nieuwe onroerenderfgoedgemeenten (OEG’s) erkend. Eén OEG besloot de erkenning terug in te leveren. Hun aantal stijgt hiermee naar 24, goed voor 8% van de Vlaamse gemeenten. Zij behandelden in 2023 10,1% van de archeologiedossiers, wat een iets groter aandeel is dan in 2022 (7,3%). Dit is voornamelijk te wijten aan de nieuwe onroerenderfgoedgemeenten. Qua aktenames ligt de beoordeling door het agentschap en de erkende gemeenten in dezelfde lijn. 21 van de 24 OEG's laten zich bij het beoordelen van archeologienota’s en nota’s ondersteunen door een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED).
- Het aantal erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED’s) steeg in 2023 naar 32. Ze vertegenwoordigen samen 224 gemeenten.
- In elke provincie is minstens één erkend onroerenderfgoeddepot gevestigd, in vier provincies minstens twee.
- Archeologen geven aan dat ze de ensembles van opgravingen in iets meer dan de helft van de gevallen (54,2%) bij (erkende en niet-erkende) onroerenderfgoeddepots onderbrengen en in iets minder dan een derde van de gevallen bij de initiatiefnemer.
- Het aantal erkende metaaldetectoristen steeg in 2023 tot 8.654 erkende detectoramateurs. Daarvan deden er 204 in totaal 1.188 meldingen van metaaldetectievondsten.
- Het aantal nieuw gestarte archeologietrajecten (opmaak archeologienota’s) steeg licht (van 2.335 naar 2.382).
- Ook het uitgestelde vooronderzoek (opmaak nota’s) steeg licht (van 798 naar 822 stuks).

- Bij 2.382 archeologienota's (88,7%) en 822 nota's (91,2%) volgde na beoordeling door het agentschap of de erkende onroerende goederen gemeente een aktename, al dan niet onder voorwaarden. Circa negen op de tien gemelde archeologienota's en nota's verkreeg dus een aktename (net als in 2022), voornamelijk bij de eerste indiening. De mediaan voor het opstellen van een archeologienota lag in 2023 op vier dagen, hetzelfde als in 2022. Bij de nota's was de mediaan met vijf werkdagen ook gelijk aan 2022.
- De beperkte samenstelling is van toepassing bij 5,5% van de archeologienota's. Deze nemen minder tijd in beslag dan een gewone archeologienota. De mediaanduurtijd daarvoor lag in 2023 op twee dagen.
- De erkende archeologen type 2 namen 9% van de archeologienota's voor hun rekening.
- Het aantal ontvangen archeologierapporten steeg van 202 naar 258, waarvan er 178 volgden op een verplichte opgraving bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Er waren in 2023 144 meldingen van toevondsten. 13 van deze meldingen leidden tot een opgraving. In totaal kostte het verwerken van toevondsten 947.355 euro.
- De 205 eindverslagen die kaderen in een ontwikkelingsproject betekenen een stijging van 19,9% ten opzichte van 2022.
- 12,5% van de bouwvergunningen voor nieuwbouw (vergunningen exclusief renovatie) kreeg te maken met een archeologienota. Inclusief renovatie, dus alle bouwvergunningen in Vlaanderen samen, is dat 6,5%. Dat is iets meer dan in 2022.
- 90,3% van de archeologienota's met aktename beperkte zich tot een bureauonderzoek. In amper één op de tien gevallen gebeurt nog landschappelijk bodemonderzoek of proefsleuvenonderzoek voorafgaand aan de vergunningsaanvraag.
- 37% van het uitgestelde vooronderzoek beperkte zich tot de aanleg van proefsleuven en 10,5% tot landschappelijk bodemonderzoek. Een combinatie van beide gebeurde in 26,4% van de gevallen. Archeologisch booronderzoek kwam in bijna 6,5% van de nota's voor.
- De maatregelen in archeologienota's en nota's lopen gelijk met het voorgaande jaar: Archeologienota's kiezen voornamelijk voor uitgesteld vooronderzoek (59,2%) of geen verdere maatregelen (37,1%). Nota's eindigen vooral zonder verdere maatregelen (76,9%) of stromen door naar een opgraving (17,8%). Behoud in situ blijkt nauwelijks mogelijk.
- 265 meldingen van aanvang opgraving waarvan 220 opgravingen bij ruimtelijke ontwikkelingen namen een start in 2023 en van 178 opgravingen werd het veldwerk afgerond.
- Driekwart van de opgravingen was wat betreft veldwerk afgerond binnen 65 werkdagen. Het gros van de opgravingen heeft daarmee een relatief beperkte impact op het tijdsverloop van het bouwproces.
- Er werden in 2023 308 eindverslagen ingediend. 205 hiervan volgden op een opgraving in het kader van vergunningsplichtige ingrepen.
- 53 bouwheren kregen een premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem, voor in totaal 342.176 euro. Daarnaast ontvingen 18 initiatiefnemers een premie voor buitensporige opgravingskosten, samen goed voor 553.011 euro. De premie menselijke inhumatie-resten werd in 2023 nog niet aangevraagd.
- In het kader van de projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek kunnen zes projecten rekenen op een betoelaging, met een totaalbedrag van 940.000 euro.
- De kostprijs voor archeologisch vooronderzoek en de opmaak van archeologienota's en nota's in 2022 bedroeg in totaal 9,9 miljoen euro. Daarvan staat ongeveer 4,8 miljoen euro op het conto van archeologienota's en ging 5,1 miljoen euro naar nota's.
- De opgravingen met eindverslag in 2023 kosten samen 10,2 miljoen euro. Deze sterke stijging van de kostprijs is voornamelijk te wijten aan vier grote dossiers die in 2023 werden afgerond.
- De totale gekende directe uitgaven voor de uitvoering van de archeologieregelgeving bedroegen 22,8 miljoen euro in 2023, waarvan de initiatiefnemers 21 miljoen euro voor hun rekening namen en de Vlaamse overheid 1,8 miljoen euro bijdroeg.

//

- De eenheidsprijzen van alle onderzoeksmethoden dalen. Deze dalingen hebben ook impact op de mediaanprijzen voor archeologienota's en nota's, die verminderen naar respectievelijk 1.600 en 4.000 euro. Bij de nota's is er wel een grotere variatie in kost. Driekwart van de nota's heeft een kostprijs lager dan 6.000 euro.
- Met een kostprijs van maximaal 42.000 euro vatten we driekwart van alle opgravingen.

1 DOEL EN AANPAK VAN DE EVALUATIE 2023

1.1 WAARVOOR DE EVALUATIE DIENT

Artikel 5.6.1. van het Onroerendergoeddecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering jaarlijks de effectiviteit van het archeologiehoofdstuk evalueert. Die evaluatie moet een beschrijving en beoordeling bevatten van de sterktes en te verbeteren punten, de kansen en de moeilijkheden bij archeologisch onderzoek en de financiering ervan. De Vlaamse Regering legt deze evaluatie voor aan het Vlaams Parlement.

Ter voorbereiding van deze evaluatie bezorgt het agentschap Onroerend Erfgoed jaarlijks een rapport aan de Vlaamse Regering. In dit rapport komen ten minste de volgende elementen aan bod:

- een overzicht van het aantal vooronderzoeken en opgravingen, alsook de duur ervan;
- een overzicht van de resultaten van die onderzoeken;
- een overzicht van de voorgestelde en goedgekeurde maatregelen uit de archeologienota;
- de financiële implicaties van het archeologisch onderzoek en de werking van het archeologisch solidariteitsfonds.

Het rapport “Evaluatie archeologie 2023: uitvoering archeologieregelgeving” biedt de inzichten die de basis vormen voor de jaarlijkse evaluatie. Het is een objectieve weergave van de actuele situatie met betrekking tot de uitvoering van de archeologiebepalingen van het Onroerendergoeddecreet en -besluit.

1.2 HOE DE EVALUATIE TOT STAND KWAM

Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelde een indicatorenset om de noodzakelijke gegevens aan te reiken voor de evaluatie van de archeologieregelgeving. De meting in functie van dit rapport behandelt de periode van 1 januari tot en met 31 december 2023. Naast de indicatoren nemen we ook extra gegevens mee die binnen het agentschap of daarbuiten beschikbaar zijn. Op basis van al deze data maken we bijkomende analyses die bepaalde aspecten verder uitdiepen.

Het beschikken over correcte basisdata vormt het belangrijkste uitgangspunt bij een dergelijke evaluatie. Vooraleer basisgegevens te gebruiken, gebeurde daarom eerst een doorlichting van de kwaliteit ervan. Sterk afwijkende cijfers blijven buiten beschouwing in de analyses. Op die manier waken we erover dat de verzamelde gegevens voldoende representatief en betrouwbaar zijn.

Het evaluatierapport vertrekt zo veel mogelijk vanuit effecten en resultaten, en niet vanuit de achterliggende processen. Het beperkt zich tot feiten, duidingen en waar mogelijk interpretaties. Het bevat geen waardeoordeel of aanbevelingen over een optimalisering van het beleid of de uitvoering daarvan. Die horen thuis in afzonderlijke beleidsaanbevelingen, gericht aan de minister en de Vlaamse Regering.

De evaluatie archeologie 2023 volgt zo veel mogelijk de opbouw en inhoud van de rapporten over de voorgaande werkjaren. De inhoud kreeg uiteraard een update maar de opbouw en de vorm van het verslag bleven globaal dezelfde. Op die manier is een eenvoudige vergelijking mogelijk.

Het rapport omvat 9 hoofdstukken.

De inleidende hoofdstukken gaan in op het doel en de aanpak van de evaluatie (hoofdstuk 1), het archeologisch proces (hoofdstuk 2), de wijzigingen aan de regelgeving die in werking traden sinds de vorige evaluatie (hoofdstuk 3) en de context waarbinnen de archeologiebepalingen zich situeren (hoofdstuk 4).

De eigenlijke gegevensanalyse en -interpretatie omvat cijfermatige basisgegevens over het archeologisch traject (hoofdstuk 5) en vervolgens een beschrijving van de waargenomen effecten. Daarbij komen achtereenvolgens de effecten op actoren (hoofdstuk 6), de effecten op het vergunnings- en bouwproces (hoofdstuk 7) en de financiële effecten (hoofdstuk 8) aan bod. Een afzonderlijk hoofdstuk gaat in op de meerjarige tendensen en biedt inzicht in archeologische trajecten die volledig zijn afgerond, ongeacht het jaar waarin dat gebeurde (hoofdstuk 9). Dat laat inzichten op langere termijn toe.

Bij het rapport horen volgende bijlagen:

- Bijlage 1 “Indicatoren” bevat de indicatorenfiches die de basis vormen van het rapport. Elk daarvan bevat een omschrijving van de indicator, een grafische voorstelling van de cijfers en een toelichting.
- Bijlage 2 “Analyses” verzamelt de resultaten van de verdere uitwerking van de indicatoren en bijkomende data en geeft ze grafisch weer.

In het rapport zelf staan geen afbeeldingen, tabellen of grafieken: de teksten hebben de bedoeling op zichzelf verstaanbaar te zijn. Wel verwijst elk tekstdeel telkens naar de indicatoren of analyses waar het op voortbouwt. Op die manier kan de lezer zelf bepalen welke basisdata hij wil raadplegen of wanneer hij een grafische voorstelling wil zien. Elke indicator en analyse heeft een eigen nummer en is in oplopende volgorde opgenomen in de desbetreffende bijlagen¹. Wanneer de tekst verwijst naar “monitor” of “evarch”, gevolgd door een cijfer, dan zijn deze terug te vinden in de bijlage “indicatoren” (bijlage 1). Hetzelfde geldt voor de verwijzing “analyse”. Die zijn terug te vinden in de bijlage “analyses” (bijlage 2).

Het rapport vormt een tweeluik met het rapport “Evaluatie Archeologie 2023. Kenniswinst archeologieregelgeving”. Daarin komen de baten van het archeologische traject aan bod, met name de nieuwe inzichten en toegenomen kennis over het menselijke verleden in Vlaanderen².

¹ De nummers van de indicatoren en analyses vormen niet noodzakelijkerwijs een doorlopende reeks. Sommige nummers verdwenen uit de reeks omdat de indicator of analyse niet meer uitgevoerd is in het kader van deze evaluatie. Omwille van vergelijkbaarheid met voorgaande evaluaties is ervoor gekozen de bestaande nummering aan te houden. Nieuwe analyses of indicatoren worden achteraan de reeks toegevoegd..

² A. Eryvynck, K. Haneca, R. Annaert, I. In ‘ Ven, I. Jansen, M. Martens, E. Meylemans, A. Lentacker (2023) Evaluatie Archeologie 2022. Kenniswinst archeologieregelgeving. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

2 PRO MEMORIE: HET ARCHEOLOGISCH PROCES

2.1 INLEIDING

In het archeologisch proces staat onderzoek centraal. Het Onroerendergoeddecreet onderscheidt drie trajecten die dit onderzoek kan volgen. Ofwel is het onderzoek als een verplichting gekoppeld aan ruimtelijke ontwikkelingen, ofwel is het van wetenschappelijke aard, ofwel vindt het plaats naar aanleiding van een toevalsvondst.

Het archeologisch onderzoek omvat zowel archeologisch vooronderzoek (zonder of met ingreep in de bodem) als archeologische opgravingen. Voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen is steeds een vorm van toelating vereist. Bovendien gelden er per traject specifieke rapporteringsverplichtingen via de archeologienota, de nota, het archeologierapport of het eindverslag.

De belangrijkste spelers in het archeologisch proces zijn initiatiefnemers, erkende archeologen, vergunningverlenende overheden, het agentschap Onroerend Erfgoed, erkende onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten, erkende onroerendergoeddepots en de afdeling Handhaving van het departement Omgeving. Hun rol of opdracht wisselt naargelang het traject dat wordt gevolgd.

2.2 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BIJ VERGUNNINGSPLICHTIGE INGREPEN IN DE BODEM

Het Onroerendergoeddecreet bevat specifieke verplichtingen voor de aanvrager van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem, de initiatiefnemer. Zo is die in bepaalde gevallen verplicht om een archeologienota toe te voegen aan zijn omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen of voor het verkavelen van gronden.

De verplichting om een archeologienota te laten opmaken, hangt af van een aantal drempelcriteria bepaald in artikel 5.4.1 (stedenbouwkundige handelingen) en artikel 5.4.2 (verkavelen van gronden) van het Onroerendergoeddecreet. Die maken een onderscheid op basis van onder meer de perceelsoppervlakte, de ruimtelijke bestemming van de grond en het statuut van de aanvrager. Ook de ligging van het terrein is bepalend: voor percelen in beschermde archeologische sites gelden bijvoorbeeld strengere criteria dan voor percelen die binnen een vastgestelde archeologische zone liggen, waarbinnen dan weer strengere criteria gelden dan voor percelen die zich erbuiten bevinden. Anderzijds worden er ook gebieden vastgesteld waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Als een vergunningsaanvraag volledig betrekking heeft op zo'n gebied, geldt voor de aanvrager in alle situaties een vrijstelling en is een archeologienota niet nodig.

Die archeologienota is het resultaat van een archeologisch vooronderzoek. Dat maakt een inschatting of er op het terrein archeologisch erfgoed aanwezig is, wat daar dan de waarde van is, en bepaalt welke maatregelen nodig zijn om daar bij de bouw- of verkavelingswerken op een gepaste manier mee om te gaan. En daarbij geldt het verstoordersprincipe uit het Verdrag van Valletta: initiatiefnemers van ingrepen met bodemimpact dragen de kosten van het noodzakelijk geachte archeologisch onderzoek.

De uitvoering van het archeologisch vooronderzoek ligt in handen van een erkende archeoloog. Het is zijn taak om het archeologisch potentieel van het terrein en de effecten van de geplande werken

daarop zo nauwkeurig mogelijk in te schatten. De archeologienota is daar de schriftelijke weerslag van: ze bevat een verslag over de resultaten van het vooronderzoek, een voorstel over de noodzakelijke maatregelen en een aanpak daarvoor.

Het vooronderzoek start altijd met een bureauonderzoek van bestaande bronnen. De erkende archeoloog bestudeert hiertoe de inplantings- en bouwplannen, gaat na of er op het terrein of in de omgeving al archeologische vindplaatsen bekend zijn, of er historische aanwijzingen bestaan en onderzoekt de landschappelijke ligging van het terrein. Daarna weegt de erkende archeoloog af of er nog bijkomend vooronderzoek op het terrein nodig is, zoals een landschappelijk bodemonderzoek. En soms zal er na dat vooronderzoek zonder ingreep in de bodem ook nog een vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig zijn met bv. proefsleuven. De aanpak van een vooronderzoek is dus afhankelijk van een groot aantal factoren. Voor het ene project volstaat een bureauonderzoek of een landschappelijk bodemonderzoek terwijl in een ander geval wel degelijk proefsleuven aan de orde zijn. Dit is in grote mate het gevolg van het archeologisch potentieel van de ondergrond, dat per geografische locatie sterk kan variëren. De erkende archeoloog meldt de archeologienota ter beoordeling bij het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente. Voldoet ze, dan volgt een aktename. In het andere geval volgt er geen aktename of gebeurt de aktename onder voorwaarden. Valt er binnen de voorziene termijn van 15 dagen geen expliciete beslissing, dan gebeurt een stilzwijgende aktename van de archeologienota.

Als vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig is, gaat de regelgeving er in principe van uit dat dit voorafgaand aan de vergunningsaanvraag gebeurt. Op die manier is het voor de initiatiefnemer al bij indiening van zijn vergunningsaanvraag duidelijk of er nog verdere vervolgstappen noodzakelijk zijn, zoals een opgraving of maatregelen voor behoud in situ. Ook de kosten en benodigde tijd zijn dan al gekend. Is het echter onmogelijk of onwenselijk om het vooronderzoek volledig te laten uitvoeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, kan de erkende archeoloog een deel van het vooronderzoek uitstellen. De uitvoering volgt dan pas nadat de vergunning is aangevraagd of verleend. Over de resultaten van het uitgestelde vooronderzoek rapporteert de erkende archeoloog in een nota. Die is erg vergelijkbaar met de archeologienota en de procedure met melding en aktename verloopt identiek.

Moet er op het vooronderzoek ook een archeologische opgraving volgen, dan gebeurt de uitvoering daarvan opnieuw door een erkende archeoloog. Dat gebeurt na het verlenen van de omgevingsvergunning. De archeoloog rapporteert over de resultaten van de opgraving in een tussentijds archeologierapport en een volledig eindverslag, en dit binnen respectievelijk twee maanden en twee jaar na het beëindigen van het veldwerk.

2.3 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

Het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen omvat een brede waaier aan onderzoeken. Het kan gaan om academisch onderzoek op niet-bedreigde sites of waarderend onderzoek om na te gaan of een site al dan niet beschermingswaardig is. Of om onderzoek dat een initiatiefnemer van bouwwerken proactief laat uitvoeren in een ander kader dan de verplichtingen die volgen uit artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet. Ook bij bepaalde handelingen aan beschermd erfgoed, zoals een kerk met monumentenstatuut, verloopt het archeologisch onderzoek via deze procedure. Dat is het geval wanneer de werken niet gevat zijn door de decretale drempelcriteria, maar de noodzaak tot archeologisch onderzoek wel volgt uit de bescherming. Dergelijk archeologisch onderzoek kan enkel gebeuren door een erkende archeoloog (type 1) en is gebonden aan een individuele toelating vanwege Onroerend Erfgoed.

2.4 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDSTEN

Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of vermoedt dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte te doen bij het agentschap. Hij moet de vondst en de vindplaats ook beschermen gedurende tien dagen. In de praktijk komt dit voor wanneer de bouwheer of aannemer tijdens graafwerken, waaraan geen archeologisch onderzoek diende vooraf te gaan, onverwacht een archeologische vondst of bodemsporen aantreft. Het agentschap voert het nodige onderzoek uit, waartoe het de initiële termijn van tien dagen kan verlengen of inkorten, en het draagt ook de kosten ervan. Er ontstaat een recht op schadevergoeding als het onderzoek langer dan 30 kalenderdagen duurt.

2.5 TOELATINGSPLICHTEN VOOR DE ERKENDE ARCHEOLOOG

De erkende archeoloog moet voorafgaand aan elk onderzoek dat ingrijpt in de bodem zijn onderzoeksintenties verduidelijken. Hij is dus verplicht om de noodzaak van het onderzoek te motiveren en de manier waarop hij dat wenst uit te voeren. Voor een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, zoals archiefonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek of veldkartering, is geen toelating nodig. Dat brengt immers geen vernietiging van of schade aan archeologisch erfgoed met zich mee. Vooronderzoek met ingreep in de bodem is wel gebonden aan een toelating vanwege Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente. Volstaat de voorgestelde aanpak niet, dan is een weigering mogelijk of kunnen er voorwaarden verbonden worden aan de toelating.

Wanneer in het kader van een vergunningsplichtig bouwwerk een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of een opgraving noodzakelijk is, vormt de archeologienota of nota daar de toelating voor. Bij opgravingen geldt de randvoorwaarde dat de omgevingsvergunning wel al moet verleend zijn en de vergunde werken moeten overeenstemmen met de werken omschreven in de (archeologie)nota. Aangezien de toelating geen beperking kent in geldigheidstermijn, moet de erkende archeoloog het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente op de hoogte brengen wanneer hij het veldwerk van zijn onderzoek start. Dat gebeurt via de melding van aanvang.

3 WIJZIGINGEN REGELGEVING SINDS VORIGE EVALUATIE

2023 was een jaar met beperkte wijzigingen aan het Onroerendergoeddecreet en -besluit op het vlak van archeologie. Het concept van de GGA werd uitgebreid met “gebieden waar onderzoek van het archeologisch erfgoed geen relevante kenniswinst oplevert”, de mogelijkheid voor erkende onroerendergoedgemeenten (OEG’s) om gebieden vrij te stellen van archeologisch onderzoek werd verruimd en de financiële ondersteuning wijzigde. De doelgroep die aanspraak kan maken op een premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem of een premie voor buitensporige opgravingskosten breidde uit, en de premie voor het opgraven van menselijke inhumatieresten werd aan het bestaande stelsel toegevoegd. Bij de premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en bodemsporige opgravingskosten kunnen de bijkomende doelgroepen deze aanvragen voor respectievelijk (archeologie)nota’s en archeologierapporten die na 1 januari 2023 werden ingediend. De premie menselijke inhumatieresten kan aangevraagd worden voor archeologische opgravingen met menselijke inhumatieresten die na 1 januari 2023 van start gegaan zijn.

De bestaande regels voor de erkenning van archeologen, de verplichting tot archeologisch onderzoek en de procedures voor toelatingen en aktenames bleven onveranderd. Ook de *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren* (“Code van Goede Praktijk”) wijzigde niet. Versie 4.0, vastgesteld door de minister in 2019, bleef ook afgelopen jaar de kwaliteitsnorm voor het archeologisch onderzoek in Vlaanderen. Deze stabiliteit in het regelgevende kader maakt dat de cijfers voor 2023 solide zijn. Er is geen vertekening door regels of procedures die in de loop van het jaar wijzigden.

De toepassing van regelgeving vergt soms interpretaties of keuzes in de administratieve praktijk. Die kunnen wijzigen of een impact hebben op de uitvoering. In 2023 gebeurde er geen bijsturing van de criteria voor het selecteren van de te behandelen (archeologie)nota’s.

4 CONTEXT: INVENTARIS, BESCHERMINGEN, ACTOREN

4.1 INLEIDING

Artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet leggen vast wanneer de initiatiefnemer een archeologienota bij een vergunningsaanvraag moet voegen. De criteria gaan onder meer uit van de ligging binnen of buiten een beschermde archeologische site, een vastgestelde archeologische zone, of een gebied op de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA-kaart). Daardoor hebben deze instrumenten een impact op het aantal archeologienota's en nota's dat opgemaakt moet worden. Hoe meer vastgestelde archeologische zones en beschermde archeologische sites en hoe groter deze zijn, hoe meer archeologienota's en nota's. Uiteraard betekent dit ook: hoe meer kenniswinst het archeologisch onderzoek zal opleveren. Maar ook omgekeerd: hoe meer gebieden op de GGA-kaart en hoe groter deze zijn, hoe minder archeologienota's en nota's. Daarom bespreken we in dit hoofdstuk het aantal en de oppervlakte van deze verschillende gebieden met een specifiek statuut, inclusief de evolutie ten opzichte van 2022. Dit biedt een achtergrond bij de latere bespreking van de effecten van de regelgeving.

Ook de actoren vormen een deel van wat we kunnen omschrijven als de context van het archeologische traject. Het aantal erkende archeologen is belangrijk voor de marktcapaciteit, het aantal erkende onroerenderfgoedgemeenten en hun ligging spelen een rol in de procedures, en erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten zeggen iets over de ontwikkeling en uitvoering van lokaal erfgoedbeleid. Het aantal onroerenderfgoeddepots (en hun capaciteit) bepaalt dan weer in welke mate eigenaars hun archeologische ensembles er kunnen deponeren.

4.2 VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONES

In 2023 stelde de minister **geen nieuwe archeologische zones** vast en schrapte hij geen bestaande. Daarmee blijft het aantal archeologische zones in de vastgestelde inventaris sinds 2018 stabiel op 70 exemplaren (evarch61). Die zijn goed voor een **totale oppervlakte van 9.535 hectare** (evarch62), wat gelijk staat met **0,7% van het Vlaams Gewest**. Voor een overzicht van de ligging en de aard van de vastgestelde archeologische zones verwijzen we naar het Geoportaal van Onroerend Erfgoed³.

4.3 BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES

In 2023 tekenden we twee voorlopige en één definitieve bescherming op. De middeleeuwse kasteelsite van Grevenbroek in Hamont-Achel⁴ werd vroeg in het jaar voorlopig beschermd, wat later in 2023 een definitieve bescherming werd. Daarnaast werd de Karolingische versterking in Lanaken⁵ voorlopig beschermd. Er vonden geen wijzigingen of opheffingen plaats. Daarmee klokt het totale aantal definitief beschermde archeologische sites eind 2023 af op 49. De **totale oppervlakte aan definitief beschermde archeologische sites** is 1.314,4 hectare (evarch63). Dit staat voor **0,1% van het Vlaamse grondgebied**. De sites zelf kan men terugvinden op het Geoportaal van Onroerend Erfgoed⁶.

³ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen “vastgestelde inventarissen” en bij legende “archeologische zones”.

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/308493>

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/308559>

⁶ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen “beschermde onroerend erfgoed” en bij legende “archeologische sites”.

4.4 KAART MET GEBIEDEN WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED TE VERWACHTEN VALT (GGA)

De vaststelling van de GGA-kaart gebeurt door de administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed. Afgelopen jaar vond er één dergelijke vaststelling plaats. Het aantal nieuwe gebieden op de kaart **nam toe met 486 stuks**. Deze aanvullingen omvatten in hoofdzaak terreinen waar een archeologienota of nota concludeerde dat er geen archeologisch erfgoed aanwezig was of waar archeologierapporten en eindverslagen aangaven dat het erfgoed intussen opgegraven werd. Daarnaast waren er gebieden waar de opname volgde uit onderzoek dat nog volgens het Archeologiedecreet verliep en gebieden waarvoor andere instanties (o.a. lokale overheden en onroerenderfgoeddiensten) de nodige onderbouwing aanleverden. Er werden ook zes oude gebieden geschrapt omdat de bronnen onvoldoende duidelijk aantoonde dat het volledige gebied een GGA-gebied betrof. Vier van deze gebieden werden opnieuw vastgesteld met een gewijzigde afbakening. In oppervlakte betekent dit een totale toename met 815 hectare, wat het **totaal op 34.285 hectare** brengt. Dat staat gelijk met **2,51% van het Vlaamse territorium** (indicator evarch23). Ook hier verwijzen we voor de geografische spreiding naar het Geoportaal⁷.

De mogelijkheid voor erkende onroerenderfgoedgemeenten om zelf gebieden vrij te stellen, ingevoerd in 2019, kende ook in 2023 nog geen toepassing.

4.5 ERKENDE ARCHEOLOGEN

In 2023 verkregen 22 archeologen een erkenning (indicator evarch01). Bij twaalf van hen ging het om natuurlijke personen die een erkenning type 1 kregen. Daarnaast vroegen tien natuurlijke personen succesvol de erkenning type 2 aan. Er waren dit jaar geen nieuwe erkenningen voor rechtspersonen. Deze nieuwe erkenningen brengen het **totale aantal erkende archeologen eind 2023 op 340**. Daarvan zijn er 263 archeologen natuurlijk persoon type 1, 31 archeologen rechtspersoon type 1, 44 archeologen natuurlijk persoon type 2 en twee archeologen rechtspersoon type 2. Twee van de erkende rechtspersonen zijn van rechtswege aangeduid: het agentschap Onroerend Erfgoed en de UGent. Een overzicht van alle erkende archeologen is te vinden via de online erkenningendatabank op de website van Onroerend Erfgoed⁸.

4.6 ERKENDE ONROERENDERFgoedGEMEENTEN

In 2023 werden er drie nieuwe onroerenderfgoedgemeenten erkend: Gent, Brugge en Bilzen. De gemeente Brecht besloot de erkenning in te leveren. Het aantal onroerenderfgoedgemeenten **stijgt hiermee naar 24**, goed voor 8% van de Vlaamse gemeenten. Er werden geen opvolgingstrajecten opgestart en bijgevolg geen erkenningen geschorst of ingetrokken. 21 erkende onroerenderfgoedgemeenten maken deel uit van een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst, terwijl drie gemeenten hun werking zelfstandig uitbouwen. Een overzicht van de erkende onroerenderfgoedgemeenten, inclusief kaart, is terug te vinden op de website van Onroerend Erfgoed⁹. De volgende erkenningsronde voor erkende onroerenderfgoedgemeenten is in 2026.

⁷ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen "Gebieden geen archeologie".

⁸ <https://erkenningen.onroerenderfgoed.be>

⁹ <https://www.onroerenderfgoed.be/overzicht-van-de-erkende-onroerenderfgoedgemeenten>

4.7 ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROENDERFGOEDDIENSTEN

In 2023 werden er twee nieuwe erkende intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten (IOED) erkend, Erfgoed Brabantse Kouters¹⁰ en Hydra¹¹. **In totaal zijn er 32 erkende diensten** (indicator monitor67). Samen ondersteunen de IOED's sindsdien het lokale onroenderfgoedbeleid van 224 Vlaamse gemeenten. Daarmee is drie kwart van de Vlaamse steden en gemeenten lid van een IOED. Er werden geen opvolgingstrajecten opgestart en bijgevolg geen erkenningen geschorst of ingetrokken. Het overzicht van de erkende diensten is terug te vinden op de website van Onroerend Erfgoed¹².

4.8 ERKENDE ONROENDERFGOEDDEPOTS

In 2023 werden er geen nieuwe onroenderfgoeddepots erkend. **In elke provincie is minstens één erkend onroenderfgoeddepot gevestigd**, en in vier provincies minstens twee. Er zijn nu in totaal 16 erkende erfgoeddepots (indicator monitor68). Op één na hebben deze depots allemaal een publiekrechtelijk statuut. Een overzicht met links en meer informatie over de depots in kwestie is online te vinden op de website van Onroerend Erfgoed en via de Depotwijzer¹³.

4.9 ERKENDE METAALDETECTORISTEN

Ook in 2023 kende het aantal erkende metaaldetectoristen een groei (indicator evarch03). 917 nieuwe erkenningen werden verleend, waarvan 22 van rechtswege aan erkende archeologen en 895 aan andere detectoristen. Die laatsten zijn voornamelijk liefhebbers die als vrijetijdsbesteding met de metaaldetector op pad gaan. Op 31 december 2023 zijn 8.654 natuurlijke personen als metaaldetectorist erkend. De 340 erkende archeologen zijn van rechtswege erkend als metaaldetectorist.

¹⁰ Asse, Grimbergen, Kraainem, Machelen, Meise, Merchtem, Steenokkerzeel, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem, Zaventem en Zemst

¹¹ Alveringem, Diksmuide, Lo-Reninge en Veurne

¹² <https://www.onroenderfgoed.be/overzicht-van-de-erkende-ioeds>

¹³ <https://www.onroenderfgoed.be/overzicht-van-de-erkende-onroenderfgoeddepots> en <https://www.depotwijzer.be>

5 HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT IN CIJFERS

5.1 INLEIDING

In hoofdstuk 2 staat het archeologisch traject beschreven. De verschillende stappen in dit traject leiden tot acties en producten: archeologienota's, toelatingen, meldingen, aktenames en dergelijke meer. In dit hoofdstuk bieden we daar de basisgegevens over. Die zijn noodzakelijk om verder in het rapport de effecten van het archeologisch traject op verschillende domeinen te kunnen schetsen. De nadruk ligt op aantallen en grote lijnen, en het vertrekpunt zijn individuele indicatoren zoals die in bijlage 1 zijn opgenomen.

5.2 TOELATINGEN VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

In 2023 vroegen erkende archeologen 53 toelatingen aan voor vooronderzoek met ingreep in de bodem in het kader van vergunningsplichtige ingrepen (evarch27, evarch28, evarch29). Daarmee **daalde het aantal aanvragen** van toelatingen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem ten opzichte van de 55 stuks uit het voorgaande jaar (-5,5%). 47 toelatingsaanvragen gebeurden bij Onroerend Erfgoed en 6 bij erkende onroerenderfgoedgemeenten.

10 toelatingsaanvragen voldeden niet, wat leidde tot **43 verleende toelatingen**. Dat impliceert een goedkeuringsgraad van 81,1%, waar dat in 2022 95% was. Het aantal vooronderzoeken met ingreep in de bodem dat gebeurt voorafgaand aan de indiening van de omgevingsvergunningsaanvraag blijft ook in 2023 beperkt.

5.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In 2023 namen het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten akte van **2.382 archeologienota's en 822 nota's** (evarch17). In 2022 waren dat er respectievelijk 2.335 en 798.

Daarmee stijgt het aantal archeologienota's in vergelijking met 2022 (+2%). Deze stijging staat haaks op de daling bij de vergunningsaanvragen voor nieuwbouw (zie verder 7.3.1).

Het aantal nota's met aktename uit 2023 ligt 3% hoger dan in 2022. Zowel bij de archeologienota's als bij de nota's gaat het om een beperkte stijging.

Uit voorgaande evaluaties weten we dat het tijdsverloop tussen een archeologienota met maatregel "uitgesteld vooronderzoek" en de daadwerkelijke uitvoering ervan lang kan zijn. We zien daarvoor diverse redenen: vergunningsaanvragen waarvan de indiening op zich laat wachten, lange proceduretermijnen voor de behandeling van vergunningsaanvragen en eventuele beroepen, en de tijd die verloopt tussen het verlenen van de vergunning en de effectieve start van de werken (waarmee de start van het verdere vooronderzoek samenhangt). Die redenen staan los van het archeologische traject en hangen samen met het vergunnings- en bouwproces. De termijn tussen de aktename van de archeologienota en die van de daaropvolgende nota stijgt in 2023 licht. In de helft van de gevallen bedraagt die een jaar en drie maanden, en in een kwart van de gevallen loopt die nog op tot twee jaar en één maand (analyse18).

In totaal hadden de archeologienota's en nota's met aktename betrekking op 10.086 hectare (evarch21). 1.441 hectare daarvan vormde het onderwerp van een nota, en is daarmee een herneming van oppervlaktes die al deel uitmaakten van een eerdere archeologienota. Dit maakt dat **8.645 hectare "nieuw" terrein voorwerp was van vooronderzoek in 2023**. Dat is een toename van 413 hectare voor de archeologienota's (+5%) en van 331 hectare bij de nota's (+29,8%).

1,9 hectare van de archeologienota's lag in beschermde archeologische sites (0,02%) en 88,8 hectare in een vastgestelde archeologische zone (1%). Dat is voor wat betreft de beschermde sites ongeveer een derde ten opzichte van het voorgaande jaar. Bij de vastgestelde zones zien we een halvering van 2,1% naar 1%. Het grootste oppervlak (8.553,8 hectare of 99%) lag volledig buiten een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone. Voor de geografische spreiding van de archeologienota's en nota's met aktename verwijzen we naar het Geoportaal van Onroerend Erfgoed¹⁴ en figuur 6.2 van het rapport "Evaluatie Archeologie 2023. Kenniswinst archeologieregelgeving". Uitgedrukt in aantallen lagen 13 van de archeologienota's met aktename (0,6%) binnen een beschermde archeologische site en 278 stuks (11,7%) binnen een vastgestelde archeologische zone (evarch19). Ook deze verhouding is vergelijkbaar met de voorgaande jaren. Het contrast bij de vastgestelde archeologische zones tussen het aandeel in onderzocht oppervlak en dat in aantal (1% versus 11,7%) komt doordat de oppervlaktecriteria voor de verplichte opmaak van een archeologienota in deze zones lager liggen.

Niet alleen de aktename is van belang bij de archeologienota's en nota's, maar ook de gevallen waarin geen aktename gebeurde of de aktename gebeurde onder voorwaarden. Daarom vertrekken we vanuit het aantal gemelde archeologienota's en nota's en gaan we nader in op de beslissingen daarover.

In 2023 meldden de erkende archeologen respectievelijk 2.686 archeologienota's en 901 nota's (evarch17). Bij **2.382 archeologienota's** (88,7%) en **822 nota's** (91,2%) volgde na beoordeling door het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente een aktename, al dan niet onder voorwaarden. Het aanvaardingspercentage bij zowel archeologienota's als nota's ligt daarmee iets lager als dit van het voorgaande jaar (in 2022 respectievelijk 88,9% en 93,6%) **Het globale percentage dat geen aktename verkreeg, ligt daarmee op 11,3% voor de archeologienota's en 8,8% voor de nota's**. Bijna negen op de tien gemelde archeologienota's en nota's verkreeg dus een aktename, net als in 2022.

Het agentschap beoordeelt sinds 2019 niet meer elke individuele archeologienota of nota. **Globaal genomen behandelde het agentschap Onroerend Erfgoed in 2023 ongeveer 51,9% van de archeologienota's en nota's die het ontving**. Het voorgaande jaar was dat 51,2%. De andere dossiers vielen niet binnen de prioriteringscriteria die het agentschap hanteert, en verkregen daarmee een stilzwijgende aktename. Het voorgaande geldt enkel voor het agentschap. De erkende onroerenderfgoedgemeenten behandelen 66,7% van de bij hen gemelde (archeologie)nota's. De werkwijze verschilt van gemeente tot gemeente.

Het aktenamepercentage op het niveau van de erkende archeologen en het onderscheid tussen het agentschap en de erkende onroerenderfgoedgemeenten komen nader aan bod in hoofdstukken 6 en 7.

In bepaalde gevallen verbinden het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente voorwaarden aan de aktename. Dat gebeurde in 2023 bij 3,5% van de

¹⁴ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, laag "archeologienota's en nota's"

aktenames van archeologienota's en in 1% van de nota's. In vergelijking met het voorgaande jaar stijgt het aandeel aktenames onder voorwaarden bij de archeologienota's lichtjes (3,1% in 2022) en blijft het bij de nota's gelijk (1% in 2022).

Het aantal archeologienota's met **beperkte samenstelling** klokte in 2023 af op 130 stuks van de 2.382 archeologienota's met aktename. Dat is **5,5%** wat een lichte daling is ten opzichte van de 6% uit het voorgaande jaar (evarch59). Het percentage archeologienota's met beperkte samenstelling dat resulteerde in een aktename bedroeg 93,5% net als in 2022. Dit aktenamepercentage is overigens merkkelijk hoger dan bij de archeologienota's als gehele groep (88,7%).

5.4 ARCHEOLOGIERAPPORTEN

Na een opgraving of na een vooronderzoek met ingreep in de bodem vanuit wetenschappelijke vraagstellingen stelt de erkende archeoloog een archeologierapport op. Dat dient hij in bij Onroerend Erfgoed. Een dergelijk archeologierapport is een eerste voorlopig verslag over het uitgevoerde veldwerk. In 2023 ontving het agentschap 258 van deze documenten (evarch32). **178 daarvan volgden uit opgravingen in het kader van vergunningsplichtige ingrepen**, 80 uit vooronderzoek met ingreep in de bodem en opgravingen (beide) met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen en onderzoek door het agentschap na een toevalsvondst.

De cijfers voor 2023 tonen een stijging ten opzichte van de 202 rapporten die in 2022 werden ingediend (+27,7%).

In totaal hadden deze archeologierapporten betrekking op een onderzocht oppervlak van 136,61 hectare (evarch33). 36,11 hectare daarvan betrof onderzoek vanuit wetenschappelijke vraagstellingen. Het merendeel, **99,5 hectare (72,8%)**, kaderde in een verplicht uit te voeren opgraving bij **vergunningsplichtige handelingen**. In 2023 lag de totale oppervlakte areaal bij opgravingen **13 ha lager dan in 2022**.

85 van de 258 archeologierapporten, wat staat voor **33%**, werden buiten de termijn van 60 dagen ingediend.

5.5 EINDVERSLAGEN

Na de verwerking van het opgegraven materiaal en de opgemaakte onderzoeksdocumenten, stelt de erkende archeoloog een eindverslag op. Daarin staat de volledige verslaggeving over het archeologisch onderzoek en de beantwoording van de onderzoeksvragen. De maximale termijn voor het indienen daarvan, bedraagt twee jaar na het beëindigen van de opgraving. In 2023 ontving het agentschap 308 eindverslagen (evarch35). 205 daarvan (66,6%) volgden op een opgraving in het kader van vergunningsplichtige ingrepen. Dat zijn er 19,9% meer dan het voorgaande jaar. Voor vooronderzoeken en opgravingen in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen dienden de erkende archeologen 59 eindverslagen in, voor toevalsvondsten waren dat er 44. 194 eindverslagen zijn ingediend in 2023 na het beëindigen van een opgraving in 2021, in 2022 of in 2023. Bij 114 eindverslagen (37%) situeerde de einddatum van de opgraving zich voor 1 januari 2021.

De geografische spreiding van de eindverslagen is beschikbaar via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed¹⁵.

¹⁵ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, laag "eindverslagen archeologie"

5.6 TOELATINGEN ONDERZOEK VANUIT WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

Voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen is een toelating vanwege Onroerend Erfgoed nodig. In 2023 vroegen erkende archeologen 71 van dergelijke toelatingen aan (evarch37, evarch38). zes van de aanvragen voldeden niet, **65 kregen een positief antwoord**. Deze cijfers vertonen een stijging in vergelijking met de voorgaande jaren. Van de verleende toelatingen dienden 15 voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en 50 voor een opgraving, waarvan 13 voor onderzoek door het agentschap Onroerend Erfgoed na een toevalsvondst¹⁶.

5.7 TOEVALSVONDSTEN

Wanneer iemand buiten de context van een archeologisch onderzoek per toeval archeologische artefacten of een archeologische site vindt, moet hij dit melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Dit gebeurde 144 maal in 2023 (monitor40)¹⁷. 13 meldingen (9%) leidden tot een opgraving (evarch12). Voorgaand jaar waren dat er 11.

Het zwaartepunt bij de geografische spreiding van de opgravingen naar aanleiding van een toevalsvondst lag in de provincie West-Vlaanderen met zeven ingrepen. Het grote aantal toevalsvondsten in West-Vlaanderen is deels door vier toevalsvondsten die aan WO I gerelateerd waren. Daarnaast waren er telkens twee ingrepen in Vlaams-Brabant en Antwerpen en één ingreep in Oost-Vlaanderen en Limburg.

Bij tien van de 13 opgravingen werd het agentschap ondersteund door een archeologisch bureau dat het agentschap inhuurde via een raamcontract. Eén andere opgraving werd uitgevoerd door de stadsarcheologische dienst van Antwerpen. Twee opgravingen voerde het agentschap volledig zelf uit.

¹⁶ Artikel 5.5.4 van het Onroerenderfgoedbesluit bepaalt dat voor onderzoek na een toevalsvondst een onmiddellijke toelating met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen geldt, zonder de aanvraagprocedure daarvoor te moeten doorlopen. Toevalsvondsten zijn dus een deel van het traject voor wetenschappelijke vraagstellingen en krijgen ook een toelating. Ze leiden ook tot een archeologierapport en eindverslag.

¹⁷ Dit omvat alle meldingen in het toevalsvondstenloket.

6 EFFECTEN OP ACTOREN

6.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de archeologieregelgeving op de diverse betrokken actoren. Meer bepaald gaat het over erkende archeologen, erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED), erkende metaaldetectoristen en erkende onroerenderfgoeddepots. Het agentschap Onroerend Erfgoed komt niet afzonderlijk aan bod: de evaluatie van de regelgeving is geen werklastmeting van het agentschap. De analyses in dit deel gaan over werklast, activiteitsgraad, efficiëntie van procedures uit de regelgeving en de manier waarop actoren met die procedures omgaan.

6.2 EFFECTEN OP ERKENDE ARCHEOLOGEN

6.2.1 Marktomvang en activiteitsgraad

Zoals vermeld in hoofdstuk 4 steeg het aantal erkende archeologen (natuurlijk persoon) ook in 2023. Eind 2023 waren dat er 340. Het totale aantal archeologienota's en nota's met aktename nam toe van 3.133 naar 3.204 (+2,3%). Bij de opgravingen komen we op ongeveer 252 effectief gestarte opgravingen, exclusief toevalsvondsten (evarch44). Dit houdt een stijging in van 0,8%. **Daarmee zien we dat het werkvolume in 2023 voornamelijk gelijk bleef of licht steeg, terwijl het aantal erkende archeologen bleef stijgen.**

De activiteitsgraad op de archeologische markt kent grote variaties binnen de groep van erkende archeologen. In de eerste plaats kijken we naar de fase van het vooronderzoek (analyse19, analyse20). Een eerste vaststelling is dat in 2023 **126 van de 307 erkende archeologen (natuurlijk persoon) archeologienota's en nota's meldden (41,4%)**. Dat betekent dat meer dan de helft (58,6%) van de erkende archeologen niet zichtbaar actief is. In 2022 was dit 51,8%. Daaruit mag men echter niet afleiden dat de andere erkende archeologen niet betrokken zijn bij het opstellen van archeologienota's: de telling gebeurt op het niveau van de melding daarvan. De regelgeving zegt namelijk dat de erkende archeoloog de archeologienota meldt. Daarmee neemt de erkende archeoloog dus de verantwoordelijkheid voor de inhoud en kwaliteit van het gemelde document en het onderzoek dat eraan voorafging. Uiteraard zijn er veel meer personen betrokken bij het opstellen van die documenten: assistent-archeologen, (assistent-)aardkundigen, historici, specialisten, maar ook erkende archeologen die op dat moment de rol van veldwerkleider op zich nemen. Deze rollen zijn nader beschreven in de Code van Goede Praktijk. Deze cijfers bevestigen dat er **ruimschoots voldoende erkende archeologen voorhanden** zijn maar dat die in praktijk niet allemaal deze rol opnemen, wat ook geen verplichting of noodzaak is.

Uit de analyse blijkt dat een groot deel van de 126 actieve erkende archeologen, namelijk 60 personen of 47,2%, instaat voor een relatief beperkt aantal (archeologie)nota's: tussen één en tien stuks per persoon (analyse19). Een volgende groep van 25 personen (19,7%) is goed voor 11 tot 20 documenten. In het midden van het spectrum bevinden zich 36 erkende archeologen (28,4% van degenen die meldingen deden) die tussen 21 en 100 documenten met aktename realiseerden. Tot slot is er een kleine groep van vijf personen (4%) die goed is voor meer dan 100 archeologienota's en nota's met aktename per jaar. In vergelijking met het voorgaande werkjaar zien we dat het **aandeel van de archeologen dat goed was voor één tot 10 (archeologie)nota's met aktename daalt met 3,6% en voor 11 tot 20 (archeologie)nota's met aktename stijgt met 2,3%**. Het aandeel van de archeologen dat instaat voor 21 tot 100 documenten (+0,4%) met aktename blijft zo goed als gelijk. Ten opzichte van

2022 neemt er dus een kleiner aantal erkende archeologen een actieve rol op wat lijkt te resulteren in het aangroeiend aantal ingediende documenten per actieve erkende archeoloog.

Het hoogste aantal documenten met aktename op naam van één erkende archeoloog bedraagt 262 stuks. Daarachter volgen twee personen die de verantwoordelijkheid namen voor 200 en 191 archeologienota's en nota's. **Daarmee zijn deze drie personen verantwoordelijk voor een vijfde van de uitgevoerde vooronderzoeken (20,4%). Hun impact op de globale kwaliteit van het archeologisch vooronderzoek in Vlaanderen is dan ook aanzienlijk.** 14 individuele archeologen, 11% van de groep die meldde of 4,6% van alle erkende natuurlijke personen, is verantwoordelijk voor meer dan de helft van alle archeologienota en nota's met aktename. Dit wijst op een concentratie van verantwoordelijkheid en impact bij een relatief kleine groep.

Natuurlijke personen melden namens zichzelf, bijvoorbeeld als zelfstandige of als gemeentelijk archeoloog, of namens een rechtspersoon, meestal een archeologisch bedrijf. Zoals vermeld in hoofdstuk 4 zijn er 31 van dergelijke rechtspersonen erkend (het agentschap Onroerend Erfgoed en de UGent die geen archeologienota's opstellen niet meegerekend). **86,7% van de archeologienota's en nota's met aktename werd in 2023 gemeld namens een rechtspersoon** (analyse20). Dit is iets minder dan in het voorgaande jaar (87,7%). **23 van de 31 erkende archeologen-rechtspersonen melden (archeologie)nota's**, wat betekent dat acht erkende rechtspersonen (exclusief Onroerend Erfgoed en UGent) niet actief waren in 2023. In praktijk gaat het vooral om bureaus die een dochter- of zusterbedrijf hebben, en dan via die rechtspersoon melden. Zes rechtspersonen waren goed voor één tot 50 documenten met aktename, vier voor 51 tot 100 stuks. Zes rechtspersonen namen 100 tot 150 aktenames voor hun rekening en drie waren goed voor 151 tot 200 aktenames. De top vier, tot slot, haalden allemaal meer dan 250 aktenames van archeologienota's en nota's, waarvan één rechtspersoon met meer dan 300 aktenames. Ruim een derde van de totale markt voor archeologienota's en nota's ligt daarmee bij deze vier erkende rechtspersonen. De verhouding tussen de verschillende groepen ligt in de lijn van het voorgaande jaar. De top vier dient iets meer archeologienota's in dan in 2022, toen dienden deze allemaal 200 tot 300 (archeologie)nota's in.

Daarnaast merken we dat de erkende archeologen **type 2**, die enkel archeologienota's opmaken op basis van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, **9% van de archeologienota's** voor hun rekening nemen. Dat aandeel is hoger dan voorgaand werkjaar toen erkende archeologen type 2 instonden voor 4,9% van de archeologienota's. 70% van deze archeologienota's werden gemeld namens een rechtspersoon type 1, hoewel de natuurlijke persoon in kwestie een erkenning type 2 heeft. In 2022 was dat eveneens het geval bij de helft van de meldingen.

Voor de opgravingen kunnen we aan de hand van de archeologierapporten nagaan hoe de marktactiviteit daar verdeeld is. In 2023 dienden 79 verschillende erkende archeologen – natuurlijk persoon een archeologierapport in (analyse30). Dat zijn er vijf meer als het voorgaande werkjaar. 35,4% van hen beperkte zich tot één enkel archeologierapport. 35 erkende archeologen, oftewel 44,3%, diende twee tot vijf documenten in en 19% stond voor zes tot tien stuks. Slechts één erkende archeoloog diende meer dan tien archeologierapporten in. Deze situatie is vrij gelijkend aan deze van het voorgaande jaar. **Iets meer dan acht op de tien archeologierapporten (81,6%) werden in 2023 door een rechtspersoon ingediend. Dat zijn er minder dan in 2022 (92,2%).**

Van de erkende rechtspersonen waren er 20 die archeologierapporten indienden en dus het veldwerk van een opgraving kort voordien afrondden (analyse31). 13 rechtspersonen maakten één tot tien archeologierapporten (65%). Vier rechtspersonen (20%) stonden voor 11 tot 20 documenten, drie rechtspersonen dienden tussen 21 en 30 archeologierapporten in. In vergelijking met het voorgaande werkjaar neemt het aantal archeologierapporten per rechtspersoon toe.

6.2.2 Toezicht en kwaliteitscontrole

De kwaliteitscontrole op het archeologisch onderzoek gebeurt op twee manieren. Enerzijds door het beoordelen van toelatingsaanvragen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en de aktename van archeologienota's en nota's. Anderzijds door monitoring van en toezicht op de erkenning, en coaching van de archeoloog. Het eerste is een preventieve kwaliteitscontrole op individuele dossiers: nagaan of de voorgestelde handelingen conform zijn aan de regelgeving en de Code van Goede Praktijk. Het tweede is een curatieve actie op de globale werking: verifiëren of de uitgevoerde handelingen correct en kwalitatief verlopen zijn. Dat laatste gebeurt door terreinbezoeken, opvolgen van de erkenningsvoorwaarden, nalezen van documenten zoals archeologierapporten en eindverslagen, enz.

Als er tekortkomingen blijken op het vlak van kwaliteit, volgt in de eerste situatie een weigering of gebeurt er geen aktename. In de tweede situatie zijn er formele processen voorhanden, maar ook informele procedures. Op formeel vlak kan een evaluatie van de erkenning gebeuren, indien nodig gevolgd door een schorsing en mogelijk zelfs een intrekking van de erkenning. Andere instrumenten zijn de raadgeving en de aanmaning. Dat zijn vormen van zogenaamde "zachte handhaving". Een raadgeving is een bericht aan de erkende archeoloog dat hij dreigt een inbreuk te plegen als hij bepaalde handelingen zou uitvoeren en waarschuwt de betrokkene daarvoor. Een aanmaning kan gebeuren nadat een handeling heeft plaatsgevonden die een misdrijf is volgens de regelgeving. Een dergelijke aanmaning wijst de betrokkene op het gebeurde misdrijf en verzoekt om de handeling stop te zetten, te herstellen of in de toekomst niet meer te herhalen. Dit is evenwel niet te verwarren met een proces-verbaal. Tot slot zijn er ook ingebrekestellingen, een instrument dat vergelijkbaar is met een aanmaning. Het agentschap Onroerend Erfgoed zet in eerste instantie bij voorkeur in op de informele procedures. Dat krijgt vorm in coaching, feedbackgesprekken en de nieuwe digitale tool Mijn Erkenning. Op die manier krijgt de erkende archeoloog feedback over zijn werking en kwaliteit met enerzijds aandachtspunten die verbetering vergen en anderzijds sterke punten. De erkende archeoloog bepaalt dan zelf welke aspecten hij ter harte neemt en hoe hij die integreert in zijn werking. Deze manier van werken is vooral bedoeld om de erkende archeoloog te voorzien van alle informatie die hij nodig heeft om zelf de kwaliteitsborging binnen zijn organisatie vorm te geven en te garanderen.

In 2023 lag het **weigeringspercentage van toelatingsaanvragen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem op 18,8%**. Dat is 13,8% hoger dan het jaar voordien. Door het lage aantal toelatingen schommelt dit percentage veel. Bij de **archeologienota's bedroeg dit 11,3% en bij de nota's 8,8%**. **Dat is iets slechter dan het voorgaande werkjaar** (+0,2% en +2,4% respectievelijk). Omgekeerd geformuleerd nam de aanvaardingsgraad van archeologienota's en nota's af tot respectievelijk 88,7% en 91,2%.

Drie kwart van de archeologen heeft een slaagpercentage van 80% of meer (analyse21). Bij de erkende rechtspersonen zien we dat slechts twee rechtspersonen bij minder dan 80% van hun gemelde (archeologie)nota's een aktename verkregen. Eén van deze rechtspersonen diende slechts twee dossiers in waardoor dit statistisch niet relevant is, bij de andere werd 76,2% van de (archeologie)nota's in akte genomen.

In 2023 startte het agentschap **geen formele evaluaties op van erkende archeologen**. Er waren dan ook geen schorsingen of intrekkingen (evarch10, evarch11). In het kader van zachte handhaving verstuurde het agentschap **twee raadgevingen en één aanmaning**. Op het vlak van harde handhaving stelde de afdeling Handhaving **enkele processen-verbaal** op voor misdrijven tegen de

archeologieregelgeving. Dat ging steeds over het niet of slechts gedeeltelijk uitvoeren van het programma van maatregelen¹⁸.

In 2023 voerde het agentschap **geen feedbackgesprekken** met erkende archeologen. De focus in 2023 lag vooral bij Mijn Erkenning. Sinds juni 2022 kunnen de erkende archeologen daar feedback raadplegen.

De geaggregeerde gegevens uit Mijn Erkenning, het digitale feedbackplatform voor erkende archeologen, bieden een inzicht op waar er kwalitatief verbeterpotentieel zit in het archeologische onderzoekstraject. In 2023 werden er 2.034 items aangemaakt, waarvan er 1.543 (75,86%) gerichte, tekstuele feedback bevatten. Dit houdt een kleine daling in ten opzichte van 2022 (toen er 2.157 items waren).

Feedback kwam er in 2023 vooral op archeologienota's (1.305 items of 54,8% van de ingediende archeologienota's) en nota's (464 items of 56,4% van de ingediende nota's). Dit volgt de tendens van 2022, het eerste volledige kalenderjaar dat Mijn Erkenning in gebruik was. Ook toen waren archeologienota's (1335 items of 57,3% van de ingediende archeologienota's) en nota's (427 items of 53,5% van de ingediende nota's) de meest voorkomende bronnen waarop feedback kwam. Dit reflecteert de selectieve logica van een archeologisch onderzoek waarbij het vooronderzoek als eerste stap in het vergunningstraject de meest voorkomende bron van feedback vormt.

De meeste feedback in 2023 ging over de aspecten "bepaling strategie, methoden en technieken" (464 keer), "inschatting archeologische waarde en kennispotentieel" (404 keer) en "uitvoeringskwaliteit veldwerk" (238 keer). Deze drie aspecten vormden ook in 2022 degene waar de meeste feedback over ging. Het gaat dan ook om aspecten die typisch samenhangen met de vooronderzoeksfase die, in tegenstelling tot eventuele vervolgstappen, in elk onderzoekstraject voorkomt.

Om de kwaliteit en representativiteit van de resultaten te bewaken, komen in de verdere analyse enkel de aspecten aan bod waarop minstens 25 keer feedback kwam. Daarbij bekeken we ook de verhoudingen en tendens tegenover 2022. Dit gebeurt aan de hand van een indicatieve score die het verbeterpotentieel van een aspect duidt (-2: groot verbeterpotentieel, -1: enig verbeterpotentieel, +1: weinig verbeterpotentieel, +2: gering verbeterpotentieel).

Als we de + scores en – scores samen bekijken, schept dit een algemeen beeld over waar het potentieel voor kwaliteitsverbetering zich bevindt. Het aspect waar zich in 2023 het grootste algemene verbeterpotentieel bevond, is "vormvereisten rapportering/toelatingsaanvraag" (86,92%), wat ook al in 2022 (79,80%) het geval was. Andere aspecten met hoge scores qua verbeterpotentieel in 2023, zijn "deontologie" (80%, een toename van 18,24% tegenover 2022) en "vormvereisten onderzoeksdocumenten" (78,35%, een toename van 8,81% tegenover 2022). Verder stegen tegenover 2022 ook het verbeterpotentieel van "inhoudelijke interpretatie en archeologische kadering" (64,83%, een toename van 14,24%), "bepaling strategie, methoden en technieken" (69,77%, een toename van 12,66%) en "uitvoeringskwaliteit assessment" (61,45%, een toename van 9,76%).

Het aspect dat in 2023 over het algemeen voldoende (52,11%) scoorde voor weinig verbeterpotentieel, is "uitvoeringskwaliteit veldwerk", hoewel dit aanzienlijk verminderde tegenover 2022 (60,92%). In vergelijking met 2022 scoorde geen enkel feedbackaspect beter in 2023 en dus daalde de algemene kwaliteit van het archeologische onderzoek op alle geanalyseerde aspecten.

¹⁸ Gelet op lopende procedures geven we hier geen verdere details over exacte aantallen of inhoud van de dossiers.

Op reliëfniveau bekeken, is “deontologie” het aspect dat het vaakst scoort voor groot verbeterpotentieel (24%), meer nog dan in 2022 (20,59%) toen het ook al de meeste scores achter zich kreeg. Op een tweede plaats staat “inhoudelijke interpretatie en archeologische kadering” (19,31%), waar dit in 2022 nog “uitvoeringskwaliteit veldwerk” was. Dat laatste aspect was in 2023 het derde meest voorkomende feedbackaspect qua grootste verbeterpotentieel (18,42%) wat een stijging inhoudt tegenover 2022 (17,23%) toen “uitvoeringskwaliteit assessment” (16,85%) nog het derde vaakst gescoorde aspect was met een score voor groot verbeterpotentieel.

Net als in 2022, scoorde geen enkel aspect voor weinig of gering verbeterpotentieel afzonderlijk meer dan 50%. Het aspect dat het vaakst scoorde voor gering verbeterpotentieel is “uitvoeringskwaliteit veldwerk” (20,53%), meer dan de score van 2022 (18,49%). In 2022 was “uitvoeringskwaliteit assessment” nog het aspect dat het vaakst de score voor gering verbeterpotentieel ontving (23,60%). Dit aspect zakt naar een tweede plaats in 2023 waarbij opvalt dat het aandeel scores bijna halveert (12,05%). Die afname strookt met de algemene vaststelling dat de globale kwaliteit van het archeologisch onderzoek daalde tegenover 2022.

De in 2023 vastgestelde tendensen zijn met enige reserve te benaderen want 2022 en 2023 waren de eerste twee volledige kalenderjaren waarin Mijn Erkenning in gebruik was. Het is bijgevolg nog te vroeg om tendensen op lange termijn met voldoende hoge betrouwbaarheid te herkennen.

Een laatste aspect met betrekking tot toezicht en kwaliteitscontrole is het aantal pogingen dat een erkende archeoloog moet ondernemen om een aktename te bekomen (analyse16). Wanneer een gemelde archeologienota geen aktename krijgt, dan past de erkende archeoloog veelal de archeologienota aan en meldt hij deze opnieuw. Soms gebeurt het dat ook deze aangepaste versie niet voldoet en volgt opnieuw geen aktename, waardoor de erkende archeoloog een derde versie meldt. Op die manier zijn er twee of meer archeologienota’s voor eenzelfde onderwerp of project. Dit heeft een effect op het aktenamepercentage van de desbetreffende erkende archeoloog: herhaalde beslissingen om geen akte te nemen, leiden immers tot een lager percentage. Dit biedt een verdere nuancering van de eerdere cijfers hierover.

Bij de archeologienota’s kregen 2.031 (85,3%) gemelde documenten direct een aktename. Dat is iets hoger dan de 84,8% van het voorgaande jaar. 264 archeologienota’s (11,1%) kregen pas aktename na een hernieuwde en dus tweede melding. **In vergelijking met 2022 stijgt het percentage archeologienota’s dat direct een aktename krijgt licht.** Ook in 2023 kregen dus meer dan 95% van de gemelde archeologienota’s, net als in 2022, direct een aktename of na hoogstens één hernieuwde melding. 54 (2,2%) archeologienota’s verkregen pas na twee negatieve beslissingen een aktename en bij 1,4% (33 stuks) waren er zelfs drie of vier negatieve beslissingen. Dit zijn er telkens iets meer als in het voorgaande jaar.

Bij de nota’s zien we een gelijkaardige trend. **Bij 746 (90,8%) van de nota’s volgde namelijk direct een aktename op de melding. In 68 nota’s (8,3%) gebeurde dat na de tweede melding.** Daarmee verkreeg 99% van de nota’s een aktename na de eerste of tweede melding. Zeven nota’s verkregen aktename na twee negatieve beoordelingen (0,9%) en één stuk pas na drie negatieve beslissingen (0,1%).

6.3 EFFECTEN OP ERKENDE ONROENDERFGOEDGEMEENTEN EN INTERGEMEENTELIJKE ONROENDERFGOEDDIENSTEN

De erkende onroenderfgoedgemeenten krijgen in het Onroenderfgoeddecreet een aantal bevoegdheden toegewezen. Wat betreft archeologisch erfgoed gaat het onder meer om het behandelen van toelatingen van vooronderzoek met ingreep in de bodem, archeologienota’s en

nota's. Van de 53 toelatingsaanvragen voor vooronderzoek kwamen er zes bij de erkende onroerenderfgoedgemeenten terecht (evarch27). Dat is 11,3%, wat een lichte stijging ten opzichte van het voorgaande jaar inhoudt (2022: 9,1%). Bij de archeologienota's gaat het om 260 stuks op 2.686 (9,7%) en bij de nota's om 103 van de 901 (11,4%) (evarch17). In totaal behandelden de erkende gemeenten dus 363 archeologie-gerelateerde dossiers (in 2022: 254)¹⁹. Dat is **10,1% van het totaal**, wat een iets groter aandeel is dan in 2022 (7,3%). De toename van dossierbehandeling richting de erkende onroerenderfgoedgemeenten is voornamelijk te wijten aan de drie nieuwe erkende onroerenderfgoedgemeenten.

Binnen de groep van de erkende onroerenderfgoedgemeenten bestaan er grote verschillen in het aantal te behandelen archeologienota's en nota's (analyse22). Die komen door een andere ruimtelijke dynamiek in de verschillende gemeenten en door het verschil in omvang van de gemeenten. Wat betreft behandeling van archeologienota's en nota's is de **stad Gent de koploper met 45 dossiers**. Dit is vooral uitzonderlijk gezien Gent nog maar sinds zes maanden erkend is als onroerenderfgoedgemeente. Op de tweede plaats volgt Roeselare met 43 dossiers, één meer dan in 2022 en op de derde plaats staat de stad Leuven met 36 dossiers, drie minder dan in 2022. Op de vierde en vijfde plaats staan Brugge en Turnhout met respectievelijk 34 en 28 dossiers. Net als Gent is Brugge nog maar zes maanden erkend als onroerenderfgoedgemeente. Turnhout behandelde drie dossiers meer dan in 2022. Daarna komen Rotselaar, Bilzen en Beernem die elk 18 dossiers behandelden, ook Bilzen is nog maar zes maand erkend als onroerenderfgoedgemeente. Kasterlee, Keerbergen, Beerse en Koksijde behandelden elk tussen 11 en 15 dossiers. Oud-Turnhout, Zonnebeke, Rijkevorsel, Holsbeek, Kontich en Haacht behandelden 6 tot 10 dossiers en Tremelo, Riemst, Brecht, Bekkevoort, Vosselaar, Voeren en Baarle-Hertog behandelden minder dan vijf dossiers. Brecht heeft de erkenning als onroerenderfgoedgemeente sinds 5 oktober 2023 stopgezet. Globaal genomen betekent dit 15 dossiers per erkende onroerenderfgoedgemeente hetgeen een lichte stijging is ten opzichte van het gemiddelde van 12 dossiers per gemeente het voorbije jaar.

21 van de 24 erkende onroerenderfgoedgemeenten laten zich ondersteunen door een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst. In 2023 deden zeven verschillende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten de voorbereiding van beoordelingen van (archeologie)nota's voor het college van burgemeester en schepenen. **Erfgoed Noorderkempen²⁰ bereidde de beslissing voor over 79 archeologienota's en nota's**, goed voor 21,8% van alle documenten waarover een erkende onroerenderfgoedgemeente een beslissing nam. Brugge & Ommeland²¹ stond in voor 52 dossiers, wat 14,3% inhoudt. IOED Midwest²² staat op de derde plaats met 43 dossiers, 11,9%. WinAr²³ en Oost-Haspengouw & Voeren²⁴ volgen met respectievelijk 39 (10,7%) en 25 (6,9%) dossiers. CO7 en IOED Zuidrand kennen een aanzienlijk lager volume.

In hoofdstuk 5 kwam de aard van de genomen beslissingen al in hoofdlijnen aan bod (aktename, aktename met voorwaarden, geen aktename). Daarbinnen bestaat er slechts een geringe variatie tussen de beslissingen die een erkende onroerenderfgoedgemeente neemt en die van het agentschap Onroerend Erfgoed (analyse22). Het globale percentage dat geen aktename verkreeg over 2023 bedroeg 10,7% voor de archeologienota's en nota's samen (evarch17). Bij het agentschap lag dit op

¹⁹ Daarnaast hebben de erkende onroerenderfgoedgemeenten onder meer nog bevoegdheden in het behandelen van toelatingsaanvragen voor handelingen aan beschermd erfgoed. Deze vallen buiten het onderwerp van dit rapport.

²⁰ Erfgoed Noorderkempen ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Baarle-Hertog, Beerse, Kasterlee, Oud-Turnhout, Rijkevorsel, Turnhout en Vosselaar.

²¹ Brugge & Ommeland ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Beernem en Brugge.

²² IOED Midwest ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeente Roeselare.

²³ WinAr ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Bekkevoort, Haacht, Holsbeek en Rotselaar.

²⁴ Oost-Haspengouw & Voeren ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Bilzen, Riemst en Voeren.

11,3% en bij de erkende onroerenderfgoedgemeenten samen op 5%. In vergelijking met het voorgaande jaar stijgt het percentage zonder aktename bij het agentschap (+0,6%) licht terwijl dit bij de erkende onroerenderfgoedgemeenten gelijk blijft. Gelet op de beperkte absolute aantallen bij de erkende gemeenten, is dit niet noodzakelijk betekenisvol.

Bij de aktename zien we verder dat Onroerend Erfgoed in 3% van de gevallen voorwaarden verbond aan de aktename. Dat is iets meer dan het voorgaande werkjaar (+0,8%). Bij de onroerenderfgoedgemeenten daalde het aandeel aktename onder voorwaarden aanzienlijk tot 1,7% (2022: 3,5%).

Qua aktename ligt de beoordeling door het agentschap en de erkende gemeenten in dezelfde lijn. Wel zien we dat het agentschap Onroerend Erfgoed iets vaker voorwaarden verbindt aan een aktename.

Ook op het vlak van inventarisatie kunnen de erkende onroerenderfgoedgemeenten initiatieven ondernemen. In 2023 vonden geen nieuwe vaststellingen plaats van de inventaris van archeologische zones (zie hoofdstuk 4.2). Dat betekent niet dat erkende onroerenderfgoedgemeenten en erkende IOED's intussen geen initiatieven nemen om archeologische zones verder in kaart te brengen. Dat geldt evenzeer voor de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Daarnaast zijn erkende onroerenderfgoedgemeenten en IOED's vaak erg actief op het vlak van publiekswerking en draagvlakverbreding.

6.4 EFFECTEN OP ERKENDE METAALDETECTORISTEN

In 2023 deden de erkende metaaldetectoristen 1.188 meldingen (evarch05). In 2022 waren er dat 941. Dit betekent een stijging van 25%. Daarmee blijft het aantal meldingen ten opzichte van het aantal erkende metaaldetectoristen aanzienlijk lager liggen dan wat men zou verwachten. **Dit komt voornamelijk door een groot aandeel inactieve metaaldetectoristen.**

Men moet daarbij in het achterhoofd houden dat één enkele melding meerdere vondsten kan omvatten. Daarnaast opereert een aantal detectoristen, als vrijwilliger of op zelfstandige basis, bij archeologisch onderzoek in het kader van vergunningsplichtige werken of wetenschappelijke vraagstelling en opgravingen bij toevalsvondsten. Deze vondsten worden niet gemeld via de meldingstool voor detectievondsten maar worden in de archeologienota, nota, archeologierapporten en eindverslagen opgenomen.

Concreet waren de 1.188 meldingen afkomstig van **204 individuele detectoristen** (analyse39). Dat betekent dat 8.450 erkende metaaldetectoristen geen enkele melding deden in 2023. Sommigen zijn, al dan niet tijdelijk, niet (meer) actief of troffen geen meldingsplichtige vondsten, anderen lieten na om te melden. Met andere woorden: **2,4% van de erkende detectoristen staat in voor alle meldingen.** Bij degenen die plichtsgetrouw hun vondsten meldden, lag de mediaan van het aantal meldingen op twee en driekwart van hen deed één tot zes meldingen. Drie personen deden meer dan 50 meldingen.

Het overgrote deel van de detectievondsten is afkomstig van akkers (83,5%). In mindere mate leverden ook weilanden vondsten op (8,8%). Waterbodems (magneetvissen), stranden, tuinen en bossen zijn minder gefrequenteerd of leveren minder vondsten op. De maanden mei, juni en juli leveren het minst aantal meldingen op. Niet geheel verwonderlijk gezien dit net de maanden zijn waarin de akkers het minst toegankelijk zijn.

Wat betreft opvolging voerde het agentschap geen formele evaluaties uit bij de metaaldetectoristen. Er waren dan ook geen schorsingen of intrekkingen (evarch08, evarch10).

6.5 EFFECTEN OP ERKENDE ONROENDERFGOEDDEPOTS

De bewaarplaats van het archeologisch ensemble zoals erkende archeologen die opgeven in het archeologieportaal werd bekeken. (analyse38). De bewaring bij erkende archeologen daalt lichtjes (van 17,5% naar 16,1%). Het aandeel dat naar de initiatiefnemer gaat voor langdurige bewaring daalt ook licht en bedraagt 29,8% (32,8% in 2022). Het aandeel bewaring bij erkende depots blijft ongeveer gelijk op 44,9% (44,4% in 2022). De bewaring bij niet-erkende depots (bv. musea) steeg in 2023 tot 9,3% uit.

Al bij al kunnen we stellen dat archeologen in 2023 aangeven dat ze de ensembles van opgravingen in iets meer dan de helft van de gevallen (54,2%) bij (erkende en niet-erkende) onroenderfgoeddepots onderbrengen en in iets minder dan een derde van de gevallen bij de initiatiefnemer. Bij de meeste uitvoerders is het beeld gemengd, maar her en der zijn er uitzonderingen die de ensembles quasi systematisch in een erkend onroenderfgoeddepot (willen) onderbrengen of juist in eigen beheer houden. Uiteraard gaat het hier om de bewaarplaats zoals de archeoloog die registreert in het archeologieportaal. Er is geen garantie dat het ensemble daar ook effectief terecht komt of niet nadien alsnog verhuist.

7 EFFECTEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES

7.1 INLEIDING

In dit luik komen de effecten van het archeologisch traject op het vergunnings- en bouwproces aan bod. Met vergunningsproces bedoelen we: de handelingen die plaatsvinden om een omgevingsvergunning voor bouwen of verkavelen te bekomen. Het bouwproces is dan de realisatie van het project, eens de vergunning verleend is. De focus ligt op de effecten op initiatiefnemers en aannemers. Onderwerpen zijn onder meer het effect van toevalsvondsten op de uitvoering van bouwwerken, het effect van archeologienota's op de termijn (indiening) van vergunningsaanvragen, het aantal betrokken vergunningsdossiers, de effecten van het uitstellen van vooronderzoek op termijnen en dergelijke meer. We gaan na hoeveel projecten betrokken zijn bij het archeologisch proces, wie de initiatiefnemers zijn, welk soort vooronderzoek nodig is, welke maatregelen uit het vooronderzoek voortkomen, enz. Tot slot schetsen we hoe het archeologisch traject zich verhoudt tot het verlenen van omgevingsvergunningen in Vlaanderen.

7.2 EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN OP LOPENDE BOUWWERVEN

Wanneer de initiatiefnemer tijdens de uitvoering van een bouwwerk geen archeologische maatregelen moest treffen en er toch archeologische sporen of vondsten aan het licht komen, is er sprake van een toevalsvondst. De aannemer moet dan de werken stopzetten en Onroerend Erfgoed informeren over de vondst. Het agentschap voert vervolgens, indien nodig, een opgraving uit van de aangetroffen resten. Tijdens die periode ligt de bouwwerk geheel of gedeeltelijk stil.

Van de 13 opgravingen die het agentschap in 2023 uitvoerde na een toevalsvondst, duurden er vijf minder dan tien dagen (evarch13). Deze termijn is het aantal kalenderdagen dat verstrijkt tussen de melding van de vondst en het einde van het onderzoek, en daarmee dus de volledige heropstart van de bouwwerk. In vier gevallen duurde het onderzoek langer, maar bleef het beperkt tot minder dan 30 dagen. Vier opgravingen duurden langer dan 30 dagen. Wanneer het opgraven van een toevalsvondst langer dan 30 dagen duurt, kan de zakelijkrechthouder een tegemoetkoming eisen. Bij de vier opgravingen die langer duurden dan 30 dagen werden de archeologische registraties/werkzaamheden telkens in samenspraak met de zakelijkrechthouder ingepland waardoor deze tegemoetkoming niet aangevraagd werd. Globaal gesteld **ondervinden bouwwerken in Vlaanderen slechts in uitzonderlijke gevallen hinder van toevallig aangetroffen archeologische resten** en blijft die hinder beperkt in de tijd.

7.3 EFFECTEN VAN VOORONDERZOEK OP HET VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES

7.3.1 Vergunningstrajecten met archeologienota: hoeveel, waar, wat, wie?

In 2023 namen Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten akte van 2.382 **archeologienota's** (evarch17). Dat is tevens het maximale aantal vergunningstrajecten dat te maken kreeg met een verplichting tot archeologisch vooronderzoek²⁵. Het aantal verleende vergunningen

²⁵ Dit aantal ligt eigenlijk nog iets lager aangezien enkele archeologienota's, ondanks aktename, nogmaals gemeld worden en opnieuw een aktename verkregen omwille van gewijzigde plannen of aanvulling met bijkomende informatie door de erkende archeoloog. Deze archeologienota's met aktename komen dan meerdere keren voor, ook al horen zij maar bij één project.

voor nieuwbouw in Vlaanderen bedroeg in datzelfde jaar 19.035 (in 2022: 25.953)²⁶. **Dit betekent dat maximaal 12,5% van de vergunningen voor nieuwbouw in Vlaanderen in aanraking kwam met archeologie.** Gezien binnen de hele groep omgevingsvergunningen, dus **nieuwbouw en renovatie samen, is dat 6,5%**. In 2022 was dit respectievelijk 9% en 5%. Deze cijfers zijn dus **een lichte stijging tegenover het voorgaande werkjaar.**

De geografische spreiding van de archeologienota's vertoont hetzelfde patroon als de voorgaande werkjaren. Bijna overal in Vlaanderen komen vergunningsaanvragen voor die te maken krijgen met archeologisch onderzoek²⁷. Concentraties zien we vooral in en rond de steden (bv. Antwerpen, Gent, Brugge), terwijl gebieden met lage dichtheid overeenkomen met eerder landelijke regio's (bv. kustpolders). **Dit patroon weerspiegelt de ruimtelijke dynamiek en ruimtelijke structuur van Vlaanderen.**

Een verdere analyse van de vergunningstrajecten die met archeologie te maken krijgen, leert dat **81,5% van die trajecten gebeurt in opdracht van een private bouwheer** (vastgoedprofessional, particulier, onderneming, ...) (evarch25). De andere 18,5% gebeurt in opdracht van een publieke initiatiefnemer, met de nadruk op lokale besturen (gemeentebestuur: 10,7%, provinciebestuur: 2,2%, Vlaamse overheid: 5,4%, federale overheid: 0,2%). Deze verhoudingen variëren licht van jaar tot jaar, maar blijven steeds in dezelfde grootteorde. De vorige evaluaties concludeerden al dat publieke initiatiefnemers in verhouding met hun bouwactiviteit vaker te maken krijgen met een archeologisch traject bij hun projecten. Dat beeld verandert niet. Een deel van de verklaring ligt in de criteria uit artikel 5.4.1 van het Onroerendgoeddecreet die meer vrijstellingen voorzien voor projecten van private initiatiefnemers.

Uit de verdeling van de oppervlakte van de onderzochte gebieden blijkt dat de grootste groep daarvan groter is dan een hectare (48,6% van de archeologienota's). 25,4% heeft een oppervlak tussen een halve hectare en één hectare en 15,8% gaat over een onderzoeksgebied tussen 3.000 en 5.000 m². 10,1% beslaat 300 tot 3.000 m² en amper 0,2% is kleiner dan 300 m² (analyse23). **Driekwart archeologienota's gaan dus over een projectgebied groter dan 5.000 m².** Dit beeld blijft gelijkaardig over de jaren heen, met kleine verschuivingen van ca. twee procent. Het onderzochte oppervlak van de nota's is kleiner. Dat is logisch: archeologienota's hebben een bureauonderzoek als basis en dat gaat over het volledige projectgebied van de geplande werken. Nota's daarentegen zijn meestal gebaseerd op proefsleuvenonderzoek en dat gebeurt vaker maar op een deel van het totale projectgebied.

Hoewel we voor deze onderverdeling in klassen gebruik maken van de oppervlaktecriteria uit het Onroerendgoeddecreet, is er geen strikte één-op-één verhouding. Bij het afbakenen van de onderzoekszone in het archeologieportaal beperken de archeologen zich tot het plangebied dat daadwerkelijk onderwerp vormde van het vooronderzoek. Dat beslaat vaak maar een deel van de betrokken percelen, terwijl het totale oppervlak daarvan bepaalt of een archeologienota nodig is.

7.3.2 Archeologienota's en nota's: welk soort onderzoek is nodig?

Voor het opmaken van een archeologienota of nota kan de erkende archeoloog gebruik maken van verschillende onderzoeksmethodes. Bureauonderzoek is steeds het verplichte vertrekpunt.

²⁶ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/bouwvergunningen>

²⁷ Voor een kaart met de locaties waar archeologisch vooronderzoek gebeurde, zie figuur 6.2 in A. Eryvynck, K. Haneca, R. Annaert, I. In ' Ven, I. Jansen, M. Martens, E. Meylemans, A. Lentacker (2023) Evaluatie Archeologie 2023. Kenniswinst archeologieregelgeving. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

Afhankelijk van de resultaten daarvan kunnen andere methodes nodig blijken, zoals landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuvenonderzoek of archeologisch booronderzoek. In dit stuk gaan we verder in op de onderzoeksmethodes die de erkende archeologen in 2023 aanwendden voor het opmaken van de archeologienota's en nota's.

90,3% van de archeologienota's met aktename beperkte zich tot een bureauonderzoek²⁸ (analyse36). Dat is **0,4% meer** dan vorig jaar. In 7,8% van de gevallen volgde op het bureauonderzoek nog een landschappelijk bodemonderzoek vooraleer de archeologienota op te maken. Dat is een daling met 0,9% ten aanzien van 2022. In amper 0,6% van de archeologienota's vond na het bureauonderzoek een proefsleuven- of proefputtenonderzoek plaats (14 gevallen). Dit is bijna de helft ten opzichte van het voorgaande jaar. Het aantal dossiers waar bij de archeologienota's een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuven- of proefputtenonderzoek werd uitgevoerd blijft gelijk (0,6%, 14 situaties). Alle andere combinaties van onderzoeksmethodes staan samen voor maar 1,3%. Globaal kunnen we in vergelijking met 2022 stellen dat de verhouding tussen de verschillende methodes van vooronderzoek quasi gelijk blijft. De variaties zijn maximum 0,6%.

Bij de archeologienota's waar enkel bureauonderzoek gebeurde, bestaat de mogelijkheid om een archeologienota met beperkte samenstelling op te maken. Een dergelijke archeologienota is mogelijk wanneer de erkende archeoloog op basis van een beperkt aantal doorslaggevend argumenten kan aantonen dat geen verdere maatregelen aan de orde zijn. Deze vorm van archeologienota heeft de bedoeling sneller en goedkoper te zijn dan een archeologienota met volledige samenstelling. Van alle archeologienota's met aktename uit 2023 kenden er 130 of **5,5% een beperkte samenstelling** (evarch59). Een aandeel dat **lager** ligt dan in het voorgaande werkjaar (6%). De situaties waarin dergelijke archeologienota mogelijk is, staan omschreven in de regelgeving. In 2023 gaf de erkende archeoloog het vaakst (36,9%) het ontbreken van potentieel op kenniswinst aan (evarch60). In 29,2% van de gevallen is er door de geplande werken geen impact op het erfgoed en in 19,2% van de situaties motiveert de erkende archeoloog dat er geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het terrein. In 14,6% gaat het om een combinatie van redenen. In vergelijking met het voorgaande jaar zijn er minder situaties waar de archeoloog geen erfgoed verwacht (-2,1%). **Het ontbreken van kennispotentieel weegt nog steeds het zwaarste door.**

Bij de nota's liggen de verhoudingen qua onderzoeksmethodes volledig anders dan de verhoudingen bij de archeologienota's (analyse36). Daar baseert 37% zich enkel op proefsleuvenonderzoek dat dan in uitgesteld traject is uitgevoerd. Dat is een daling met 1% ten aanzien van het voorgaande jaar. Het aandeel nota's dat proefsleuvenonderzoek combineert met landschappelijk bodemonderzoek daalt van 28,7% naar 26,4% (-2,3%). De situaties die daar ook nog eens verkennend archeologisch booronderzoek aan toevoegen, komen op 6,5% (-10,1%). Landschappelijk bodemonderzoek als zelfstandige methode komt voor bij 10,5% van de nota's. Ook dit is een lichte daling (-4,4%). Dit is ten koste van andere combinaties van onderzoeksmethodes, zoals verkennend archeologisch booronderzoek met proefsleuven en landschappelijk bodemonderzoek met verkennend archeologisch booronderzoek. Deze andere combinaties van onderzoeksmethoden staan samen voor 19,7%.

Als we dan de onderzoeksmethodes bekijken voor archeologienota's en nota's samen, dan gebeurde in 22,3% van de gevallen een proefsleuvenonderzoek, al dan niet in combinatie met andere methodes. In absolute cijfers zijn dat 715 onderzoeken (blijft gelijk). Voor de landschappelijke bodemonderzoeken klokt het totaal af op 20,6% of 659 gevallen (-1,4%). De verkennende en waarderende archeologische booronderzoeken, tot slot, komen voor in 3,9% (-0,7%) van de archeologienota's en nota's. In absolute

²⁸ Dit betekent niet dat deze archeologische trajecten eindigen na dit bureauonderzoek. Afhankelijk van de voorziene maatregel gebeurt in een aanzienlijk deel nog een andere vorm van vooronderzoek, maar dan in uitgesteld traject (zie 7.3.3).

cijfers zijn dat 127 booronderzoeken. Andere methodes, zoals geofysisch onderzoek of veldkartering, komen nog steeds erg weinig voor. We zien in 2023 tien keer proefputten i.f.v. prehistorische artefactensites, negen maal geofysisch onderzoek en 16 veldkarteringen verschijnen.

In 2023 zien we dat de hoeveelheid landschappelijk bodemonderzoek en archeologisch booronderzoek dat wordt uitgevoerd zich stabiliseert.

7.3.3 Archeologienota's en nota's: welke maatregelen?

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de maatregelen waartoe de erkende archeologen concluderen in de archeologienota's en nota's die ze opstellen (evarch51). Bij de archeologienota's uit 2023 stelt 37,1% dat geen verdere maatregelen nodig zijn. 4,2% bevat een opgraving als maatregel en 0,9% stelt een behoud in situ voor. 0,1% geeft aanleiding tot verdere verwerking van het ensemble samengesteld tijdens het vooronderzoek, zonder dat een opgraving nog nodig is. De meerderheid, **namelijk 59,2%, concludeert dat een uitgesteld vooronderzoek aan de orde is.**

Bij de nota's liggen de verhoudingen anders. Daar neemt **76,9% in 2023 de beslissing dat geen verdere maatregelen** nodig zijn, besluit 17,8% tot opgraving en stelt 4,9% een behoud in situ voor. "Verdere verwerking" komt op 1,6%. Het aandeel opgraving stijgt enigszins (+2,4%) en het aandeel behoud in situ wordt meer dan dubbel zo groot (+2,9%). Het aandeel waar geen verdere maatregelen nodig zijn daalt met 4,3%. De maatregel "uitgesteld vooronderzoek" komt bij 1% van de nota's voor. Dit zijn voornamelijk dossiers waarbij er na het verlenen van de omgevingsvergunning besloten wordt om gefaseerd te werken of waarbij de geplande werkzaamheden licht wijzigen.

Nemen we de 3.204 archeologienota's en nota's met aktenamen uit 2023 samen, dan blijkt dat 47,3% concludeert dat geen verdere maatregelen nodig zijn. Dit aandeel ligt 2% lager dan het voorgaande jaar.

In het vorige hoofdstuk gingen we in op de gehanteerde onderzoeksmethodes, en daar zagen we dat het aandeel archeologienota's dat zich beperkt tot bureauonderzoek 90,3% bedraagt (in 2022: 88,9%) Hoewel dit getal op het eerste gezicht lijkt aan te geven dat de initiatiefnemer in die gevallen minder inspanningen moet leveren (enkel bureauonderzoek), is dat niet het geval. In 60,7% van de situaties luidt de voorgestelde maatregel bij bureauonderzoek namelijk "uitgesteld vooronderzoek" (2022: 59,6%, analyse36). In dergelijke gevallen heeft de initiatiefnemer voorafgaand aan de vergunningsaanvraag geen zekerheid over het te volgen traject en de impact daarvan op zijn planning en financiering. De definitieve maatregel is namelijk nog niet gekend. De uiteindelijke impact wordt pas later duidelijk, tijdens of na het verlenen van de vergunning. **Het hoge aandeel "uitgesteld vooronderzoek" betekent dus een grotere mate van onzekerheid aan de kant van de initiatiefnemer, al stuurt die vaak zelf aan op het uitstellen.** Het aandeel "geen maatregelen" op basis van bureauonderzoek daalt lichtjes tot 36,2% (-1,1%). Bij archeologienota's waar landschappelijk bodemonderzoek volgde op het bureauonderzoek stijgt het aandeel "geen maatregelen" van 46,3% naar 47% en daalt het aandeel "uitgesteld vooronderzoek" omgekeerd van 51,7% naar 50,8%. Het aantal proefsleuvenonderzoeken dat plaatsvindt voorafgaand aan de vergunningsaanvraag blijft zo laag dat geen zinnige uitspraken te doen zijn over de aard van de maatregelen. Het valt op dat de verhoudingen tussen de maatregelen bij de archeologienota's redelijk stabiel bleven.

Volgens het Onroerenderfgoeddecreet kan men vooronderzoek met ingreep in de bodem uitstellen wanneer het onmogelijk is om het uit te voeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag (bv. omdat het terrein nog bebouwd is), of als dit juridisch (bv. onteigening), economisch of maatschappelijk onwenselijk is. **49,3% van de aangehaalde redenen voor uitstel betreft de onmogelijkheid om het vooronderzoek al uit te voeren** (2022: 52,7%, evarch26). Vaak gehoorde redenen zijn sloop- of

kapvergunningen die de initiatiefnemer eerst moet verkrijgen, gewassen die de grondgebruiker nog moet oogsten, en terreinen die nog niet in eigendom of toegankelijk zijn. Ook blijken verkavelingsprojecten door professionele ontwikkelaars regelmatig te gebeuren via een grondaankoop onder opschortende voorwaarde. In 32,4% van de gevallen geven initiatiefnemers aan dat ze willen wachten met de uitvoering van het verdere vooronderzoek tot ze zekerheid hebben over het verkrijgen van de vergunning. Dat valt onder de noemer economische onwenselijkheid (2022: 28,5%) en speelt dus samen met de voorgaande situatie. Een kleinere groep, namelijk 15,4%, verwijst naar juridische onwenselijkheid (2022: 16,5%). De concrete redenen sluiten vaak aan bij de “onmogelijkheid”: geen eigenaar zijn van het terrein of nog moeten wachten op bepaalde vergunningen. Een kleine minderheid, namelijk 2,3%, geeft maatschappelijke onwenselijkheid op, bijvoorbeeld verkeershinder bij vooronderzoek in het kader van wegenaansluiting (2022: 2,4%). Daarnaast is er een kleine groep van 0,6% waar afwijkend vergunde werken als reden wordt gegeven. Dit zijn gevallen waarin de geplande werken na het verlenen van de omgevingsvergunning aangepast worden en waar een nota geschreven wordt waar de impact hiervan bekeken wordt. **In vergelijking met de voorgaande werkjaren lijkt de juridische onwenselijkheid en fysieke onmogelijkheid terrein te verliezen op de economische onwenselijkheid. De maatschappelijke onwenselijkheid blijft gelijk.**

Eerder gaven we al de verhoudingen van de verschillende maatregelen die de erkende archeoloog voorstelt in de nota, na afloop van het uitgestelde vooronderzoek. Nu kijken we in meer detail naar de onderzoeksmethodes die daartoe leiden. Daar zien we dat bij nota's die louter landschappelijk bodemonderzoek omvatten 93% tot de conclusie kwam dat geen verdere maatregelen nodig zijn. Dat is 3,6% minder dan de voorgaande jaren. Als deze onderzoeken uitgevoerd waren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, had het aantal nota's bijna 10% lager gelegen, had de initiatiefnemer duidelijkheid gekregen over de noodzakelijke maatregelen nog voor zijn vergunningsaanvraag, en had 93% van deze gevallen een einde gekend na de archeologienota. Dit illustreert de nadelige effecten van het uitstellen van vooronderzoek.

Bij landschappelijke bodemonderzoeken in combinatie met proefsleuven resulteert 82% in “geen maatregelen” en 13,8% in een opgraving. Bij de proefsleuvenonderzoeken neemt het aandeel opgravingen toe met 0,9% tot 22%. In de situaties waar een combinatie bestaat van landschappelijk bodemonderzoek, verkennend archeologisch booronderzoek en proefsleuven, ligt het aandeel “geen maatregelen” op 75,5% en komen de opgravingen op 22,6%. De andere combinaties komen onvoldoende voor om zinnige uitspraken te doen over de voorgestelde maatregelen. **De verdeling van de maatregelen naargelang de gebruikte onderzoeksmethodes fluctueert van jaar tot jaar maar toont ook dit jaar geen drastische verschuivingen.**

Zoals eerder besproken heeft de maatregel “uitgesteld vooronderzoek” een sterk vertekenend effect op de cijfers. Op het einde van de rit is het doel van het archeologische voortraject om aan een initiatiefnemer duidelijkheid te bieden of hij maatregelen moet treffen voor een gedegen omgang met het archeologisch erfgoed. En zo ja, of dat dan een opgraving dan wel een behoud in situ is. Het uitgestelde vooronderzoek als maatregel is slechts een tijdelijke tussenstap (of tussenstop) in dat traject. Het is uiteindelijk het resultaat van dat uitgestelde vooronderzoek dat van belang is. Daar komen we in hoofdstuk 9 op terug, wanneer we archeologische trajecten over meerdere jaren bekijken.

Tot slot kijken we voor de maatregelen uit de archeologienota's en nota's nog naar de relatie met het oppervlak van het onderzoeksgebied en naar het statuut van de initiatiefnemer. Die eerste toont alvast weinig verband (analyse17). Anders gezegd: **de verhouding tussen de verschillende maatregelen verandert nauwelijks naarmate de onderzochte oppervlakte toeneemt of afneemt.**

De analyse van het statuut van de initiatiefnemer (publiek of privaat) versus de voorgestelde maatregelen toont dat **vooral bij ontwikkelingen van private initiatiefnemers een uitgesteld vooronderzoek voorkomt** (analyse5). Bij de publieke bouwheren concluderen de archeologienota's in 55,7% van de gevallen dat er geen maatregelen nodig zijn, in 34,8% dat een uitgesteld vooronderzoek aangewezen is en in 8,6% dat een opgraving moet plaatsvinden. Bij de private initiatiefnemers ligt de nadruk juist op het uitgestelde vooronderzoek met 63,8% van de archeologienota's die daarvoor opteren. Het aandeel "geen maatregelen" ligt bij hen op 32,9% en de maatregel opgravingen komt nauwelijks voor (3,1%). Bij de nota's daarentegen ligt het aandeel "geen maatregelen" lager bij de publieke bouwheren (67,4%) dan bij de private (78,8%). Bij "opgraving" is het contrast minder groot: 22,5% bij de publieke initiatiefnemers versus 16,8% bij de private. **Doordat publieke bouwheren het vooronderzoek minder uitstellen, hebben zij bij het aanvragen van de vergunning meer zekerheid over de definitieve maatregelen. Daardoor liggen de aandelen "opgraving" en "geen maatregelen" bij hun archeologienota's hoger dan die van de private ontwikkelaars.**

7.3.4 Archeologienota's en nota's: hoelang duurt het?

Wanneer een initiatiefnemer een archeologienota bij zijn vergunningsaanvraag moet voegen, heeft dit invloed op de timing van zijn ontwerp- en vergunningstraject. Daarom kijken we in dit luik naar de tijdsinvestering voor het opmaken van een (archeologie)nota en de aktename daarvan.

Eerder kwam al aan bod hoeveel meldingen de erkende archeoloog gemiddeld moet ondernemen om een aktename te bekomen (analyse16, zie hoofdstuk 6). Daar bleek dat de grote meerderheid al bij de eerste poging zonder problemen een aktename krijgt. Als er toch geen aktename gebeurt, lukt dit bij het grootste deel van deze archeologienota's na een hernieuwde melding. Net als in 2022 krijgt **meer dan 95% van de archeologienota's en nota's een aktename bij de eerste of tweede melding**. De tijdsimpact van de aktenameprocedure op het vergunningsproces is dus beperkt. Het valt op dat de beroepsprocedure tegen de beslissing om geen akte te nemen slechts beperkt toepassing kent (evarch31). In 2023 stelden erkende archeologen en initiatiefnemers in twee gevallen een beroep in tegen een weigering van een (archeologie)nota. Eén van deze beroepen werd ingewilligd. De reden voor het lage aantal beroepen is deels te zoeken in de proceduretermijn. Die bedraagt tot 60 kalenderdagen, terwijl de termijn voor de aktenameprocedure 15 kalenderdagen is. Erkende archeologen opteren dus eerder om een aangepaste versie te melden dan om beroep aan te tekenen. **In die zin hebben noch de negatieve beslissingen bij de aktenameprocedure, noch de beroepsprocedure een grote impact op de doorlooptijd van de meeste vergunningsprocessen.**

De erkende archeologen geven bij het melden van de (archeologie)nota aan hoeveel werkdagen zij besteed hebben aan de opmaak ervan, in de vorm van onderzoek en rapportering (analyse1, evarch46). Werkdagen mag men daarbij niet verwarren met kalenderdagen of mensdagen. Zo is het perfect mogelijk dat de erkende archeoloog drie werkdagen heeft gepresteerd, verspreid over twee weken. De werkdagen hoeven niet aaneen te sluiten en komen dus niet noodzakelijk overeen met kalenderdagen. Het aantal werkdagen zegt ook niets over het aantal arbeidsuren dat gepresteerd is. Wanneer men alleen werkt aan een archeologienota gedurende vijf werkdagen of men werkt er met twee aan, dan is het aantal werkdagen gelijk, maar het aantal mensdagen dubbel zo groot.

Bij de archeologienota's met aktename ligt de mediaan op vier werkdagen, net zoals in 2022. In de densiteitsgrafiek (analyse1) is een duidelijke piek zichtbaar op vijf werkdagen. Het aantal archeologienota's dat langer dan tien werkdagen vergt, is erg beperkt. **Bij de nota's met aktename ligt de mediaan op vijf werkdagen, net zoals bij de archeologienota's is dat hetzelfde dan in het voorgaande werkjaar.** Hier zien we pieken op vijf en tien werkdagen. **Vooral het aantal nota's dat vijf werkdagen in beslag neemt is groot.**

Deze patronen vertonen variaties naargelang de benutte onderzoeksmethoden (analyse1). Archeologienota's gebaseerd op louter **bureauonderzoek** vertonen hetzelfde patroon als de globale groep archeologienota's. Dat is niet verbazend, aangezien die de grote meerderheid van de archeologienota's uitmaken (90,3%) en daarmee bepalend zijn voor het algemene beeld. Bekijken we de groep archeologienota's waar na het bureauonderzoek een **landschappelijk bodemonderzoek** volgde, dan ligt de mediaan op **zes werkdagen, net als vorig jaar**. De andere onderzoeksmethodes komen onvoldoende frequent voor om solide conclusies te trekken.

De archeologienota's met **bepaalde samenstelling** nemen, zoals bedoeld, minder tijd in beslag dan de standaardversie. Hier zien we een mediaan van **twee werkdagen** (analyse3), één dag minder dan in 2022.

Bij de **nota's op basis van uitgesteld proefsleuvenonderzoek** (de bulk van de nota's) ligt de mediaan op **vijf werkdagen, net als in 2022**. De spreiding loopt hoofdzakelijk tussen drie tot zes werkdagen. Komt een proefsleuvenonderzoek voor in combinatie met **landschappelijk bodemonderzoek**, dan neemt de mediaanduur toe met één werkdag. De langstdurende uitgestelde vooronderzoeken bevinden zich in de groep "combinatie archeologische boringen". De mediaan ligt daar op tien werkdagen. Dat komt doordat in deze groep vaak meer dan twee methodes gecombineerd voorkomen, bv. landschappelijk bodemonderzoek met archeologisch booronderzoek en proefsleuven. De spreiding binnen deze groep is ruimer dan bij de andere. De tijdsinvestering in dergelijk booronderzoek is immers sterk afhankelijk van het aantal boringen en het volume opgeboord sediment. De andere onderzoeksmethodes komen onvoldoende frequent voor om solide conclusies te trekken.

Uit de vorige evaluaties bleek al dat het uitstellen van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een effect heeft op de tijdsduur voor de opmaak van een archeologienota. Door het quasi ontbreken van voorafgaande proefsleuvenonderzoeken, kunnen we dit effect enkel nog meten voor landschappelijk bodemonderzoek (analyse4). Bij de archeologienota's staat dit voor een mediaanduur van twee werkdagen, bovenop het bureauonderzoek van vier werkdagen. Nota's op basis van landschappelijk bodemonderzoek kennen een mediaanduur van drie werkdagen, bovenop de vier werkdagen van het bureauonderzoek uit de archeologienota. Voorafgaand uitvoeren kost dus zes werkdagen, uitgestelde uitvoering zeven werkdagen. Het uitstellen zorgt dus voor een toename met één werkdag. Dit is onder meer te verklaren vanuit de bijkomende (afzonderlijke) rapportering in de nota. Dit effect blijkt onvoldoende door te wegen om initiatiefnemers aan te zetten om het vooronderzoek maximaal in een vroeg stadium te laten uitvoeren. De lagere zekerheid over de impact van archeologie op het bouwproces op het moment van vergunning blijkt dus onvoldoende zwaar door te wegen om te kiezen voor een preventief traject.

Tot slot onderzochten we voor de nota's uit 2023 wat het jaar was waarin de voorafgaande archeologienota gemeld werd. Dat is dan de tijd die verstreken is tussen het melden van een archeologienota met maatregel "uitgesteld vooronderzoek" en het melden van de nota die resulteert uit dat uitgestelde vooronderzoek (analyse18). Of anders gezegd: hoeveel tijd verstrijkt er zoal tussen een archeologienota en de nota die daar in 2023 uit volgde? De spreiding varieert hier alvast enorm. Van minder dan een maand tot meer dan zes jaar, wat betekent dat in 2023 nog steeds nota's binnenlopen die volgen op archeologienota's uit de begindagen van de vernieuwde regelgeving (2016). De mediaan ligt op 448 dagen (een jaar en drie maanden), het gemiddelde op 565 dagen (vier maanden meer). De termijn tussen archeologienota en nota wordt hiermee twee maand langer dan in 2022.

Kijken we meer in detail naar het jaar waarin het archeologietraject startte, dan blijkt dat van alle nota's die in 2023 aktename verkregen 0,5% nog voortvloeide uit een archeologienota van 2016. 1,2%

was het gevolg van een archeologienota uit 2017, 2,1% volgde op een archeologienota uit 2018, 4,1% volgde op een archeologienota uit 2019 en 10,1% volgde op een archeologienota uit 2020. 23,7% volgde op een archeologienota uit 2021 en het gros (42,2% of 347 exemplaren) volgde op een archeologienota uit 2022. In 16,1%, tot slot, gebeurden archeologienota en nota in hetzelfde jaar. Dit is 3,7% minder dan in 2022. Als conclusie kunnen we dus stellen dat er **globaal genomen een goed jaar verstrijkt tussen een archeologienota en de daaruit volgende nota. Het aantal archeologienota's dat in hetzelfde jaar nog gevolgd wordt door een nota ligt tussen de 15% en 20%**. Ook zien we dat acht jaar na het opstellen van de archeologienota's er, weliswaar zeer beperkt, toch nog nota's volgen. Dit tijdsverloop is niet het gevolg van het archeologische proces, maar hangt samen met het vergunnings- en bouwtraject.

7.4 EFFECTEN VAN OPGRAVINGEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES

In 247 van de 3.204 archeologienota's en nota's die in 2023 aktename kregen, stelde de erkende archeoloog een opgraving voor als maatregel (evarch51). Dat is 7,7%, een lichte stijging ten opzichte van de 5,4% in 2022. In 59,1% van die gevallen volgt de opgraving uit een nota, in de resterende 40,9% direct uit de archeologienota. In vergelijking met vorig jaar komen er minder opgravingen voort uit nota's (59,1% tegenover 65,9%). De maatregel "opgraven" in een archeologienota of nota betekent niet dat de opgraving altijd uitgevoerd wordt. Het is immers perfect mogelijk dat de werken nooit vergund geraken of dat ze nooit gerealiseerd worden²⁹.

Daarnaast weten we ook hoeveel opgravingen er in 2023 effectief van start gingen. De erkende archeoloog meldt namelijk de start van het veldwerk aan Onroerend Erfgoed. Afgelopen jaar ontving het agentschap 265 meldingen van aanvang voor opgravingen (evarch44). De meest relevante in dit kader zijn de opgravingen bij vergunningsplichtige ingrepen. Daarvan startten er 220, wat een daling met één betekent ten opzichte van het voorgaande jaar (-0,5%). Dit impliceert dat **bij 220 bouwwerven in 2023 het veldwerk van een opgraving volgens het archeologische traject bij vergunningsplichtige ingrepen aanving**. Dit zorgt voor een zeker tijdsverloop tussen het voorstellen van de maatregel en het uitvoeren ervan.

In 2023 ontving Onroerend Erfgoed **178 archeologierapporten die resulteren uit opgravingen bij vergunningsplichtige ingrepen** (evarch32). Dat is 9,2% meer dan in 2022. De archeologierapporten vormen een indicator voor het aantal opgravingen waarvan het veldwerk afgerond is. Na een sterke afname in 2022, zien we dat het aantal archeologierapporten in 2023 terug stijgt.

Op basis van de archeologierapporten en eindverslagen kunnen we uitspraken doen over de tijdsduur van het veldwerk (evarch48) en de onderzochte oppervlakte (evarch33, evarch34).

Globaal kunnen we stellen dat de **opgravingen** waarvan het veldwerk eindigde in 2023 betrekking hadden op **199,5 hectare aan vergunningsplichtige ingrepen** (evarch33, evarch34). Dat oppervlak kunnen we niet afzetten tegen het totale oppervlak aan verleende omgevingsvergunningen, aangezien dit laatste niet gekend is.

²⁹ Niet elke archeologienota met de maatregel "opgraving" hoeft effectief uit te monden in een opgraving. Indien de initiatiefnemer nooit een vergunning aanvraagt (omdat hij in planningsfase afziet van het project), de vergunningsaanvraag op een weigering stuit, of de initiatiefnemer na vergunning het project alsnog afblaast, dan zal de voorgestelde opgraving niet gebeuren. De maatregelen in een archeologienota gaan immers uit van het verlenen én realiseren van de vergunning.

Als we kijken naar de oppervlakte van de individuele opgravingen zoals de archeologen die aangeven bij het indienen van hun archeologierapport, dan blijkt een kwart kleiner te zijn dan 757 m² (analyse32). De helft is kleiner dan 2.198 m² (mediaan). Met een oppervlak tot 5.935 m² vatten we al driekwart van de opgravingen. Het laatste kwart is groter. Deze waarden liggen lager dan die van voorgaand jaar. Hoewel we door de ruime spreiding in oppervlaktes niet kunnen spreken van de “doorsnee” opgraving, zouden we hier drie groepen kunnen onderscheiden: “kleine” opgravingen tot 1.000 m², “gewone” opgravingen tussen 1.000 en 4.000 m² en “grote” opgravingen met een oppervlak boven 4.000 m².

De tijdsduur van de opgravingen drukken we uit in werkdagen (evarch48). Dat gaat dus om het aantal dagen waarop de archeoloog aan de slag was bij het veldwerk van de opgraving. Deze dagen hoeven niet noodzakelijkerwijs aaneensluitend te gebeuren, en zeggen ook niets over de arbeidsinspanning. Deze termijn geeft in grote lijnen aan hoeveel werkdagen de opdrachtgever moet incalculeren in zijn bouwplanning voor de uitvoering van het veldwerk. **De mediaantermijn van het veldwerk van de opgravingen bedroeg 16 werkdagen, wat ruim drie weken is. Driekwart van de opgravingen was wat betreft hun veldwerk afgerond binnen de 65 werkdagen.** De langste opgraving duurde 1045 dagen, of twee jaar en negen maanden. Dit groot aantal dagen betreft echter het aantal dagen tussen de eerste en de laatste dag van de opgraving. De archeologen zelf waren niet elke dag aanwezig bij deze opgraving. Uit deze spreiding blijkt dat het **gros van de opgravingen een relatief beperkte impact heeft op het tijdsverloop van het bouwproces.**

Na het veldwerk van de opgraving volgt nog een fase van **verwerking** waarin de archeoloog de onderzoeksdocumenten, vondsten en stalen bestudeert en zijn bevindingen omzet in een eindverslag. De tijdsduur tussen het einde van het veldwerk en het indienen van het eindverslag heeft **geen effect op het bouwproces.** Dat gaat immers van start zodra het veldwerk klaar is.

7.5 ARCHEOLOGIETRAJECT EN RUIMTELIJK PROCES: DE FLOW

De grootste impact van het archeologietraject op het bouwproces ligt bij de opgravingen. Die nemen immers het meeste tijd in beslag, kosten meer geld en zorgen voor een tijdsverloop tussen de afgifte van de vergunning en de start van de realisatie. Vooraleer het zo ver komt, vindt er een heel traject plaats. Hieronder vatten we dit archeologisch traject samen in het perspectief van de ruimtelijke ontwikkeling.

Van **alle omgevingsvergunningen** in Vlaanderen in 2023 kregen er 2.382 of **6,5% te maken met een archeologisch traject.** Van deze trajecten eindigden er 32,7% (778 stuks) direct na het bureauonderzoek in de conclusie dat geen verdere maatregelen nodig waren. Na andere vormen van vooronderzoek, uitgevoerd voor de vergunningsaanvraag, stijgt dat tot 883 projecten. **37,1% van de vergunningen die in 2023 een archeologisch traject doorliepen, weet op het moment van vergunningsaanvraag al dat er geen verdere maatregelen met betrekking tot archeologie nodig zijn. In 4,5% van de gevallen is al zekerheid dat een opgraving aan de orde is of dat initiatief nodig is voor behoud in situ. 59,3% van de vergunningstrajecten kiest voor een uitgesteld vooronderzoek (1.413 stuks).** In vergelijking met 2022 is er een lichte daling van het aantal projecten dat al op het moment van de vergunningsaanvraag weet dat geen verdere maatregelen nodig zijn (-1,2%).

Van 101 archeologienota's (4,2% van de 2.382 trajecten) is al geweten dat een opgraving moet plaatsvinden. Dat ligt 0,6% hoger dan in 2022. Daarnaast zal nog een bijkomend aantal opgravingen volgen uit de uitgestelde vooronderzoeken. Bij de nota's uit 2023 was dat in 17,8% van de gevallen zo (146 stuks). Bij 220 bouwerven startte in 2023 ook het veldwerk van een archeologische opgraving.

Uit de resultaten blijkt ook dat in slechts een **zeer beperkt aantal ontwikkelingsprojecten** een mogelijkheid tot **behoud in situ** bestaat (1,9% van de archeologienota's en nota's in 2023). Deze aanhoudende tendens geeft aan dat behoud in situ niet evident is in de vergunningsfase, bij gebrek aan alternatieven. In de fase van de ruimtelijke planning, wanneer alternatieven voor bestemmingen en inrichting worden afgewogen, zijn er meer mogelijkheden voor deze vorm van archeologische erfgoedzorg. Dit staat in contrast met de intenties van het Verdrag van Valletta en daarmee het Onroerenderfgoeddecreet, die behoud in situ als voorkeursoptie beschouwen. De regelgeving voorziet echter niet in een volwaardige archeologische afweging in het kader van ruimtelijke planning, zoals RUP- of MER-procedures. Waar dit wel gebeurt, blijken in praktijk weinig realistische alternatieven voorhanden in dicht bebouwd Vlaanderen.

8 FINANCIËLE EFFECTEN

8.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de financiële effecten van het archeologische proces. Deze effecten hebben betrekking op de initiatiefnemers, maar evenzeer op de overheid. De centrale vraag is: wat kost archeologie? Niet alleen de totale kostprijs komt aan bod, maar ook deelaspecten zoals de relatie tussen gehanteerde onderzoeksmethodes en kostprijs, het effect van de beperkte samenstelling op de factuur voor een archeologienota, de kostprijs van onderzoek na toevalsvondsten, de kostprijs van archeologische opgravingen, enz.

8.2 FINANCIËLE EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN

Het onderzoek na melding van een toevalsvondst gebeurt door Onroerend Erfgoed. Naast inzet van eigen personeel en middelen besteedt het agentschap via raamcontracten ook een aantal taken uit aan de archeologische markt. Bij het grootste deel van de opgravingen huurt Onroerend Erfgoed langs die weg archeologen en logistieke ondersteuning in om de eigen archeologen bij te staan. **In 2023 bedroeg de totale kostprijs voor het onderzoek na toevalsvondsten 947.355 euro** (evarch55). Dat betekent een **stijging met 612.256 euro** ten opzichte van het voorgaande jaar. Dit is te wijten aan enkele grotere opgravingen van toevalsvondsten. De kosten betreffen voornamelijk de uitbesteding aan archeologische bureaus (737.776 euro) en de eigen personeelskost (209.579 euro).

Als een bouwwerf langer dan 30 dagen stilligt door de opgraving na melding van een toevalsvondst, kunnen de betrokkenen aanspraak maken op een schadevergoeding. Het gaat hier in de eerste plaats om de bouwheer. In 2023 waren er vier opgravingen die langer duurden dan 30 dagen, maar dit was steeds in overleg met de bouwheer waardoor er geen schadevergoeding gevraagd werd. De kostprijs voor schadevergoedingen bedraagt dan ook nul euro, net als de voorgaande jaren (evarch56).

8.3 PREMIE VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Sinds april 2019 bestaat er een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Deze was oorspronkelijk bestemd voor particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen die met dergelijk onderzoek te maken krijgen, maar werd in 2023 uitgebreid naar occasionele bouwheren die de kosten voor verplicht archeologisch vooronderzoek niet kunnen spreiden over verschillende bouwprojecten of kunnen doorrekenen. Projecten van bouwheren die tot de vastgoedsector behoren, projecten van overheden en (semi-)overheidsinstellingen, projecten van nutsbedrijven, beheerders van distributienetten, -netwerken of infrastructuur voor openbare nutsvoorzieningen, vastgoed dat wordt ontwikkeld om te verkopen en verkavelingen komen niet in aanmerking. Alle vooronderzoeken met ingreep in de bodem waarvan de rapporterende archeologienota of nota na 1 januari 2023 werd ingediend vallen onder de uitgebreide doelgroep.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze aan de hand van een formule, en de kosten voor het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een aktenaam is van de archeologienota of nota die het vooronderzoek met ingreep in de bodem afsluit. De premie bedraagt 80% van de forfaitair berekende kostprijs van het vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Het agentschap keurde 53 premie-aanvragen goed, met een uitgekeerd totaalbedrag van 342.176 euro (evarch64, evarch65). Zowel het aantal uitgekeerde premies (van 26 naar 53), als het totaal uitgekeerde bedrag stijgt (van 100.540 euro naar 342.176 euro) sterk ten opzichte van 2022. Dit is

grotendeels te wijten aan de uitbreiding van de doelgroepen die een premie kunnen aanvragen sinds 1 januari 2023.

8.4 PREMIE VOOR BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

Voor archeologische opgravingen bestaat al langer een premie: de premie voor buitensporige opgravingskosten. Deze heeft dezelfde doelgroep als de premie voor archeologisch vooronderzoek en dezelfde werken of types projecten zijn uitgesloten van de premie. Opgravingen waarvan het archeologierapport na 1 januari 2023 werd ingediend vallen onder de uitgebreide doelgroep. Ook hier gebeurt de berekening op forfaitaire basis en blijft een vast startbedrag als franchise voor rekening van de initiatiefnemer. Het vroegst mogelijke moment om de premie aan te vragen, is bij de indiening van het archeologierapport, dus maximaal twee maanden na het einde van het veldwerk.

In 2023 keurde het agentschap Onroerend Erfgoed aanvragen goed van 18 initiatiefnemers (2022: 9), die samen een totaalbedrag van 553.011 euro uitgekeerd kregen (evarch53, evarch54). We zien dat in 2023 dus dubbel zoveel initiatiefnemers een premie voor buitensporige opgravingskost toegekend krijgen ten opzichte van 2022. Het totaal uitgekeerde bedrag vervijfvoudigd van 107.272 naar 553.011 euro. Dit is grotendeels te wijten aan de uitbreiding van de doelgroepen die een premie kunnen aanvragen sinds 1 januari 2023.

8.5 PREMIE MENSELIJKE INHUMATIERESTEN

Sinds 1 januari 2023 is het mogelijk om een premie menselijke inhumatieresten aan te vragen wanneer bij een verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek menselijke resten worden aangetroffen. Alleen bij vrijwillig archeologisch onderzoek en verkavelingen is het niet mogelijk om deze premie aan te vragen. De premie kan worden aangevraagd bij opgravingen waarvan het terreinwerk na 1 januari 2023 begonnen is.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze aan de hand van een formule, en de kosten voor de opgraving blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een eindverslag is ingediend dat het archeologisch traject afsluit. De premie bedraagt 60% van de forfaitair berekende kostprijs. Als het resultaat van de formule €25.000 of minder bedraagt, dan wordt de premie niet uitbetaald. Het maximale premiebedrag bedraagt €500.000. De premie is niet combineerbaar met de premie vooronderzoek met ingreep in de bodem of de premie buitensporige opgravingskosten.

In 2023 werden er nog geen aanvragen ingediend voor de premie menselijke inhumatieresten. Dit is omdat de premie enkel aangevraagd kan worden na het indienen van het eindverslag van een opgraving met menselijke inhumatieresten waarvan het veldwerk in 2023 van start gegaan is. Dit zijn opgravingen waar vaak ook redelijk wat onderzoek nodig is na het veldwerk. De eerste premieaanvragen worden dan ook pas eind 2024 verwacht.

8.6 SOLIDARITEITSFONDSEN

Naast de premies voor vooronderzoek en voor buitensporige opgravingskosten, voorziet de onroerenderfgoedregelgeving in de mogelijkheid om archeologische solidariteitsfondsen op te richten, te erkennen en te subsidiëren. Een dergelijk fonds vraagt een bijdrage van zijn leden, bijvoorbeeld in verhouding tot het aantal gerealiseerde projecten, ook voor projecten waar geen archeologische opgraving noodzakelijk bleek. Met die middelen keert het fonds een tussenkomst uit aan leden die te maken krijgen met een opgraving. De concrete modaliteiten voor lidmaatschap, inning en uitkering

zijn onderwerp van een overeenkomst tussen het fonds en de minister. Die kan een subsidiëring geven voor de werking van het erkende fonds. Ook in 2023 **zag geen enkel archeologisch solidariteitsfonds het levenslicht** (evarch57), waardoor de teller op nul blijft staan. Er was dan ook **geen sprake van subsidies** (evarch58).

8.7 PROJECTSUBSIDIES SYNTHESE-ONDERZOEK

De initiatiefnemers van ontwikkelingsprojecten zijn verantwoordelijk voor de kosten van het archeologisch onderzoek dat noodzakelijk is bij hun projecten. Maar dat onderzoek is beperkt tot de onderzochte site en de interpretatie daarvan. Diepgaander onderzoek, bijvoorbeeld syntheses over sites heen of een diepgaande uitwerking van een exemplarische site, kunnen niet verhaald worden op de initiatiefnemer. Juist om dit kennispotentieel vanuit de verplichte onderzoeken toch te exploiteren en te laten terugvloeien naar de maatschappij, is de projectsubsidie voor archeologisch syntheseonderzoek in het leven geroepen. In die zin is de kost ervan rechtstreeks verbonden aan het archeologische traject. Jaarlijks was hiervoor aanvankelijk een bedrag van één miljoen euro vooropgesteld, sinds 2020 is dit bijgesteld tot 940.000 euro.

In 2023 kende de minister bevoegd voor onroerend erfgoed aan **zes projecten** een subsidie voor syntheseonderzoek toe³⁰ (monitor48). De verleende subsidies bedroegen in totaliteit **940.000 euro** (monitor49). Deze financiële ondersteuning is een stimulans voor de kenniswinst die voortvloeit uit het verplichte archeologische onderzoek in Vlaanderen.

8.8 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

Met betrekking tot de kost voor het archeologisch vooronderzoek, in de praktijk de archeologienota's en nota's, gaan de analyses zowel over het totaalbeeld als de relatie tussen kostprijs en diverse factoren. De analyses in dit luik zijn gebaseerd op de kostengegevens zoals de erkende archeologen die ingeven in het archeologieportaal bij melding van de archeologienota of nota. De bedragen zijn in principe exclusief btw en betreffen enkel de kosten die direct verbonden zijn aan het archeologisch vooronderzoek. Als de erkende archeologen inaccurate gegevens invoeren, kan dit een vertekening van de resultaten geven. Om dit effect te beperken, houden de analyses geen rekening met sterk afwijkende waarden (bv. archeologienota's waarvoor een kostprijs van één euro is ingegeven).

De totale gerapporteerde kostprijs voor de opmaak van de 2.382 **archeologienota's** met aktenaam bedroeg **4.827.554 euro** (evarch52). Voor de 822 **nota's** met aktenaam na uitgesteld vooronderzoek was dat **5.133.950. Samen is dat 9.961.504 euro**.

Wat betreft archeologienota's ligt de totale kost 270.446 euro lager dan het voorgaande jaar. Dat is een daling met 5,3%. Dit terwijl het aantal archeologienota's in 2023 met 2% steeg ten opzichte van het voorgaande jaar.

Bij de nota's komt de kost 529.589 euro hoger uit dan het vorige werkjaar. Dat is een stijging van 11,5%. In aantal daalde het aantal nota's met 3%.

Samengeteld bedraagt de **stijging** van de totale kostprijs voor archeologienota's en nota's ten opzichte van het voorgaande werkjaar **259.143 euro, een stijging van 2,7%**.

³⁰ Een overzicht en inhoudelijke beschrijving van deze projecten is te vinden op: <https://www.onroerenderfgoed.be/projecten-2023>

De mediaanprijs van **archeologienota's bedraagt 1.600 euro**, 200 euro minder dan in 2022 (analyse8). De spreiding in kostprijs is klein, wat vooral komt omdat de archeologienota's in hoofdzaak gebaseerd zijn op bureauonderzoek. Daarvan weten we dat de karakteristieken van het project, zoals oppervlak, weinig invloed hebben op de kostprijs.

Bij de **nota's** ligt de mediaanprijs op **4.000 euro**, 200 euro minder dan voorgaand jaar. Het gemiddelde ligt met 6.284 euro een stuk hoger, wat erop wijst dat een aantal duurdere nota's het gemiddelde opdrijven. **Drie kwart van de nota's kost minder dan 6.000 euro** (in 2022: 6.000 euro). Dat de spreiding in de prijzen groter is dan bij de archeologienota's komt omdat uitgestelde vooronderzoeken meer variatie kennen in de toegepaste methodes.

Zoals ook de voorbije jaren aangehaald, bestaat er een **duidelijke relatie tussen de kostprijs van een archeologienota en nota, en de onderzoeksmethodes** die nodig waren voor de opmaak ervan (analyse11). Wanneer enkel **bureauonderzoek** volstond om tot een archeologienota te komen, dan bedraagt de mediaanprijs **1.600 euro**. Dat is 150 euro lager dan het voorgaande jaar en 300 euro minder dan het jaar daarvoor. De spreiding in deze kostprijzen is klein. Binnen de groep archeologienota's op basis van bureauonderzoek bevinden zich ook de archeologienota's met beperkte samenstelling. Die blijken, zoals de bedoeling is, goedkoper dan de versie met volledige samenstelling (analyse10). De mediaankost ligt 22,9% (1.234 euro) en het gemiddelde ligt 22,2% lager (1.329 euro). Komt er bovenop het bureauonderzoek ook nog **landschappelijk bodemonderzoek**, dan verschuift de prijsvork. De mediaan bedraagt dan **2.500 euro**, wat 350 euro lager is dan in 2022. Het landschappelijk bodemonderzoek zorgt daarmee voor een toename van ongeveer 900 euro in de kostprijs ten opzichte van enkel bureauonderzoek. Conclusies over archeologienota's waar **proefsleuvenonderzoek** volgt op het bureauonderzoek zijn niet mogelijk door het te kleine aantal.

Bij de nota's zijn proefsleuven de meest frequente onderzoeksmethode. De mediaanprijs daarvoor ligt op **3.775 euro**. Een jaar eerder was dat 4.000 euro. Bij nota's op basis van **landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek** komt de mediaanprijs op **4.500 euro** (2022: 4.995 euro). Daarmee zorgt het landschappelijke luik voor een stijging met 500 euro tegenover nota's waar enkel proefsleuvenonderzoek gebeurde. Beperkt de nota zich tot landschappelijk bodemonderzoek, dan is de mediaanprijs 1.600 euro. Dat was in 2022 2.000 euro.

Bij de overige groep nota's is zowat overal verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek een van de aangewende methodes. Die komen dan voor in combinatie met landschappelijke boringen, proefsleuvenonderzoek of nog andere methoden, in wisselende combinaties. **De mediaanprijs van vooronderzoeken waar archeologisch booronderzoek deel van uitmaakte, bedroeg 7.372 euro**. Dat is 372 euro meer dan voorgaand jaar (2022: 7.000 euro). Hoewel een één-op-één vergelijking niet mogelijk is door de veelheid aan combinatie-opties, blijkt dat de archeologische boringen zorgen voor een toename in de mediaanprijs in een grootteorde van ongeveer 3.000 euro.

De eenheidsprijzen van de meeste frequente onderzoeksmethoden, zoals bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek dalen. Deze wijzigingen hebben ook een impact op de mediaanprijzen voor archeologienota's en nota's, die dalen naar respectievelijk 1.600 en 4.000 euro. Bij de nota's zien we dat driekwart zich onder 6.000 euro situeren net zoals in 2022.

Bij de relatie tussen het statuut van de initiatiefnemer en de kostprijs zien we vooral het verschil in uitstelgedrag gereflecteerd (analyse13). Bij de archeologienota's valt namelijk op dat deze aangevraagd door de private bouwheren zich vooral concentreren rond een piek op ongeveer 1.500

euro. Bij de publieke bouwheren zijn er twee kleinere pieken op ongeveer 1.500 euro en op ongeveer 1.750 euro. Het aandeel duurdere archeologienota's ligt ook hoger. Maar van publieke bouwheren weten we dat ze minder vaak het resterende vooronderzoek uitstellen, en dus vaker ook al betalen voor landschappelijk bodemonderzoek of proefsleuven in de fase van de archeologienota. En dat soort onderzoek is nu eenmaal iets duurder.

Tot slot blijkt er geen significant verband te bestaan tussen de omvang van het projectgebied en de kostprijs van het vooronderzoek, als we de totale groep daarvan bekijken (analyse14). **De oppervlakte van het onderzochte gebied varieert soms sterk voor eenzelfde prijs.** Een onderzoek in een stedelijke context zal bv. arbeidsintensiever zijn dan een onderzoek op een rurale site. **Er is wel een link met het aantal werkdagen (analyse9).** Dat is logisch: archeologisch onderzoek is een arbeidsintensief werk en loonkost maakt een aanzienlijk deel uit van het totale kostenplaatje.

8.9 OPGRAVINGEN

De kosten voor **opgravingen** rapporteren we in het **jaar waarin de erkende archeoloog het eindverslag indiende**. Pas dan is de opgraving volledig afgerond en zijn alle kosten gekend. In praktijk is het perfect mogelijk en zelfs courant dat de initiatiefnemer al in eerdere jaren een deel van die kosten heeft betaald. Archeologiebureaus factureren immers vaak in schijven, net zoals aannemers. Een eerste schijf kan dan komen na afronding van het veldwerk, een tweede bij oplevering van het archeologierapport en een eindafrekening gebeurt dan bij oplevering van het eindverslag. De gerapporteerde kosten zijn exclusief btw en hebben enkel betrekking op de directe opgravingskost. Eventuele gevolggkosten, bv. voor terreinherstel, maken hier geen deel van uit.

De **totale kost** voor archeologische opgravingen bij ontwikkelingsprojecten met eindverslag in 2023 bedroeg **10.224.027 euro** (analyse 33). Dat ging over 205 stuks (in 2022: 171 stuks). De **mediaankost** bedraagt **24.815 euro**. Met een kostprijs van maximaal 42.000 euro vatten we al drie kwart van alle opgravingen.

In 2023 noteren we 14 onderzoeken waarvan de kostprijs meer dan 100.000 euro bedroeg (in 2022 13). Bij negen projecten situeert de kostprijs zich tussen de 100.000 en 150.000 euro. Eén van de overige vijf projecten had een kostprijs van 151.000 euro, twee projecten hadden een kostprijs van meer dan 500.000 euro (656.113 en 900.000 euro) en twee projecten hadden een kostprijs van meer dan één miljoen euro (1.030.000 euro en 1.268.688 euro).

De kostprijzen voor de afgeronde opgravingen kunnen we afzetten tegen de raming die de erkende archeoloog daar na het vooronderzoek voor opgaf (analyse34). De Code van Goede Praktijk verplicht de erkende archeoloog immers om, ten behoeve van de initiatiefnemer, een raming van kosten en tijd voor de voorziene maatregelen op te nemen in de archeologienota of nota. Deze oefening deden we op basis van de eindverslagen uit 2023 en 2022 waarvoor de raming voldoende eenduidig beschikbaar was. Bij 71,3% van de opgravingen bleek de factuur uiteindelijk lager uit te vallen dan de raming na het vooronderzoek. 25% eindigde hoger. Meer in detail zien we dat 53,7% van de opgravingen meer dan 20% goedkoper uitvalt dan geraamd. Bij 22,6% ligt de eindafrekening meer dan 50% lager dan de raming. 30,4% bevindt zich in een vork van de raming plus of min 20%. De kleinste groep, 15,9%, komt uit op een factuur die meer dan 20% boven de raming ligt.

8.10 TOTALE FINANCIËLE EFFECTEN

Zoals we eerder zagen, bedroeg de gekende kost voor **archeologisch vooronderzoek** en de opmaak van archeologienota's en nota's in 2023 in totaal **9.961.504 euro** (evarch52). Van die 10 miljoen euro

kwam ongeveer 4,8 miljoen euro op het conto van archeologienota's en ging 5,1 miljoen euro naar nota's. Bij de **opgravingen** kwam de totale gekende kost op **10.224.027 euro**. Die bedragen komen, in navolging van het Verdrag van Valletta, ten laste van de initiatiefnemers van de betrokken projecten. Het is niet mogelijk om ze af te zetten tegen de totale realisatiekost van ontwikkelingsprojecten in Vlaanderen, bij gebrek aan cijfers daarover. Naast de kost die initiatiefnemers betaalden voor vooronderzoek en opgravingen, besteedde het agentschap Onroerend Erfgoed **947.355 euro aan het onderzoek na toevalsvondsten. Dat brengt de totale gekende kost voor archeologisch onderzoek bij ontwikkelingsprojecten in 2023 op 21.132.886 euro (21 miljoen).**

Dat is ongeveer 4,1 miljoen euro meer dan het voorgaande werkjaar. De stijging van de totaalkost komt voornamelijk op het conto van een viertal opgravingen en de hogere kostprijs van de toevalsvondsten.

Bij deze totaalkost kunnen we ook nog de 940.000 euro voor de toegekende projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek rekenen. De 342.176 euro van de premie voor archeologisch vooronderzoek en de 553.011 euro voor de premie voor buitensporige opgravingskosten mogen we echter niet zomaar bovenop de eerder vermelde kosten tellen. Deze premies zijn immers te rekenen als een tegemoetkoming vanwege de overheid in het aandeel kosten dat de initiatiefnemers moeten dragen. De totale investering blijft hetzelfde, maar er is een verschuiving van initiatiefnemers naar overheid. **Dit alles brengt het totaal van de kosten op 22.072.886 euro.**

Daarnaast investeren ook andere actoren als erkende onroerenderfgoedgemeenten, gemeenten die deel uitmaken van een IOED, erkende onroerenderfgoeddepots, provincies, verenigingen en anderen financieel in de Vlaamse archeologische erfgoedzorg. Op dit moment is er echter geen structureel zicht op de omvang van deze bedragen en de doelen waarvoor die aangewend worden.

9 MEERJARENEFFECTEN

9.1 INLEIDING

Nu het vernieuwde archeologietraject acht jaar loopt, stabiliseren veel tendensen zich en kunnen we **uitspraken doen over een langere termijn**. Enerzijds kijken we naar de **evolutie van een aantal centrale cijfers** van 2016 tot 2023 en pogen we relevante tendensen te detecteren. Anderzijds zetten we **cijfers uit eerdere jaren in een nieuw daglicht** vanuit de evoluties sindsdien. De jaarcijfers geven bijvoorbeeld inzicht in de archeologienota's en nota's van een specifiek jaar, maar veel daarvan bevatten uitgesteld vooronderzoek als maatregel. Pas na de uitvoering daarvan is geweten welke definitieve maatregel aan de orde is. Daarom kijken we terug op alle trajecten van archeologisch vooronderzoek die intussen volledig afgerond zijn, en waarvan de definitieve maatregelen, kost en tijdsinvestering bekend zijn.

9.2 EVOLUTIES

De eerste vaststelling van de **GGA-kaart** begin 2016 bevatte 1.750 gebieden, goed voor 184 km² (evarch23). Eind 2016 was dit al verdubbeld in aantal en steeg ook de oppervlakte met 30%. Sindsdien nam het **aantal elk jaar toe met zowat 15%**. In **2023 was er een kleinere aangroei van 5,97%**. Bij het **oppervlak** is de aangroei sowieso minder snel: die lag eerdere jaren rond de **5% en kwam afgelopen jaar iets lager uit op 2,23%**. De tragere aangroei van de oppervlakte komt doordat in de beginfase omvangrijke thematische pakketten met vaak uitgestrekte gebieden op de kaart kwamen. Voorbeelden hiervan zijn kunstmatige waterlopen, voormalige ontginningen, al het archeologische onderzoek uit de voorgaande tien jaar, enz. In recentere jaren is de bron voor nieuwe gebieden vooral te zoeken in de archeologienota's, nota's en eindverslagen waaruit blijkt dat geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig is op een terrein. Die zijn groot in aantal, maar kleiner in oppervlak.

De **archeologische zones** startten begin 2016 met de 58 historische stadskernen (monitor47). De enige aanvulling sindsdien gebeurde in 2018. 12 Bandkeramische nederzettingen en prehistorische sitecomplexen kregen toen het statuut, wat het totaal op 70 archeologische zones bracht. Dit cijfer bleef de voorbije jaren ongewijzigd. Qua oppervlak was er een toename van de initiële 6.207 hectare naar de huidige 9.535 hectare (monitor18). Dat is 0,7% van het Vlaamse grondgebied. De aangroei van dit instrument gebeurt thematisch en tegen een **laag tempo**.

Bij de invoering van het Onroerenderfgoeddecreet bestonden er al 24 beschermde archeologische zones (monitor16d). Die kregen automatisch het statuut van **beschermde archeologische site**, en vormden daarmee het startbestand onder de nieuwe regelgeving. De jaarlijkse aangroei sindsdien varieert, maar blijft erg **bescheiden**. 2017 vormde een uitschieter met negen nieuwe beschermde archeologische sites. Eind 2023 staat het totaal op 49. Dat is dubbel zo veel als bij de start van de vernieuwde regelgeving. Ook qua oppervlak is de jaarlijkse aangroei bescheiden (monitor20). Enkel het jaar 2017 zag een toename met 50%. In de andere jaren is dat minder dan 10%. Ten opzichte van de aanvang in 2016 groeide het beschermde oppervlak met 80%.

Nog voor het archeologische traject in werking trad, konden archeologen in 2015 al een **erkenning** aanvragen. Een van de randvoorwaarden voor de start van de vernieuwde archeologieprocedures was immers een voldoende groot aantal erkende archeologen. Begin 2016 waren 91 archeologen erkend, waarvan 16 rechtspersonen (evarch01). Tegen het einde van dat jaar waren dat al 23 rechtspersonen en 138 natuurlijke personen. Sindsdien steeg het aantal rechtspersonen licht, tegen gemiddeld twee per jaar. De meeste daarvan waren al actief als archeologisch bedrijf of instantie tijdens het Archeologiedecreet en bekwamen al bij de start van de vernieuwde regelgeving een erkenning om hun

activiteiten voort te zetten. Recente erkenningen als rechtspersoon komen uit drie hoeken. Vooreerst bestaande ondernemingen die hun activiteiten uitbreiden, vervolgens nieuwe bedrijven opgericht door archeologen die voordien als werknemer aan de slag waren bij een ander archeologiebureau en tot slot bedrijven die toegang krijgen tot de markt via de nieuwe erkenning type 2. Deze aangroei lijkt zijn limiet bereikt te hebben, aangezien er in 2023, net zoals in 2022, geen nieuwe erkende rechtspersonen zijn bijgekomen. Bij de **natuurlijke personen** zien we tot en met 2021 **elk jaar een toename met 10 tot 20%, sinds 2022 ligt dit rond de 5%**. Daar gebeurt dus nog altijd een continue instroom van nieuwe archeologen in de sector. Op de eventuele uitstroom hebben we geen zicht, maar het aantal erkende archeologen dat actief die rol opneemt stijgt wel elk jaar.

Bij de erkende **metaaldetectoristen** kijken we enkel naar de detectoristen die geen erkend archeoloog zijn. Ook die erkenning kon men al aanvragen in 2015, al was het gebruik ervan nog niet toegelaten. Daardoor hadden al 553 vrijetijdsetectoristen een erkenning begin 2016 (evarch03). Dat verdubbelde tegen het einde van dat jaar en nam sindsdien **elk jaar opnieuw toe met 1.000 tot 1.500 erkende detectoristen**. In 2023 ging het om 917 nieuwe erkenningen, voor een totaal van 8.654 erkende detectoristen. Meer dan 95% van deze detectoristen doet geen enkele melding. De mediaan van het aantal meldingen bij de actieve metaaldetectoristen ligt op twee per jaar.

Op het vlak van **archeologienota's** vallen vooral 2016 en 2017 op als uitzonderlijke jaren. 2016 was de start van het archeologietraject en begon pas in de helft van dat jaar. Het aantal archeologienota's ligt er logischerwijs dus aanzienlijk lager dan voor een heel jaar te verwachten is. 2017 was een uitschieter in de andere richting. De redenen daarvoor zijn enerzijds te zoeken in een wijziging van de regelgeving op het vlak van ruimtelijke ordening en anderzijds in de onervarenheid met de nieuwe archeologieregelgeving. Sindsdien stabiliseerde de situatie op **ongeveer 2.400 nieuwe archeologietrajecten per jaar**. Bij de nota's verliep de evolutie meer gestaag. Doordat er vaak een geruime tijd verloopt tussen een archeologienota en de daaropvolgende nota, zien we pas een jaar na de start van het vernieuwde traject de eerste nota's verschijnen. Na een snellere toename in 2018, vertraagde de aangroei in 2019, 2020 en 2021 tot ongeveer 19% op jaarbasis. In 2022 daalde het aantal archeologienota's sterk, maar in 2023 was er terug een lichte aangroei met 2%. De komende jaren zullen uitwijzen of het aantal archeologienota's op dit niveau zal plafonneren.

Bij de **onderzoeksmethodes** valt op dat de erkende archeoloog meestal maar één enkele methode gebruikt bij een **archeologienota**. Dat is dan **bureauonderzoek**. Die tendens was al van bij het begin zo, maar werd nog sterker met de tijd. Dat is vooral het gevolg van het systematisch uitstellen van elke andere onderzoeksmethode die nog volgt na het bureauonderzoek. Zeker vanaf 2018 is die trend duidelijk. Bij de **nota's** valt op dat **sinds 2018 het aantal gebruikte onderzoeksmethodes binnen het vooronderzoek toeneemt**. Was in 2017 nog 74% van de nota's beperkt tot één onderzoeksmethode, meestal proefsleuvenonderzoek, dan daalde dit in 2019 naar 44%. In 2020 nam dat aandeel terug toe tot 53%, maar in 2023 daalde dit terug tot 49,9%. Ongeveer de helft van de nota's beperkt zich dus tot een enkele onderzoeksmethode. In iets meer dan een derde van de nota's hanteerde de erkende archeoloog twee methodes en in 15,2% zelfs meer dan twee. We zien vooral een **toegenomen gebruik van landschappelijk bodemonderzoek en archeologisch booronderzoek**, die voornamelijk in combinatie met proefsleuvenonderzoek voorkomen.

Op het vlak van **tijdsinvestering** bleven de archeologienota's doorheen de laatste jaren **quasi constant** op vijf werkdagen, in 2022 daalde dit naar vier werkdagen, dit bleef ook zo in 2023. De mediaanwaarde van de tijdsinvestering bij de nota's daalde de laatste jaren van zeven naar vijf werkdagen. De iets langere tijdsduur bij de nota's hangt samen met de meer tijdsintensieve onderzoeksmethodes waar die zich op baseren. De duurtijd bij opgravingen is iets langer dan in 2022 (van 13 naar 16 werkdagen).

Qua **kostprijs** zien we bij de **archeologienota's een gestage daling vanaf 2017**. Zo kende de mediaanprijs op zes jaar tijd een afname van maar liefst 500%. Dat is deels te verklaren door het vaker uitstellen van onderzoeksmethodes die verder gaan dan bureauonderzoek en die meer tijd vergen (verschuiving van een deel van de tijdsinvestering naar de nota). Anderzijds speelt hier de **marktwerking**, wat vooral de laatste twee jaar het geval is. Bij de **nota's** lag de mediaankost al enkele jaren stabiel op 5.000 euro, maar deze daalde in 2022 naar 4.200 euro en **bleef ook in 2023 dalen naar 4.000 euro**. Qua **totaalkost voor het vooronderzoek** zijn 2016 en 2017 uitzonderlijk: het eerste jaar omdat het maar een half jaar was en het tweede jaar door het uitzonderlijk grote volume. In 2020 en 2021 zagen we een afvlakking, waarbij de totale kost van het vooronderzoek uitkomt tussen 11 en 12,5 miljoen euro, **in 2023 was dit 10 miljoen euro**. Binnen die globale kost staan telkens een beperkt aantal uitzonderlijke projecten voor een gezamenlijke kost van 0,5 tot 1 miljoen euro. De kostprijs van opgravingen kende een **sterke stijging naar 10,2 miljoen**. Dit kwam **voornamelijk door vier grote projecten** die een gezamenlijke kost van 3,9 miljoen hadden. Zonder deze vier projecten lag de totale kostprijs van de opgravingen in dezelfde lijn als 2022.

9.3 RETROACTIEF

Elk jaar kijken we naar de onderzoeksmethoden, kosten en tijdsinvestering die de erkende archeologen aanwendden. Maar veel van die zaken, met name bij het uitgesteld vooronderzoek en de opgravingen, horen bij een traject dat eerder al opstartte. Daarom combineren we nu archeologienota's, nota's, archeologierapporten en eindverslagen. Op die manier kunnen we **uitspraken doen over volledig afgeronde onderzoekstrajecten**. Enerzijds zijn dat archeologienota's waar het nodige onderzoek al volledig gebeurde voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, anderzijds combinaties van archeologienota's met de daaropvolgende nota en archeologierapport of eindverslag.

In totaal hebben we intussen **12.990 afgeronde trajecten van vooronderzoek. Voor opgravingen bij vergunningsplichtige ingrepen zijn 1.106 trajecten beëindigd wat betreft het veldwerk. 805 van dergelijke projecten mondden al uit in een eindverslag en zijn daarmee afgerond**. In die gevallen combineren we gegevens over de aanvang van het veldwerk, de afronding daarvan en - waar voorhanden - de indiening van het eindverslag met de archeologienota's en nota's die tot de opgraving leidden.

Kijken we naar de **onderzoeksmethodes** die erkende archeologen toepasten bij afgeronde trajecten van vooronderzoek, dan zien we dat zelfstandig bureauonderzoek, zonder daaropvolgende andere methode, het meest frequent is (LTanalyse7). In **52,8% van de trajecten stopt het verhaal na het bureauonderzoek**. Veelal omdat dit uitwijst dat er weinig impact is van de geplande werken of dat een behoud in situ mogelijk is. Soms is direct duidelijk dat een opgraving aan de orde is en kan de archeoloog daar al een aanpak voor bepalen. Op plaats twee staat de combinatie van bureauonderzoek met **proefsleuven of proefputten**. Die zijn goed voor **17,3%** van de afgeronde trajecten. In deze gevallen geeft het proefsleuvenonderzoek uitsluitsel over de aanwezigheid en aard van een sporensite. In **12,9%** van de afgeronde trajecten kan de archeoloog een definitieve uitspraak doen na een combinatie van bureauonderzoek met **landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven**. Op de vierde plaats eindigt het vooronderzoek na een combinatie van bureauonderzoek en **landschappelijk bodemonderzoek (10%)**. In die gevallen duiden de bodemomstandigheden aan dat er geen site aanwezig is, of blijkt dat een eventuele site voldoende beschermd is tegen de impact van de bouwwerken. De uitgebreide combinatie van bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek, archeologische boringen en proefsleuvenonderzoek is goed voor 3,7% van de afgeronde trajecten. In die kleine groep uitgebreidere trajecten blijkt op basis van het landschappelijk bodemonderzoek dat er potentieel is op prehistorische artefactensites. Het archeologisch booronderzoek gaat dan na of die daadwerkelijk aanwezig zijn terwijl het proefsleuvenonderzoek zich richt op sporensites. Deze cijfers

zijn na zeven jaar van de nieuwe onroerenderfgoedregulering in een duidelijk patroon gevallen. De wijzigingen in percentages tegenover vorig jaar bedraagt bij geen enkele van de onderzoeksmethodes meer dan 1%.

Bij de **maatregelen** van afgeronde vooronderzoekstrajecten blijkt dat de grote meerderheid, namelijk **85,1%, besluit dat geen verdere maatregelen nodig zijn** (LTanalyse1). **12,9% besluit tot een opgraving**, al hoeft die niet over het gehele gebied te beslaan (combinatie met behoud in situ). Louter behoud in situ en verdere verwerking van het verzamelde materiaal uit het vooronderzoek landen op respectievelijk 1,0% en 0,7%. Het is duidelijk dat in onze Vlaamse ruimtelijke ordening **weinig ruimte bestaat voor het fysieke behoud van archeologische sites**. Net als bij de onderzoeksmethodes zien we dat de verdeling van de maatregelen gelijk blijft tegenover vorig jaar. De verschillen in percentages bedragen nooit meer dan 0,1%.

Op **tijdsvlak** zien we dat de meest voorkomende groep vooronderzoekstrajecten **vijf werkdagen** in beslag neemt (LTanalyse3). De mediaan bedraagt zes werkdagen. Dat komt door het grote aantal dat zich beperkt tot bureauonderzoek, waarbij de tijdsinvestering globaal op vier dagen ligt. **Eens de kaap van de 20 werkdagen gepasseerd, zijn de aantallen erg laag**. Anders gezegd: bij de afgeronde vooronderzoeken nam de groep die zich beperkt tot bureauonderzoek veelal maximaal vier werkdagen in beslag en vergden degene waar meer onderzoek gebeurde slechts bij uitzondering meer dan 20 werkdagen.

Bij de **kosten** zien we dat de **mediaan van de afgeronde trajecten van vooronderzoek op 3.000 euro** ligt (LTanalyse5). **De vooronderzoeken die meer dan 10.000 euro kosten zijn eerder uitzonderlijk**. Dat heeft te maken met de link die we eerder legden tussen kostprijs en de gehanteerde onderzoeksmethoden. Blijft het vooronderzoek beperkt tot bureauonderzoek, dan ligt de mediaankost op 2.000 euro, over alle afgeronde trajecten van de afgelopen zeven jaar heen. Door zijn grote aantal is deze groep sturend voor de globale mediaanprijs. Komt er landschappelijk bodemonderzoek bij het bureauonderzoek, dan stijgt de kost tot 3.700 euro. Bij de combinatie van bureauonderzoek en proefsleuvenonderzoek is die 6.900 euro en met landschappelijk bodemonderzoek daarbovenop neemt de prijs toe tot 7.500 euro. Daaruit blijkt dat de extra kost van dergelijk onderzoek op ongeveer 500-1.000 euro ligt. De duurste combinatie is het hele spectrum van bureauonderzoek over landschappelijk bodemonderzoek en archeologisch booronderzoek tot proefsleuven. Daar ligt de mediaanprijs op 10.210 euro. We zien wel dat de mediaan van de kostprijs van de verschillende combinaties daalt. Dit heeft te maken met de eenheidsprijzen van de archeologische onderzoeken die jaar na jaar blijven dalen.

Een steeds weerkerende vraag gaat over de uitgestelde vooronderzoeken waar nog geen resultaat van bekend is. In de archeologienota is dan opgenomen dat nog een uitgesteld vooronderzoek moet volgen, maar een nota over dat onderzoek ontbreekt vooralsnog, soms lange tijd na de archeologienota. Eerder zagen we al dat het vaak tot ruim een jaar duurt voordat die nota er is. Kijken we dan naar de huidige stand van zaken voor de afgelopen jaren, dan zien we dat **van alle uitgestelde vooronderzoeken die in 2016 als maatregel voorkwamen, intussen al 63,1% is afgerond** (LTanalyse4). **Voor 2017 en 2018 is dat respectievelijk 60,7% en 61,5%, voor 2019 gaat het om 58,5%, voor 2020 om 54,7%, voor 2021 om 47,7%, voor 2022 om 34,7% en voor 2023 gaat het om 8,9%**. Dat laatste is normaal, gelet op de mediaantermijn van meer dan een jaar tussen de melding van beide documenten. We merken intussen de rode draad in deze evolutie. In hetzelfde jaar ("x") komt ongeveer 10% van de nota's binnen. Een jaar later (x+1) loopt dit op tot ongeveer 35 tot 40%, en na twee jaar (x+2) stijgt dit door naar 50%. Drie jaar na datum (x+3) ligt het aandeel op 55-60%. Vanaf het vierde jaar (x+4) is er nauwelijks nog een toename en stukt het aandeel opgeleverde nota's tussen de 60% en 65%. Het niet uitvoeren van uitgestelde vooronderzoeken komt voornamelijk door wijzigingen aan of het stopzetten

van bouwprojecten waardoor een nieuwe archeologienota moet worden opgemaakt of waardoor geen onderzoek meer nodig is.

In aanvulling op het beeld bij de vooronderzoeken kijken we ook naar trajecten waarvan de **opgraving** startte of intussen zelfs afgerond is. In totaal zijn er ongeveer **1.335 trajecten van vooronderzoek waarvan de opgraving al aanving**. Dat aantal neemt uiteraard elk jaar toe. Het jaarlijks aantal nieuwe opgravingen lijkt zich rond 220 te stabiliseren. Over de zeven jaren samen besloten 1.671 archeologienota's en nota's dat een opgraving aan de orde was. Daarvan is intussen **zowat viervijfde effectief van start gegaan**. Nogmaals, dit zijn enkel de opgravingen die volgen uit een archeologienota of nota, en niet de opgravingen bij toevalsvondsten of in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen.

Van deze opgravingen zijn er intussen ook **1.106 waarvan het veldwerk is beëindigd** (LTanalyse9). Van trajecten die startten in **2016** en waar uiteindelijk een opgraving nodig bleek (al kan die beslissing de jaren nadien vallen, in het kader van de nota), is **77,8% intussen al klaar qua veldwerk**. Voor trajecten die begonnen in 2017, 2018, 2019 en 2020 is dat vergelijkbaar met respectievelijk 79%, 82,5%, 79,4% en 70,2%. Bij de recentere startjaren liggen de aandelen lager: 55% voor projecten uit 2021, 36,9% uit 2022 en 5,2% uit 2023. Het is duidelijk dat in veel van de trajecten het veldwerk van de opgraving pas is afgerond in het derde kalenderjaar na de initiële start van het vooronderzoek. Na het vierde jaar is er nauwelijks nog een toename en blijft het percentage steken op 70-80%. We zien in elk geval opnieuw een dubbel effect: enerzijds de graduele uitrol van het vernieuwde archeologische traject en anderzijds de lange doorlooptijd van dergelijke trajecten als gevolg van de vergunnings- en bouwprocessen. Van de 1.335 gestarte opgravingen mondden er intussen ook al **805 uit in een eindverslag. Dat is 60,3%**.

Wat de **doorlooptijd** betreft, ligt de mediaan voor het volledige traject, vanaf het melden van de initiële archeologienota tot en met het indienen van het eindverslag, op 791 kalenderdagen (LTanalyse8). Dat is **ongeveer dan twee jaar en twee maanden**. De spreiding vertoont een normale verdeling en ligt voornamelijk tussen 508 en 1.082 dagen (een jaar en vijf maanden tot drie jaar). De cijfers over de eindverslagen uit 2023 illustreren dit beeld. Daarvoor gingen we namelijk na in welk jaar het traject initieel startte met een archeologienota (analyse35). Bij 2% ervan was het startjaar 2016, bij 14,2% was dit 2017 en bij 20,7% was dit 2018. Het merendeel begon in 2019 of 2020, respectievelijk 23,9% en 23,4%. 16,6% van de eindverslagen uit 2023 is het resultaat van een archeologienota uit 2021 en 8,8% is het resultaat van een archeologienota uit 2022. Er werd één eindverslag ingediend waarvan het traject initieel startte in hetzelfde jaar.

Binnen die ganse doorlooptijd kunnen we een aantal **deelfasen** onderscheiden.

De eerste loopt vanaf de melding van de initiële archeologienota tot aan het melden van de eventuele daaropvolgende nota, na het aanvragen of verkrijgen van de omgevingsvergunning en de uitvoering van het uitgestelde vooronderzoek (LTanalyse2). Die mediaan bedraagt bij die deeltermijn 414 dagen (**ongeveer één jaar en één maand**, LTanalyse8). Het tijdsverloop tussen archeologienota en nota staat grotendeels los van het archeologische verhaal, maar is vooral het gevolg van het ontwikkelingsproces: de vergunningsprocedure en de voorbereiding van de realisatie (terreinaankoop, budgettering, plannings, aanstelling aannemers, enz.).

De tijdsduur tussen het indienen van de nota en de effectieve start van het veldwerk komt op 104 dagen mediaanwaarde. Dit suggereert dat er **tussen de aktename van de nota (melden + 15 dagen) en de start van het veldwerk van de opgraving nog ongeveer 89 dagen zou verlopen, wat neerkomt op zowat drie maanden. Een kwart is echter al gestart binnen de 35 dagen na aktename (één maand)**.

Het contrast tussen de mediaan van 87 dagen en het gemiddelde van 253 illustreert de ruime spreiding van de individuele waarden. De tijd tussen de beslissing dat een opgraving aan de orde is en de effectieve start daarvan kan namelijk erg variëren, afhankelijk van de concrete situatie. Een deel van die termijn gaat naar het aanbesteden van de opgraving en de logistieke voorbereiding. Maar factoren als grondverwerving, aanbesteding van de bouwwerken, sloop, administratieve procedures en dergelijke meer spelen een veel zwaarwichtigere rol.

Het **veldwerk** zelf duurt 16 kalenderdagen (mediaan), **ongeveer tweeënhalf week**. De spreiding is redelijk klein, maar er zijn een aantal uitzonderingen die aanzienlijk langer duren. Het gemiddelde ligt daardoor op 70 kalenderdagen. **Driekwart** van alle opgravingen is qua veldwerk afgerond op 65 dagen of minder, dus **maximaal twee maanden**. De duurtijd van het veldwerk kan samenhangen met de omvang van de opgraving zelf en de aard van de opgegraven site, maar evengoed met de manier waarop die is ingepland in de bouwwerkzaamheden.

De doorlooptijd die de archeologen besteden aan de laatste deelfase, namelijk de **verwerking van de veldresultaten en de rapportering** (eindverslag), komt op een mediaanwaarde van 509 dagen (ongeveer **een jaar en vijf maanden**). De spreiding verloopt voornamelijk tussen zeven maanden en twee jaar. Dit tijdsverloop heeft geen impact op de bouwwerken: die starten immers al wanneer het veldwerk van de opgraving voltooid is. Bovendien is de archeoloog tijdens die periode niet continu aan de slag met het onderzoek: zo moet hij wachten op laboresultaten en werk van specialisten.

Een opgraving komt uiteraard voort uit een traject van vooronderzoek. We gingen na voor alle opgravingen met afgerond veldwerk welke methodes de archeoloog gebruikte bij het vooronderzoek dat daaraan voorafging (analyse37). Of anders gesteld: welk traject van vooronderzoek leidde tot de opgraving? In de meeste gevallen, met name 29,3%, bleek dit een combinatie van bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven te zijn. Kort daarna, met 27,3%, volgt een combinatie van bureauonderzoek en proefsleuven. Louter bureauonderzoek gaat schuil achter 23,9% van de eindverslagen en 3,4% combineerde bureauonderzoek met enkel landschappelijk bodemonderzoek. Alle andere combinaties samen staan voor 16,1%.

Voor de trajecten waar ook het eindverslag al beschikbaar is, gingen we de totale kostprijs na (LTanalyse10). Zodus: wat is de **kost van een volledig archeologisch traject**, van initiële archeologienota, over eventuele nota, tot en met eindverslag? De helft van die trajecten kost minder dan **32.200** euro, en een bijkomend kwart loopt op tot maximaal 51.950 euro. Bij trajecten waar de opgraving direct volgde op een archeologienota, dus **zonder uitgesteld vooronderzoek, liggen de kosten aanzienlijk lager**. Dit zijn echter vaker kleinschalige opgravingen, bv. in archeologische zones of in de vorm van een werfbegeleiding. Het aandeel van de opgraving binnen de totaalkost van een integraal traject is meestal hoger dan 60%. Anders gezegd: **de gevallen waarin het vooronderzoek even duur of zelfs duurder was dan de opgraving zijn eerder uitzonderlijk**.

EVALUATIE ARCHEOLOGIE 2023

Bijlage 1 / Indicatoren

INHOUD

MONITOR 16D: BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES.....	54
MONITOR 40: AANTAL TOEVALSVONDSTEN	56
MONITOR 66: ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN.....	58
MONITOR 67: ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN	60
MONITOR 68: ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS	62
EVARCH 01 – 02: ERKENDE ARCHEOLOGEN	64
EVARCH 03 – 04: ERKENDE METAALDETECTORISTEN	67
EVARCH 05: MELDINGEN DOOR METAALDETECTORISTEN	69
EVARCH 08 – 09: EVALUATIE ERKENNINGEN.....	71
EVARCH 10 – 11: SCHORSING VAN ERKENNINGEN	73
EVARCH 12: TOEVALSVONDSTEN DIE LEIDEN TOT ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK.....	75
EVARCH 13: TERMIJN TUSSEN DE MELDING VAN TOEVALSVONDSTEN EN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK..	77
EVARCH 16: VOORNEMEN OM EEN ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE BUITEN VLAANDEREN TE VERPLAATSEN	79
EVARCH 17: GEMELDE ARCHEOLOGIE NOTA'S EN NOTA'S.....	81
EVARCH 19: ARCHEOLOGIE NOTA'S OF NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE.....	84
EVARCH 21: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGIE NOTA'S EN NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE..	86
EVARCH 23: OPPERVLAKTE GGA.....	88
EVARCH 25: STATUUT INITIATIEFNEMER ARCHEOLOGISCH TRAJECT	90
EVARCH 26: REDENEN VOOR UITGESTELD TRAJECT.....	92
EVARCH 27 – 28 – 29: TOELATINGEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM.....	95
EVARCH 30 – 31 – 39: BEROEPEN	97
EVARCH 32: ARCHEOLOGIERAPPORTEN.....	99
EVARCH 33 -34: OPPERVLAKTE OPGEGRAVEN GEBIEDEN.....	101
EVARCH 35 – 36: EINDVERSLAGEN	103
EVARCH 37 – 38: TOELATINGEN ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN ...	105
EVARCH 44: OPGESTARTE OPGRAVINGEN	107
EVARCH 46: WERKDAGEN VOOR BEKOMEN (ARCHEOLOGIE)NOTA	109
EVARCH 48: WERKDAGEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING.....	111
EVARCH 51: GOEDGEKEURDE MAATREGELLEN VOORONDERZOEK	113
EVARCH 52: FINANCIËLE IMPLICATIES ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK.....	115
EVARCH 53: BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN	118
EVARCH 54: BEDRAG BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN	120
EVARCH 55: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDST	122
EVARCH 56: BEDRAG SCHADEVERGOEDINGSPLICHT TOEVALSVONDSTEN	125
EVARCH 57: ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN.....	127
EVARCH 58: BEDRAG VOOR SUBSIDIERING ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN	128
EVARCH 59: ARCHEOLOGIE NOTA'S BEPERKTE SAMENSTELLING	130
EVARCH 60: REDENEN BEPERKTE SAMENSTELLING	132
EVARCH 61: VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES	134
EVARCH 62: OPPERVLAKTE VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES	136
EVARCH 63: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGISCHE SITES.....	137
EVARCH 64: AANTAL PREMIES TOEGEKEND VOOR ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	139
EVARCH 65: BEDRAG VASTGELEGD VOOR PREMIES ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	141

MONITOR 16D: BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES

Indicator	Aantal definitief beschermde archeologische sites per jaar
Indicatornummer	monitor 16d
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal definitieve beschermingen
Meetmethode	Query op de beschermingsdatabank

Omschrijving

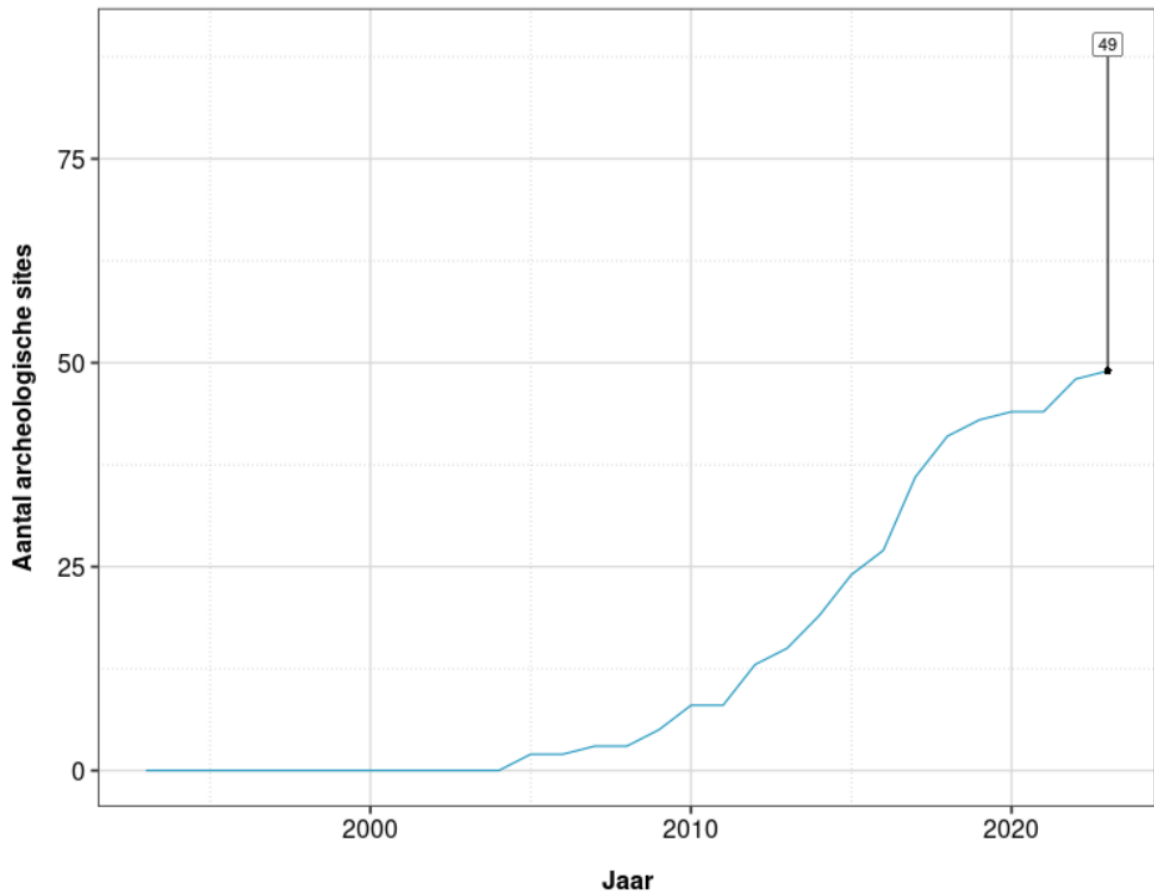
De beschermde archeologische site is de opvolger van wat voor 2015 werd beschermd als archeologische zone of archeologisch monument. De rechtsgevolgen van de beschermde archeologische sites zijn decretaal ook van toepassing op de vroeger beschermde archeologische zones. In het Onroerendergoeddecreet is er sprake van een wijziging in definitie in vergelijking met het Archeologiedecreet. Bij de beschermde archeologische zone in het Archeologiedecreet moest er de mogelijke aanwezigheid zijn van archeologische resten. Om een archeologische site te beschermen volgens het Onroerendergoeddecreet moet er evenwel zekerheid zijn over die aanwezigheid, bijvoorbeeld door onderzoek dat er is uitgevoerd. De archeologische zone in de vroegere betekenis is in het kader van het Onroerendergoeddecreet verworpen tot de vastgestelde inventaris van archeologische zones, met andere rechtsgevolgen. Terreinen beschermd als archeologische zone in toepassing van het Archeologiedecreet kregen bij de invoering van het Onroerendergoeddecreet automatisch het statuut beschermde archeologische site.

Op het einde van elk jaar wordt het aantal definitief beschermde archeologische sites geteld. Tegelijk tonen we de evolutie van beschermde archeologische sites doorheen de tijd.

Grafische voorstelling

Evolutie van definitief beschermde archeologische sites

Toelichting

In 2023 beschermde de minister één archeologische site definitief. Daarmee komt het totale aantal op 31 december 2023 op 49 te staan.

Het is wettelijk mogelijk om archeologische sites te beschermen sinds 1993. De eerste beschermde archeologische sites dateren van 2005. Deze sites zijn initieel beschermd als archeologische zone onder het Archeologiedecreet, maar het Onroerenderfgoeddecreet stelt deze oude beschermingen gelijk met een beschermde archeologische site. Voorbeelden hiervan zijn de archeologische sporen van de Chartreuse in Brugge en het kasteel en de dorpskern van Middelburg. Sinds 2005 is het aantal beschermde archeologische sites geleidelijk aan toegenomen. Deze toename lijkt de laatste jaren te stagneren.

MONITOR 40: AANTAL TOEVALSVONDSTEN

Indicator	Aantal meldingen van toevalsvondsten binnen en buiten archeologische zones
Indicatornummer	monitor 40
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toevalsvondsten
Meetmethode	Telling van het aantal toevalsvondsten gemeld via het meldingsformulier toevalsvondsten

Omschrijving

Soms valt het voor dat men een archeologische site of archeologische artefacten aantreft tijdens bouwwerken waarbij voorafgaand geen archeologisch onderzoek was uitgevoerd. Dat kan gebeuren wanneer een project vrijgesteld is van de opmaak van een archeologienota, of de archeologienota geen verdere maatregelen bepaalde. De vinder is dan verplicht om de vondst binnen 3 dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en ze tijdelijk ongemoeid te laten. Dit is de zogenaamde toevalsvondst. Hierbij is geen sprake van intentioneel zoeken naar archeologische artefacten (zoals bijvoorbeeld bij metaaldetectie of veldkartering het geval is).

De indicator meet het aantal toevalsvondsten waarbij aan de volgende voorwaarden is voldaan:

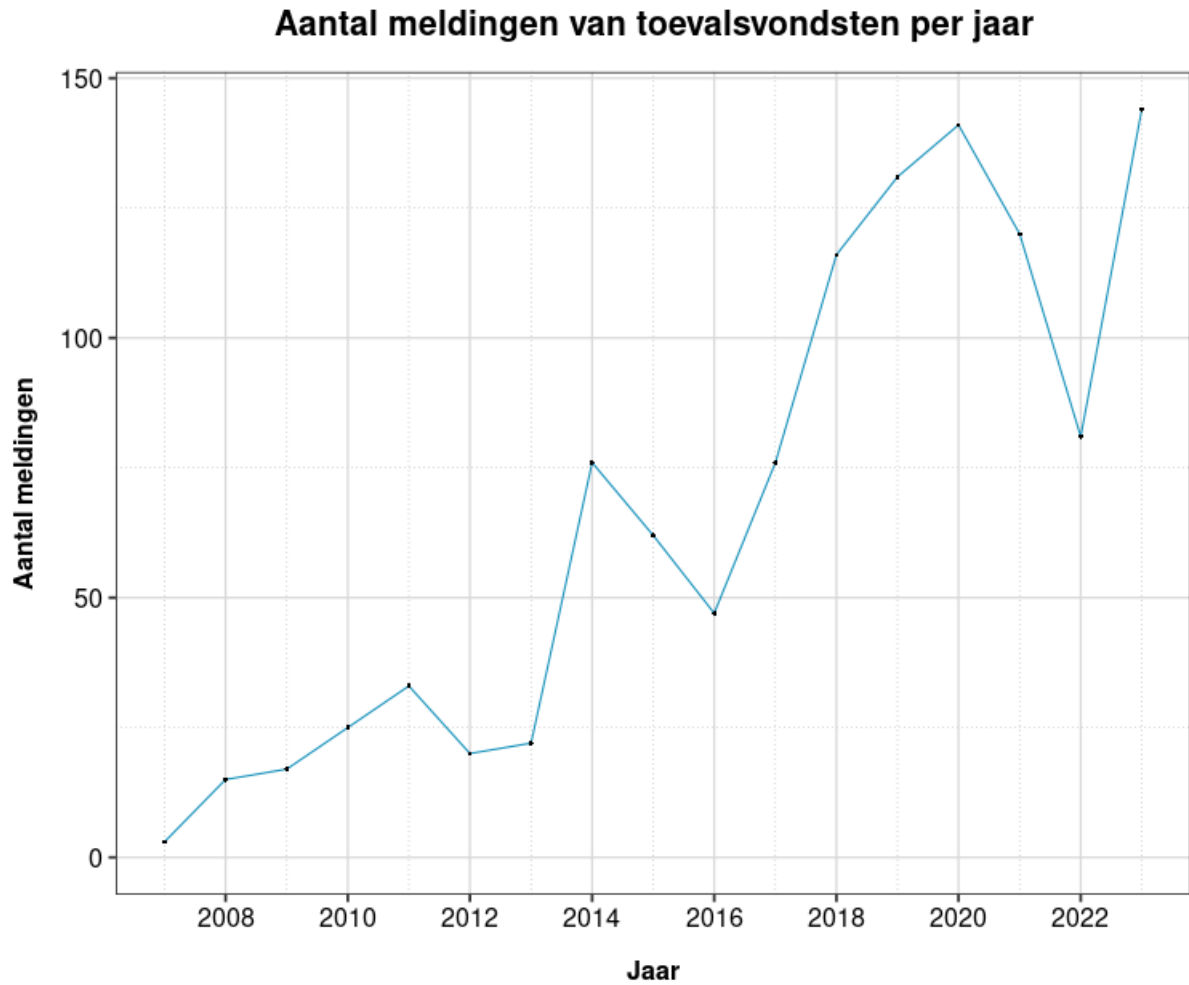
- de vindplaats bevindt zich binnen de grenzen van het Vlaamse Gewest;
- de vondst gebeurt niet tijdens vergund archeologisch onderzoek;

De indicator houdt ook de locatie van de toevalsvondst bij om te onderzoeken of de vondst zich situeert binnen een archeologische zone of een beschermde archeologische site of niet.

Noot: de registratie of de toevalsvondst zich binnen een archeologische zone situeert of niet gebeurt pas sinds 1 januari 2017.

Grafische voorstelling

Toelichting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 144 meldingen van toevalsvondsten. 13 van deze meldingen leidden tot een interventie op het terrein onder de verantwoordelijkheid van het agentschap.

MONITOR 66: ERKENDE ONROENDERFgoedGEMEENTEN

Indicator	Aantal en evolutie van erkende onroenderfgoedgemeenten
Indicatornummer	monitor 66
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal erkende onroenderfgoedgemeenten
Meetmethode	Telling van erkenningen per jaar

Omschrijving

Gemeenten kunnen vrijwillig een erkenning bekomen als onroenderfgoedgemeente. Erkende onroenderfgoedgemeenten kunnen aanvullend op de Vlaamse beleidsprioriteiten een eigen onroenderfgoedbeleid ontplooiën en een eigen lokale erfgoedreflex creëren. Gemeenten dienen wel te voldoen aan een aantal erkenningsvoorwaarden zoals het beschikken over een onderbouwde beleidsvisie en het innemen van een voorbeeldfunctie met betrekking tot het duurzaam behoud en beheer van het onroerend erfgoed in hun eigendom.

Als een gemeente wordt erkend als onroenderfgoedgemeente, dan neemt ze een aantal beleidsuitvoerende taken over van het agentschap Onroerend Erfgoed. Zo geven ze bepaalde toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen, en behandelen ze toelatingen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, archeologienota's en nota's.

De indicator meet het aantal nieuw erkende onroenderfgoedgemeenten in een bepaald jaar en de evolutie van de erkenningen doorheen de tijd.

Tabel

Gemeente	Provincie	Jaar erkenning
KOKSIJDE	West-Vlaanderen	2015
BAARLE-HERTOG	Antwerpen	2016
BEERSE	Antwerpen	2016
KASTERLEE	Antwerpen	2016
OUD-TURNHOUT	Antwerpen	2016
RIEMST	Limburg	2016
RIJKEVORSEL	Antwerpen	2016
TURNHOUT	Antwerpen	2016
VOEREN	Limburg	2016
VOSELAAR	Antwerpen	2016
BEERNEM	West-Vlaanderen	2017
BEKKEVOORT	Vlaams-Brabant	2017
HAACHT	Vlaams-Brabant	2017
HOLSBEEK	Vlaams-Brabant	2017
KONTICH	Antwerpen	2017
LEUVEN	Vlaams-Brabant	2017
ROTSELAAR	Vlaams-Brabant	2017
ZONNEBEKE	West-Vlaanderen	2017
KEERBERGEN	Vlaams-Brabant	2020
ROESELARE	West-Vlaanderen	2020
TREMELO	Vlaams-Brabant	2020
BILZEN	Limburg	2023
BRUGGE	West-Vlaanderen	2023
GENT	Oost-Vlaanderen	2023

Toelichting

In 2023 werden er drie nieuwe onroerendergoedgemeenten erkend: Gent, Brugge en Bilzen. De gemeente Brecht besloot de erkenning in te leveren. Het aantal onroerendergoedgemeenten stijgt hiermee naar 24.

Van deze 24 onroerendergoedgemeenten maken er 21 deel uit van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst (IOED).

Enkel de onroerendergoedgemeenten Koksijde, Gent en Leuven maken geen deel uit van een IOED.

MONITOR 67: ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROENDERFGOEDDIENSTEN

Indicator	Aantal erkende intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten en het aantal gemeenten aangesloten bij een erkende intergemeentelijke onroenderfgoeddienst
Indicatornummer	monitor 67
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal erkende IOED's
Meetmethode	Telling van erkenningen

Omschrijving

Lokale besturen kunnen gezamenlijk een intergemeentelijk samenwerkingsverband oprichten en dit laten erkennen als een intergemeentelijke onroenderfgoeddienst (IOED). Hierbij ondersteunt een IOED aangesloten gemeentebesturen zowel bij hun gemeentelijk beleid als bij het uitvoeren van andere taken die uit het Onroenderfgoeddecreet voortvloeien. Een IOED kan zelf geen bestuurlijke beslissingen nemen. Dit blijft de taak van de aangesloten gemeenten (op voorwaarde dat deze gemeenten individueel erkend zijn als onroenderfgoedgemeente) of het agentschap Onroerend Erfgoed.

Een IOED bestaat uit minstens drie Vlaamse gemeenten. De aangesloten gemeenten kunnen, maar moeten niet noodzakelijk, erkend zijn als onroenderfgoedgemeente. Intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten dienen een geïntegreerd onroenderfgoedbeleidsplan in met daarin een gemeenschappelijke visie en een plan van aanpak. Verder stimuleren ze een lokaal draagvlak voor erfgoed, ontwikkelen ze expertise over het lokaal erfgoed, ...

De indicator meet het aantal nieuw erkende IOED's in een bepaald jaar en de evolutie doorheen de tijd, aangevuld met het aantal gemeenten en onroenderfgoedgemeenten die aangesloten zijn bij een erkende IOED.

Tabel

IOED	Datum erkenning
Leiedal	2015
Erfgoed Noorderkempen	2015
RADAR	2015
WinAr	2015
PORTIVA	2015
Merode	2016
Pajottenland & Zennevallei	2016
Haspengouw West	2016
RLKM	2016
Brugge & ommeland	2016
Erfpunt	2016
IGEMO	2016
Erfgoed Voorkempen	2016
Polderrand	2016
CO7	2016
Oost-Haspengouw-Voeren	2017
Meetjesland	2017
Zuidrand	2017
k.ERF	2017
Berg en Nete	2017
Schelde-Durme	2017
Lage Kempen	2017
Viersprong	2017
Zuid-Hageland	2017
Land van Nete en Aa	2017
Denderland	2020
Rupelstreek	2020
Vlaamse Ardennen	2020
Leie Schelde	2020
Bosland	2020
Erfgoed Brabantse Kouters	2023
Hydra	2023

Toelichting

In 2023 kwamen er twee nieuwe intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten bij, Erfgoed Brabantse Kouters en Hydra. Vlaanderen telt momenteel 32 erkende intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten. In totaal zijn in Vlaanderen 224 gemeenten lid van één van de 32 erkende IOED's.

Monitor 68: Erkende onroerendergoeddepots

Indicator	Aantal en evolutie van erkende onroerendergoeddepots
Indicatornummer	monitor 68
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal erkenningen
Meetmethode	Telling van het aantal erkenningen per jaar

Omschrijving

Het Onroerendergoeddecreet introduceerde de erkenning van onroerendergoeddepots. Die moeten de optimale bewaring van archeologische ensembles helpen garanderen.

Om erkend te worden als onroerendergoeddepot dient een organisatie met rechtspersoonlijkheid een aanvraag in en moet ze aan meerdere voorwaarden voldoen. Voorbeelden daarvan zijn dat het onroerendergoeddepot publiek toegankelijk moet zijn op geregelde en welbepaalde tijdstippen en dat het oplossingen aanbiedt voor erfgoed dat door omstandigheden tijdelijk of permanent niet meer op zijn oorspronkelijke plaats kan blijven. Het depot voorziet hiervoor voldoende middelen, personeel en een degelijke infrastructuur. De infrastructuur moet in het Vlaamse Gewest liggen.

In de monitor maken we volgend onderscheid:

- Privaatrechtelijke onroerendergoeddepots, opgericht door een vzw of bedrijf;
- Publiekrechtelijke onroerendergoeddepots, opgericht door een openbaar bestuur.

Jaarlijks wordt een telling uitgevoerd van het aantal erkende onroerendergoeddepots.

Tabel

Datum erkenning	Onroerendergoeddepot	Statuut
2015-01-01	Archeologisch depot Onroerend Erfgoed	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Provinciaal Archeologisch depot Antwerpen	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Tram 41	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Archeodepot pam Velzeke	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	De Zwarte Doos	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Onroerendergoeddepot Provinciaal Erfgoedcentrum Ename	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	SOLVA Archeologisch depot	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Onroerendergoeddepot Waasland	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Onroerendergoeddepot Vlaams-Brabant	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	De Pakhuizen	Publiekrechtelijk erkend
2016-07-01	Onroerendergoeddepot Mechelen	Publiekrechtelijk erkend
2016-07-01	Onroerendergoeddepot stad Antwerpen	Publiekrechtelijk erkend
2016-07-01	Onroerendergoeddepot Agilas	Privaatrechtelijk erkend
2018-07-18	Depot Potyze	Publiekrechtelijk erkend
2019-06-07	Trezoor	Publiekrechtelijk erkend
2021-06-01	GAZO	Publiekrechtelijk erkend

Toelichting

In 2023 erkende Vlaanderen geen nieuwe onroerendergoeddepots. Vlaanderen heeft momenteel 16 erkende onroerendergoeddepots.

Het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed is van rechtswege erkend overeenkomstig artikel 3.4.2 van het Onroerendergoeddecreet. Daarnaast zijn er 14 andere onroerendergoeddepots erkend met een publiekrechtelijk statuut. Er is één onroerendergoeddepot dat erkend is met een privaatrechtelijk statuut.

EVARCH 01 – 02: ERKENDE ARCHEOLOGEN

Indicator	Het aantal erkende archeologen en de evolutie van het aantal erkende archeologen verdeeld volgens natuurlijk persoon, rechtspersoon en erkenningstype
Indicatornummer	evarch 01 - evarch02
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Telling van het aantal erkende archeologen
Meetmethode	Query op databank actoren

Omschrijving

Archeologische onderzoeken in uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet staan onder leiding van een erkende archeoloog. De Vlaamse Regering kan een natuurlijk persoon of rechtspersoon aanduiden als erkende archeoloog wanneer hij voldoet aan enkele voorwaarden (bijvoorbeeld in het bezit zijn van een diploma archeologie, opgravingservaring hebben, beschikken over voldoende gekwalificeerd personeel). Na erkenning ontvangt de archeoloog een erkenningsnummer en wordt zijn erkenning gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De erkenning als archeoloog bestaat in twee types:

- Archeoloog type 1 die alle vormen van archeologisch onderzoek kan uitvoeren;
- Archeoloog type 2 die enkel vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kan uitvoeren.

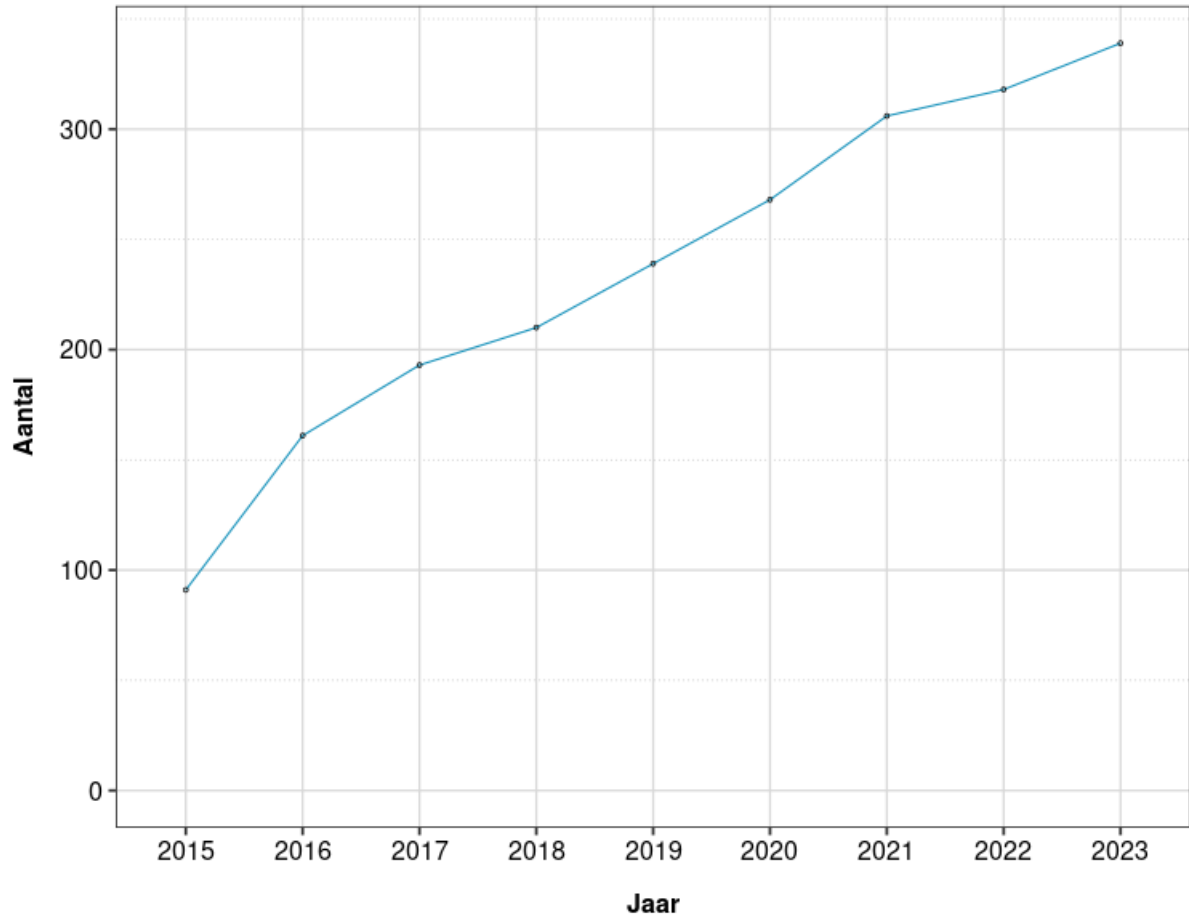
Natuurlijk personen en rechtspersonen kunnen zich laten erkennen volgens één van deze types. Universiteiten en het agentschap Onroerend Erfgoed zijn van rechtswege erkend als archeoloog type 1 voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

De indicator telt jaarlijks op 31 december het totaal aantal erkende archeologen en het aantal nieuwe erkenningen.

Grafische voorstelling

Evolutie van erkend archeologen

Tabel

Type	Aard	Aantal archeologen
Type 1	Natuurlijk persoon	263
Type 1	Rechtspersoon	31
Type 2	Natuurlijk persoon	44
Type 2	Rechtspersoon	2

Toelichting

Eind 2023 waren er 340 erkende archeologen (erkenningen van rechtswege inbegrepen). Van deze 318 zijn er 263 archeologen type 1 natuurlijk persoon, 31 type 1 rechtspersoon, 44 archeologen type 2 natuurlijk persoon en twee archeologen type 2 rechtspersoon.

EVARCH 03 – 04: ERKENDE METAALDETECTORISTEN

Indicator	Het aantal erkende metaaldetectoristen per jaar en de evolutie van het aantal erkende metaaldetectoristen
Indicatornummer	evarch 03 - evarch04 (monitor 70)
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Telling van het aantal erkende metaaldetectoristen
Meetmethode	Query op databank actoren

Omschrijving

Het agentschap Onroerend Erfgoed erkent metaaldetectoristen wanneer personen een aanvraag indienen en voldoen aan de erkenningsvoorwaarden: meerderjarig zijn, vijf jaar niet schuldig bevonden zijn aan een inbreuk of misdrijf in verband met onroerend erfgoed en zich engageren om te werken volgens de voorschriften van het Onroerenderfgoeddecreet en de Code van Goede Praktijk.

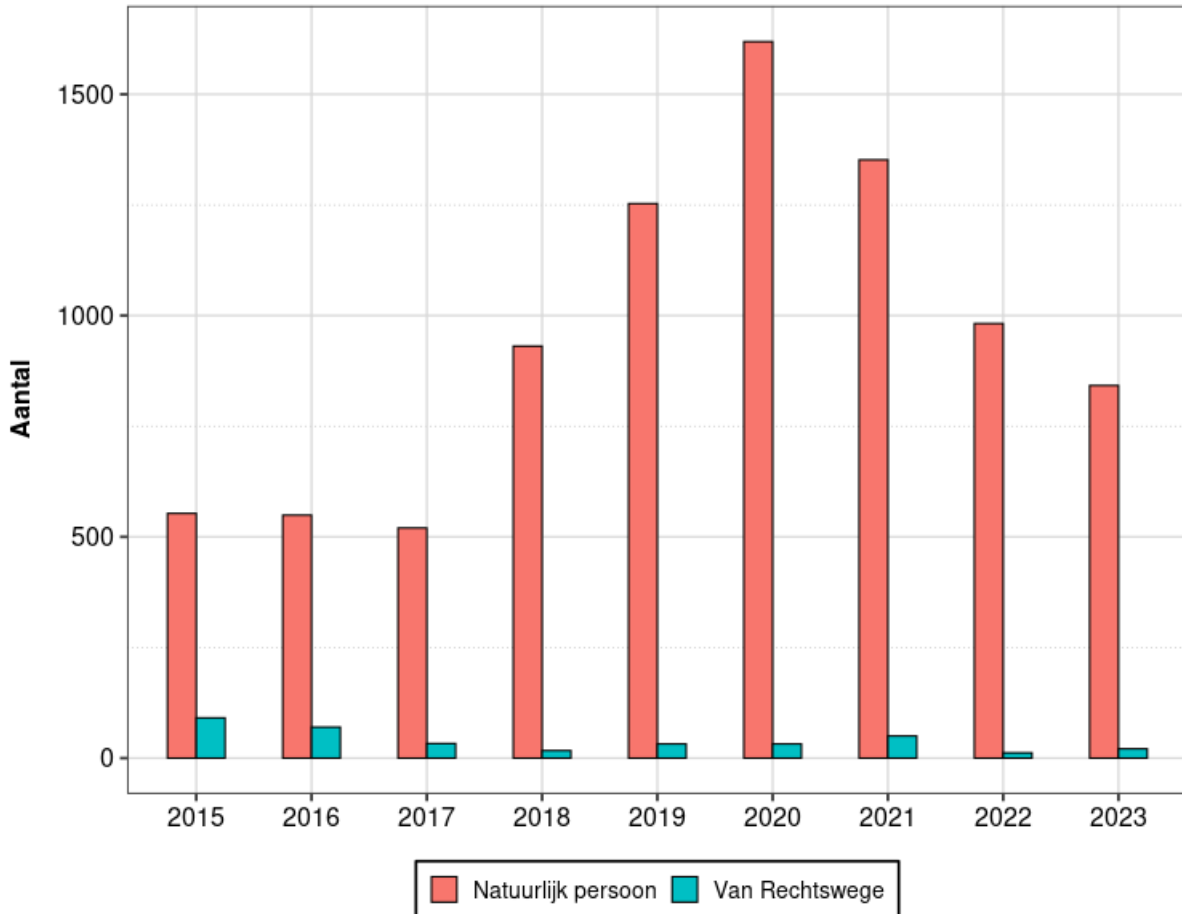
Elke erkende archeoloog is van rechtswege ook erkend als metaaldetectorist. Erkende archeologen moeten geen bijkomende of afzonderlijke procedure doorlopen om ook met een metaaldetector te mogen werken.

Deze meting telt de erkenningen die het agentschap Onroerend Erfgoed uitreikt aan metaaldetectoristen. De erkende archeologen die van rechtswege ook erkend zijn als metaaldetectorist worden apart geteld. Om de cijfers van deze indicator te verkrijgen wordt op 31 december van een bepaald jaar het totaal aantal erkende metaaldetectoristen en het aantal nieuwe erkenningen geteld.

Grafische voorstelling

Aantal nieuw erkende metaaldetectoristen per jaar

Toelichting

In 2023 besliste het agentschap Onroerend Erfgoed om 895 natuurlijke personen aan te duiden als erkende metaaldetectorist. Daarnaast werden 22 erkende archeologen van rechtswege aangeduid als erkende metaaldetectorist.

In totaal zijn er op 31 december 2023 8.654 natuurlijke personen als metaaldetectoristen erkend. De 340 erkende archeologen zijn van rechtswege erkend als metaaldetectorist.

EVARCH 05: MELDINGEN DOOR METAALDETECTORISTEN

Indicator	Het aantal meldingen door erkende metaaldetectoristen
Indicatornummer	evarch 05
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal meldingen
Meetmethode	Query databank vondstmeldingen

Omschrijving

Het Onroerenderfgoeddecreet creëert een wettelijk kader voor vrijetijdsmetaaldetectie. Een erkende metaaldetectorist kan met een metaaldetector archeologische artefacten of archeologische sites opsporen en verzamelen. Wanneer hij een vondst opspoorde moet hij die melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

De indicator telt het aantal meldingen die erkende metaaldetectoristen doen bij het agentschap Onroerend Erfgoed met behulp van een specifiek meldingsformulier. Erkende archeologen rapporteren op een andere manier over hun detectievondsten (ze doen dit via de rapportering over hun onderzoek, zoals een archeologienota of eindverslag), en maken geen deel uit van de telling van deze indicator, net als de meldingen van een toevalsvondst. De startdatum van de meting is 1 april 2016.

Tabel

Jaar	Aantal meldingen
2016	511
2017	1.387
2018	1.134
2019	1.319
2020	1.659
2021	1.557
2022	941
2023	1.188

Toelichting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 1.188 meldingen van metaaldetectievondsten door erkende metaaldetectoristen.

EVARCH 08 – 09: EVALUATIE ERKENNINGEN

Indicator	Het aantal ingezette evaluaties van erkenningen, verdeeld volgens type erkenning en verdeeld naargelang de evaluatie leidt tot een schorsing of niet
Indicatornummer	evarch 08 - evarch 09
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal evaluaties
Meetmethode	Telling

Omschrijving

Een erkende archeoloog of metaaldetectorist dient zich te houden aan bepaalde erkenningsvoorwaarden om zijn activiteiten te kunnen blijven uitoefenen. Het agentschap Onroerend Erfgoed kan op eigen initiatief, op verzoek van de minister of van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE), voor elke erkende metaaldetectorist of erkende archeoloog een evaluatie van de erkenning uitvoeren. Op basis van deze evaluatie kan het agentschap overgaan tot een schorsing van de aanduiding, en dit voor een periode van maximaal 120 dagen. Na de schorsing kan de beslissing volgen om de erkenning in te trekken.

Het agentschap kan een metaaldetectorist of archeoloog schorsen als hij:

- het Onroerenderfgoeddecreet, Onroerenderfgoedbesluit of de code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren niet naleeft;
- niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden;
- de voorwaarden voor de opvolging van de aanduiding niet naleeft.

Voor een erkende archeoloog gelden nog twee bijkomende redenen om zijn aanduiding tot erkenning te schorsen. Als hij:

- onvoldoende toezicht houdt op het archeologisch onderzoek;
- bij een vonnis of arrest veroordeeld is voor een misdrijf dat door de aard ervan zijn beroepsethiek als erkende archeoloog aantast.

De indicator meet het aantal ingezette evaluaties van erkenningen als archeoloog of metaaldetectorist en het aantal van deze evaluaties dat tot een schorsing van de erkenning heeft geleid.

EVARCH 10 – 11: SCHORSING VAN ERKENNINGEN

Indicator	Het aantal ingezette schorsingen van erkenningen, verdeeld volgens type erkenning en verdeeld naargelang de schorsing een intrekking van de erkenning als gevolg heeft
Indicatornummer	evarch 10 - evarch 11
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal schorsingen
Meetmethode	Telling van aantal schorsingen

Omschrijving

Onroerend Erfgoed kan de erkenning van een metaaldetectorist of archeoloog een evaluatie schorsen voor maximaal 120 dagen als hij:

- Het Onroerenderfgoeddecreet, Onroerenderfgoedbesluit of de code van goede praktijk niet naleeft;
- niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden;
- de voorwaarden voor de opvolging van de aanduiding niet naleeft.

Voor een erkende archeoloog gelden nog twee bijkomende redenen om zijn aanduiding tot erkenning te schorsen. Als hij:

- onvoldoende toezicht houdt op het archeologisch onderzoek;
- bij een vonnis of arrest veroordeeld is voor een misdrijf dat door de aard ervan zijn beroepsethiek als erkende archeoloog aantast.

De erkende archeoloog of metaaldetectorist kan reageren tegen de schorsing en daarbij gebruikmaken van onder meer een hoorrecht. Tijdens de schorsingsperiode kan hij schriftelijk aangeven welke acties hij zal ondernemen of heeft ondernomen om terug tegemoet te komen aan de erkenningsvoorwaarden en remediërende maatregelen uitvoeren.

Hierna kan het agentschap beslissen om de schorsing op te heffen of om de erkenning definitief in te trekken. Een archeoloog of metaaldetectorist kan ook zelf beslissen om zijn aanduiding tot erkenning te laten intrekken, bijvoorbeeld wanneer hij zijn activiteiten stopzet.

De indicator meet het aantal ingezette schorsingen van erkenningen als archeoloog of metaaldetectorist en het aantal van deze schorsingen dat tot een intrekking van de erkenning heeft geleid.

Tabel

Erkenning	Beslissing	Aantal 2020	in	Aantal 2021	in	Aantal 2022	in	Aantal 2023	in
Archeoloog type 1	Intrekking	0		0		0		0	
Archeoloog type 1	Geen intrekking	0		2		0		0	
Archeoloog type 2	Intrekking	0		0		0		0	
Archeoloog type 2	Geen intrekking	0		0		0		0	
Metaaldetectorist	Intrekking	2		0		0		0	
Metaaldetectorist	Geen intrekking	2		1		0		0	

Toelichting

In 2023 trok het agentschap geen enkele erkenning van een metaaldetectorist of archeoloog in.

EVARCH 12: TOEVALSVONDSTEN DIE LEIDEN TOT ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Indicator	Het aantal toevalsvondsten dat leidt tot een archeologisch onderzoek door het agentschap Onroerend Erfgoed
Indicatornummer	evarch 12
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toevalsvondsten waaruit een opgraving volgde
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

Het agentschap Onroerend Erfgoed voert na een melding van een toevalsvondst een evaluatie uit. Daarin gaat het agentschap na wat er met de toevalsvondst moet gebeuren. Na deze evaluatie kan de beslissing volgen om geen gevolg te geven aan de toevalsvondst, wanneer deze weinig of geen archeologische waarde bevat, of kan Onroerend Erfgoed overgaan tot een archeologische opgraving.

De vinder van een toevalsvondst moet die binnen drie dagen melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Tot tien dagen na de melding van de toevalsvondst zijn de zakelijkrechthouder, gebruiker en vinder van de toevalsvondst verplicht:

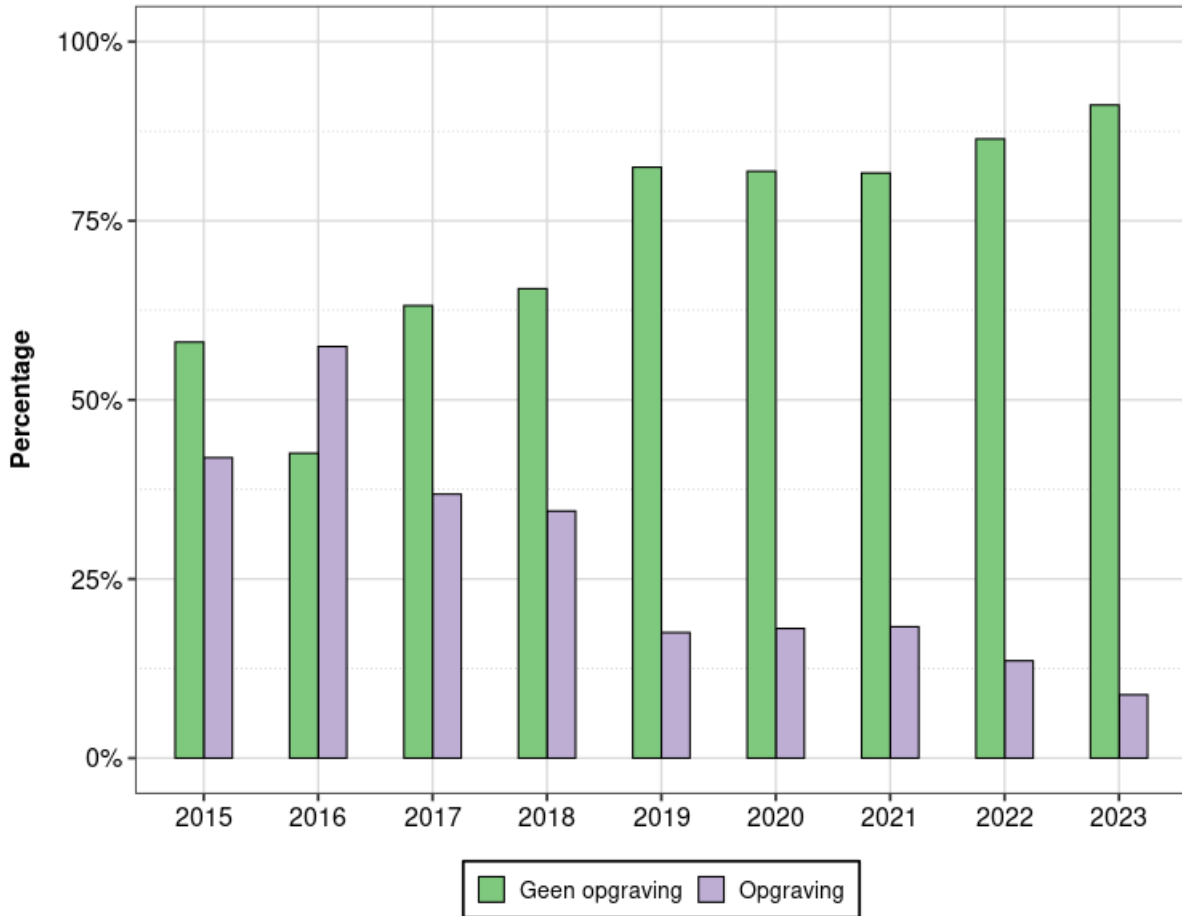
- ze in onveranderde toestand te bewaren;
- ze tegen beschadiging of vernieling te beschermen;
- ze toegankelijk te maken voor archeologisch onderzoek door het agentschap.

De indicator telt het aantal toevalsvondsten waarbij het agentschap na evaluatie besluit dat er een relevante archeologische site aanwezig is en overgaat tot een archeologische opgraving.

Grafische voorstelling

Percentage toevalsvondsten dat leidt tot archeologisch onderzoek

Toelichting

Het agentschap Onroerend Erfgoed verrichtte in 2023 13 interventies op het terrein voor het onderzoeken van toevalsvondsten.

EVARCH 13: TERMIJN TUSSEN DE MELDING VAN TOEVALSVONDSTEN EN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Indicator	De termijn tussen de melding van de toevalsvondsten en het beëindigen van het veldwerk
Indicatornummer	evarch 13
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toevalsvondsten
Meetmethode	Telling per toevalsvondst van het aantal dagen tussen de melding en de terreinevaluatie

Omschrijving

Gedurende tien dagen na de melding van een toevalsvondst kan het agentschap de nodige vaststellingen doen of laten doen om de archeologische waarde van de toevalsvondst te bepalen. Wanneer de toevalsvondst geen archeologische waarde blijkt te hebben, kan snel worden beslist om het onderzoek te beëindigen. Wanneer er wel archeologische waarde aanwezig is en er een archeologische opgraving moet volgen, kan de termijn langer zijn.

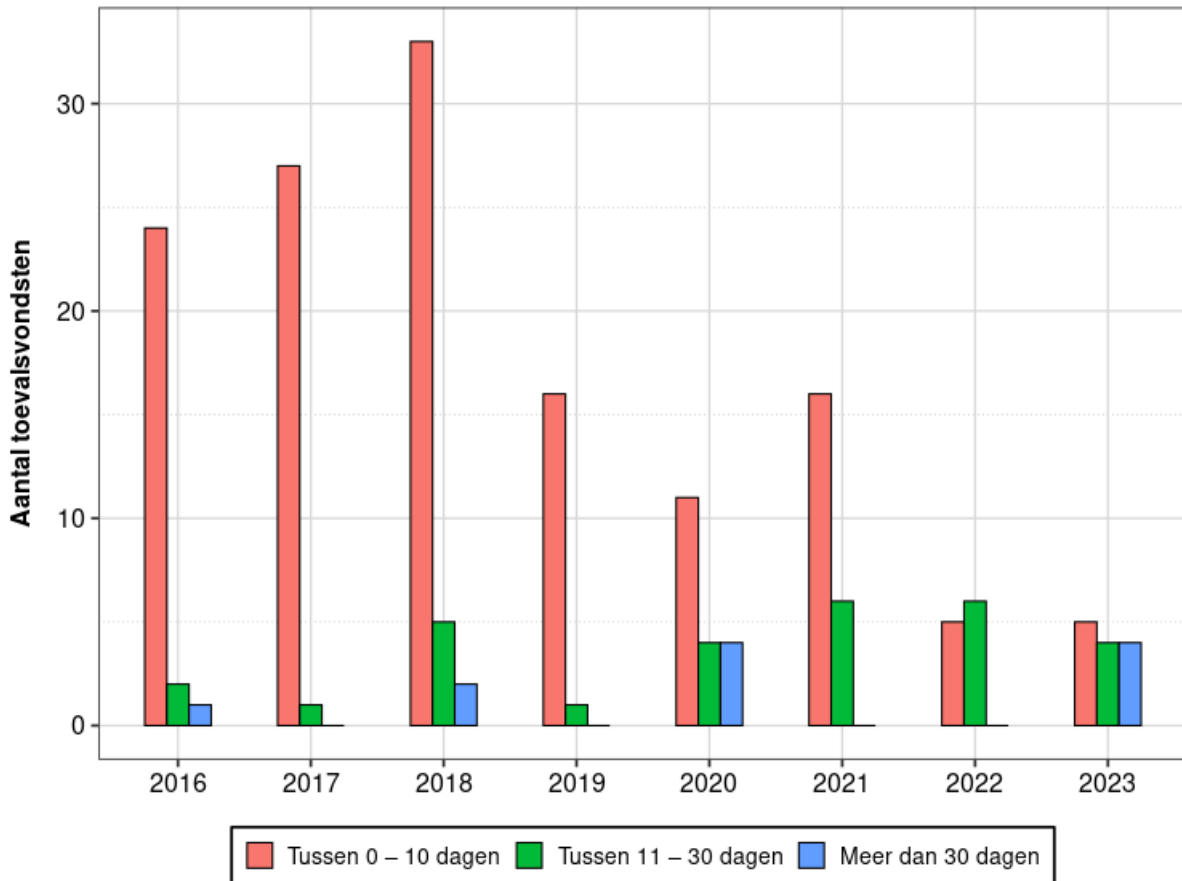
De indicator telt de termijn tussen de melding van de toevalsvondst (het moment dat het agentschap Onroerend Erfgoed officieel op de hoogte wordt gesteld) en het beëindigen van het onderzoek door het agentschap.

De termijnen worden verdeeld in 3 categorieën: minder dan tien dagen, tussen de tien en de 30 dagen en meer dan 30 dagen. De grens van 30 dagen volgt uit het recht op schadevergoeding indien het onderzoek die termijn overschrijdt.

Grafische voorstelling

Aantal archeologische onderzoeken n.a.v. een toevalsvondst naargelang de termijn waarin ze werden uitgevoerd

Toelichting

In 2023 rondde het agentschap 5 van de 13 van de terreininterventies met archeologisch onderzoek af binnen de 10 dagen na de melding van de toevalsvondst. Er waren 4 onderzoeken die tussen de 10 en 30 dagen in beslag namen en 4 onderzoeken die meer dan 30 dagen in beslag namen. Dit waren telkens dossiers waar in afspraak met de zakelijkrechthouder een aan de werken aangepaste timing werd gehanteerd.

EVARCH 16: VOORNEMEN OM EEN ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE BUITEN VLAANDEREN TE VERPLAATSEN

Indicator	Het aantal meldingen van het voornemen om een archeologisch artefact of een archeologisch ensemble buiten het Vlaamse Gewest te brengen
Indicatornummer	evarch 16
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologische ensembles
Meetmethode	Telling van het aantal meldingen bij het agentschap Onroerend Erfgoed

Omschrijving

De zakelijkrechthouder die het voornemen heeft om een archeologisch artefact of archeologisch ensemble buiten Vlaanderen te verplaatsen moet dit voornemen 30 dagen voorafgaand aan de wijziging melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

De indicator telt het aantal meldingen bij het agentschap Onroerend Erfgoed van eigenaars of zakelijkrechthouders die het voornemen hebben om een archeologisch artefact of archeologisch ensemble buiten de grenzen van het Vlaamse Gewest te verplaatsen.

Noot: De meldingsplicht voor het voornemen om een archeologisch artefact of een archeologisch ensemble buiten het Vlaamse Gewest te brengen geldt niet voor artefacten of ensembles ontstaan vóór 1 januari 2016. Deze ensembles zijn vrijgesteld van deze verplichting omdat het Archeologiedecreet van 1993 geen meldingsplicht voorzag.

Tabel

Jaar	Aantal meldingen
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0

Toelichting

Het agentschap Onroerend Erfgoed ontving geen meldingen van het voornemen om een archeologisch ensemble buiten Vlaanderen te brengen.

EVARCH 17: GEMELDE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

Indicator	Het aantal gemelde archeologienota's en nota's, verdeeld volgens het aantal met aktename, het aantal zonder aktename, het aantal met voorwaarden en het aantal stilzwijgende aktenames
Indicatornummer	evarch 17
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologienota's en nota's
Meetmethode	Query archeologieportaal

Omschrijving

De indicator telt het aantal ingediende archeologienota's en nota's per jaar.

Hij maakt enerzijds een onderverdeling naar de instantie die de archeologienota of de nota behandelt:

- Het agentschap Onroerend Erfgoed
- Een erkende Onroerenderfgoedgemeente, wanneer de percelen waarop de archeologienota of nota betrekking heeft volledig liggen op het grondgebied van deze gemeente

Een tweede onderscheid wordt gemaakt naar beslissing:

- Aktename;
- Geen aktename;
- Aktename met voorwaarden;
- Stilzwijgende aktename.

Tabel totaal

Jaar	Notatype	Totaal aantal bekrachtigingen en dossiers met aktename
2017	Archeologienota	3.124
2017	Nota	229
2018	Archeologienota	2.080
2018	Nota	612
2019	Archeologienota	2.202
2019	Nota	726
2020	Archeologienota	2.244
2020	Nota	869
2021	Archeologienota	2.453
2021	Nota	941
2022	Archeologienota	2.335
2022	Nota	798
2023	Archeologienota	2.382
2023	Nota	822

Toelichting

In 2023 meldden erkende archeologen in totaal 2.686 archeologienota's. Dit is een stijging van 58 tegenover 2022 met 2.628 meldingen. Het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten namen akte van 2.382 van deze archeologienota's, of 88,7%. De aanvaardingsgraad ligt daarmee iets lager dan in 2022 toen deze 88,9% betrof.

In 2023 steeg ook het aantal gemelde nota's naar 901, ten opzichte van de 853 meldingen van nota's in 2022. Bij 822 nota's volgde er een aktename (91,2%). Dit is iets lager dan in 2022 toen er in 93,6% van de nota's een aktename volgde.

EVARCH 19: ARCHEOLOGIENOTA'S OF NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE

Indicator	Aantal archeologienota's en nota's met aktename, verdeeld volgens het aantal binnen een archeologische zone, buiten een archeologische zone en in een beschermde archeologische site
Indicatornummer	evarch 19
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologienota's en nota's met aktename
Meetmethode	Telling met behulp van het archeologieportaal

Omschrijving

De indicator geeft het aantal archeologienota's en nota's met aktename weer, met onderscheid naar de geografische ligging van de percelen waarover ze handelen. Voor percelen in vastgestelde archeologische zones of beschermde archeologische sites hanteert het Onroerendergoeddecreet strengere criteria dan voor percelen die buiten deze gebieden vallen. Bij archeologische zones bestaan er aanwijzingen dat er archeologisch erfgoed aanwezig is en dat dit voldoende goed bewaard is om archeologische waarde te hebben. Bij een bescherming als archeologische site is dit met zekerheid zo.

De meting baseert zich op de intekeningen van de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename zoals de erkende archeoloog die invoert in het Archeologieportaal. In een GIS-omgeving wordt onderzocht welke van deze gebieden overlappen met afbakening van beschermde archeologische sites en vastgestelde archeologische zones. Op basis van de (gedeeltelijke of gehele) overlap – of het ontbreken daarvan – tussen de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename met de beschermde archeologische sites of vastgestelde archeologische zones, worden aantallen gegenereerd. Elke (archeologie)nota komt slechts éénmaal voor in de telling en krijgt steeds een toewijzing aan de categorie met de laagste oppervlaktecriteria uit de artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet. Die bepalen of het bekomen van een archeologienota verplicht is of niet.

De indicator telt:

- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een archeologische zone opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones;
- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen in een beschermde archeologische site;
- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen volledig liggen buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

////////////////////////////////////

Tabel

Archeologienota	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Deels of volledig binnen archeologische zone	264	253	306	314	276	278
Deels of volledig binnen archeologische site	11	17	16	23	18	13
Volledig buiten archeologische zone of archeologische site	1.810	1.931	1.922	2.453	2.041	2.091
Nota						
Deels of volledig binnen archeologische zone	73	75	81	131	95	78
Deels of volledig binnen archeologische site	3	3	1	5	12	5
Volledig buiten archeologische zone of archeologische site	538	648	787	941	691	739

Toelichting

In 2023 maakten erkende archeologen 278 archeologienota's (11,7%) en 78 nota's (9,5%) op voor een projectgebied dat is opgenomen in de inventaris van vastgestelde archeologische zones.

Daarnaast stelden ze 13 archeologienota's (0,6%) en 5 nota's (0,6%) op voor een projectgebied dat is beschermd als archeologische site.

Bij het overgrote aandeel van de archeologienota's en nota's met aktenaam ligt het projectgebied buiten een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone: respectievelijk 2.091 archeologienota's (87,8%) en 739 nota's (89,9%).

////////////////////////////////////

- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen volledig liggen buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

Tabel

Archeologienota				2018	2019	2020	2021	2022	2023
Deels of volledig	binnen			155,7 ha	72,7 ha	65,1 ha	126,13 ha	173,65 ha	88,77 ha
archeologische zone									
Deels of volledig	binnen			9,9 ha	8,1 ha	9,1 ha	10,53 ha	5,19 ha	1,87 ha
archeologische site									
Volledig buiten archeologische zone of beschermde archeologische site				6.788,2 ha	7.268,6 ha	6.547,4 ha	7.623,62 ha	8.054,11 ha	8.553,82 ha
Nota									
Deels of volledig	binnen			29,3 ha	6,2 ha	7,6 ha	55,49 ha	34,28 ha	4,37 ha
archeologische zone									
Deels of volledig	binnen			1,5 ha	0,9 ha	0,1 ha	0,23 ha	1 ha	0,36 ha
archeologische site									
Volledig buiten archeologische zone of beschermde archeologische site				1.077,2 ha	1.210,4 ha	1.338,3 ha	1.800,09 ha	1.074,98 ha	1.436,58 ha

Toelichting

Van de archeologienota's met aktename uit 2023 lag ca. 1,87 hectare in een beschermde archeologische site. Ongeveer 88,77 hectare situeerde zich binnen een vastgestelde archeologische zone, maar buiten een beschermde archeologische site. De rest van het oppervlak dat onderwerp uitmaakte van een archeologienota, goed voor ca. 8.553,82 hectare, bevond zich buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

Vooraf de oppervlakte van de in de archeologienota's met aktename onderzochte gebieden is relevant. De oppervlakte van de in nota's onderzochte gebieden is immers een herneming van gebieden die reeds het onderwerp uitmaakten van een archeologisch vooronderzoek waarover de rapportering al gebeurde in de vorm van een archeologienota. Deze oppervlakte staat niet gelijk aan het aantal hectaren waarvoor het vooronderzoek volledig werd afgerond, gelet op de optie tot uitgesteld vooronderzoek. Het zegt wel iets over het aantal hectaren projectgebied waarvoor minstens een bureauonderzoek gebeurde in functie van de opmaak van een archeologienota en het aantal hectaren grondgebied waarvoor een verplicht archeologisch traject opstartte.

Bij de nota's bedraagt de oppervlakte van de onderzochte gebieden binnen een beschermde archeologische site 0,36 hectare. Binnen vastgestelde archeologische zones is dat 4,37 hectare. De andere projectgebieden, die volledig buiten een archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site liggen, zijn goed voor ca. 1.436,58 hectare.

EVARCH 23: OPPERVLAKTE GGA

Indicator	De totale oppervlakte van de gebieden waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt
Indicatornummer	evarch 23
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Oppervlakte in hectare
Meetmethode	Berekening met behulp van GIS

Omschrijving

Het Onroerenderfgoeddecreet voerde de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt (GGA) in als nieuw instrument. Sinds 2017 stelt het agentschap die vast, en niet meer de minister zoals voorheen. Deze kaart bevat gebieden waar op basis van waarnemingen en onderzoek met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is. Het agentschap hanteert volgende criteria voor de opmaak ervan:

- Het gebied is eerder al archeologisch onderzocht en op basis daarvan blijkt er geen archeologisch erfgoed aanwezig of is het al opgegraven;
- Het gebied is al in die mate verstoord dat er, in combinatie met gegevens over de potentiële dikte van het bodemarchief, geen archeologisch erfgoed meer valt te verwachten.

De indicator berekent de totale oppervlakte van de gebieden die op 31 december van een bepaald jaar zijn opgenomen op de vastgestelde kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt. Het agentschap Onroerend Erfgoed stelt deze kaart meermaals per jaar vast.

Tabel

Jaar	Totale oppervlakte
2016	24.055 ha
2017	27.669 ha
2018	28.730 ha
2019	30.020 ha
2020	30.831,5 ha
2021	31.567 ha
2022	33.154 ha
2023	34.285 ha

Toelichting

De GGA-kaart telde eind 2023 een oppervlakte van 34.285 hectare. Dit is een toename van 815 hectare tegenover 2022 en ongeveer 2,51% van het oppervlak van Vlaanderen.

In 2023 stelde het agentschap éénmaal een kaart vast met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

De nieuwe gebieden kwamen tot stand op basis van verschillende archeologische gegevensbronnen zoals archeologienota's, nota's en eindverslagen, rapporten opgeleverd in het kader van het vroegere Archeologiedecreet of gegevens aangeleverd door lokale overheden en erfgoeddiensten.

De zones van de GGA-kaart kunnen met elkaar overlappen. Hierdoor is de som van de oppervlaktes van alle afzonderlijke zones groter dan de totaalsom van het geheel van de GGA-kaart.

EVARCH 25: STATUUT INITIATIEFNEMER ARCHEOLOGISCH TRAJECT

Indicator	Het statuut van de initiatiefnemer van een vergunningsplichtige ingreep in de bodem met archeologisch traject, verdeeld volgens private ondernemers en overheden
Indicatornummer	evarch 25
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal vergunningsplichtige ingrepen, verdeeld naar initiatiefnemer
Meetmethode	Query Archeologieportaal

Omschrijving

In een archeologienota of nota vermeldt de archeoloog de hoedanigheid van de initiatiefnemer van de vergunningsplichtige ingreep, in casu de hoedanigheid van de aanvrager van de omgevingsvergunning.

De indicator geeft de hoedanigheid van de initiatiefnemers van archeologienota's weer van omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen met ingreep in de bodem waar een archeologisch traject aan verbonden is.

De initiatiefnemers worden onderverdeeld in verschillende statuten: namelijk private initiatiefnemers en overheidsinstellingen (lokale besturen, provinciale overheden of de Vlaamse overheid).

Tabel

Initiatiefnemer	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Private initiatiefnemer	2.444	1.697	1.902	1.887	2.046	1.922	1.942
Lokaal bestuur	451	199	144	182	228	241	255
Provincie	74	52	41	47	39	36	52
Vlaamse overheid	155	132	115	128	140	133	129
Federale overheid	0	0	0	0	0	0	4

Toelichting

Van de 2.382 archeologienota's met aktenaam uit 2023 hadden er 1.942 (81,5%) een private ondernemer als initiatiefnemer. Dit is een zeer lichte daling in vergelijking met 2022 (82,3%). Bij de overige 18,5% (440 archeologienota's) was dat een overheidsinstelling. Het aandeel archeologienota's opgesteld in opdracht van gemeentebesturen, provinciebesturen, de Vlaamse overheid en de federale overheid bedraagt respectievelijk 10,7%, 2,2%, 5,4% en 0,2%. In 2022 was dat respectievelijk 10,3%, 1,5%, 5,7% en 0%.

EVARCH 26: REDENEN VOOR UITGESTELD TRAJECT

Indicator	Het aantal, in het programma van maatregelen van archeologienota's meet aktename opgenomen, uitgestelde archeologische vooronderzoeken, onderverdeeld volgens de reden van uitstel
Indicatornummer	evarch 26
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal redenen voor uitgesteld vooronderzoek opgenomen in archeologienota's
Meetmethode	Query Archeologieportaal

Omschrijving

In bepaalde gevallen is het niet mogelijk het archeologisch vooronderzoek volledig uit te voeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag. De initiatiefnemer kan dan opteren om een deel van het traject in een latere fase te doen.

De archeoloog vermeldt in de archeologienota duidelijk waarom er wordt gekozen voor een uitgesteld vooronderzoek. Dit kan om vier redenen:

- Fysiek onmogelijk
- Juridisch onwenselijk
- Economisch onwenselijk
- Maatschappelijk onwenselijk

De indicator meet het aantal archeologienota's met aktename dat in het programma van maatregelen een uitgesteld traject voorstelt, inclusief de reden om te kiezen voor dit traject.

Noot: Deze indicator telt niet de effectief uitgevoerde archeologische onderzoeken binnen het uitgestelde traject. De rapportering van de uitvoering van het archeologisch onderzoek binnen het uitgesteld traject is de nota. Deze vallen onder een andere indicator.

Tabel

Maatregel	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Fysiek onmogelijk	801	589	639	677	685	724	700
Juridisch onwenselijk	244	245	252	207	339	226	219
Economisch onwenselijk	268	304	409	439	378	391	461
Maatschappelijk onwenselijk	57	37	18	20	35	33	33
Afwijkend vergunde werken	0	0	0	0	0	0	8

Tabel

Jaar	Totaal aantal archeologienota's met maatregel uitgesteld traject
2016	399
2017	1.370
2018	1.177
2019	1.318
2020	1.343
2021	1.437
2022	1.374
2023	1.410

Toelichting

In het Archeologieportaal zijn er 1.410 archeologienota's met aktename (59,2%) geregistreerd met in het programma van maatregelen een uitgesteld archeologisch vooronderzoek. Het relatieve aandeel van archeologienota's met een uitgesteld archeologisch vooronderzoek blijft hiermee gelijk aan vorig jaar (2022: 58,8%).

De onmogelijkheid om het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren vóór het aanvragen of verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning komt in 49,3% van de gevallen voor als motivatie om te kiezen voor het uitgesteld traject. Voorbeelden hiervan zijn het nog niet verkregen hebben van een kapvergunning of sloopvergunning, de percelen nog niet in eigendom hebben en geen toestemming hebben van de huidige eigenaar om het

vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Ook het gegeven dat het perceel nog beplant is met gewassen die geoogst moeten worden valt hieronder.

Economische onwenselijkheid figureert als tweede meest aangeduide reden voor een uitgesteld traject, met een aandeel van 32,4%. Initiatiefnemers wensen vaak eerst zekerheid te verkrijgen over hun vergunning, vooraleer ze overgaan tot het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Niet alle initiatiefnemers zijn zich echter bewust van de mogelijke consequenties van de keuze voor het uitgestelde traject. Dit traject brengt immers vaak meer onzekerheid met zich mee voor wat betreft de timing voor uitvoering van de vergunde werken.

In vele gevallen is de praktische onmogelijkheid om een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren vóór het aanvragen of verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning dus ook een juridische onmogelijkheid. Vandaar dat deze reden de derde meest aangeduide is met 15,4%. Maatschappelijke onwenselijkheid haalt men tot slot in 2,3% (van de gevallen aan als reden voor het uitgestelde traject).

EVARCH 27 – 28 – 29: TOELATINGEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Indicator	Het aantal toelatingen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem
Indicatornummer	evarch 27 - evarch 28 - evarch 29
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal aanvragen
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

De indicator meet per jaar het aantal toelatingen voor een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

De indicator splitst de toelatingen enerzijds op naar behandelaar van de aanvraag:

- Het agentschap Onroerend Erfgoed (als het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem betrekking heeft op percelen die buiten het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente liggen, of als het project betrekking heeft op percelen die deels binnen en deels buiten een erkende onroerenderfgoedgemeente vallen);
- Een erkende onroerenderfgoedgemeente

Anderzijds gebeurt een opdeling naargelang de beslissing over de toelating:

- Goedkeuring
- Weigering
- Koppelen van voorwaarden
- Stilzwijgende goedkeuring

Tabel

Agentschap Onroerend Erfgoed	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Goedkeuring (aanvaarding)	90	201	65	55	54	45	41	24
Goedkeuring (aanvaarding) met voorwaarden	17	17	5	5	7	10	4	10
Stilzwijgende goedkeuring (aanvaarding)	0	1	2	1	0	0	2	4
Weigering	36	37	22	27	9	7	3	9
Erkende onroerenderfgoedgemeente								
Goedkeuring (aanvaarding)	0	5	4	2	1	6	4	3
Goedkeuring (aanvaarding) met voorwaarden	0	0	0	0	0	0	0	0
Stilzwijgende goedkeuring (aanvaarding)	0	2	1	1	1	1	1	2
Weigering	0	0	1	0	0	0	0	1

Toelichting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 47 toelatingsaanvragen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Het keurde 38 van deze aanvragen goed (waarvan tien met voorwaarden). Negen toelatingsaanvragen kregen een weigering.

Daarnaast beoordeelden de erkende onroerenderfgoedgemeenten soeverein de toelatingsaanvragen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem binnen hun gemeentegrenzen. De onroerenderfgoedgemeenten ontvingen zes aanvragen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Vijf van deze aanvragen werden goedgekeurd.

Het totale aantal aanvragen voor een vooronderzoek met ingreep in de bodem daalt verder. In 2022 daalde dit naar 55 toelatingsaanvragen waarvan er drie geweigerd werden. In 2023 daalde het aantal toelatingsaanvragen naar 53 waarvan er tien geweigerd werden. Dit komt neer op 43 verleende toelatingen in 2023, tegenover de 50 verleende toelatingen in 2022.

EVARCH 30 – 31 – 39: BEROEPEN

Indicator	Het aantal beroepen ingediend tegen een administratieve beslissing omtrent een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, een archeologienota of nota of een toelating voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen
Indicatornummer	evarch 30 - evarch 31 - evarch 39
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal beroepen
Meetmethode	Telling met behulp van het archeologieportaal

Omschrijving

De indicator meet per jaar het aantal ingestelde beroepen. Het Onroerendergoeddecreet heeft vier beroepsprocedures voorzien die men kan inzetten tegen verschillende administratieve beslissingen van het agentschap Onroerend Erfgoed of, indien van toepassing, een erkende onroerendergoedgemeente over uiteenlopende aspecten van een archeologisch traject. Men kan beroep indienen tegen:

- De weigering van het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de aktename van een archeologienota of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de aktename van een nota of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de toelating voor een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen of het koppelen van voorwaarden daaraan.

EVARCH 32: ARCHEOLOGIERAPPORTEN

Indicator	Aantal ingediende archeologierapporten
Indicatornummer	evarch 32
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologierapporten
Meetmethode	Telling van ingediende archeologierapporten

Omschrijving

Een erkende archeoloog maakt een archeologierapport op na het afronden van:

- Een archeologische opgraving na een vergunningsplichtige ingreep in de bodem
- Een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Dit kan zowel een archeologisch vooronderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn als een opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Ook archeologische onderzoeken na een toevalsvondst vallen hieronder.

De erkende archeoloog bezorgt het archeologierapport binnen de twee maanden na het beëindigen van het onderzoek of de opgraving aan het agentschap. In dit rapport beschrijft de archeoloog bondig de uitgevoerde werken en de eerste resultaten ervan. Hij beschrijft ook de verdere aanpak van wat er nog moet gebeuren en een voorstel over het bewaren of deponeren van het archeologisch ensemble.

De indicator telt per jaar het aantal ingediende archeologierapporten. Erkende archeologen hebben twee maanden de tijd na het beëindigen van het veldwerk van de opgraving om een archeologierapport in te dienen. Daarom zal het aantal ingediende archeologierapporten per jaar niet overeenkomen met het aantal vooronderzoeken of opgravingen waarvoor veldwerk gebeurde of voltooid raakte in datzelfde jaar.

De indicator maakt een onderscheid binnen archeologierapporten naargelang de aanleiding van het archeologisch onderzoek.

Tabel

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Opgraving vergunningsplichtige ingreep	0	25	122	201	214	201	163	178
Onderzoek wetenschappelijke vraagstellingen	1	28	51	59	65	73	39	80
Totaal	1	53	173	260	279	274	202	258

Toelichting

In 2023 dienden erkende archeologen in totaal 5802 archeologierapporten in. Dit is een stijging van 56 tegenover 2022.

178 van de 258 archeologierapporten volgden uit omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen of een verkaveling waarbij een archeologienota of een nota met aktename een archeologische opgraving verplichtte.

80 archeologierapporten kaderden in een toelating voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen (inclusief toevalsvondsten).

EVARCH 33 -34: OPPERVLAKTE OPGEGRAVEN GEBIEDEN

Indicator	De totale oppervlakte van de in jaar x opgegraven gebieden
Indicatornummer	evarch 33 - evarch 34
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Oppervlakte in hectare
Meetmethode	Berekening met behulp van GIS

Omschrijving

Een erkende archeoloog maakt een archeologierapport op na het afronden van:

- Een archeologische opgraving na een vergunningsplichtige ingreep in de bodem
- Een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Dit kan zowel een archeologisch vooronderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn als een opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Ook archeologische onderzoeken na een toevalsvondst vallen hieronder.

De erkende archeoloog bezorgt het archeologierapport binnen de twee maanden na het beëindigen van het vooronderzoek met ingreep in de bodem of de opgraving. In het archeologierapport vermeldt de archeoloog de locatie en omvang van de gebieden waar er daadwerkelijk een ingreep in de bodem heeft plaatsgevonden en die effectief werden opgegraven.

De indicator meet de totale oppervlakte van de gebieden vermeld in de archeologierapporten die in een bepaald jaar zijn ingediend waar een erkende archeoloog effectief een bodemingreep of opgraving uitvoerde. De indicator maakt daarbij een onderscheid naargelang de aanleiding van het archeologisch onderzoek.

Tabel

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Opgraving vergunningsplichtige ingreep	19,9 ha	111,8 ha	326,0 ha	238,9 ha	126,10 ha	149,66 ha	99,5 ha
Onderzoek wetenschappelijke vraagstellingen	160,5 ha	30,2 ha	126,2 ha	59,1 ha	71,62 ha	22,62 ha	36,11 ha
Totale oppervlakte	180,4 ha	142,0 ha	452,2 ha	297,9 ha	197,72	172,28 ha	136,61 ha

Toelichting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed archeologierapporten voor 36,11 hectare areaal dat erkende archeologen blootlegden bij vooronderzoek met ingreep in de bodem en opgravingen vanuit wetenschappelijke vraagstelling.

Ongeveer 99,55 hectare kaderde in een verplicht uit te voeren opgraving naar aanleiding van maatregelen in een archeologienota of nota. Dit is 72,8% van het totaal.

EVARCH 35 – 36: EINDVERSLAGEN

Indicator	Aantal ingediende archeologische eindverslagen
Indicatornummer	evarch 35 - evarch 36
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal eindverslagen
Meetmethode	Telling van ingediende eindverslagen

Omschrijving

De laatste stap bij een archeologische opgraving en bij vooronderzoek met ingreep in de bodem vanuit wetenschappelijke vraagstellingen is het opleveren van een eindverslag. De erkende archeoloog dient dit document in bij het agentschap ten laatste twee jaar na het beëindigen van de archeologische opgraving.

Het eindverslag bouwt voort op het eerder ingediende archeologierapport. Alleen bevat het nu de definitieve en verder uitgewerkte resultaten van het onderzoek. Het is het definitieve eindpunt van een archeologische opgraving met verwerking van de vondsten en het neerschrijven van de wetenschappelijke kenniswinst die de opgraving heeft opgeleverd.

De erkende archeoloog publiceert het eindverslag en bezorgt het digitaal aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Het agentschap stelt de eindverslagen digitaal publiek beschikbaar.

De indicator telt per jaar het aantal eindverslagen ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Hij maakt een onderscheid tussen eindverslagen opgemaakt na:

- Een archeologische opgraving na een vergunningsplichtige bodemingreep;
- Een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Dit kan zowel een archeologisch vooronderzoek zijn als een opgraving. Ook archeologische onderzoeken na een toevalsvondst vallen hieronder.

Naast het type van archeologisch onderzoek meet de indicator ook de termijn waarin de eindverslagen werden ingediend. Daarbij wordt van het jaarlijkse aantal ingediende eindverslagen onderzocht welke hiervan tijdig werden ingediend en welke de termijn van twee jaar na afronden van de archeologische opgraving overschreden.

Tabel

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Opgraving vergunningsplichtige ingreep	0	1	16	86	146	182	171	205
Onderzoek wetenschappelijke vraagstellingen	2	9	12	26	43	41	57	103
Totaal	2	10	28	112	189	237	228	308

Toelichting

In 2023 maakte het agentschap Onroerend Erfgoed 308 eindverslagen van archeologisch onderzoek openbaar. Dit is een stijging van 80 ten opzichte van 2022

We tellen 205 eindverslagen in 2023 van volledig afgeronde opgravingen die volgen uit een verplicht opgemaakte archeologienota of nota. Dat is een stijging van 34 eindverslagen tegenover vorig jaar.

Voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen (vooronderzoek en opgraving) dienden erkende archeologen in 2023 alles bij elkaar 59 eindverslagen in.

Het agentschap Onroerend Erfgoed voltooide 44 eindverslagen naar aanleiding van een onderzochte toevalsvondst.

194 eindverslagen zijn ingediend in 2023 na het beëindigen van een opgraving in 2021, in 2022 of in 2023. Bij 114 eindverslagen situeerde de einddatum van de opgraving zich voor 1 januari 2021.

EVARCH 37 – 38: TOELATINGEN ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

Indicator	Het aantal verleende en geweigerde toelatingen, verdeeld volgens toelatingen voor archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem en toelatingen voor archeologische opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen
Indicatornummer	evarch 37 - evarch 38
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toelatingen
Meetmethode	Query op het Archeologieportaal

Omschrijving

Erkende archeologen kunnen archeologisch vooronderzoek of archeologische opgravingen uitvoeren met het oog op weloverwogen en gedocumenteerde wetenschappelijke vraagstellingen. Bij een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen is de zakelijkrechthouder van de betrokken gronden niet altijd degene die het initiatief neemt om een archeologisch onderzoek te voeren. De erkende archeoloog sluit met de zakelijkrechthouders van de betrokken onroerende goederen een overeenkomst die de vergoeding voor eventuele schade, de bestemming van het archeologisch ensemble en de verwachte duur van het onderzoek regelt, behalve als het onderzoek in het kader van een toevalsvondst gebeurt.

Om een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen uit te voeren, moet vooraf een toelating worden aangevraagd aan het agentschap Onroerend Erfgoed. In deze aanvraag wordt ook gemotiveerd waarom het wetenschappelijk onderzoek met bodemingreep dient te gebeuren en waarom de keuze wordt gemaakt voor een behoud ex situ. Het verdrag van Valletta streeft naar een behoud in situ.

De indicator telt het aantal verleende en geweigerde toelatingen voor archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

Het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen gaat niet enkel over academisch onderzoek. Het omvat ook enkele onderzoeken die kaderen in vergunningsplichtige handelingen die nog voortkomen uit de overgang van het Archeologiedecreet naar het Onroerenderfgoeddecreet. Na 1 april 2016 konden prospectie- en opgravingsvergunningen volgens het Archeologiedecreet alleen nog maar worden aangevraagd als er een verleende stedenbouwkundige vergunning voorhanden was met daarin een voorwaarde over archeologie opgenomen. Deze vergunning moest aangevraagd zijn voor 1 juni 2016. Wanneer een initiatiefnemer in die situaties toch proactief vooronderzoek wilde uitvoeren voorafgaand aan het verlenen van de vergunning (nog geen vergunning voorhanden en dus geen grond voor een prospectievergunning volgens de vroegere regelgeving), dan gebeurde dit via een toelating voor vooronderzoek uit wetenschappelijke vraagstellingen.

Bij beschermd onroerend erfgoed kunnen vanuit het beschermingsbesluit direct werkende normen gelden die archeologische flankerende maatregelen noodzakelijk maken. Wanneer handelingen gebeuren aan dit erfgoed die niet vergunningsplichtig zijn, of die dat wel zijn maar door hun beperktere omvang niet in het reguliere archeologische traject terecht komen, gebeurt het nodige onderzoek via de procedure voor wetenschappelijke vraagstellingen.

Tabel

Vooronderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toelating	7	8	10	16	13	13	14	10
Toelating met voorwaarden	5	3	0	1	1	2	2	5
Weigering	0	2	4	1	6	5	1	2
Opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen								
Toelating	14	36	65	56	69	64	38	44
Toelating met voorwaarden	2	1	10	7	1	3	6	6
Weigering	0	0	5	9	5	10	2	4

Toelichting

In 2023 vroegen erkende archeologen in totaal 71 toelatingen aan voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. 65 van deze aanvragen verkregen een toelating, zes stuiten op een weigering.

Van de 63 toelatingen die het agentschap Onroerend Erfgoed verleende, waren er 15 voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. 50 andere, waarvan zes met voorwaarden, golden voor archeologische opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen, inclusief opgravingen in het kader van een toevalsvondst.

EVARCH 44: OPGESTARTE OPGRAVINGEN

Indicator	Het aantal opgravingen waarvan het veldwerk is opgestart
Indicatornummer	evarch 44
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal meldingen van opgravingen
Meetmethode	Query Archeologieportaal

Omschrijving

Na het archeologisch vooronderzoek kan een archeoloog in de archeologienota of, in het geval van een uitgesteld vooronderzoek een nota, opnemen dat een archeologische opgraving noodzakelijk is. Deze opgraving gebeurt dan door een erkende archeoloog na het verlenen van de omgevingsvergunning maar voor het uitvoeren van de bouw- of verkavelingswerken.

De indicator telt jaarlijks het aantal meldingen van aanvang van archeologische opgravingen. De erkende archeologen doen deze melding bij het agentschap Onroerend Erfgoed. De indicator maakt een onderscheid tussen:

- Archeologische opgravingen bij een vergunningsplichtige bodemingreep;
- Opgravingen bij een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Archeologische opgravingen als gevolg van een toevalsvondst vallen hier ook onder.

Noot: Archeologisch erfgoed blijft het beste waar het is, namelijk onder de grond. Het verdrag van Malta schrijft daarom voor om zo veel mogelijk behoud in situ na te streven. Dit om onnodige versterking van het bodemarchief zoveel mogelijk te vermijden. Daarom beperkt een archeologische opgraving zich tot de zones die door de ingreep in de bodem, de bouwwerken of aanlegwerken effectief worden verstoord.

Tabel

Jaar	Totaal aantal meldingen van aanvang (opgraving)
2016	34
2017	90
2018	251
2019	266
2020	306
2021	306
2022	250
2023	265

Toelichting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 265 meldingen van de aanvang van archeologische opgravingen.

We noteren 220 meldingen van de aanvang van opgravingen in het kader van een vergunningsplichtige ingreep in de bodem. Hier komen nog 45 opgravingen bij in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen. 13 hiervan betreffen toevalsvondsten, de overige 32 handelen over andere opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

EVARCH 46: WERKDAGEN VOOR BEKOMEN (ARCHEOLOGIE)NOTA

Indicator	Aantal werkdagen, gepresteerd om een archeologienota of nota op te stellen
Indicatornummer	evarch 46
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal werkdagen
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

De indicator meet het aantal werkdagen dat nodig is om een archeologienota of een nota op te stellen. De erkende archeoloog voert deze data in het Archeologieportaal in.

Tabel

Notatype	Minimum	Mediaan	Gemiddelde	Maximum	Totaal aantal archeologienota's en nota's
Archeologienota	1	4	4,7	47	2.252
Archeologienota beperkte samenstelling	1	2	2,7	10	130
Nota	1	5	7,4	48	822

////////////////////////////////////

Toelichting

Bij de weergave van de verdeling van de werkdagen van de archeologienota's met aktename en bij het berekenen van het gemiddelde en de mediaan werden de meest extreme waarden uit de berekening gehouden. Het gaat om een zeer beperkt aantal archeologienota's waarbij de ingevoerde data na controle foutief bleek te zijn.

Voor de helft van de 2.252 archeologienota's met aktename (zonder archeologienota's met beperkte samenstelling) geven de erkende archeologen vier werkdagen of minder aan. De gemiddelde tijd uitgedrukt in werkdagen die een erkende archeoloog nodig heeft voor het opmaken van een archeologienota ligt op 4,7 werkdagen.

De archeologienota beperkte samenstelling bestaat sinds 1 januari 2017. Deze archeologienota komt veel minder voor dan de gewone archeologienota (130 met aktename in 2023). De mediaan en de gemiddelde duur in werkdagen nodig om een archeologienota met beperkte samenstelling op te stellen, ligt lager dan voor het opmaken van een archeologienota met volledige samenstelling. De mediaan en het gemiddelde liggen op respectievelijk twee en 2,7 werkdagen. De maximumwaarde is één archeologienota met beperkte samenstelling die 10 werkdagen in beslag nam. De meerderheid, namelijk 75% van deze 130 archeologienota's nam drie werkdagen of minder in beslag.

De nota's nemen gemiddeld het meest tijd in beslag (7,4 werkdagen), met een mediaanwaarde van vijf. Dit komt omdat bij een uitgesteld vooronderzoek vaker een tijdsintensiever archeologisch onderzoek met proefsleuven plaatsvindt of een combinatie van verschillende onderzoeksmethoden. De maximumwaarde is een nota die 48 werkdagen in beslag nam.

EVARCH 48: WERKDAGEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

Indicator	Aantal werkdagen, gepresteerd bij het veldwerk van een archeologische opgraving
Indicatornummer	evarch 48
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal werkdagen
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

Nadat het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente akte heeft genomen van de archeologienota of nota kan de archeologische opgraving starten, mits de omgevingsvergunning verleend is. De opgraving wordt uitgevoerd na het verlenen van die vergunning maar nog voor het uitvoeren van bouwwerken of verkavelingswerken. De toelating voor de opgraving zit vervat in de aktegenomen archeologienota of nota. De erkende archeoloog meldt de aanvang van de opgraving aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Een omgevingsvergunning heeft een geldigheidstermijn van twee of drie jaar. Deze periode wordt geschorst voor maximaal een jaar waarin de archeologische opgraving kan worden uitgevoerd. Op die manier wordt vermeden dat de vervaltermijn van de vergunning in het gedrang zou komen door de opgraving. Nadat het veldwerk van de opgraving is afgerond kunnen de werkzaamheden voor bouw of verkaveling worden aangevat.

De indicator meet het aantal werkdagen dat een erkende archeoloog heeft besteed aan het uitvoeren van een archeologische opgraving. De archeoloog registreert zelf het aantal werkdagen dat hij heeft gepresteerd bij het veldwerk van een archeologische opgraving in het archeologisch eindverslag. Dit eindverslag wordt ten laatste twee jaar na het beëindigen van de archeologische opgraving ingediend.

Tabel

Minimum	Mediaan	Gemiddelde	Maximum
1 dag	16 dagen	26,9 dagen	1045 dagen

Toelichting

In 2022 hebben we met 202 ingediende eindverslagen opnieuw voldoende opgravingen waarvoor we informatie hebben over de tijdsduur van het veldwerk. De mediaan van deze opgravingen bedraagt 13 werkdagen, het gemiddelde 27 werkdagen. 25% van de opgravingen is afgerond binnen vier werkdagen, 75% binnen de 27 werkdagen. In 2021 was dit binnen de 25 dagen. Het maximum ligt op een opgraving van 436 werkdagen.

EVARCH 51: GOEDGEKEURDE MAATREGELN VOORONDERZOEK

Indicator	Aantal goedgekeurde maatregelen, verdeeld volgens behoud in situ, behoud ex situ, uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, geen maatregelen of een combinatie van maatregelen
Indicatornummer	evarch 51
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal voorgestelde maatregelen geregistreerd door erkende archeologen en goedgekeurd door het agentschap Onroerend Erfgoed
Meetmethode	Query op archeologieportaal

Omschrijving

In de archeologienota geeft de archeoloog aan wat hij concludeert uit het archeologisch vooronderzoek en welke maatregelen er nodig zijn. In dit programma van maatregelen geeft de archeoloog een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij een bodemingreep, beschrijft de aard daarvan en de uitvoeringswijze van deze eventuele maatregelen.

De archeoloog kan volgende maatregelen voorstellen:

- Geen verdere maatregelen noodzakelijk. De archeoloog kan dit besluiten wanneer er geen archeologische site of artefacten aanwezig blijken op het onderzoeksterrein, dat de werken geen bedreiging vormen voor eventueel aanwezig archeologisch erfgoed, of dat de site onvoldoende kennispotentieel bevat;
- Een behoud in situ van de aanwezige archeologische site of artefacten, waarbij de initiatiefnemer de plannen of uitvoeringswijze actief aanpast aan de aanwezige archeologische resten;
- Een archeologische opgraving met daaraan verbonden een behoud ex situ van de archeologische artefacten en onderzoeksdocumenten;
- Een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem waarbij in de archeologienota is opgenomen hoe het vooronderzoek met ingreep in de bodem later uitvoering moet krijgen en de reden waarom het vooronderzoek moet worden uitgesteld tot na het aanvragen of verkrijgen van de omgevingsvergunning;
- Verdere verwerking: wanneer de uitgevoerde onderzoekshandelingen van het vooronderzoek (bijvoorbeeld proefsleuven) reeds een archeologisch ensemble opleveren dat volstaat om het kennispotentieel van de archeologische site te realiseren, zonder bijkomende inzameling van informatie door middel van een opgraving. Enkel het opgeleverde ensemble hoeft dan verder te worden onderzocht en verwerkt;
- Een combinatie van maatregelen, bijvoorbeeld deels behoud in situ en een gedeeltelijke opgraving.

De indicator telt jaarlijks het aantal maatregelen die erkende archeologen voorstellen in archeologienota's en nota's met aktename. Bij de indiening van de archeologienota of nota geeft de erkende archeoloog aan of en welke verdere maatregelen noodzakelijk zijn.

////////////////////////////////////

Tabel

Archeologienota	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Behoud in situ	7	5	7	7	8	8	1	3
Uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	393	1.349	1.159	1.306	1.331	1.436	1.374	1.392
Archeologische opgraving	50	139	79	76	92	103	84	99
Combinatie van maatregelen	9	22	26	22	14	18	23	37
Geen maatregelen nodig	543	1.605	805	785	796	902	895	883
Verdere verwerking	nvt	4	4	6	3	3	1	3
Nota								
Behoud in situ	0	3	11	5	20	17	16	23
Uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	0	0	0	0	0	0	0	8
Archeologische opgraving	0	43	123	139	158	158	123	146
Combinatie van maatregelen	0	1	8	3	0	16	12	17
Geen maatregelen nodig	4	178	461	564	677	747	648	632
Verdere verwerking	nvt	4	9	15	14	19	10	13

Toelichting

In de meerderheid van de projecten stelt de archeoloog in de archeologienota of nota dat geen verdere maatregelen noodzakelijk zijn. In 2023 bevatten 883 (37,1%) archeologienota's en 632 (76,9%) nota's dit voorstel.

Een tweede veelvoorkomende maatregel is het uitgesteld vooronderzoek. 1.392 (58,4% van alle archeologienota's waarvan akte werd genomen bevatten deze maatregel. Dit aantal blijft bijzonder hoog. In 2023 is dit aandeel quasi hetzelfde als in 2022.

In 3 (0,1%) archeologienota's en 23 (2,8%) nota's met aktename stelt de erkent archeoloog een behoud in situ voor.

In 99 (4,2%) van de archeologienota's met aktename en 146 (17,8%) nota's concludeert de archeoloog dat een archeologische opgraving noodzakelijk is.

In 2023 bevatten 3 archeologienota's en 13 nota's als maatregel verdere verwerking. Dit is 0,5% van het totaal.

54 (1,7%) archeologienota's en nota's met aktename bevatten een combinatie van verschillende maatregelen.

EVARCH 52: FINANCIËLE IMPLICATIES ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Indicator	De financiële implicaties van het archeologisch onderzoek en de werking van het archeologisch solidariteitsfonds
Indicatornummer	evarch 52
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

Het uitvoeren van een archeologisch onderzoek kost geld. Het uitgangspunt is dat de kosten van het archeologisch vooronderzoek en de archeologische opgraving worden gedragen door de aanvrager van de omgevingsvergunning, de initiatiefnemer. Omdat het Onroerendergoeddecreet ervan uitgaat dat het archeologisch vooronderzoek plaatsvindt voorafgaand aan de aanvraag van de omgevingsvergunning, kan de aanvrager van de vergunning zich al een beeld vormen van de kostprijs van het archeologisch onderzoek. Op die manier wil de regelgeving vermijden dat pas na vergunning duidelijk is of archeologisch (voor)onderzoek nodig is, wat dit gaat kosten en hoe lang het gaat duren. Zo kan de initiatiefnemer beter rekening houden met het archeologische aspect bij zijn planning en uitvoering, en vermijdt hij vertraging en onverwachte kosten.

Deze indicator maakt een onderverdeling tussen verschillende uitgavenposten:

- De totale kost voor de opmaak van archeologienota's met aktename. De opmaak van een archeologienota gebeurt door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning, in navolging van het verstoordersprincipe uit het Verdrag van Malta;
- De totale kost voor de opmaak van nota's met aktename. Een nota wordt opgemaakt door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning;
- De totale kost voor archeologische opgravingen. Deze opgravingen gebeuren door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning. Deze post omvat enkel verplichte opgravingen die volgen uit archeologienota's en nota's.
- De totale kost van archeologisch onderzoek na een toevalsvondst. De Vlaamse overheid draagt de kosten voor archeologisch onderzoek na een toevalsvondst;
- Het totale bedrag voor schadevergoedingsplicht bij toevalsvondsten. De zakelijkrechthouder kan een schadevergoeding vorderen voor schade ten gevolge van verplichtingen die verbonden zijn aan het voor onderzoek bewaren van een toevalsvondst. De vergoeding wordt berekend op basis van de aangetoonde schade die is ontstaan vanaf de eenendertigste dag na de aangifte van de toevalsvondst bij het agentschap Onroerend Erfgoed;
- Het totale bedrag voor subsidiëring van archeologische solidariteitsfondsen. Een erkend archeologisch solidariteitsfonds ontvangt van de Vlaamse overheid een toelage voor zijn werking, naast de bijdragen van de leden van het fonds. In deze indicator wordt het totale

//

bedrag van de subsidiëring in de vorm van toelagen aan deze fondsen in rekening gebracht.

De indicator maakt per jaar een schatting van de financiële gevolgen van archeologisch onderzoek in Vlaanderen. Daarbij wordt een onderverdeling gemaakt tussen een aantal uitgavenposten waarvan de kostprijs bekend is.

Tabel

Archeologisch onderzoek	Bedrag (euro)
2016	
Archeologienota's	€ 3.220.247
Nota's	€ 35.800
Onderzoek na toevalsvondst	€ 179.650
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2017	
Archeologienota's	€ 10.082.213
Nota's	€ 1.529.634
Onderzoek na toevalsvondst	€ 228.154
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2018	
Archeologienota's	€ 6.302.866
Nota's	€ 4.550.390
Onderzoek na toevalsvondst	€ 691.188
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2019	
Archeologienota's	€ 6.302.866
Nota's	€ 5.135.583
Onderzoek na toevalsvondst	€ 862.023
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2020	
Archeologienota's	€ 5.976.082
Nota's	€ 6.531.088
Onderzoek na toevalsvondst	€ 1.459.758
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
Archeologische opgravingen	€ 5.541.844
2021	
Archeologienota's	€ 6.625.291
Nota's	€ 6.669.635
Onderzoek na toevalsvondst	€ 863.045

////////////////////////////////////

EVARCH 53: BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

Indicator	Aantal toegekende premies voor buitensporige opgravingskosten
Indicatornummer	evarch 53
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toegekende premies
Meetmethode	Registratie team premies

Omschrijving

Het Onroerendergoeddecreet introduceert een premie voor buitensporige opgravingskosten om de directe kosten van een archeologische opgraving zoals opgenomen in een archeologienota of nota deels te compenseren.

Een premie voor buitensporige opgravingskosten wordt enkel toegekend aan:

- Natuurlijke personen;
- Kleinschalige ondernemingen of verenigingen: ondernemingen of verenigingen die minder dan tien personen tewerkstellen en die een jaarlijkse omzet van minder dan vijf miljoen euro hebben.

De indicator meet op het einde van elk jaar het aantal toegekende premies voor buitensporige opgravingskosten.

Tabel

Jaar	Aantal toegekende premies
2016	0
2017	0
2018	5
2019	3
2020	8
2021	15
2022	9
2023	18

Toelichting

In 2023 kende het agentschap Onroerend Erfgoed 18 premies toe voor buitensporige opgravingskosten in het kader van archeologische opgravingen.

EVARCH 54: BEDRAG BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

Indicator	Bedrag, vastgelegd voor premies buitensporige opgravingskosten
Indicatornummer	evarch 54
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Query in Orafin

Omschrijving

Het Onroerendergoeddecreet introduceert een premie voor buitensporige opgravingskosten om de directe kosten van een archeologische opgraving zoals opgenomen in een archeologienota of nota met aktename deels te compenseren.

De indicator meet per jaar het totale bedrag vastgelegd voor premies voor buitensporige opgravingskosten.

De formule voor het berekenen van een premie voor buitensporige opgravingskosten is vastgelegd in een ministerieel besluit:

$$\{[12123 + (a * 353,1) + (b * 3296,5) + (c * 37) + (d * 56,9) - (e * 921) - (f) - (g) - (h)] - 1500\} * 0,80$$

- De forfaitaire basiskosten voor de berekening van de premie bedragen 12.123 euro;
- a = Het aantal mensdagen dat tijdens de opgraving is gepresteerd, uitgedrukt in voltijdsequivalenten, met factor 353,1;
- b = Het aantal complexe spoorcombinaties dat werd opgegraven, met factor 3.296,5 euro;
- c = Het aantal antropogene spoorcombinaties dat werd opgegraven, met factor 37 euro;
- d = Het aantal natuurlijke spoorcombinaties en verstoringen dat werd opgegraven, met factor 56,9 euro;
- e = Het aantal archeologische structuren, met factor - 921 euro;
- f = Het gegeven dat het een site zonder complexe verticale stratigrafie betreft, met factor -339,8;
- g = Het gegeven dat de opgraving is uitgevoerd als een werfbegeleiding, met factor - 6.284,3;
- h = Het gegeven dat geen bemaling werd toegepast voor de opgraving, met factor -4.326,3;
- De franchise, of de niet-betoelaagbare eerste schijf van de kosten van de verplicht uit te voeren archeologische opgraving, bij de premie bedraagt 1500 euro;
- Van de forfaitair bepaalde kostprijs wordt 80% uitbetaald als premie.

Tabel

Jaar	Totaal toegekend bedrag
2016	€ 0
2017	€ 0
2018	€ 34.664,0
2019	€ 72.724,8
2020	€ 262.937,8
2021	€ 332.945,8
2022	€ 107.272,0
2023	€ 553.011,0

Toelichting

In 2023 legde het agentschap Onroerend Erfgoed 553.011 euro vast voor premies buitensporige opgravingskosten. Dat is 445.739 euro meer dan in 2022.

EVARCH 55: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDST

Indicator	De totale kostprijs van archeologisch onderzoek, uitgevoerd door het agentschap Onroerend Erfgoed, na een toevalsvondst
Indicatornummer	evarch 55
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Registratie personeels- en werkingskosten

Omschrijving

Het Vlaamse Gewest draagt alle kosten die verbonden zijn aan een onderzoek na een toevalsvondst. Het agentschap Onroerend Erfgoed is erkend als archeoloog van rechtswege specifiek om archeologische onderzoeken die het gevolg zijn van een toevalsvondst uit te voeren. Het agentschap kan ook beslissen om een opgraving na een toevalsvondst deels uit te besteden aan andere erkende archeologen of archeologische bedrijven. De eindverantwoordelijkheid blijft dan bij het agentschap liggen.

De kostprijs wordt bepaald aan de hand van drie groepen van uitgavenposten:

- De kostprijs van personeel omvat de prijs voor een archeoloog en ander personeel zoals een landmeter of technisch assistent;
- De werkingskosten omvatten uitgaven voor de aanschaf van technisch materiaal, software, verplaatsingskosten, ...;
- De kosten voor uitbestedingen worden bepaald door de raamcontracten die het agentschap afsluit met erkende archeologen (archeologische bureaus) of bedrijven om ondersteuning te bieden bij het onderzoek van een toevalsvondst.

De indicator meet per jaar de totale kostprijs in euro van archeologisch onderzoek, uitgevoerd door het agentschap na een toevalsvondst of gelijkaardige situatie. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen diverse uitgavenposten.

Tabel

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kost personeel	€ 134.500	€ 167.449	€ 487.257	€ 382.998	€ 617.449	€ 139.398	€ 82.574	€ 209.579
Kost werking	€ 35.150	€ 12.200	€ 57.216	€ 15.655	€ 1.793	€ 0	€ 0	€ 0
Kost uitbesteding	€ 10.000	€ 48.505	€ 146.715	€ 463.370	€ 840.516	€ 723.647	€ 252.525	€ 737.776
Totaal	€ 179.650	€ 228.154	€ 691.188	€ 862.023	€ 1.459.758	€ 863.045	€ 335.099	€ 947.325

Toelichting

In 2023 hebben 13 toevalsvondsten aanleiding gegeven tot een interventie op het terrein door het Agentschap Onroerend Erfgoed of in opdracht en onder toezicht van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

De kostprijs van de toevalsvondsten onderzocht in 2023 kan als volgt worden berekend (voor een werkjaar wordt gerekend met 200 werkdagen, we rekenen in 2023 zoals in de vorige jaren als kost voor een senior archeoloog 62.000 euro, voor een technisch assistent: 35.000 euro, voor een graficus/tekenaar: 48.000 euro en voor een landmeter: 42.000 euro allemaal op jaarbasis):

- Personeel op het terrein: een senior archeoloog gedurende 6,5 maanden, een technisch assistent gedurende 0,5 maand en een landmeter gedurende 1,5 maand. Kostprijs: € 48.349, waarvan €40.291 loonkost en 20% overhead (administratie, opvolging, aansturing,...);
- Rapportering: een senior archeoloog gedurende 26 maanden. Kostprijs: €161.200, waarvan €134.333 loonkost en 20 % overhead (communicatie, vormgeving, administratie,...);
- Uitbesteding: kostprijs: € 737.776 euro, in 2023 betaalde facturen voor raamcontract met 5 archeologische bedrijven voor de ondersteuning van uitvoeren onderzoek toevalsvondsten en voor het uitbesteden van specifieke onderzoeken voor toevalsvondsten waarvoor geen expertise beschikbaar is intern in het agentschap zoals antropologie en WOI-relicten (aparte raamovereenkomst WOI). In dit bedrag zijn ook de kosten van huren van werfketen, toiletten, graafmachines en aankoop allerhande materiaal...begrepen.
- Werking: de kosten voor werking in de context van toevalsvondsten zijn opgenomen in het bedrag voor uitbesteding.

De totale kost van archeologisch onderzoek, uitgevoerd door het agentschap, na een toevalsvondst bedraagt in 2023 947.325 €.

Duiding

De kosten voor werking zijn herleid tot nul omdat de alle posten hierin zoals huren van werfketen, toiletten, andere diensten, aankoop allerlei materiaal,... sinds 2021 ondergebracht zijn bij de post uitbesteding.

De kost voor uitbesteding is gestegen ten aanzien van 2022 omdat het aantal toevalsvondsten in 2023 licht is gestegen in aantal, omdat er enkele grotere dossiers bijzaten en omdat we ook hard hebben verder ingezet op het wegwerken van de rapportage-achterstand van toevalsvondsten uit vorige jaren.

EVARCH 56: BEDRAG SCHADEVERGOEDINGSPLICHT TOEVALSVONDSTEN

Indicator	Het totale bedrag vastgelegd voor schadevergoedingsplicht bij toevalsvondsten
Indicatornummer	evarch 56
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Query in Orafin

Omschrijving

De vinder van een toevalsvondst is verplicht dit te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en ze tijdelijk ongemoeid te laten. Gedurende een initiële periode van tien dagen na de melding van de toevalsvondst doet het agentschap Onroerend Erfgoed de nodige vaststellingen en onderzoekt het de potentiële erfgoedwaarde van de vondst. Waar nodig gebeurt dit in de vorm van een opgraving. Het agentschap kan deze termijn inkorten, wanneer geen verder onderzoek nodig is of het onderzoek beëindigd is, of deze termijn verlengen, wanneer meer tijd nodig blijkt voor het onderzoek. De zakelijkrechthouder en gebruiker van de toevalsvondst moeten voldoen aan een aantal verplichtingen inzake de archeologische artefacten en de vindplaats:

- ze in onveranderde toestand bewaren;
- ze beschermen tegen beschadiging en vernietiging;
- ze toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap.

De kosten die voortvloeien uit deze verplichtingen zijn voor rekening van de eigenaar of zakelijkrechthouder van de toevalsvondst. Toch kan deze persoon een schadevergoeding vorderen wanneer de schade voortvloeit uit de verlenging van de termijn van tien dagen voor zover de totale termijn 30 dagen overschrijdt en op voorwaarde dat de vondst correct gemeld en in stand gehouden werd.

De zakelijkrechthouder of gebruiker legt een raming van de kosten voor aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Het agentschap beslist over de toekenning van de schadevergoeding.

De indicator meet het bedrag dat het agentschap Onroerend Erfgoed jaarlijks toekent voor het betalen van schadevergoedingen om te voldoen aan de schadevergoedingsplicht bij toevalsvondsten.

Tabel

Jaar	Bedrag in euro voor schadevergoedingen bij toevalsvondsten
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0

Toelichting

In 2023 waren er 4 opgravingen van toevalsvondsten die meer dan 30 dagen in beslag namen. Dit was telkens in overleg met de initiatiefnemer waardoor geen schadevergoeding gevraagd werd.

EVARCH 57: ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN

Indicator	Het aantal en de evolutie van erkende archeologische solidariteitsfondsen
Indicatornummer	evarch 57
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Telling van erkenningen
Meetmethode	Query Belgisch Staatsblad

Omschrijving

Het Onroerenderfgoeddecreet maakt het mogelijk om een archeologisch solidariteitsfonds op te richten en te erkennen. Archeologische solidariteitsfondsen vergoeden hun leden, mits betaling van een bijdrage, voor een deel van de kosten van alle archeologische opgravingen waartoe zij verplicht worden. Het is een soort van georganiseerde solidariteit tussen de leden van het fonds, bijvoorbeeld publieke of private bouwheren, die door hun bouwactiviteiten een grotere kans hebben om te worden geconfronteerd met archeologische verplichtingen en de daaraan verbonden kosten.

De indicator telt jaarlijks het aantal erkende archeologische solidariteitsfondsen. Een archeologisch solidariteitsfonds is pas erkend wanneer deze erkenning wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Tabel

Jaar	Aantal archeologische solidariteitsfondsen
2015	0
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0

Toelichting

Er zijn geen archeologische solidariteitsfondsen opgericht.

Tabel

Jaar	Bedrag toelage archeologische solidariteitsfondsen
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0

Toelichting

Er zijn geen archeologische solidariteitsfondsen opgericht.

Tabel

Jaar	Beslissing	Aantal archeologienota's
2017		
	Bekrachtiging	268
	Bekrachtiging met voorwaarden	1
	Stilzwijgende bekrachtiging	0
	Weigering	90
2018		
	Bekrachtiging	174
	Bekrachtiging met voorwaarden	0
	Stilzwijgende bekrachtiging	5
	Weigering	33
2019		
	Aktename	169
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	16
2020		
	Aktename	163
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	8
2021		
	Aktename	176
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	9
2022		
	Aktename	141
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	7
2023		
	Aktename	130
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	9

Toelichting

In 2023 dienden erkende archeologen 139 archeologienota's met beperkte samenstelling in. Het aantal archeologienota's met beperkte samenstelling daalt ten opzichte van de 148 in 2022. Op 130 archeologienota's (93,5%) volgde een aktename. De behandelende overheid koppelde geen voorwaarden aan gemelde archeologienota's met beperkte samenstelling.

EVARCH 60: REDENEN BEPERKTE SAMENSTELLING

Indicator	Aantal redenen gegeven bij archeologienota's met aktename met beperkte samenstelling
Indicatornummer	evarch 60
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal redenen
Meetmethode	Query Archeologieportaal

Omschrijving

Een archeologienota met beperkte samenstelling is van toepassing indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende argumenten uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat:

- Er met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein;
- De toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed;
- Verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst.

De indicator meet op het einde van elk jaar het aantal archeologienota's met aktename met beperkte samenstelling, onderverdeeld naargelang de reden waarom voor de optie beperkte samenstelling wordt gekozen.

Tabel

Reden beperkte samenstelling (Code van Goede Praktijk)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Geen archeologisch erfgoed aanwezig	41	41	30	42	49	30	25
Geen impact op het aanwezige archeologisch erfgoed	61	34	43	37	50	41	38
Geen kenniswinst	112	80	65	61	54	43	48
Combinatie van redenen	55	24	31	23	34	27	19

Toelichting

De reden 'geen kenniswinst' komt in 36,9% van de gevallen voor als enige reden.

In 29,2% van de gevallen geeft de archeoloog als reden dat de werkzaamheden door hun aard met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed.

In 19,2% van de gevallen kan de archeoloog reeds met hoge waarschijnlijk aantonen dat er geen archeologisch erfgoed op het onderzochte terrein aanwezig is.

In 19 dossiers (of 14,6%) motiveerde de archeoloog de beperkte samenstelling vanuit een combinatie van twee of drie van de mogelijke criteria uit de Code van Goede Praktijk. 15 van die 19 archeologienota's bevat als één van de redenen 'geen kenniswinst'.

EVARCH 61: VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES

Indicator	Aantal goederen opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones
Indicatornummer	evarch 61
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal vastgestelde archeologische zones
Meetmethode	Query op beschermingsdatabank

Omschrijving

Op basis van de wetenschappelijke inventarissen kunnen onroerende goederen worden vastgesteld. Dit kan wanneer het goed één of meerdere erfgoedwaarden bezit en voldoende goed is bewaard. Voor het vaststellen van een inventaris ontwikkelde het agentschap een inventarismethodologie.

De minister kan vijf inventarissen geheel of gedeeltelijk vaststellen. In deze indicator gaat het enkel over de inventaris van archeologische zones. De inventaris van archeologische zones is bedoeld als instrument voor de zorg van het in situ bewaard gebleven archeologisch erfgoed.

Voorafgaand aan de vaststelling van een inventaris wordt een openbaar onderzoek georganiseerd waar iedereen opmerkingen kan formuleren of bezwaren indienen. Na afloop hiervan kan de inventaris worden vastgesteld. Goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris krijgen een juridisch statuut.

De indicator telt op het einde van elk jaar het aantal onroerende goederen die in dat jaar zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones en het totaal aantal goederen die op het einde van dat jaar in deze vastgestelde inventaris staan.

Tabel

Jaar	Status	Aantal goederen vastgestelde inventaris archeologische zones
2015	Geschrap	0
2015	Nieuw	0
2016	Geschrap	0
2016	Nieuw	58
2017	Geschrap	1
2017	Nieuw	1
2018	Geschrap	0
2018	Nieuw	12
2019	Geschrap	0
2019	Nieuw	0
2020	Geschrap	0
2020	Nieuw	0
2021	Geschrap	0
2021	Nieuw	0
2022	Geschrap	0
2022	Nieuw	0
2023	Geschrap	0
2023	Nieuw	0

Toelichting

In 2023 kwamen er geen nieuwe vastgestelde archeologische zones bij en werden er ook geen geschrap. Het aantal vastgestelde archeologische zones blijft 70.

////////////////////////////////////

EVARCH 62: OPPERVLAKTE VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES

Indicator	Oppervlakte goederen opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones
Indicatornummer	evarch 62
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Oppervlakte in hectare
Meetmethode	Berekening met behulp van GIS

Omschrijving

Op basis van de wetenschappelijke inventarissen kunnen onroerende goederen worden vastgesteld. Dit kan wanneer het goed één of meerdere erfgoedwaarden bezit en voldoende goed is bewaard. Voor het vaststellen van een inventaris ontwikkelde het agentschap een inventarismethodologie. De minister kan vijf inventarissen geheel of gedeeltelijk vaststellen. In deze indicator gaat het enkel over de inventaris van archeologische zones. De inventaris van archeologische zones is bedoeld als instrument voor de zorg van het in situ bewaard gebleven archeologisch.

Voorafgaand aan de vaststelling van een inventaris wordt een openbaar onderzoek georganiseerd waar iedereen opmerkingen kan formuleren of bezwaren indienen. Na afloop hiervan kan de inventaris worden vastgesteld. Goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris krijgen een juridisch statuut. De indicator berekent op het einde van elk jaar de oppervlakte van onroerende goederen die in dat jaar zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones en de totale oppervlakte van alle goederen die op het einde van dat jaar in deze vastgestelde inventaris zijn opgenomen.

Tabel

Jaar	Oppervlakte
2015	0 ha
2016	6.207 ha
2017	6.209 ha
2018	9.535 ha
2019	9.535 ha
2020	9.535 ha
2021	9.535 ha
2022	9.535 ha
2023	9.535 ha

Toelichting

In 2023 stelde de minister geen archeologische zones vast en schrapte er ook geen. De totale oppervlakte van vastgestelde archeologische zones blijft daarom dezelfde als in 2022 met 9.535 hectare.

EVARCH 63: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGISCHE SITES

Indicator	Oppervlakte definitief beschermde archeologische sites
Indicatornummer	evarch 63
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Oppervlakte in hectare
Meetmethode	Berekening met behulp van GIS

Omschrijving

De indicator meet de totale oppervlakte van alle definitief beschermde archeologische sites. Verder wordt ook de evolutie van de oppervlakte doorheen de tijd gemeten.

Tabel

Jaar	Totale oppervlakte
2015	696,8 ha
2016	730,7 ha
2017	1.093,7 ha
2018	1.142,4 ha
2019	1.180,8 ha
2020	1.185,5 ha
2021	1.185,5 ha
2022	1.310,6 ha
2022	1.314,4 ha

Toelichting

In 2023 kwam er één beschermde archeologische site bij. Het totaaloppervlak van het beschermd areaal neemt toe tot 1.314,4 hectare.

EVARCH 64: AANTAL PREMIES TOEGEKEND VOOR ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Indicator	Aantal premies toegekend voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (pvmi)
Indicatornummer	evarch 64
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toegekende premies
Meetmethode	Registratie team premies

Omschrijving

Sinds 2019 kunnen particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem verkrijgen. Deze is bedoeld voor deze doelgroepen wanneer zij in een archeologisch vooronderzoek worden geconfronteerd met een ingreep in de bodem.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze op basis van een formule, en de kosten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een aktenaam is van de archeologienota of nota van het vooronderzoek die de ingreep in de bodem afsluit. Gebeurt het vooronderzoek in meerdere fases, bijvoorbeeld bij grotere ontwikkelingen, dan moet de initiatiefnemer wachten tot alle vooronderzoeken zijn afgerond.

De indicator telt op 31 december het aantal premies toegekend aan premienemers voor het ondersteunen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Tabel

Jaar	Aantal premies
2019	8
2020	43
2021	47
2022	26
2023	53

Toelichting

In 2022 kende het agentschap 26 premies toe voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

EVARCH 65: BEDRAG VASTGELEGD VOOR PREMIES ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Indicator	Het bedrag vastgelegd voor toegekende premies voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (pvmi)
Indicatornummer	evarch 65
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Registratie team premies

Omschrijving

Sinds 2019 kunnen particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem verkrijgen. Deze is bedoeld voor deze doelgroepen wanneer zij in een archeologisch vooronderzoek worden geconfronteerd met een ingreep in de bodem.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze op basis van een formule, en de kosten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een aktenaam is van de archeologienota of nota van het vooronderzoek die de ingreep in de bodem afsluit. Gebeurt het vooronderzoek in meerdere fases, bijvoorbeeld bij grotere ontwikkelingen, dan moet de initiatiefnemer wachten tot alle vooronderzoeken zijn afgerond.

De premie bedraagt 80% van de forfaitair berekende kostprijs van het vooronderzoek met ingreep in de bodem.

De indicator telt op 31 december het bedrag vastgelegd voor premies van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Tabel

Jaar	Bedrag vastgelegd
2019	€ 40.513
2020	€224.014
2021	€217.329
2022	€100.540
2023	€342.176

Toelichting

In 2023 legde het agentschap 342.176 euro vast voor premies voor archeologische vooronderzoek met ingreep in de bodem.

EVALUATIE ARCHEOLOGIE 2023

Bijlage 2 / analyses

INHOUD

VOORSTELLINGSWIJZE GRAFIEKEN	145
ANALYSE 1: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED NAAR BENUTTE ONDERZOEKSMETHODE	146
ANALYSE 3: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOLLEDIGE SAMENSTELLING EN BEPERKTE SAMENSTELLING	152
ANALYSE 4: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOORAFGAAND VOORONDERZOEK EN UITGESTELD VOORONDERZOEK	154
ANALYSE 5: VERHOUDING TUSSEN VOORGESTELDE MAATREGELEN EN DE HOEDANIGHEID VAN DE INITIATIEFNEMER	155
ANALYSE 8: ONDERSCHIED KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S VERSUS NOTA'S	157
ANALYSE 9: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S IN RELATIE TOT HET AANTAL WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK ERVAN	159
ANALYSE 10: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S MET BEPERKTE SAMENSTELLING AFGEZET TEGEN ARCHEOLOGIENOTA'S MET VOLLEDIGE SAMENSTELLING.....	161
ANALYSE 11: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT BENUTTE ONDERZOEKSMETHODES	163
ANALYSE 13: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT STATUUT VAN DE INITIATIEFNEMER	168
ANALYSE 14: KOSTPRIJS VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT OMVANG PROJECTGEBIED.....	170
ANALYSE 16: AANTAL MELDINGEN VOORAFGAAND AAN DE AKTENAME	173
ANALYSE 17: RELATIE TUSSEN OPPERVLAK VAN HET PROJECTGEBIED EN VOORGESTELDE MAATREGELEN	175
ANALYSE 18: TIJD VERSTREKEN TUSSEN INDIENING ARCHEOLOGIENOTA EN DAAROPVOLGENDE NOTA	178
ANALYSE 19: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, NATUURLIJK PERSOON	181
ANALYSE 20: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON	183
ANALYSE 21: VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME ERKENDE ARCHEOLOGEN.....	185
ANALYSE 22: BEHANDELDE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S PER ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTE EN IOED	190
ANALYSE 23: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIENOTA'S	193
ANALYSE 30: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOOG, NATUURLIJK PERSOON	195
ANALYSE 31: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON .	197
ANALYSE 32: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIERAPPORTEN	199
ANALYSE 33: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN 2022	201
ANALYSE 34: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN TEGENOVER RAMING KOSTPRIJS OPGRAVING UIT VOORAFGAANDE VOORONDERZOEK.....	203
ANALYSE 35: VERDELING EINDVERSLAGEN 2022 NAAR JAAR AKTENAME ARCHEOLOGIENOTA	207
ANALYSE 36: ONDERZOEKSMETHODES VOORONDERZOEK	208
ANALYSE 37: GEBRUIKTE ONDERZOEKSMETHODES IN AANLOOP NAAR EINDVERSLAG	211
ANALYSE 38: BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCHE ENSEMBLES.....	213
ANALYSE 39: MELDINGEN METAALDETECTIE	214

VOORSTELLINGSWIJZE GRAFIEKEN

Boxplot

Een boxplot geeft vijf elementen weer: het minimum, het eerste kwartiel, de mediaan (tweede kwartiel), het derde kwartiel en het maximum. De afstand tussen deze elementen geeft een indicatie van de spreiding van de waarden. Het eerste kwartiel is de onderzijde (of linkerzijde) van de box, de mediaan de lijn in de box, en het derde kwartiel de bovenzijde (of rechterzijde) van de box.

Densiteitsgrafiek

Een densiteitsgrafiek is een voorstellingswijze om twee groepen van sterk verschillende omvang toch visueel te kunnen vergelijken. De Y-as stelt een frequentie voor en geen aandeel of aantal.

Gestapelde staafdiagram

In een gestapelde staafdiagram geeft de totale lengte van de staaf aan wat de waarde van de gehele groep is. Binnen de staaf tonen delen in verschillende kleuren hoe de groep nader verdeeld is in subcategorieën (verhouding). Dit laat toe om de onderverdeling van verschillende groepen met mekaar te vergelijken.

Histogram

Een histogram geeft de frequentieverdeling van gegevens in klassen weer. Elke kolom staat voor een klasse met een onder- en bovengrens. De klassen sluiten bij mekaar aan en hebben normaliter een zelfde bereik. Elke staaf geeft de omvang van de klasse aan.

Lijndiagram

Bij een lijndiagram verbindt een lijn verschillende waarden. Veelal geeft die een evolutie of frequentie aan. Meerdere categorieën kunnen voorkomen in de grafiek, voorgesteld door lijnen in verschillende kleuren.

Lollipop chart

Een lollipop chart geeft waarden aan door middel van een lijn, waarbij de lengte van de lijn gelijk staat aan de waarde van het item. Een bol aan het einde van de lijn benadrukt de totale waarde. Dit type grafiek is vooral aangewezen bij het voorstellen van veel verschillende individuele waarden.

Spreidingsdiagram

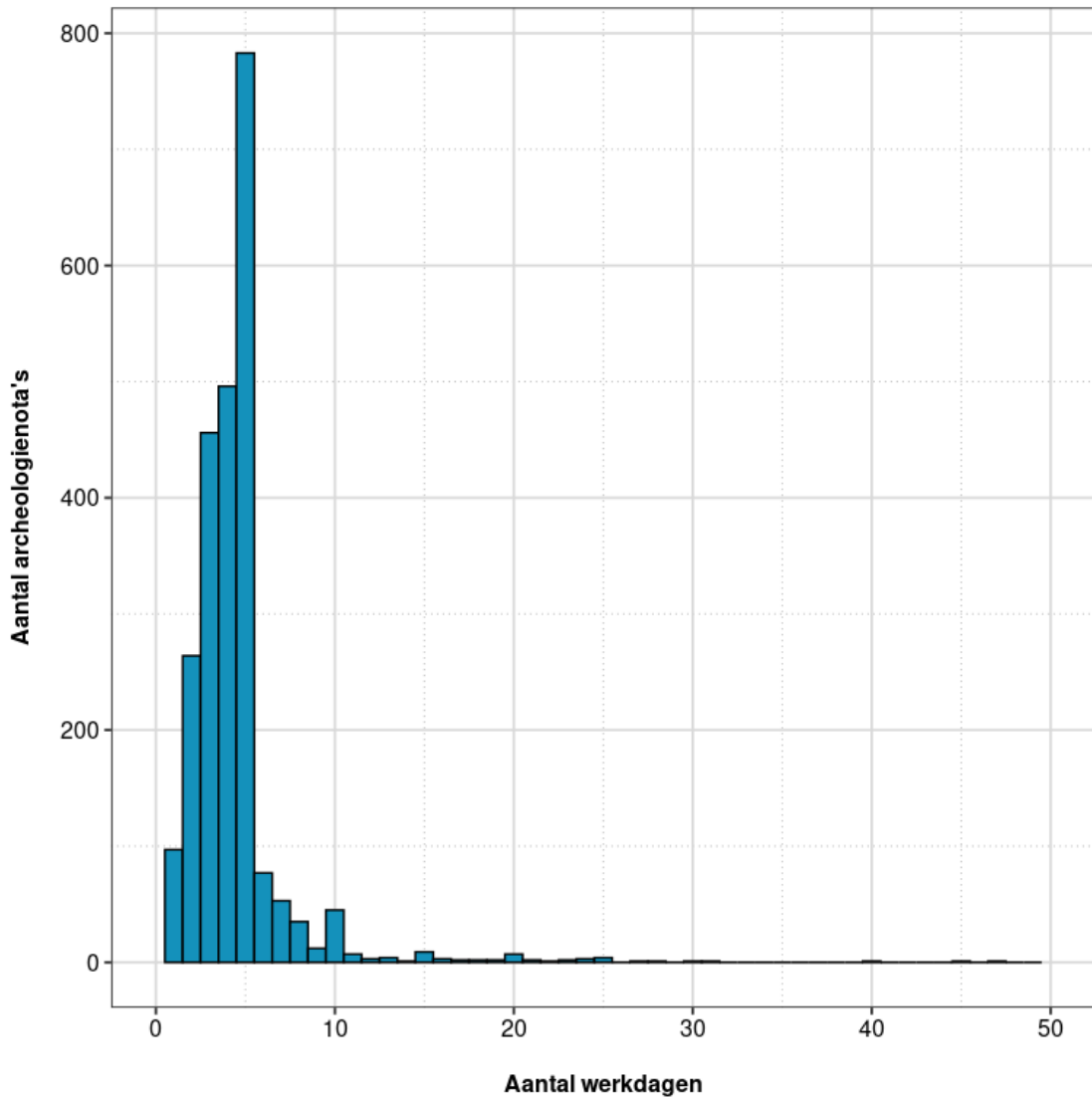
In een frequentiegrafiek komt elke individuele waarde voor als een stip. Die bevindt zich op een positie bepaald door waarden op de X- en Y-as. De verdeling en spreiding van de stippen over het grafiekgebied kunnen tendensen tonen.

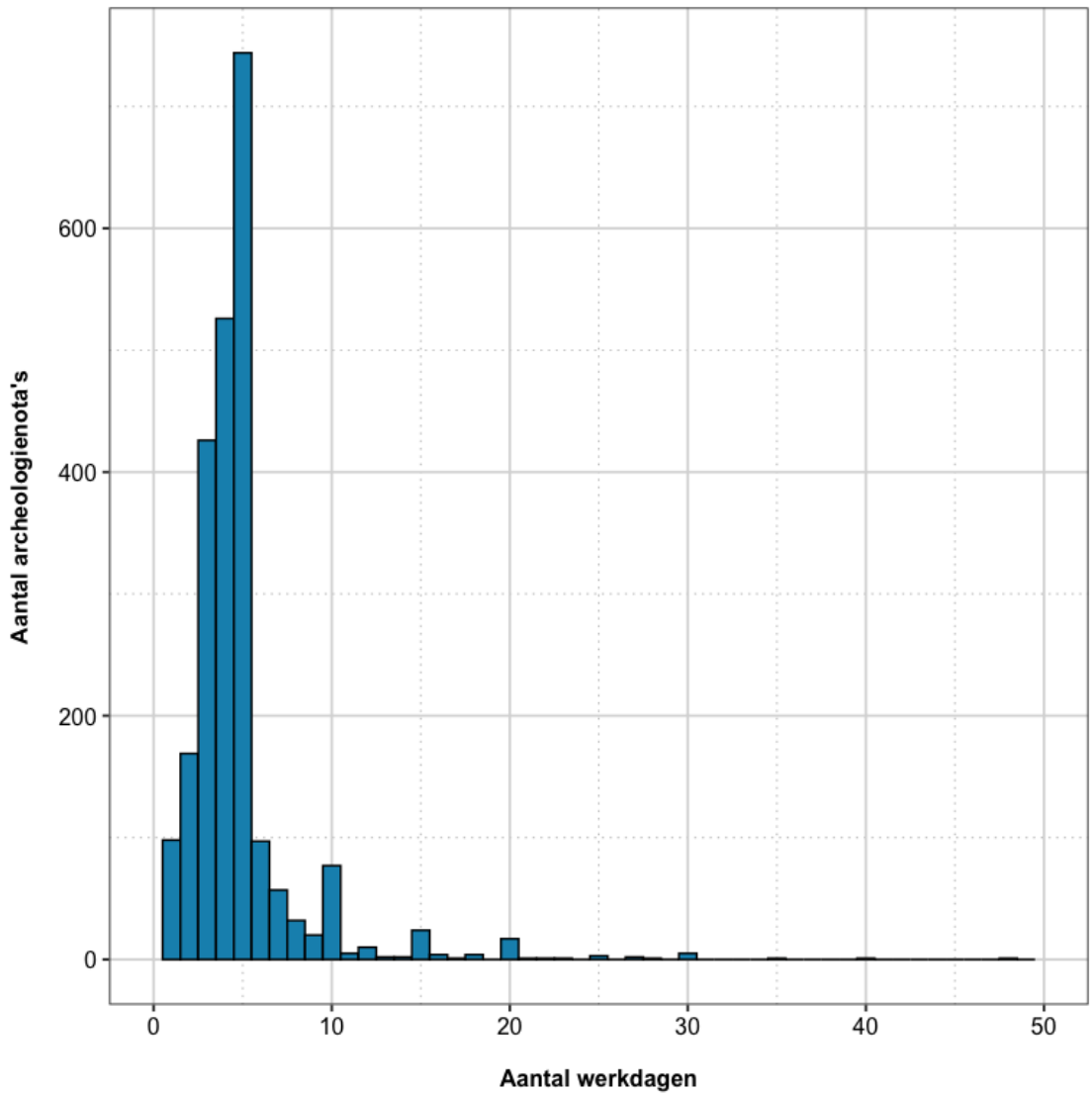
Staafdiagram

In een staafdiagram geeft de lengte van de staven de waarde van de categorie aan. Meerdere groepen kunnen naast mekaar voorkomen zodat onderlinge vergelijking van verschillende groepen binnen eenzelfde categorie mogelijk is, net als vergelijking van de verschillende categorieën.

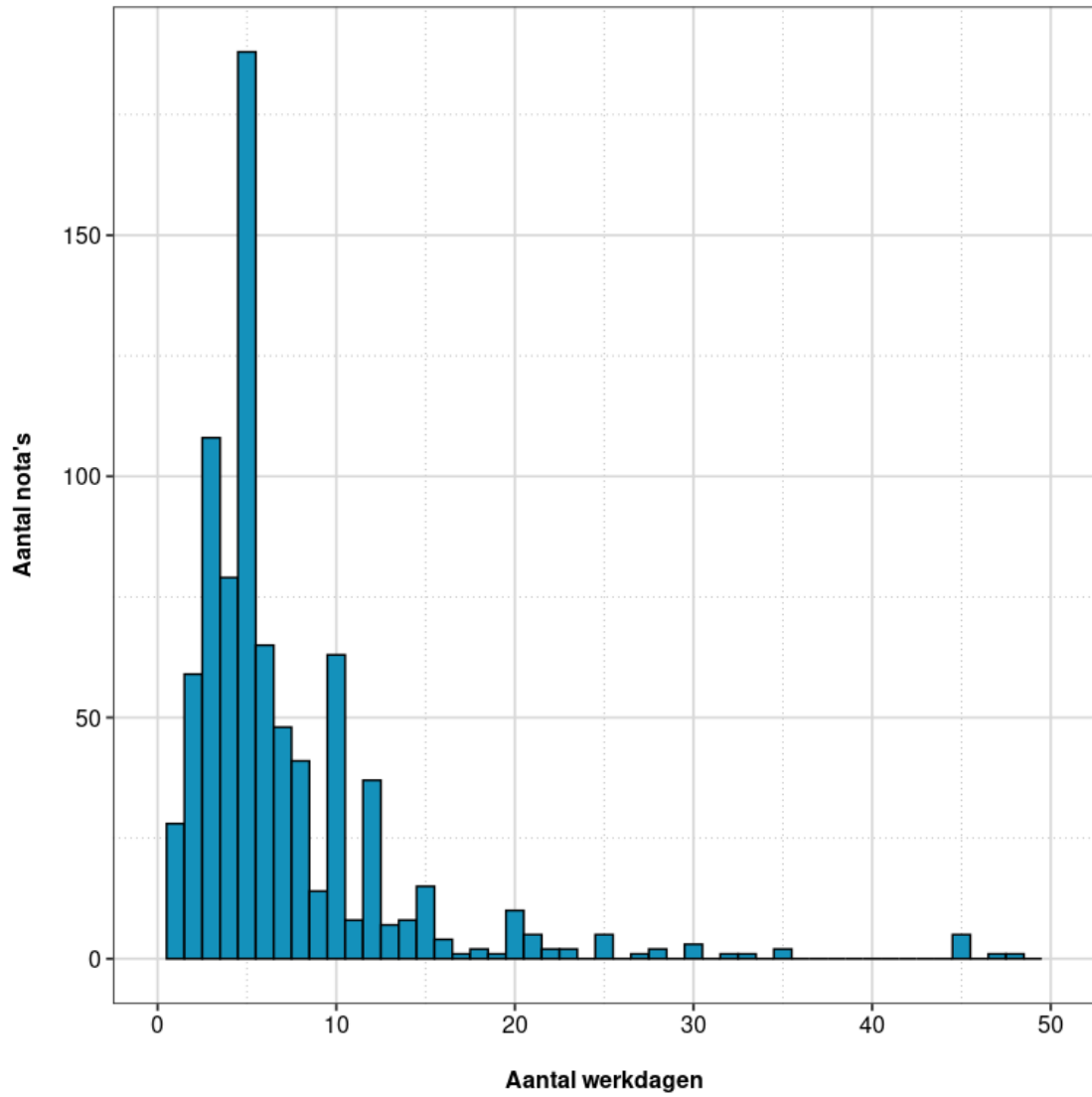

WERKDAGEN ARCHEOLOGIENOTA'S (TOTALE GROEP)

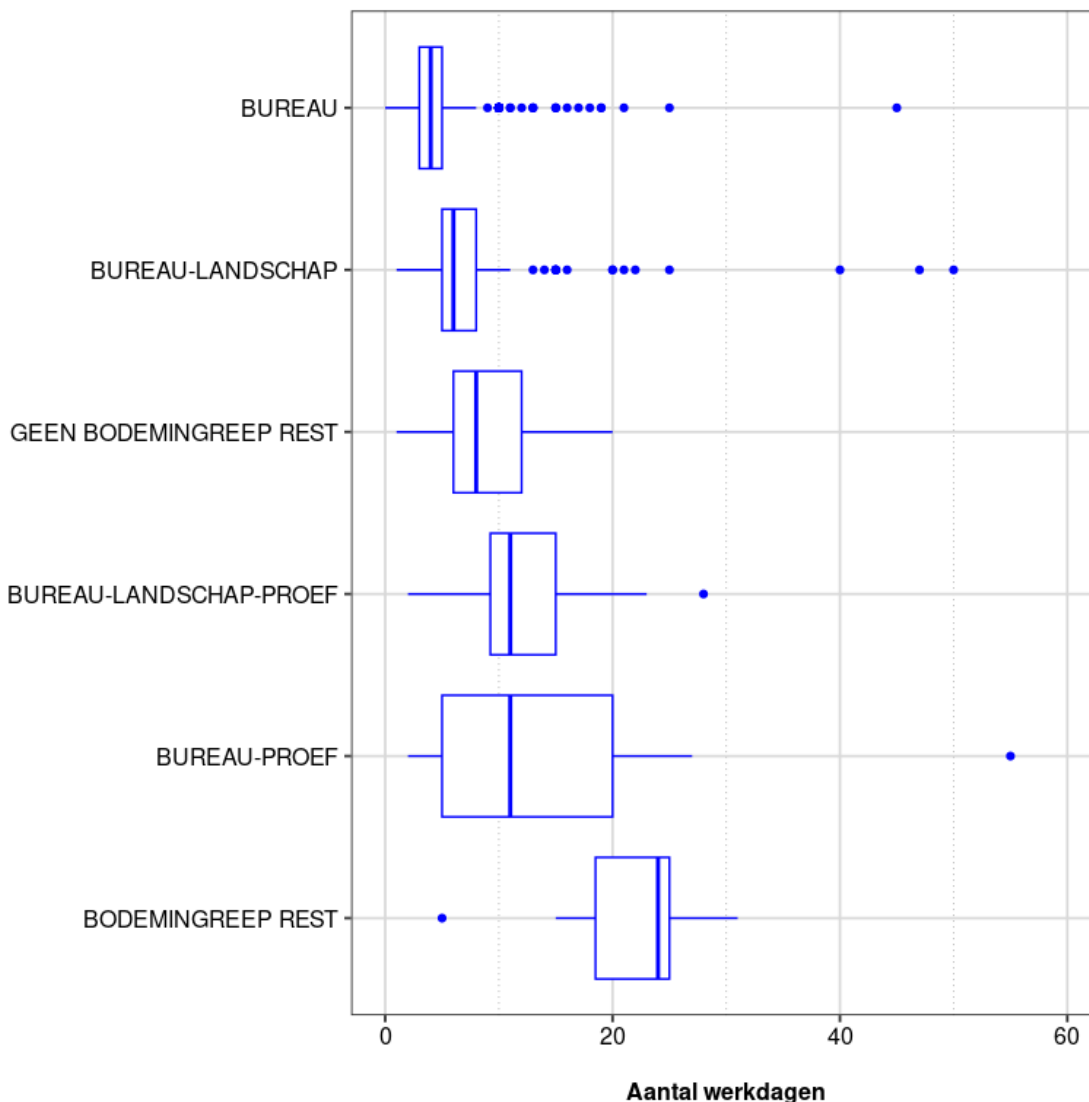

WERKDAGEN NOTA'S (TOTALE GROEP)

////////////////////////////////////

WERKDAGEN ARCHEOLOGIENOTA'S NAAR ONDERZOEKSMETHODE

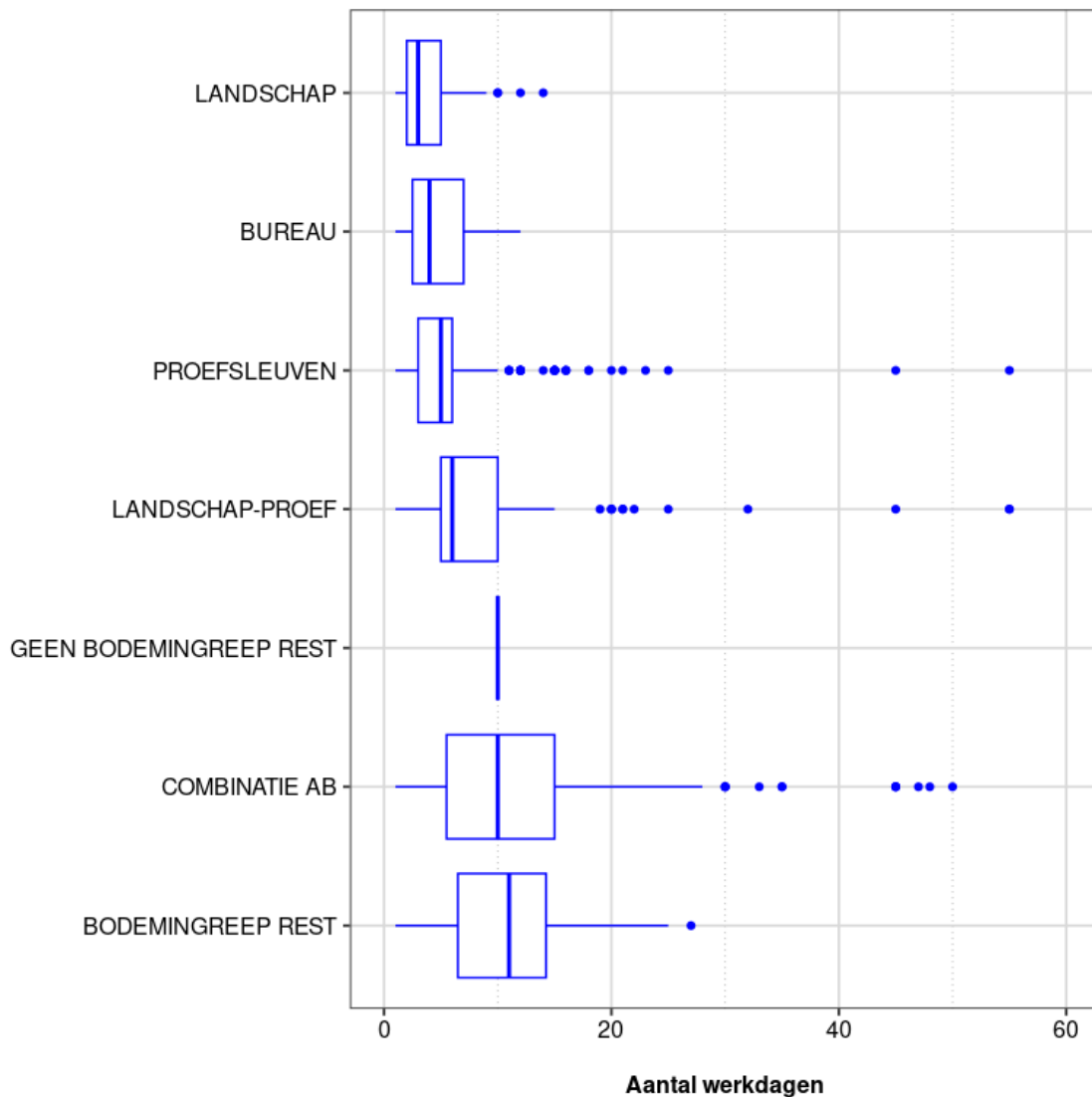

Duiding legende boxplot:

- BUREAU = Archeologienota's met enkel bureauonderzoek;
- BUREAU - LANDSCHAP = Archeologienota's met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met een bureauonderzoek en een andere onderzoeksmethode waarbij geen ingreep in de bodem gebeurt zoals veldkartering of geofysisch onderzoek;
- BUREAU-PROEF = Archeologienota's met bureauonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- BUREAU-LANDSCHAP-PROEF: Archeologienota's met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem zoals verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek of proefputten voor steentijdsites.

WERKDAGEN NOTA'S NAAR ONDERZOEKSMETHODE

Duiding legende boxplot:

- LANDSCHAP = Nota's met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Nota's met proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Nota's met landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Onderzoeksmethodes waarbij verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek wordt uitgevoerd, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuven of andere onderzoeksmethodes.
- BODEMINGREEP REST = Nota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem zoals proefsleuven gecombineerd met veldkartering of geofysisch onderzoek, proefputten in functie van prehistorische artefactensites,...

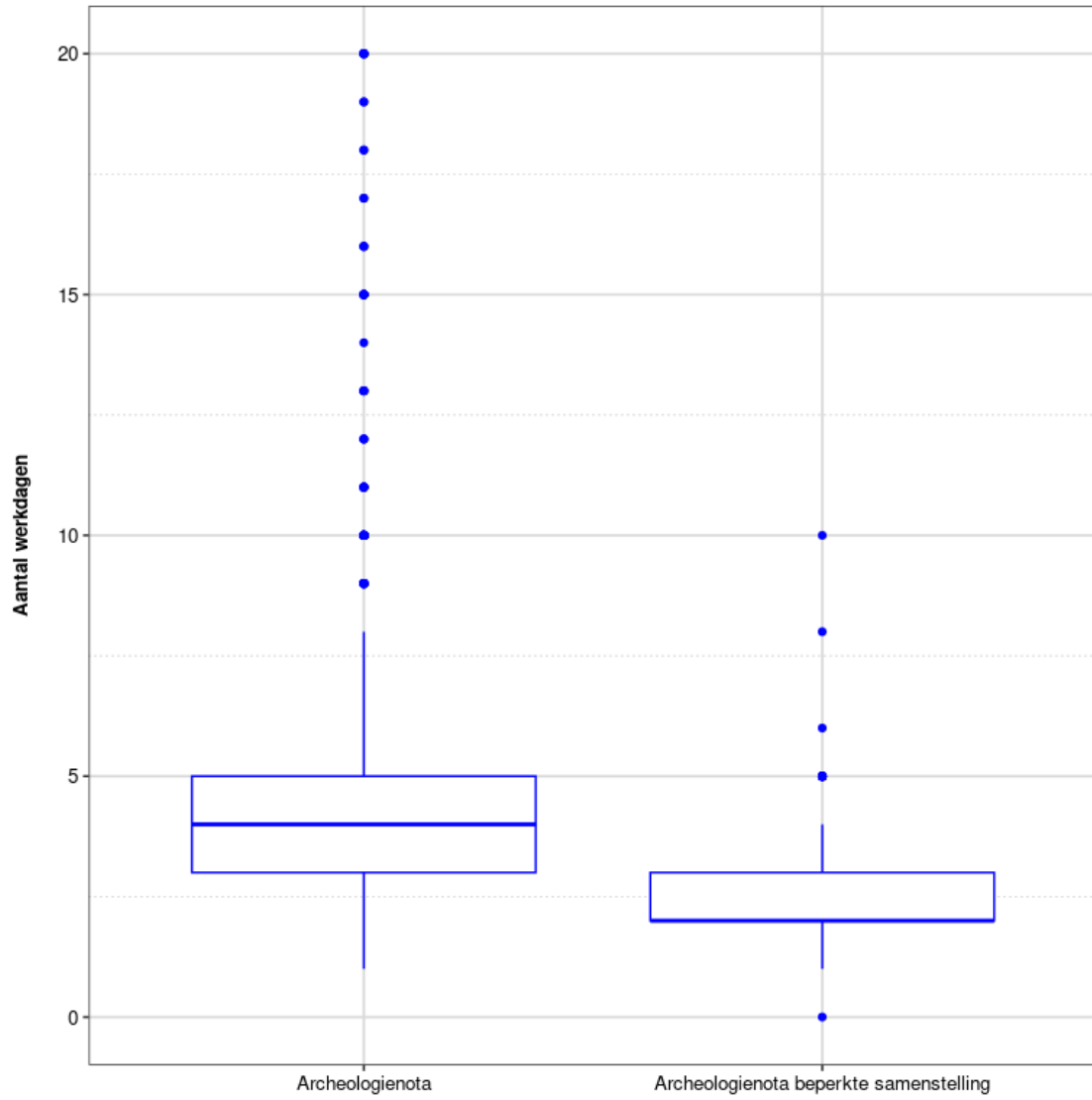

ANALYSE 3: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOLLEDIGE SAMENSTELLING EN BEPERKTE SAMENSTELLING

Onderwerp	Effect van beperkte samenstelling van een archeologienota op het aantal werkdagen nodig voor de opmaak ervan, in vergelijking met een gelijkaardige archeologienota met volledige samenstelling
Gegevens	Aantal werkdagen, beperkte samenstelling
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel, boxplot
Opmerkingen	<p>De analyse vertrekt vanuit archeologienota's op basis van bureauonderzoek. Een deel van de groep kent een volledige samenstelling, een deel een beperkte samenstelling. De analyse zet de duur in werkdagen van beide groepen tegen mekaar af.</p> <p>De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's meldt in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).</p>

GRAFIEK

////////////////////////////////////

ANALYSE 4: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOORAFGAAND VOORONDERZOEK EN UITGESTELD VOORONDERZOEK

Onderwerp	Effect van het uitstellen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem op het aantal werkdagen nodig voor het uitvoeren ervan, inclusief rapportering, in vergelijking met een gelijkaardig vooronderzoek dat volledig voorafgaand aan de vergunningsaanvraag plaatsvindt
Gegevens	Aantal werkdagen, koppeling archeologienota-nota, onderzoeksmethode
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	<p>De analyse vertrekt vanuit vooronderzoeken op basis van de combinatie bureauonderzoek en proefsleuvenonderzoek. Een deel van de groep voerde beide onderzoeksmethodes aansluitend uit voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, wat uitmondde in een archeologienota. Bij een ander deel gebeurde enkel het bureauonderzoek voor de vergunningsaanvraag, met als resultaat een archeologienota, en vond het proefsleuvenonderzoek plaats na de verlening van de vergunning, wat resulteerde in een nota. De gehanteerde methodes zijn dezelfde, maar in het ene geval gebeurden ze aaneensluitend en in het andere geval opgesplitst.</p> <p>De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's indient in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).</p>

WERKDAGEN VOORONDERZOEK IN ÉÉN KEER UITGEVOERD

Onderzoeksmethode (archeologienota)	voorafgaand	Mediaan werkdagen	Gemiddelde werkdagen	Aantal archeologienota's
Bureauonderzoek met landschappelijk bodemonderzoek		6	8	185
Bureauonderzoek met proefsleuven/proefputten		11	12,7	14
Bureauonderzoek met landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten		15,5	20,5	14

WERKDAGEN VOORONDERZOEK IN UITGESTELD TRAJECT

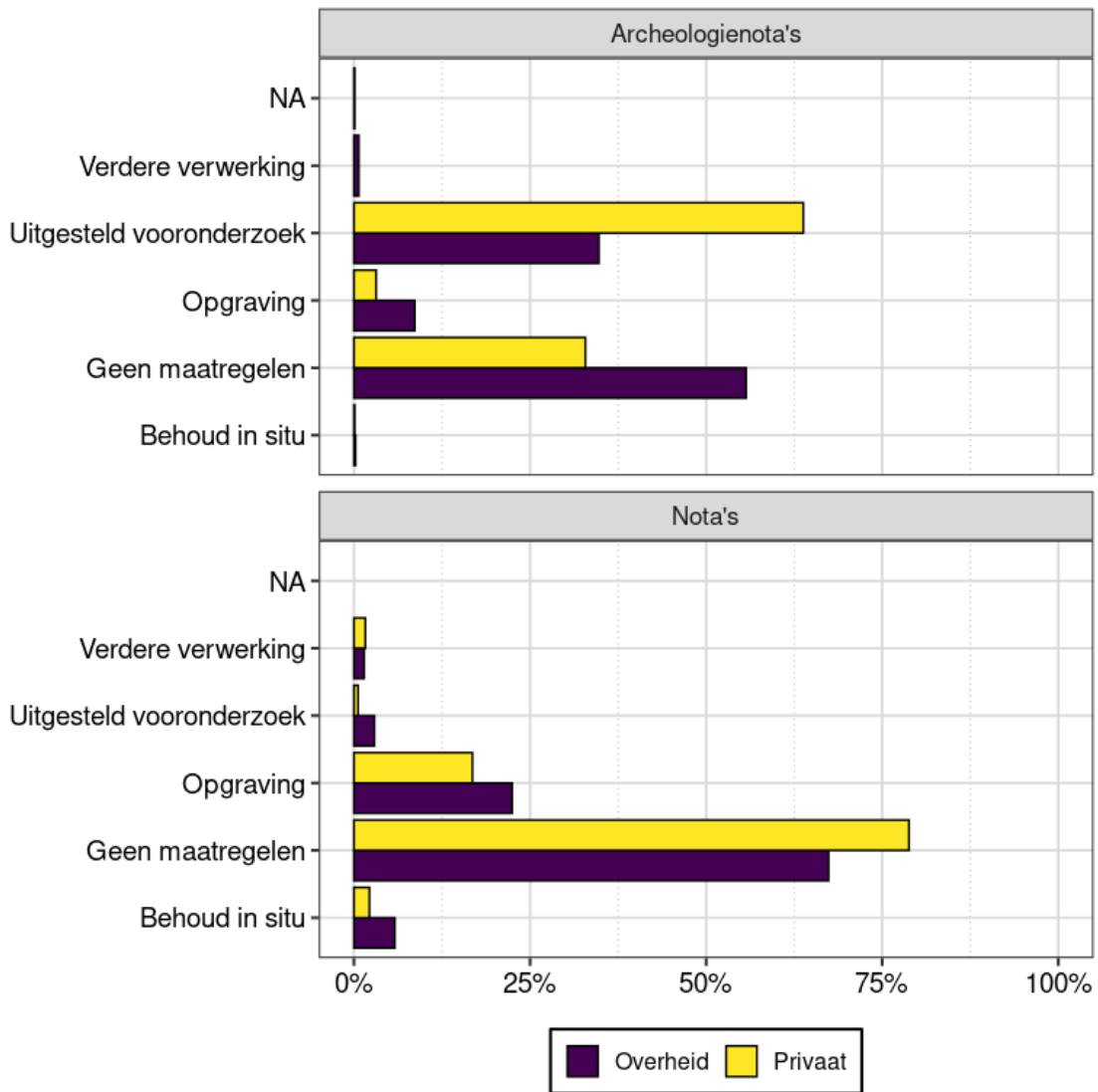
Onderzoeksmethode (nota)	uitgesteld	Mediaan werkdagen	Gemiddelde <i>inclusief archeologienota</i> werkdagen	Aantal nota's
Landschappelijk bodemonderzoek		8	8,8	99
Proefsleuven/proefputten		10	18,1	261
Landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten		11	19,5	296
Combinatie Archeologisch boren		15	23,6	119
Andere combinatie		13	14,6	31

ANALYSE 5: VERHOUDING TUSSEN VOORGESTELDE MAATREGELEN EN DE HOEDANIGHEID VAN DE INITIATIEFNEMER

Onderwerp	Verhouding van de voorgestelde maatregelen in archeologienota's en nota's naargelang de hoedanigheid van de initiatiefnemer (privaat, publiek)
Gegevens	Voorgestelde maatregelen, hoedanigheid initiatiefnemer
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram
Opmerkingen	De erkende archeoloog registreert de hoedanigheid van de initiatiefnemer in het archeologieportaal. Het is niet duidelijk waar erkende archeologen semi-overheidsinstanties zoals intercommunales, autonome gemeentebedrijven of nutsmaatschappijen onderbrengen.

////////////////////////////////////

GRAFIEK

ANALYSE 8: ONDERSCHIED KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S VERSUS NOTA'S

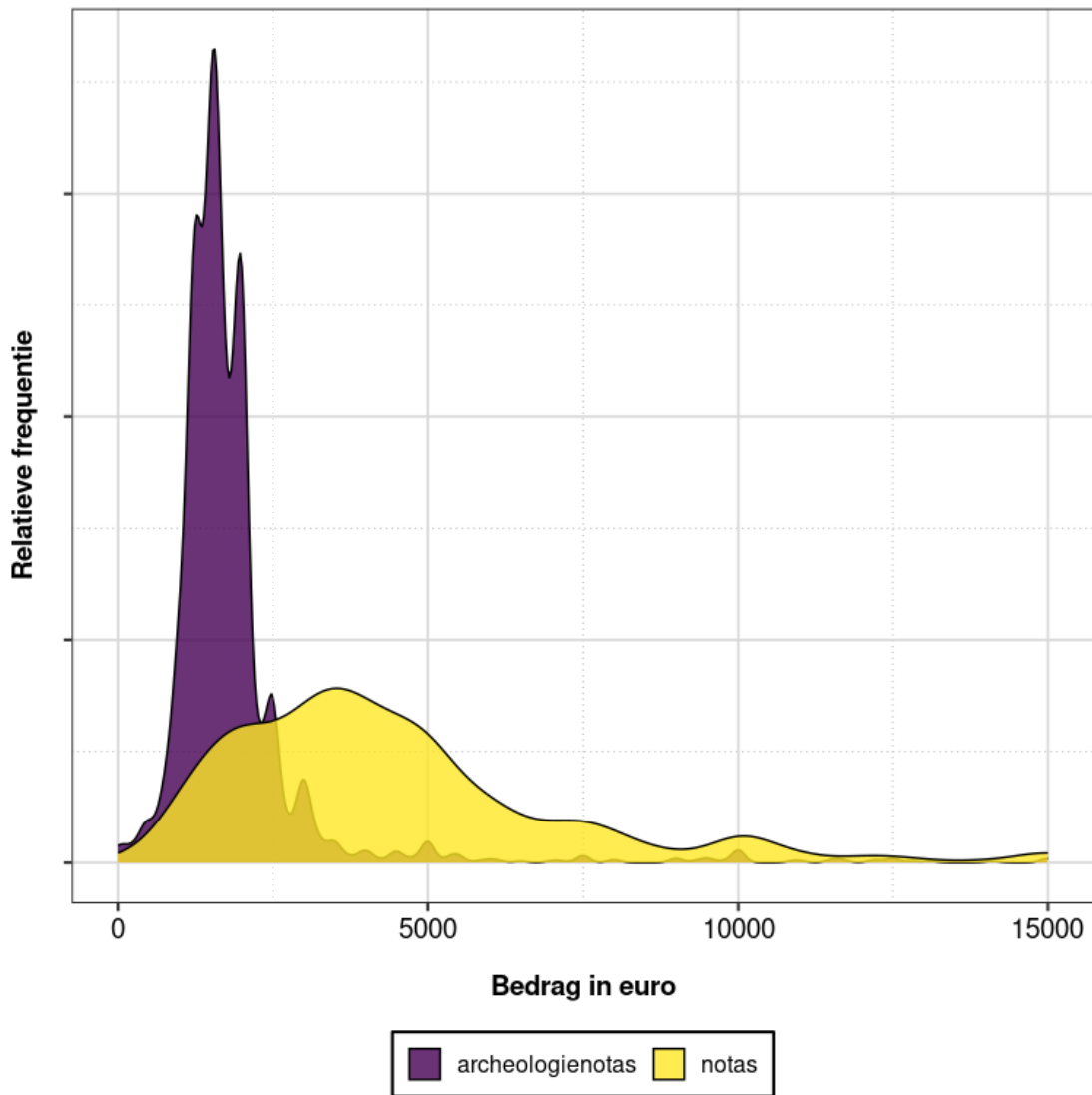
Onderwerp	Kostprijs van archeologienota's vergeleken met kostprijs nota's
Gegevens	Kostprijs, type archeologienota/nota
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Densiteitsgrafiek
Opmerkingen	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze indienen in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.

TABEL

	25%	Mediaan	Gemiddelde	75%
Archeologienota's	€ 1.300	€ 1.600	€ 2.068,1	€ 2.000
Nota's	€ 2.690	€ 4.000	€ 6.283,9	€ 6.000

GRAFIEK

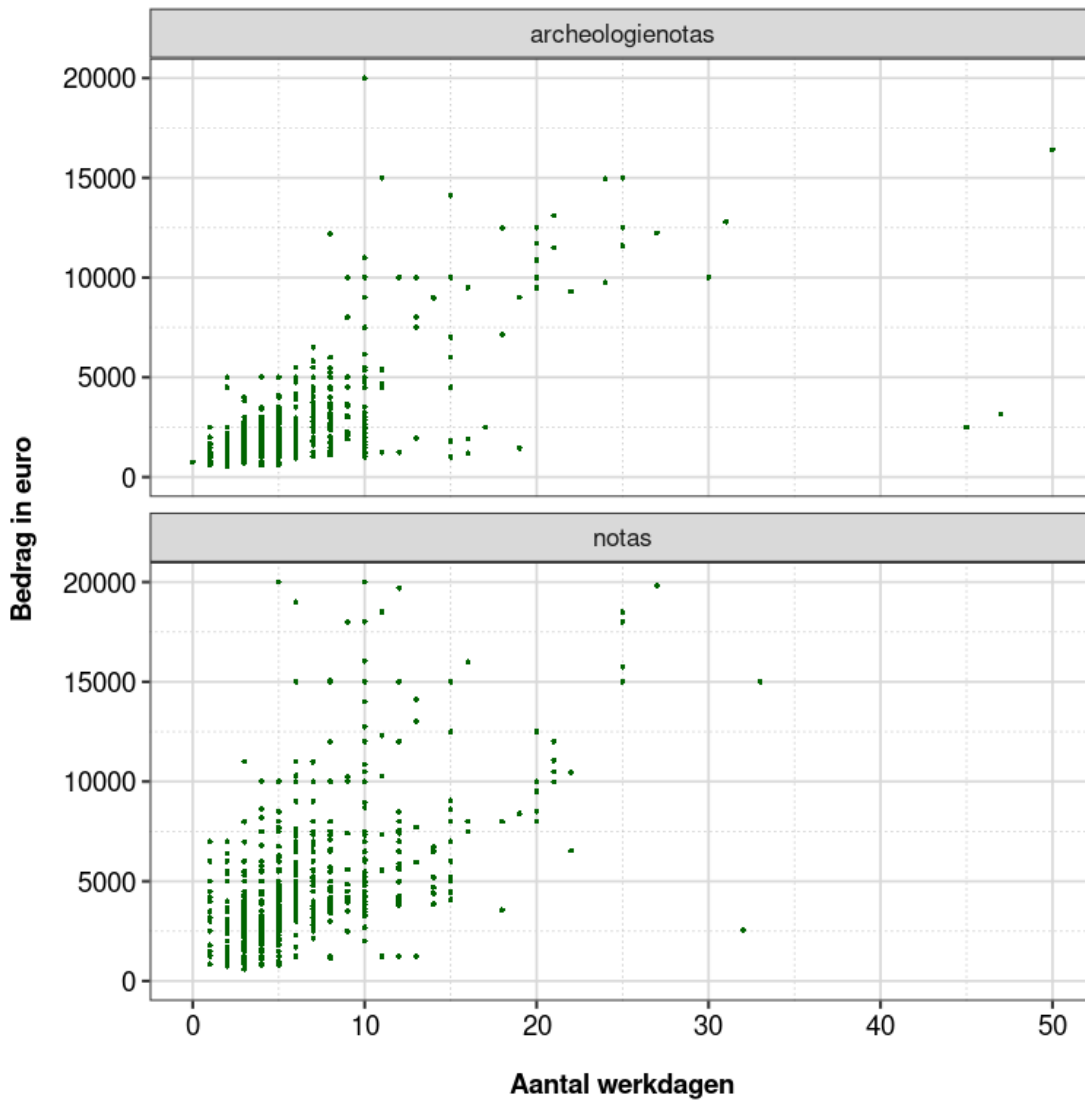

ANALYSE 9: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S IN RELATIE TOT HET AANTAL WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK ERVAN

Onderwerp	Kostprijs voor de opmaak van archeologienota's en nota's, naargelang het aantal werkdagen nodig voor de opmaak ervan
Gegevens	Kostprijs, aantal werkdagen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Spreadingsdiagram
Opmerkingen	<p>De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.</p> <p>De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's meldt in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).</p>

GRAFIEK

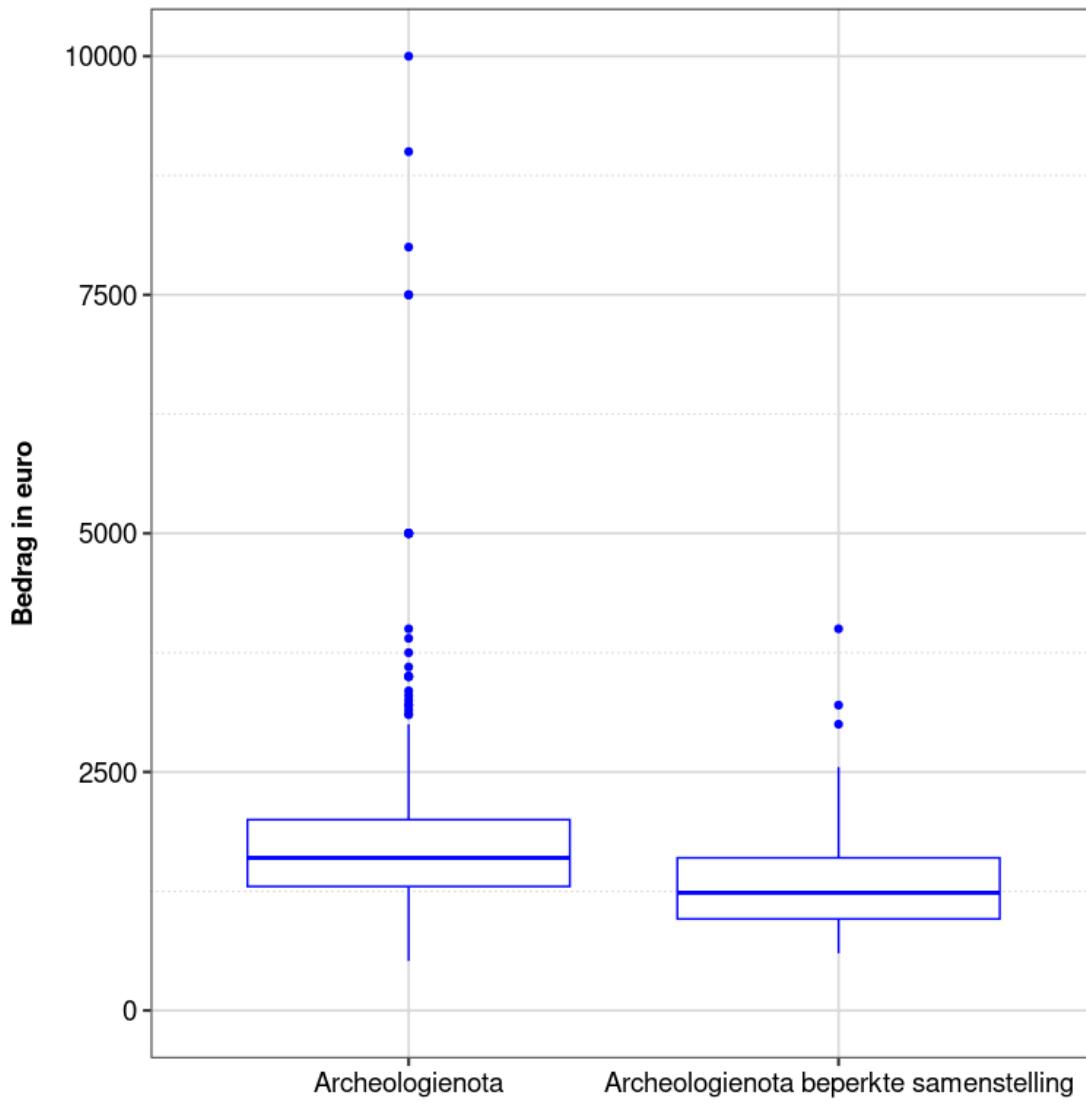

ANALYSE 10: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S MET BEPERKTE SAMENSTELLING AFGEZET TEGEN ARCHEOLOGIENOTA'S MET VOLLEDIGE SAMENSTELLING

Onderwerp	Kostprijs van archeologienota's op basis van enkel bureauonderzoek: vergelijking tussen archeologienota met beperkte samenstelling en archeologienota met volledige samenstelling
Gegevens	Kostprijs, beperkte samenstelling
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Boxplot
Opmerkingen	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze indienen in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.

//

BOXPLOT

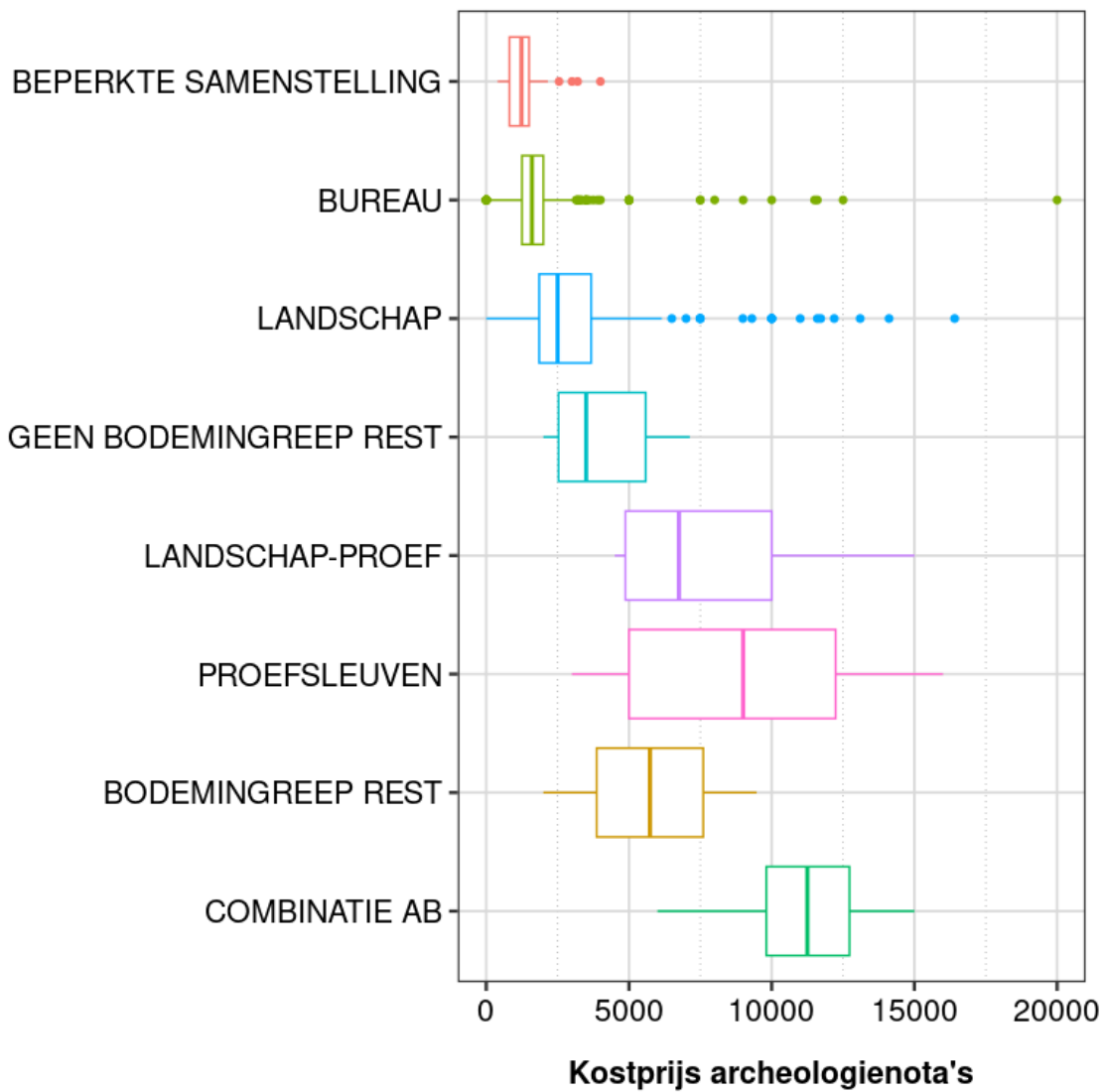
////////////////////////////////////

ANALYSE 11: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT BENUTTE ONDERZOEKSMETHODES

Onderwerp	Relatie tussen de kostprijs van archeologienota's in relatie tot de benutte onderzoeksmethodes
Gegevens	Kostprijs, onderzoeksmethode
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel, boxplot
Opmerkingen	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.

KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S PER ONDERZOEKSMETHODE: BOXPLOT

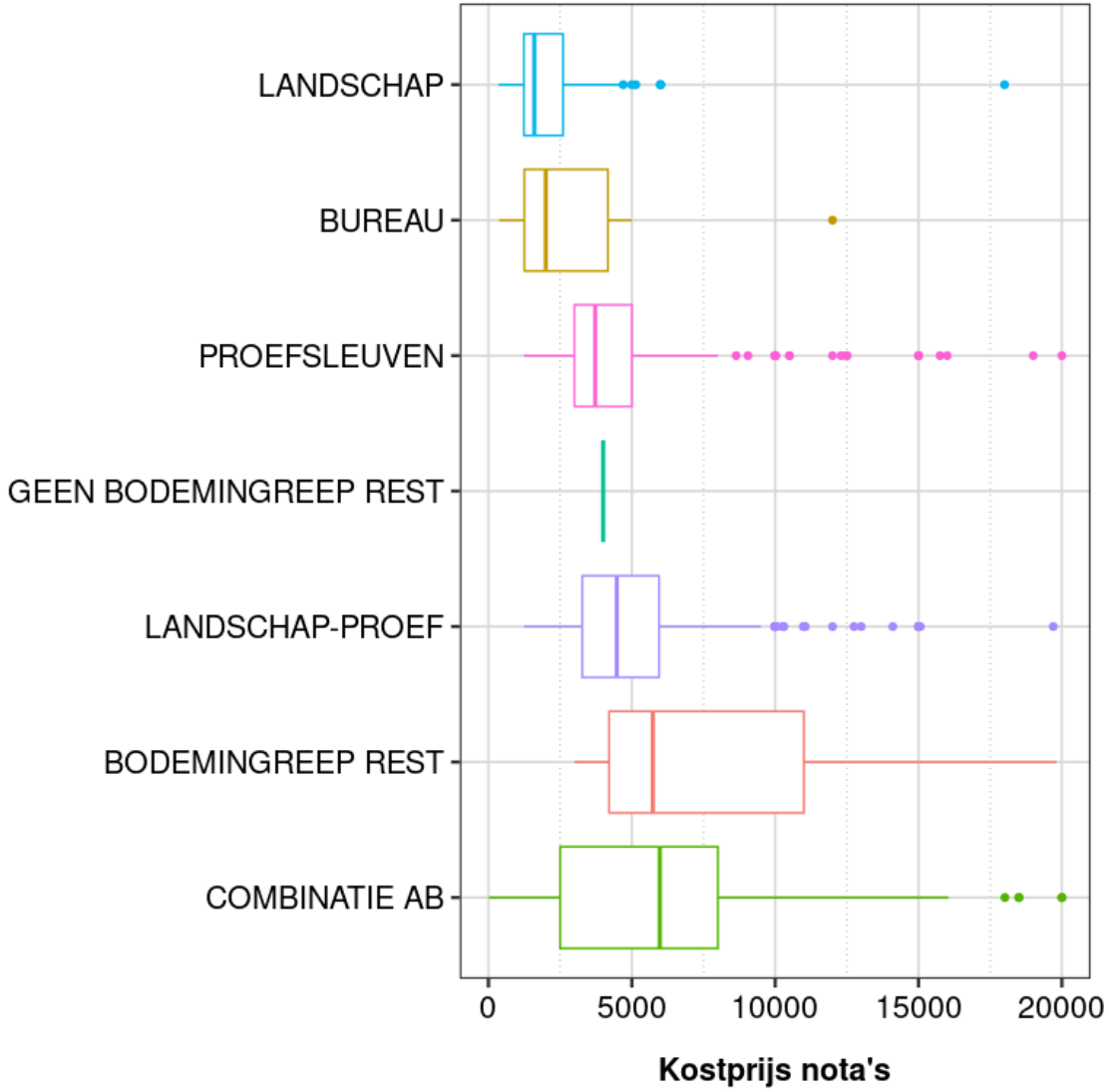
////////////////////////////////////

Duiding legende

- BEPERKTE SAMENSTELLING = Archeologienota's met beperkte samenstelling (bureauonderzoek);
- BUREAU = Archeologienota's met enkel bureauonderzoek;
- LANDSCHAP = Archeologienota's met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met een bureauonderzoek en veldkartering of geofysisch onderzoek, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Archeologienota's met bureauonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Archeologienota's met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Archeologienota's waarbij verkennend archeologisch booronderzoek of waarderend archeologisch booronderzoek is uitgevoerd, opzichzelfstaand of in combinatie met andere onderzoeksmethodes;
- BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem, maar zonder verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek.

KOSTPRIJS NOTA'S PER ONDERZOEKSMETHODE: BOXPLOT

Duiding legende

- BUREAU = Nota's met enkel bureauonderzoek;
- LANDSCHAP = Nota's met landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Nota's met veldkartering of geofysisch onderzoek, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Nota's met proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Nota's met landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Nota's waarbij verkennend archeologisch booronderzoek of waarderend archeologisch booronderzoek is uitgevoerd, opzichzelfstaand of in combinatie met andere onderzoeksmethodes;
- BODEMINGREEP REST = Nota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem, maar zonder verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek.

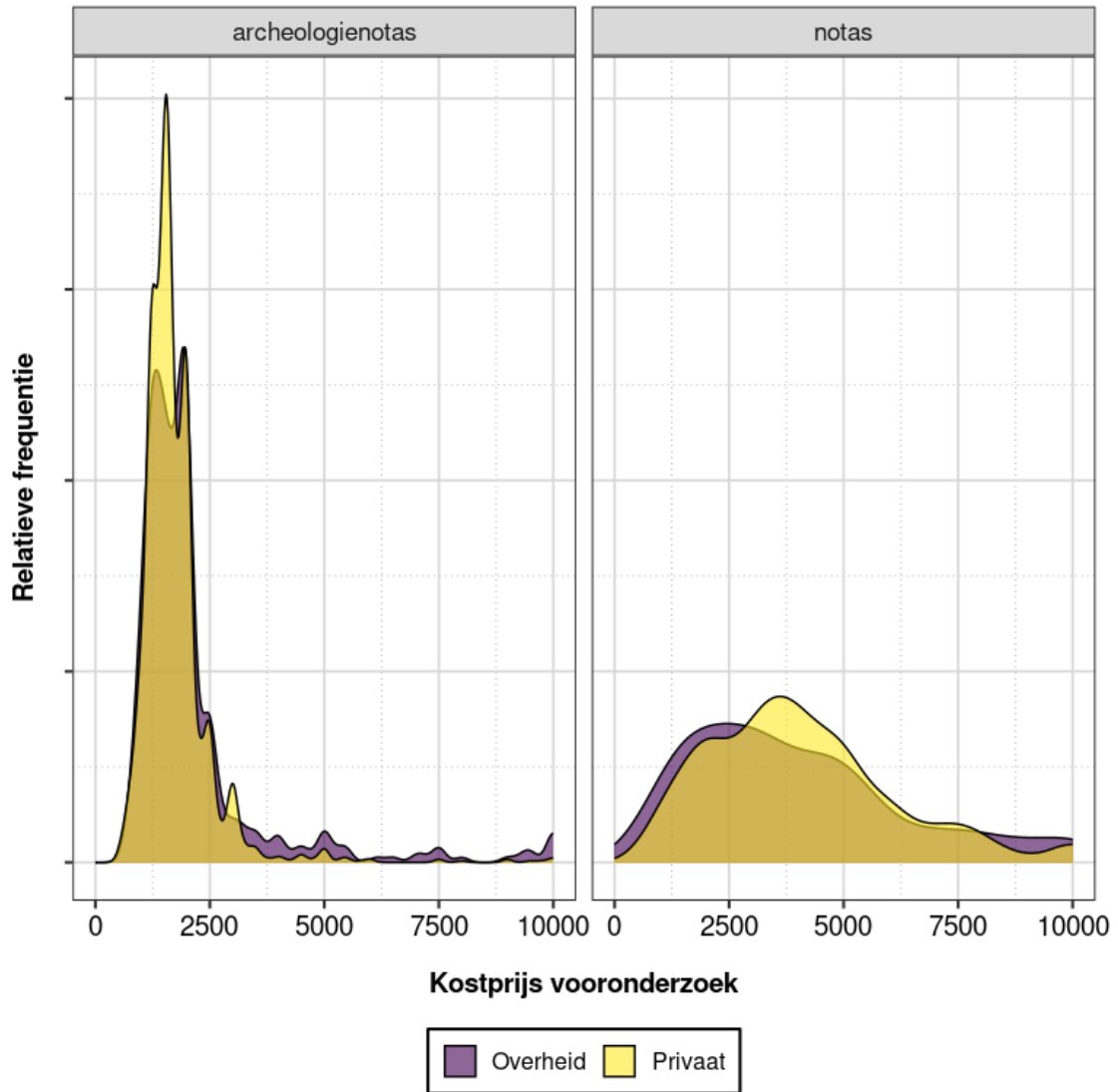
■

ANALYSE 13: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT STATUUT VAN DE INITIATIEFNEMER

Onderwerp	Relatie tussen de kostprijs van archeologienota's en nota's en het statuut van de initiatiefnemer (privaat, publiek)
Gegevens	Kostprijs, statuut initiatiefnemer
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Densiteitsgrafiek
Opmerkingen	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing. De erkende archeoloog registreert de hoedanigheid van de initiatiefnemer in het archeologieportaal. Het is niet duidelijk waar erkende archeologen semi-overheidsinstanties zoals intercommunales, autonome gemeentebedrijven of nutsmaatschappijen onderbrengen.

GRAFIEK

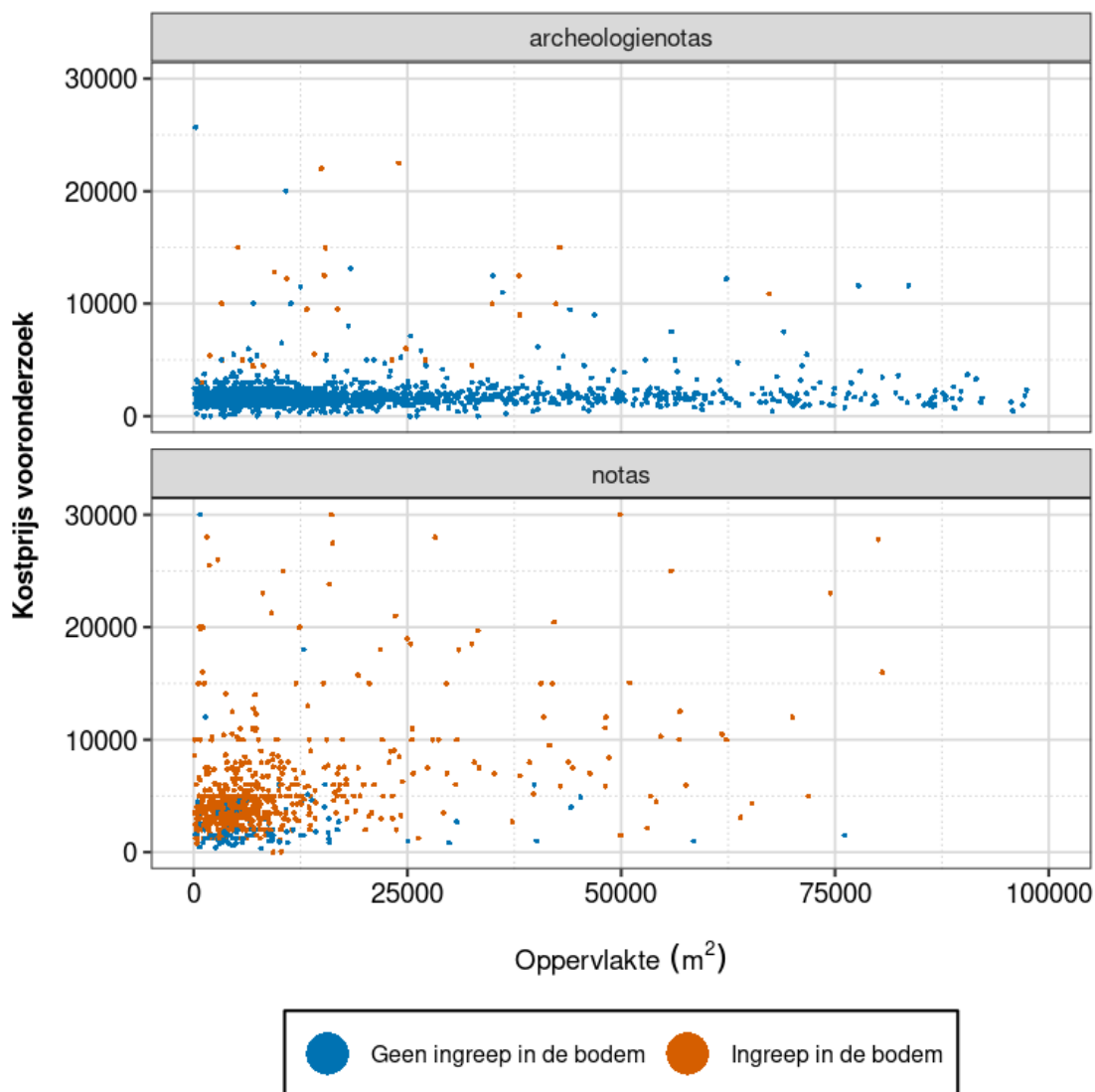
////////////////////////////////////

ANALYSE 14: KOSTPRIJS VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT OMVANG PROJECTGEBIED

Onderwerp	Relatie tussen de kostprijs van archeologienota's en nota's en de omvang van het onderzochte gebied
Gegevens	Oppervlakte, kostprijs
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Spreidingsdiagram
Opmerkingen	<p>De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.</p> <p>De oppervlakte van de projectgebieden is berekend op basis van de intekeningen daarvan die de erkende archeologen maken bij het melden van de archeologienota's en nota's.</p>

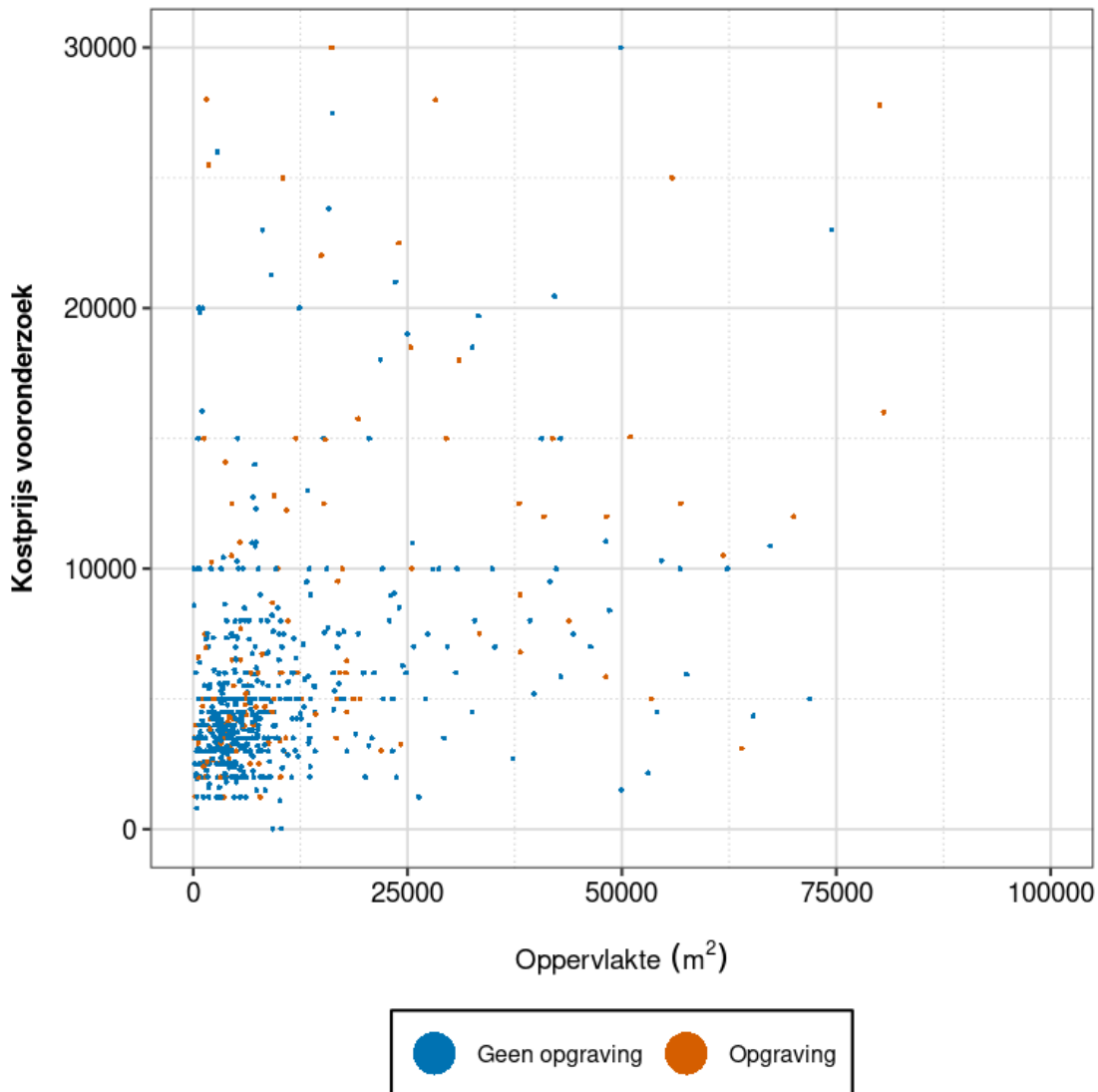

KOSTPRIJS VERSUS OPPERVLAKTE VOORONDERZOEK, MET ONDERSCHIED NAAR INGREEP IN DE BODEM

////////////////////////////////////

KOSTPRIJS VERSUS OPPERVLAKTE VOORONDERZOEK MET
INGREEP IN DE BODEM, MET ONDERSCHIED NAAR MAATREGELEN

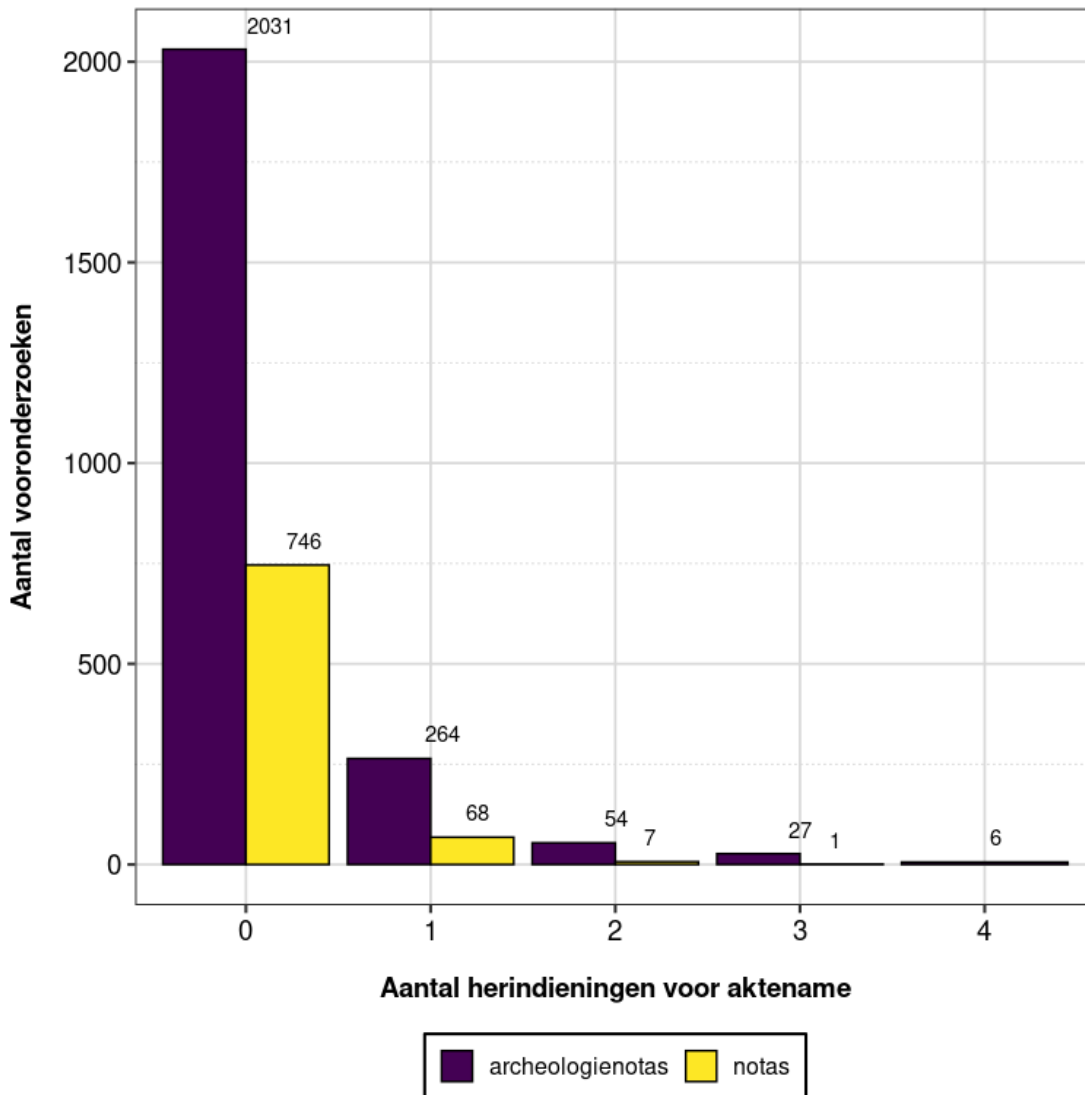

ANALYSE 16: AANTAL MELDINGEN VOORAFGAAND AAN DE AKTENAME

Onderwerp	Het aantal keer dat een erkend archeoloog een archeologienota of nota meldt, voordat een aktename volgt.
Gegevens	Beslissing archeologienota's/nota's, koppeling opeenvolgende archeologienota's of nota's
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram
Opmerkingen	Indien op een melding van een archeologienota of nota geen aktename volgt, meldt de erkende archeoloog een aangepaste versie. Die geldt als een nieuwe archeologienota. De analyse vertrekt vanuit het verband tussen archeologienota's die over dezelfde vergunningsaanvraag handelen, op basis van de overlappende geografische afbakening (hetzelfde projectgebied). Dit legt een link tussen documenten met aktename en de eventuele documenten zonder aktename die eraan vooraf gaan. De analyse telt vervolgens het aantal documenten zonder aktename dat aan een document met aktename vooraf ging. Archeologienota's en nota's die al bij de eerste indiening een aktename kregen, hebben als waarde 0.

GRAFIEK

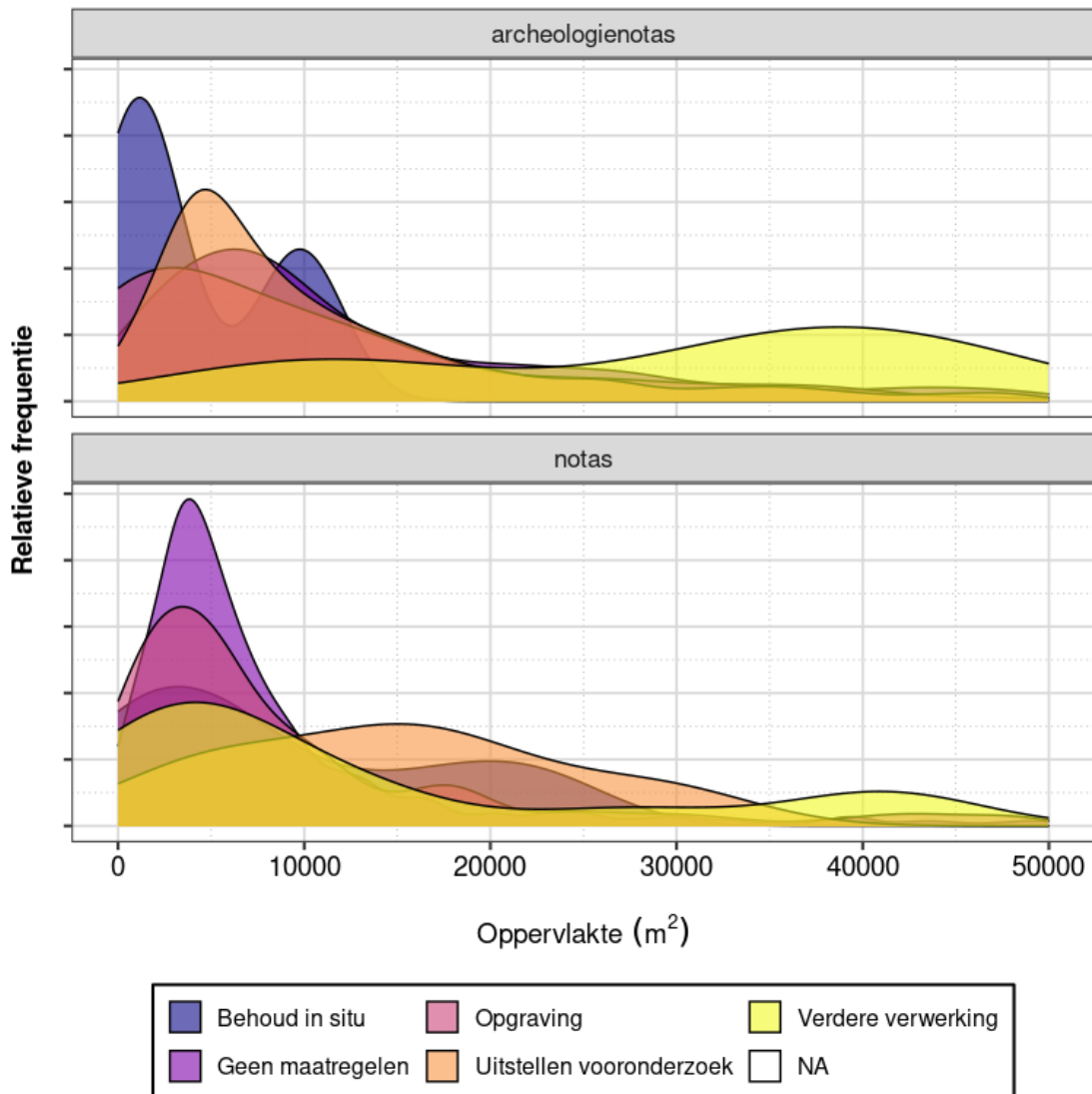

ANALYSE 17: RELATIE TUSSEN OPPERVLAK VAN HET PROJECTGEBIED EN VOORGESTELDE MAATREGELLEN

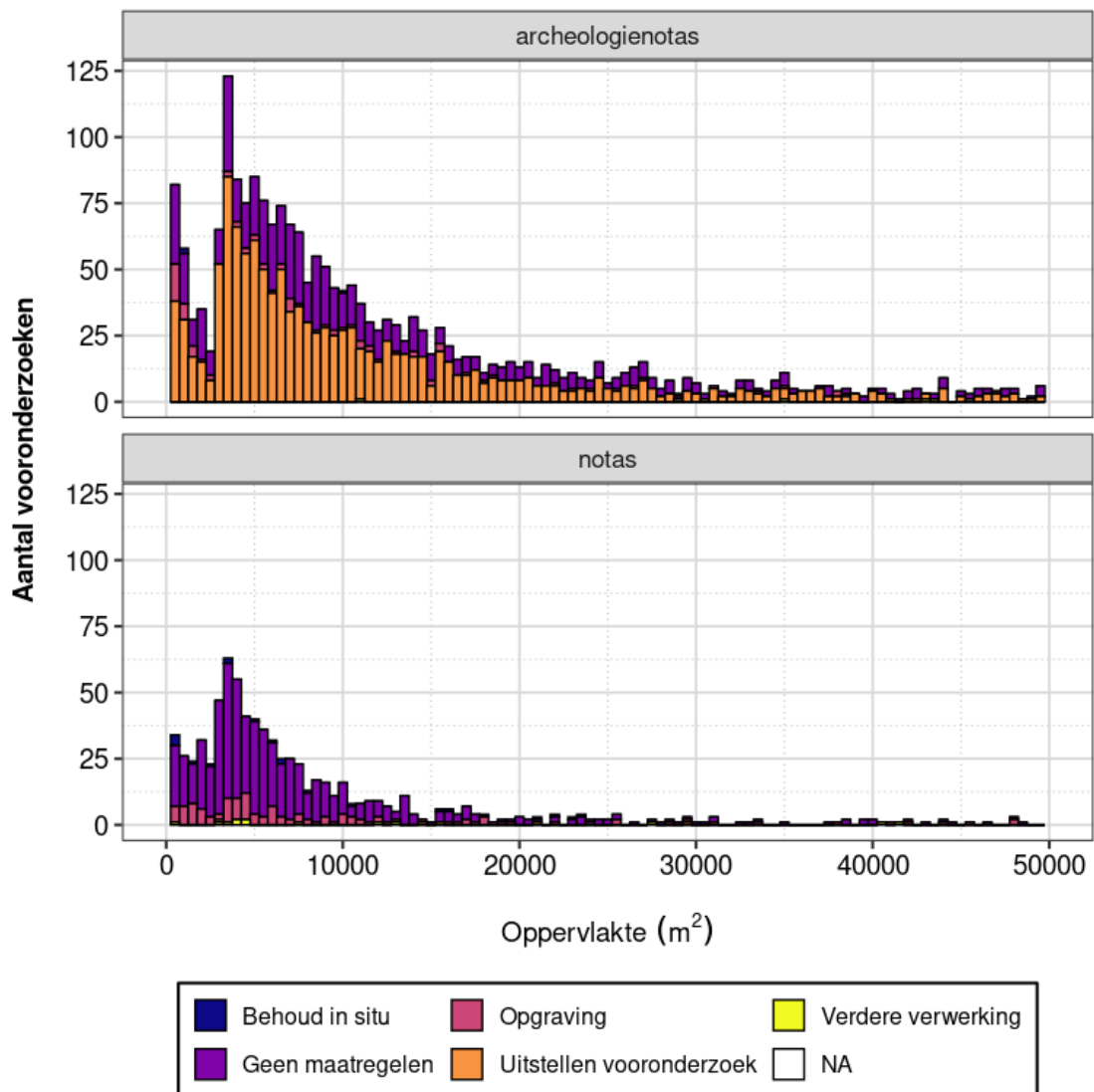
Onderwerp	De relatie tussen het oppervlak van het projectgebied (onderzocht gebied) en de voorgestelde maatregelen in de archeologienota's en nota's, volgens de oppervlakteklassen die bepalen of de opmaak van een archeologienota verplicht is
Gegevens	Oppervlakte, maatregelen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Densiteitsgrafiek, gestapelde staafdiagram
Opmerkingen	De oppervlakte van de projectgebieden is berekend op basis van de intekeningen daarvan die de erkende archeologen maken bij het melden van de archeologienota's en nota's. Indien een combinatie van maatregelen voorkomt, telt de analyse beide maatregelen. Het totale aantal ligt daardoor licht hoger dan het totale aantal archeologienota's en nota's met aktename.

////////////////////////////////////

OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN NAAR PROGRAMMA VAN MAATREGELEN: DENSITEIT

OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN NAAR PROGRAMMA VAN MAATREGELEN: VERDELING

////////////////////////////////////

ANALYSE 18: TIJD VERSTREKEN TUSSEN INDIENING ARCHEOLOGIENOTA EN DAAROPVOLGENDE NOTA

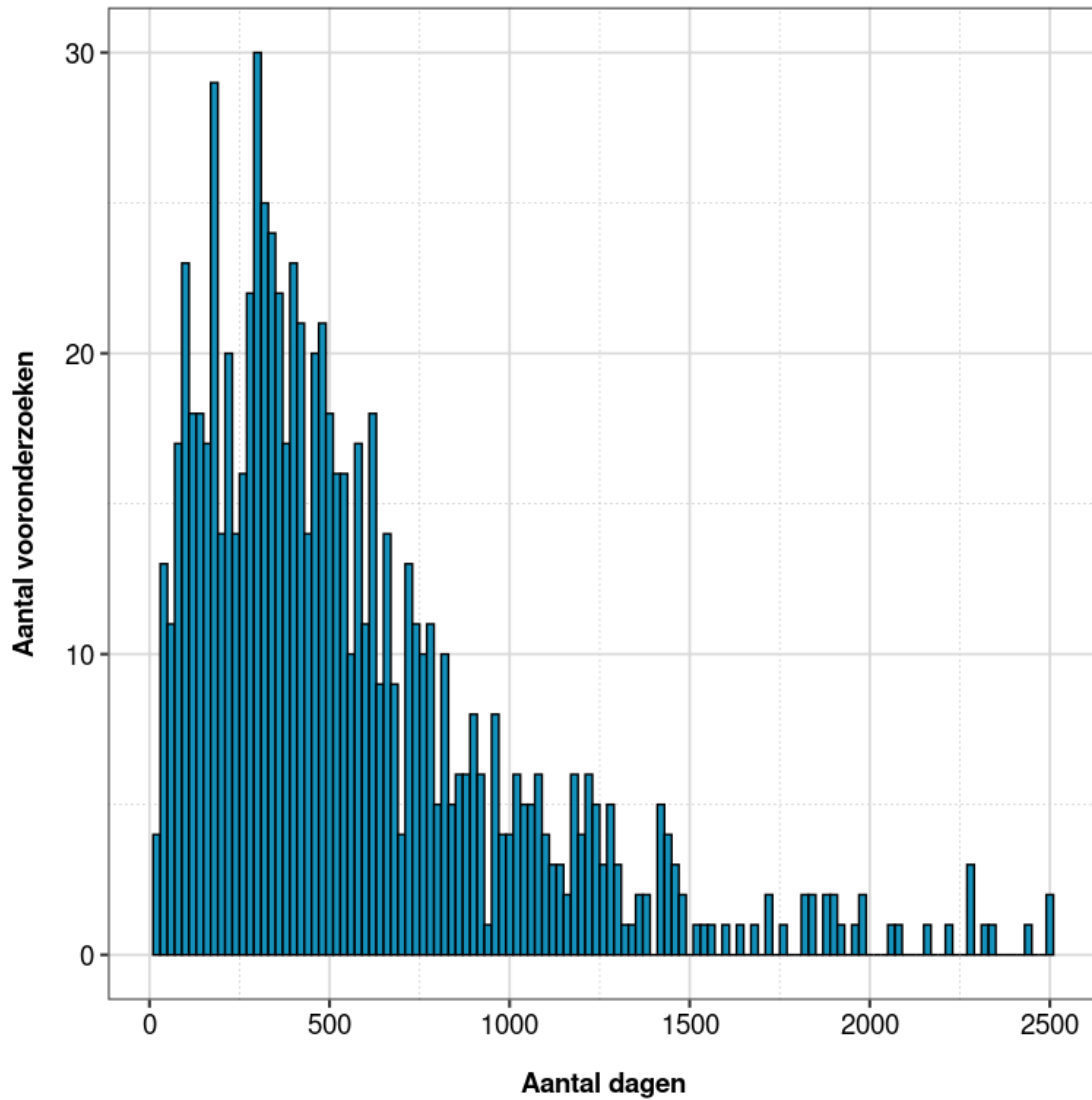
Onderwerp	De tijd, gerekend in kalenderdagen, die verstrijkt tussen de melding van een archeologienota met maatregel uitgesteld vooronderzoek, en de melding van de nota die volgt op de uitvoering daarvan
Gegevens	Datum melden, koppeling opeenvolgende archeologienota's, maatregelen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram
Opmerkingen	De analyse houdt rekening met de datum van melden van de archeologienota met aktename (niet de datum van beslissing) en gaat voorbij aan eventuele eerdere archeologienota's zonder aktename die aan de aktename voorafgingen. Het verband tussen archeologienota en daaropvolgende nota is bepaald door de koppeling die de erkende archeoloog moet leggen bij het melden van de nota in het archeologieportaal met de archeologienota die de aanleiding vormde voor het uitgestelde vooronderzoek.

VERDELING NOTA'S 2023 NAAR JAARTAL VOORAFGAANDE ARCHEOLOGIENOTA: TABEL

Jaar archeologienota	Aantal aansluitende nota's gemeld in 2022	Aandeel van nota's 2022
2016	4	0,5%
2017	10	1,2%
2018	17	2,1%
2019	35	4,3%
2020	82	10%
2021	195	23,7%
2022	347	42,2%
2023	132	16,1%

TIJD TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN BIJBEHORENDE
NOTA: HISTOGRAM

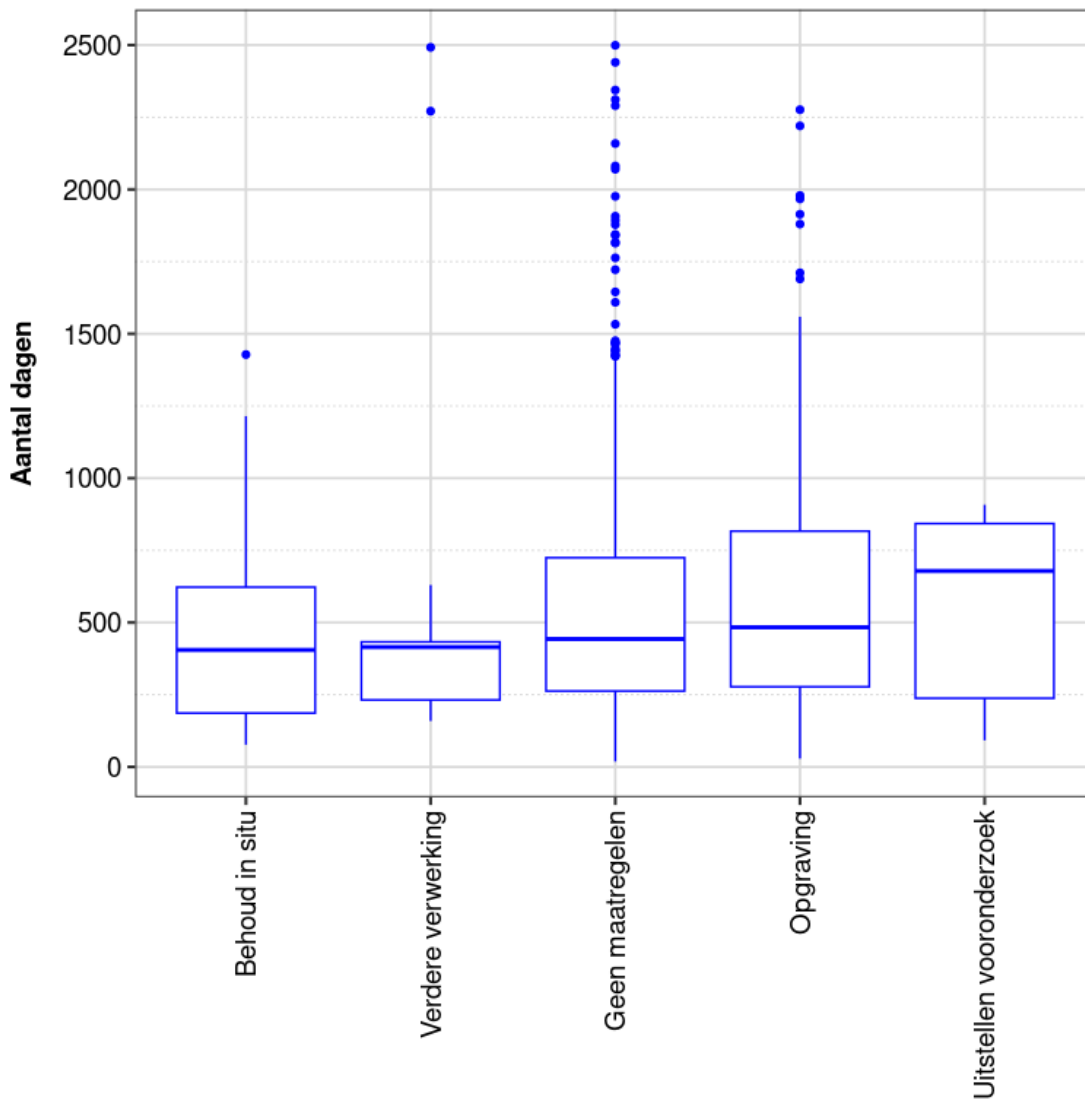

TIJD TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN BIJBEHORENDE
NOTA: TABEL

	25%	Mediaan	Gemiddelde	75%
Tijdsverschil (dagen)	262	448	564,5	745

TIJD TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN BIJBEHORENDE
NOTA NAARGELANG PROGRAMMA VAN MAATREGELEN:
BOXPLOT

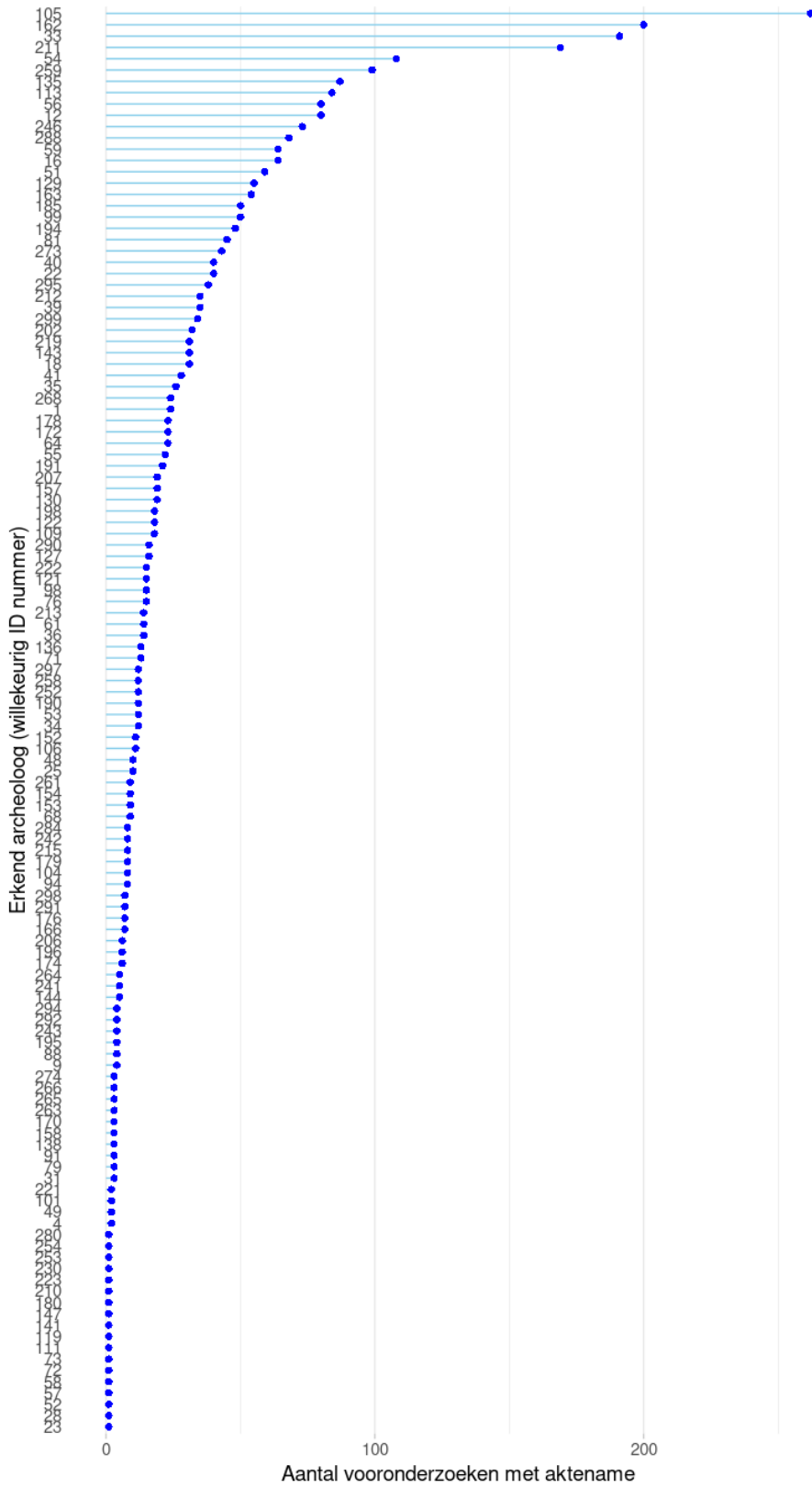

ANALYSE 19: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, NATUURLIJK PERSOON

Onderwerp	Het aantal archeologienota's en nota's met aktename geteld per erkende archeoloog natuurlijk persoon
Gegevens	ID melder, beslissing
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Lollipop chart
Opmerkingen	<p>De analyse telt enkel archeologienota's en nota's met aktename, en gaat voorbij aan vooronderzoeken zonder aktename. Op die manier telt ze het aantal projecten waar een erkende archeoloog verantwoordelijkheid voor neemt.</p> <p>Archeologienota's en nota's worden gelinkt aan een erkende archeoloog op basis van de melding ervan in het archeologieportaal. Degene die meldde is degene die de verantwoordelijkheid voor de (archeologie)nota op zich neemt.</p> <p>De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.</p>

GRAFIEK

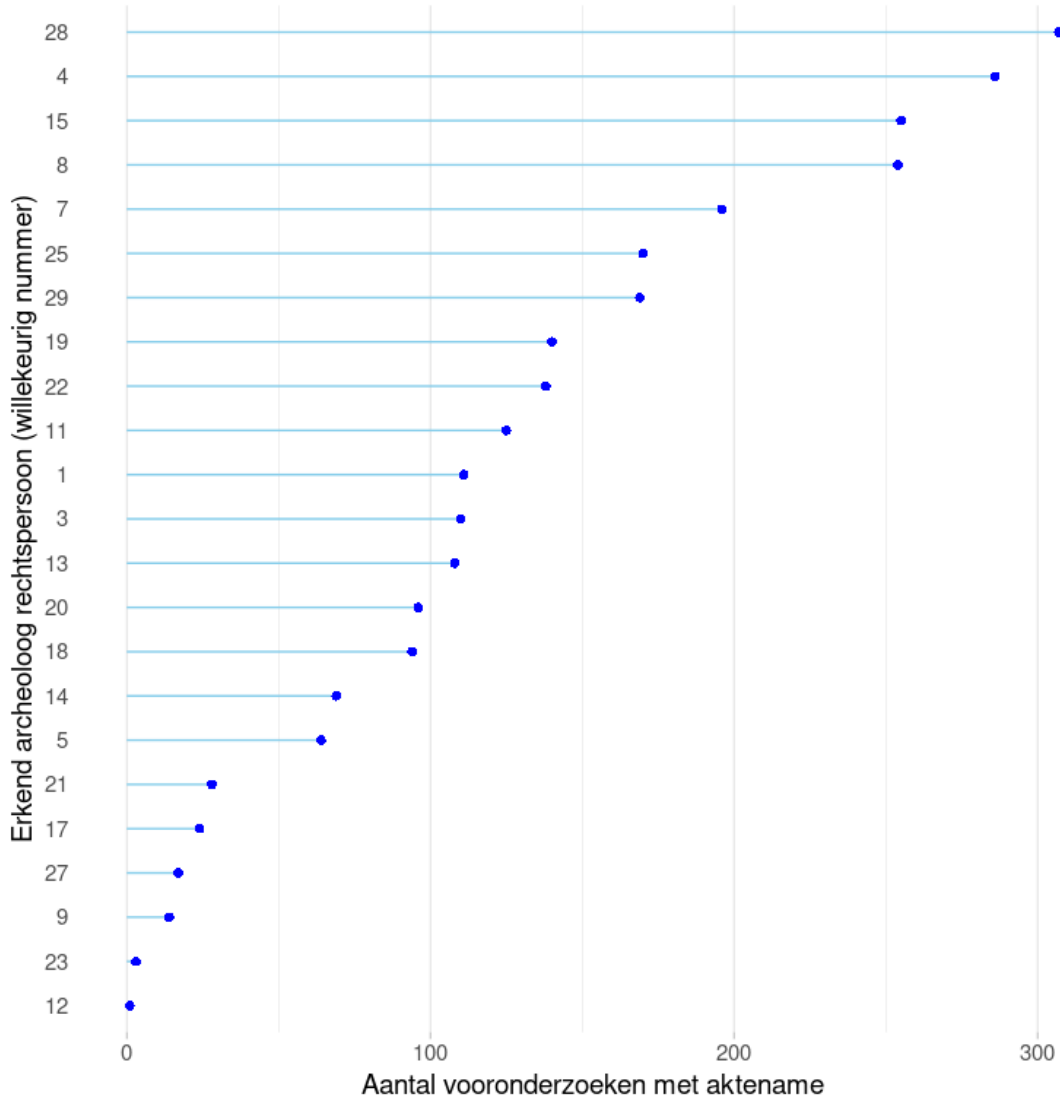

ANALYSE 20: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON

Onderwerp	Het aantal archeologienota's en nota's met aktename geteld per erkende archeoloog rechtspersoon
Gegevens	ID melder, beslissing
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Lollipop chart
Opmerkingen	<p>De analyse telt enkel archeologienota's en nota's met aktename, en gaat voorbij aan vooronderzoeken zonder aktename. Op die manier telt ze het aantal projecten waar een erkende archeoloog verantwoordelijkheid voor neemt.</p> <p>Archeologienota's en nota's worden gelinkt aan een erkende archeoloog - rechtspersoon op basis van de melding ervan in het archeologieportaal. Indien de natuurlijke persoon die meldde niet aangaf dat hij namens een erkende rechtspersoon handelde, dan vallen deze documenten buiten de telling. Dit fenomeen komt regelmatig voor.</p> <p>De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.</p>

GRAFIEK

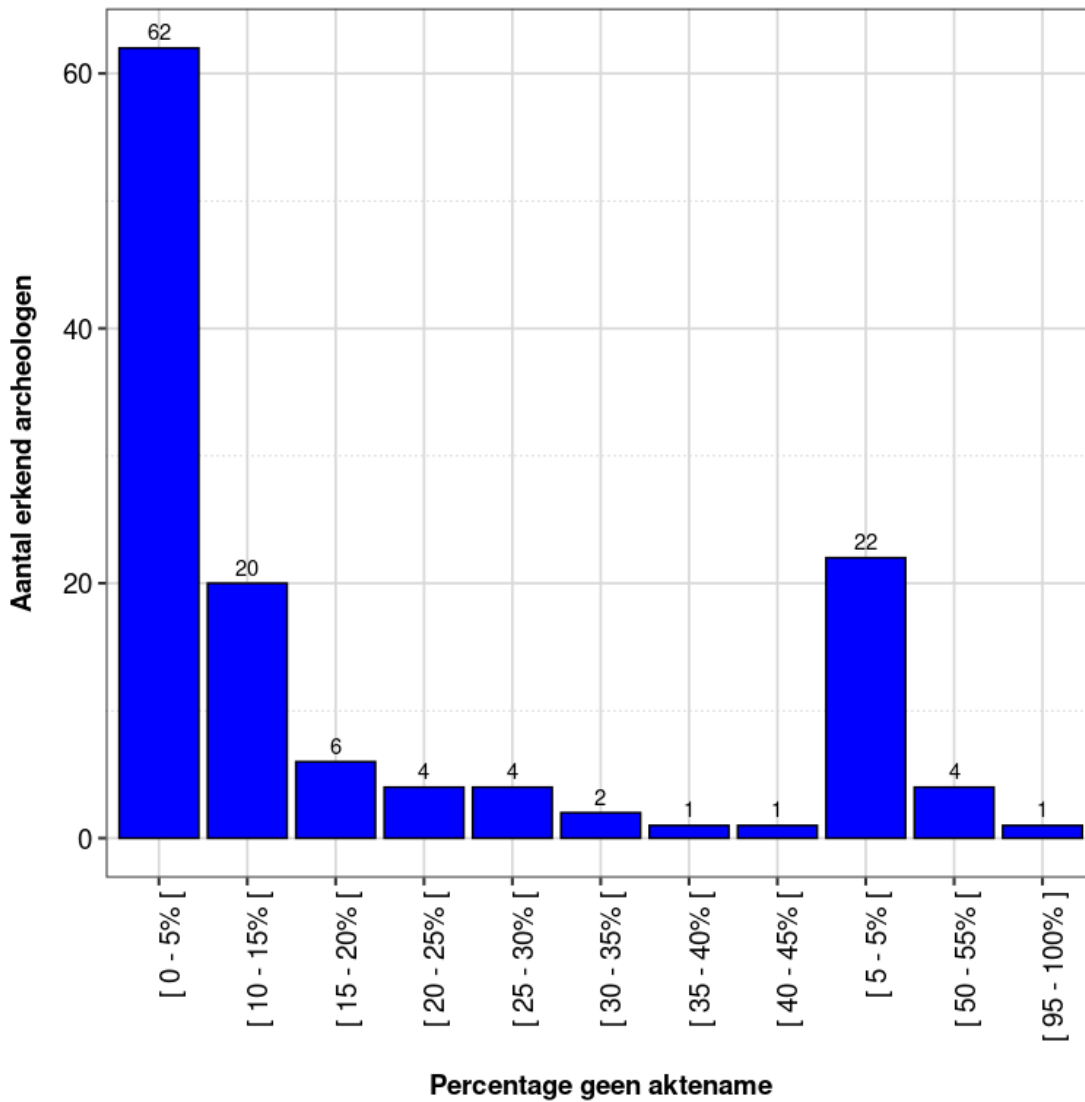

ANALYSE 21: VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME ERKENDE ARCHEOLOGEN

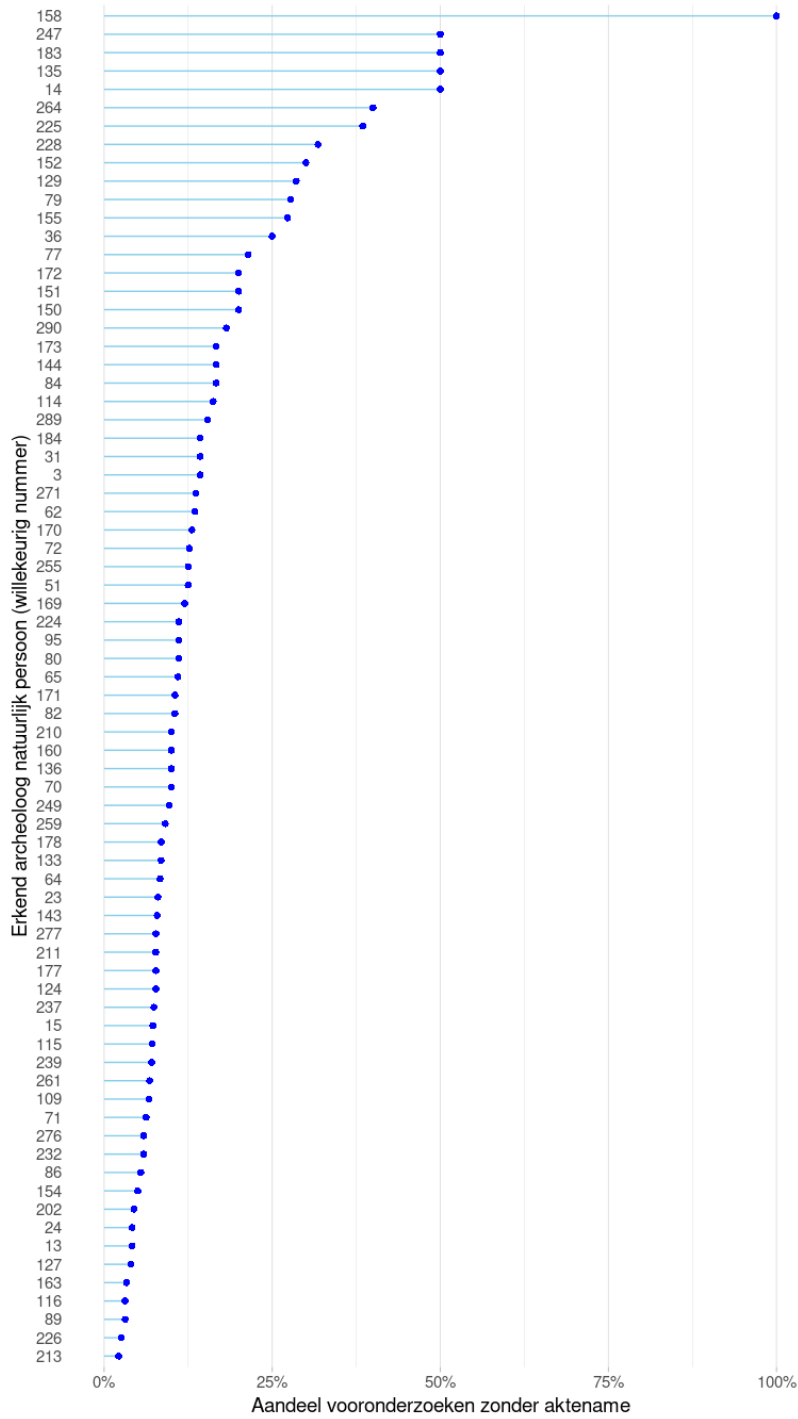
Onderwerp	Het aantal vooronderzoeken zonder aktename, per erkende archeoloog natuurlijk persoon en rechtspersoon
Gegevens	Beslissing, ID indiener
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram, lollipop chart
Opmerkingen	<p>De analyse telt per erkende archeoloog het aantal gemelde archeologienota's en nota's en berekent daarbinnen de verhouding tussen archeologienota's en nota's zonder aktename en archeologienota's en nota's met aktename. Het resultaat is een percentage vooronderzoek zonder aktename per individu of per rechtspersoon.</p> <p>De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.</p>

////////////////////////////////////

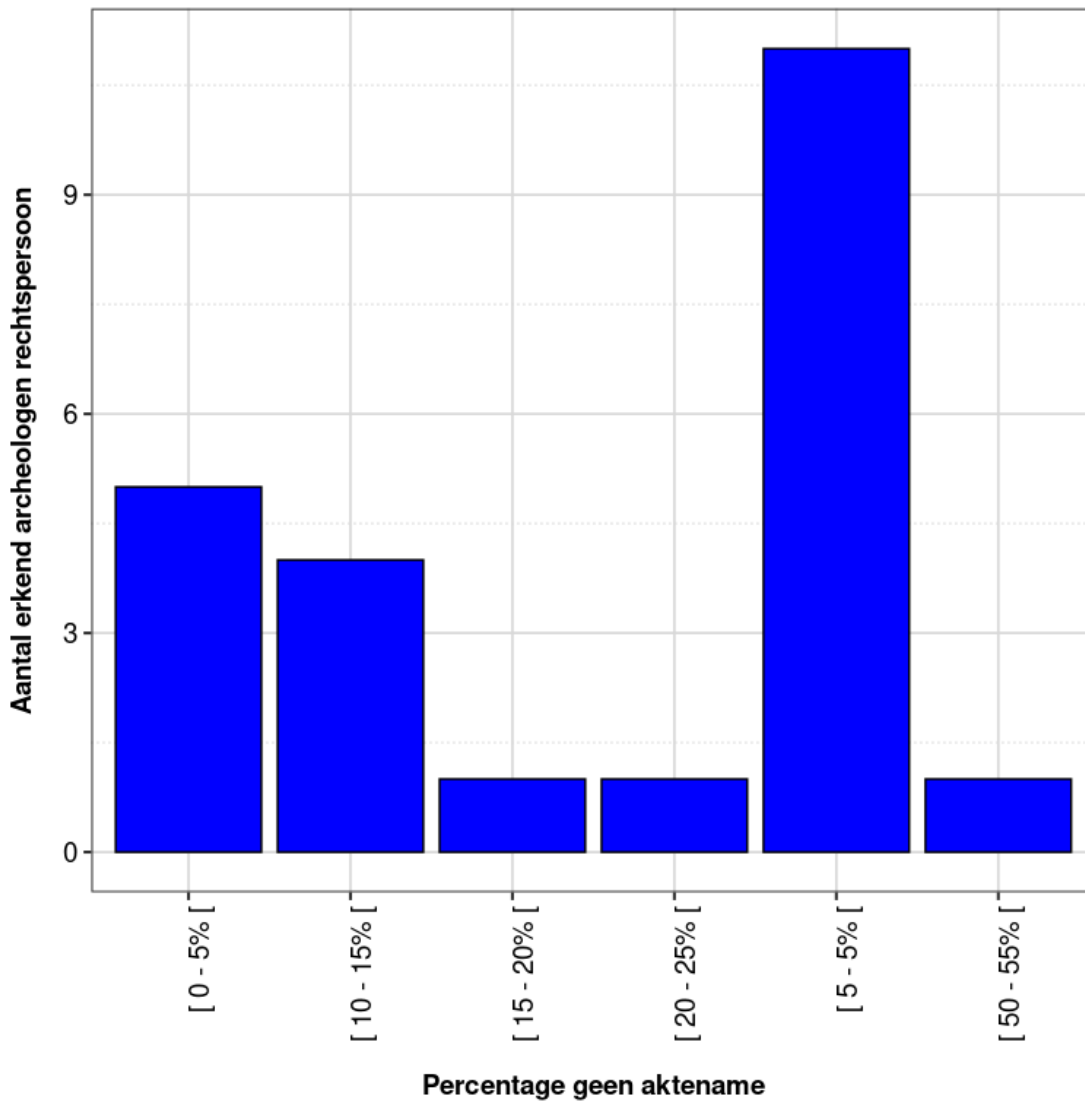
VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG - NATUURLIJK PERSOON: HISTOGRAM

VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE
 ARCHEOLOOG - NATUURLIJK PERSOON: LOLLIPOP CHART

VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG - RECHTSPERSOON: HISTOGRAM

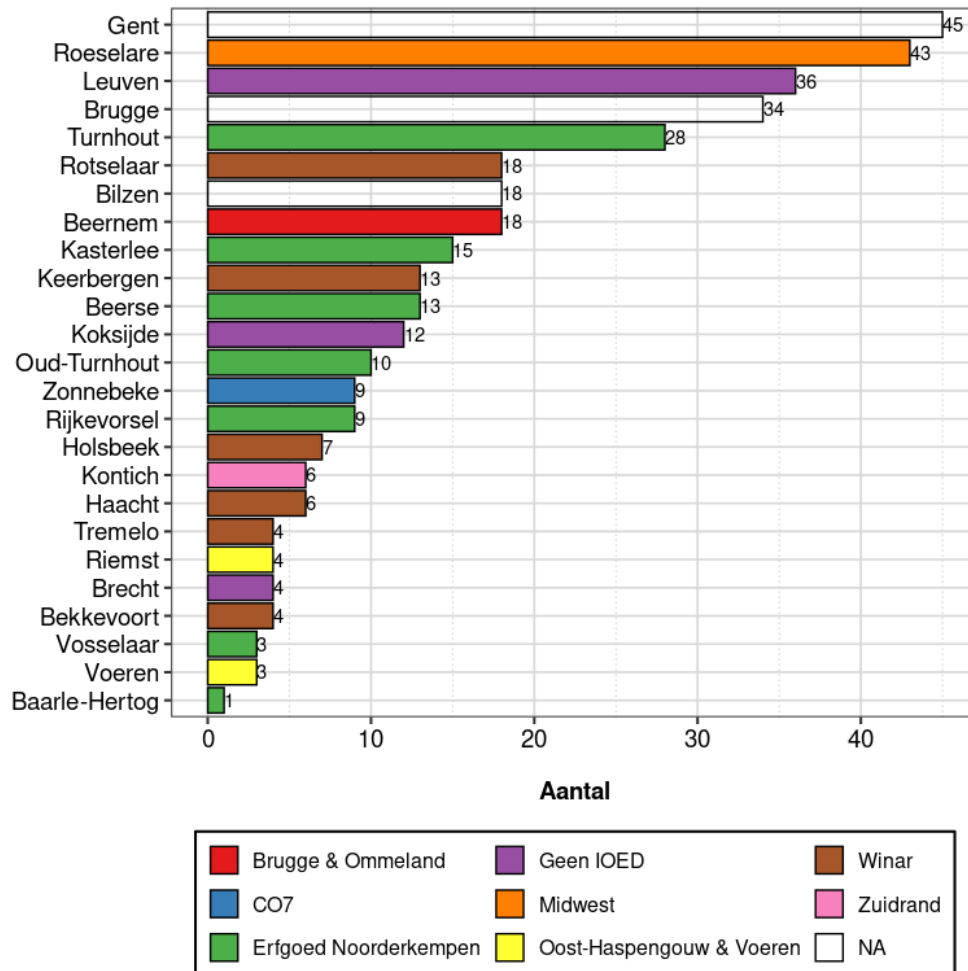

ANALYSE 22: BEHANDELDE ARCHEOLOGIE NOTA'S EN NOTA'S PER ERKENDE ONROENDERFGOEDGEMEENTE EN IOED

Onderwerp	Het aantal behandelde archeologienota's en nota's per erkende onroenderfgoedgemeente en intergemeentelijke onroenderfgoeddienst
Gegevens	ID behandelaar, beslissing
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram, tabel
Opmerkingen	De grafiek geeft de beslissingen weer per erkende onroenderfgoedgemeente. Een erkende onroenderfgoedgemeente kan ondersteuning krijgen van een intergemeentelijke onroenderfgoeddienst. In dat geval wordt de IOED in kleur aangegeven, in het geval zonder ondersteuning door een IOED krijgt de gemeente de kleur met label 'geen IOED'.

GRAFIEK

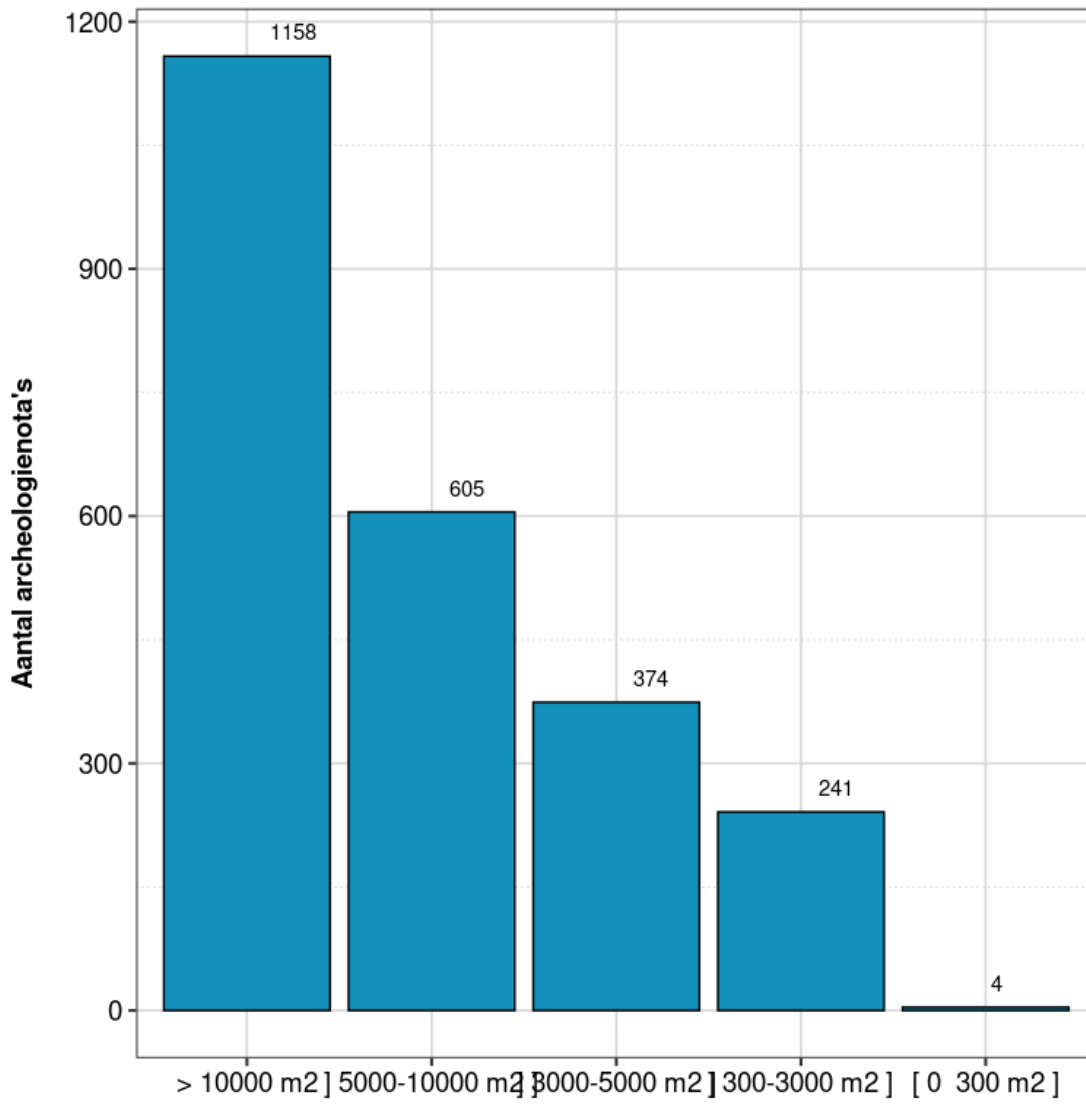
////////////////////////////////////

ANALYSE 23: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIENOTA'S

Onderwerp	Oppervlakte van de projectgebieden van archeologienota's (onderzochte gebieden)
Gegevens	Oppervlakte (in m ²)
Bronnen	archeologieportaal
Voorstellingswijze	staafdiagram
Opmerkingen	De analyse baseert zich op de intekeningen van de projectgebieden die de erkende archeologen maken bij het indienen van de archeologienota's. Deze intekening valt in verschillende gevallen niet samen met de perceelsgrenzen, maar beperkt zich tot het deel van de percelen dat de erkende archeoloog daadwerkelijk onderzocht heeft (vaak overeenstemmend met de ingreep in de bodem). De gehanteerde oppervlakteklassen zijn geïnspireerd op de drempelcriteria voor de verplichte opmaak van een archeologienota.

GRAFIEK

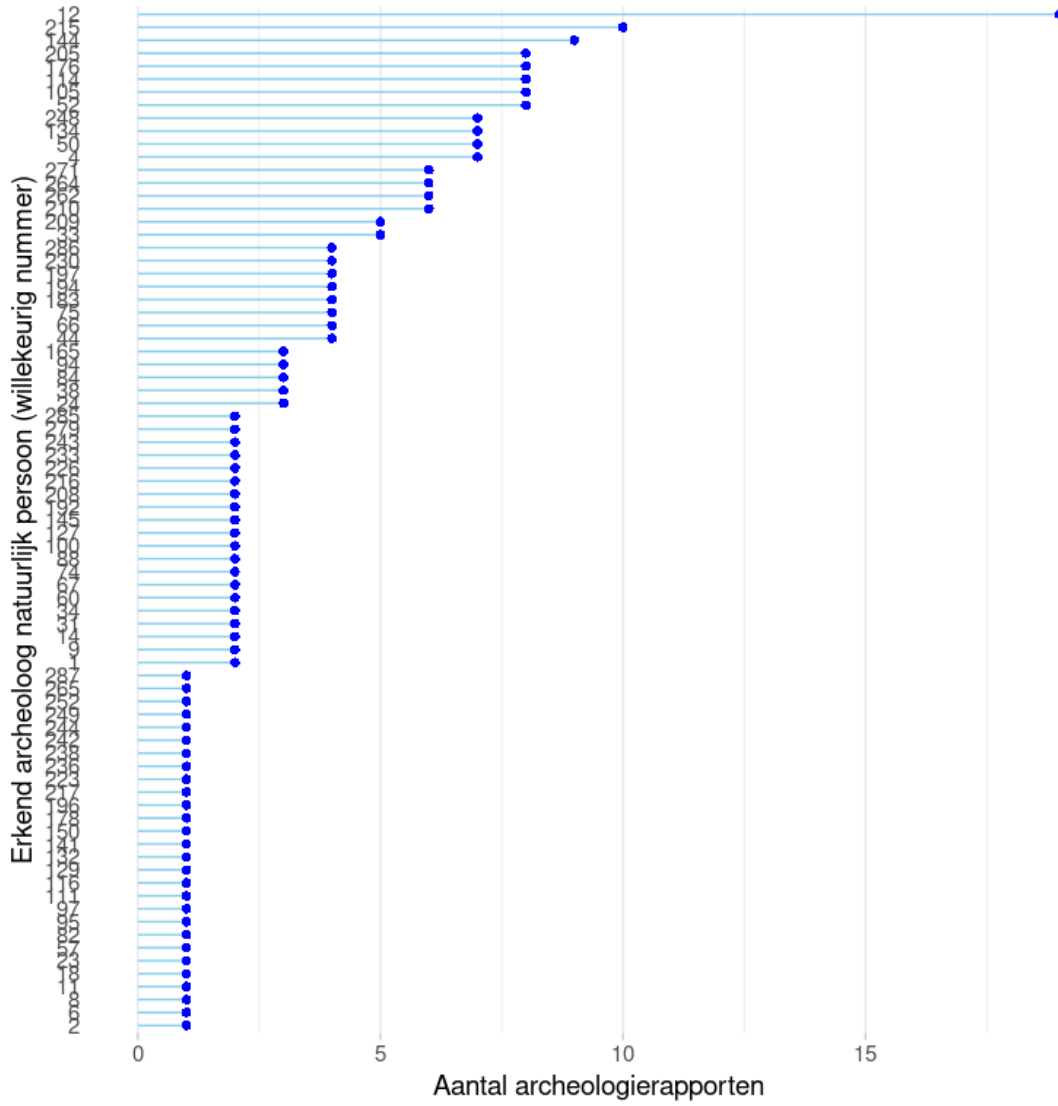

ANALYSE 30: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOOG, NATUURLIJK PERSOON

Onderwerp	Het aantal ingediende archeologierapporten per erkende archeoloog, natuurlijk persoon
Gegevens	ID indiener, archeologierapporten
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Lollipop chart
Opmerkingen	De analyse telt per erkende archeoloog, natuurlijk persoon, het aantal archeologierapporten dat deze indiende. De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.

////////////////////////////////////

GRAFIEK

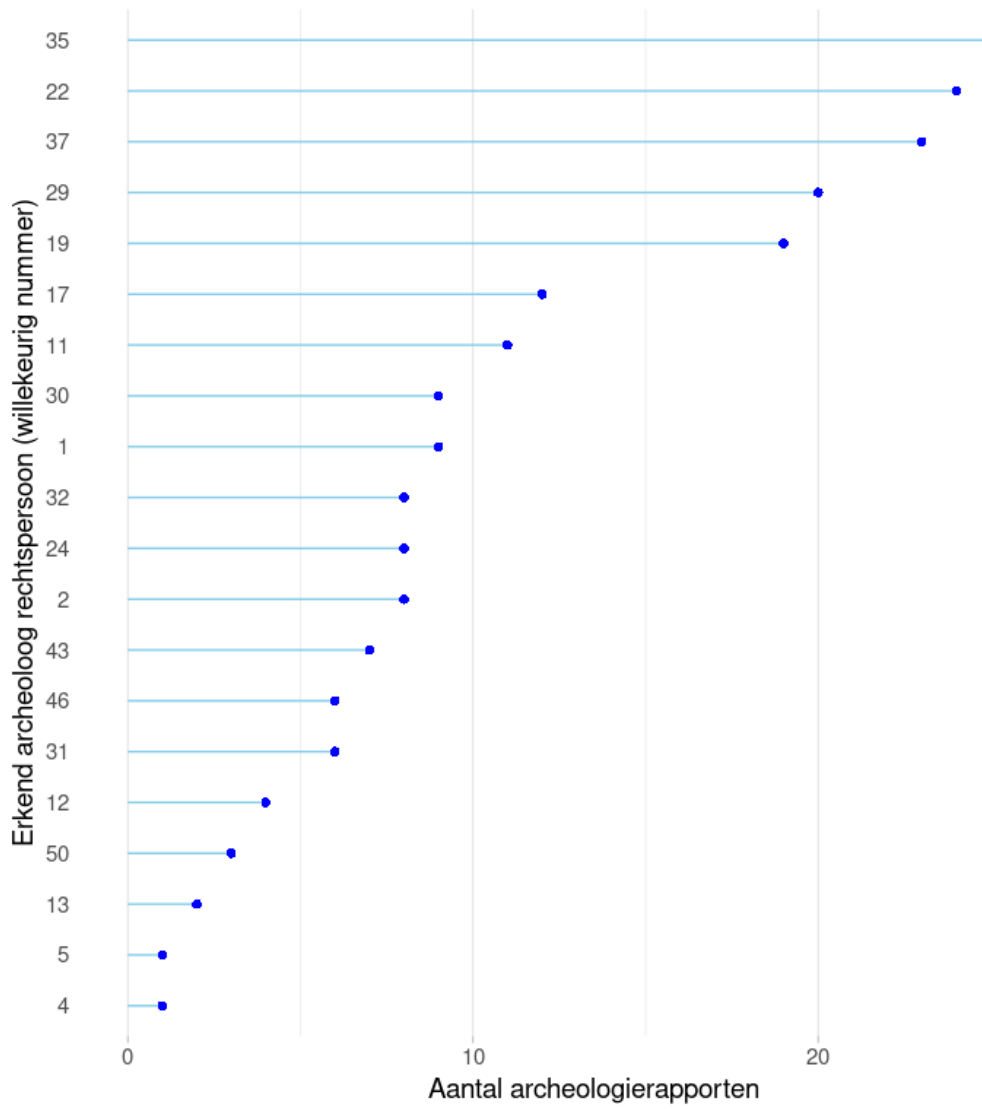

ANALYSE 31: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON

Onderwerp	Het aantal ingediende archeologierapporten per erkende archeoloog, rechtspersoon
Gegevens	ID rechtspersoon indiener, archeologierapporten
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Lollipop chart
Opmerkingen	De analyse telt per erkende archeoloog, rechtspersoon, het aantal archeologierapporten dat deze indiende. De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.

GRAFIEK

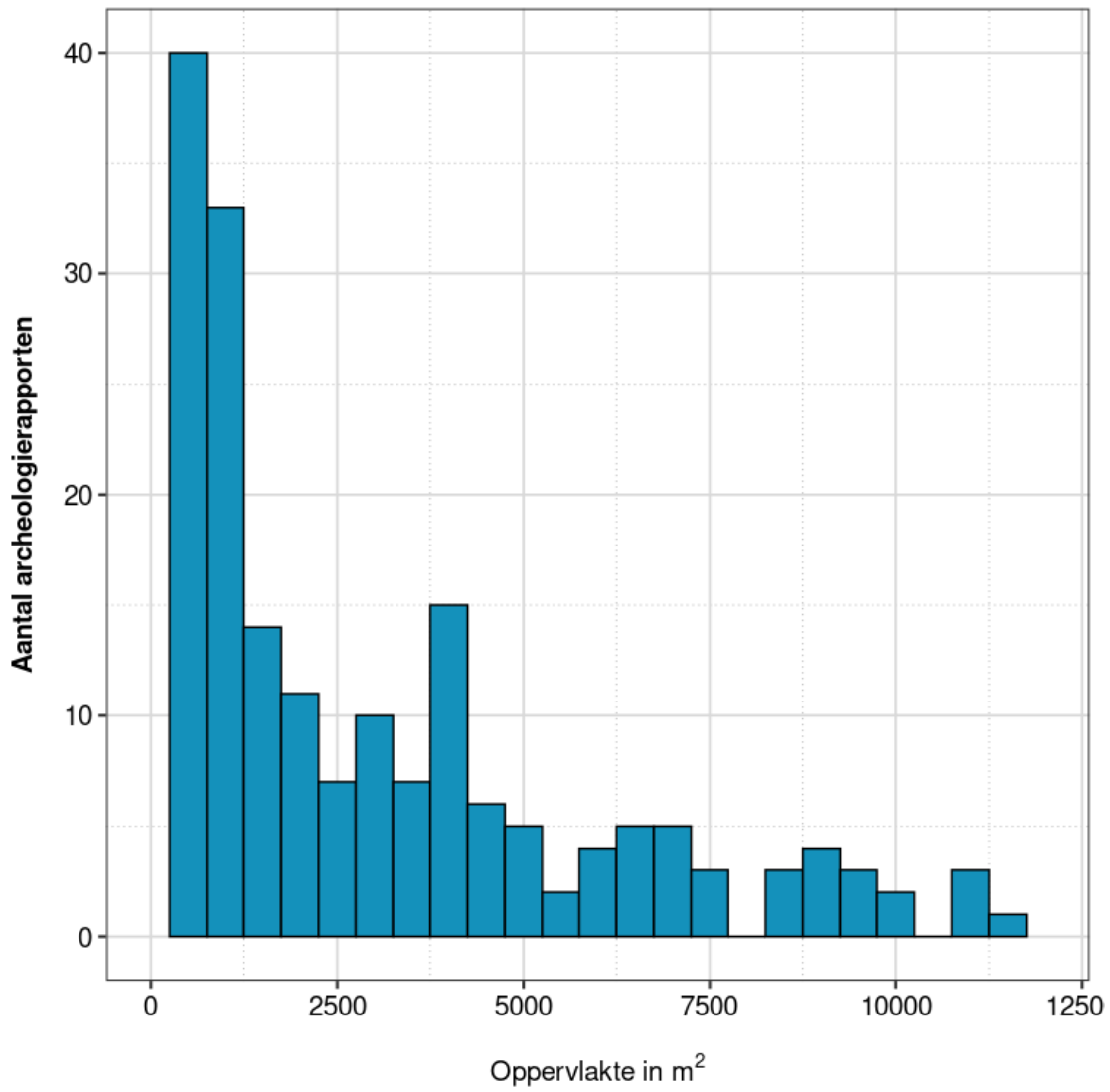

ANALYSE 32: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIERAPPORTEN

Onderwerp	Oppervlakte van de projectgebieden van de ingediende archeologierapporten
Gegevens	Oppervlakte (in m ²)
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram, tabel
Opmerkingen	De grafiek geeft de verdeling weer van de oppervlakte van de projectgebieden van archeologierapporten van opgravingen in het kader van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem. Rapporten opgemaakt door het agentschap Onroerend Erfgoed naar aanleiding van toevalsvondsten en rapporten opgemaakt na een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn niet meegenomen.

GRAFIEK

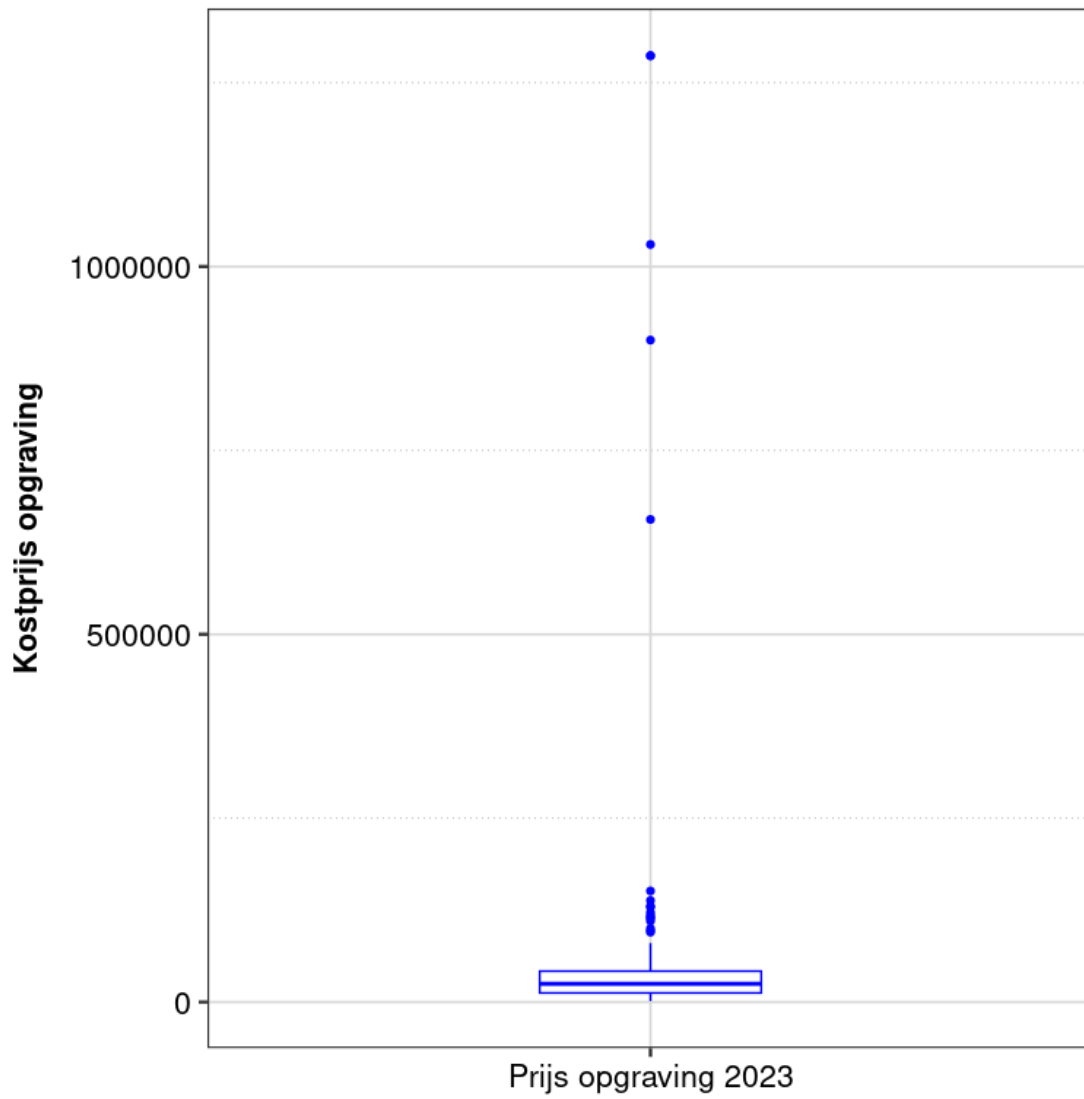

ANALYSE 33: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN 2022

Onderwerp	Kostprijs van opgravingen waarvoor archeologen een eindverslag indienden in 2022
Gegevens	Kostprijs
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Boxplot, tabel
Opmerkingen	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de opgravingen in wanneer zij het eindverslag indienen in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor de archeologische opgraving en de rapportering erover. De kostprijs van de opgravingen wordt gerekend in het jaar waarin het eindverslag is ingediend, ook als een deel van die kost al in eerdere jaren gefactureerd is.

GRAFIEK

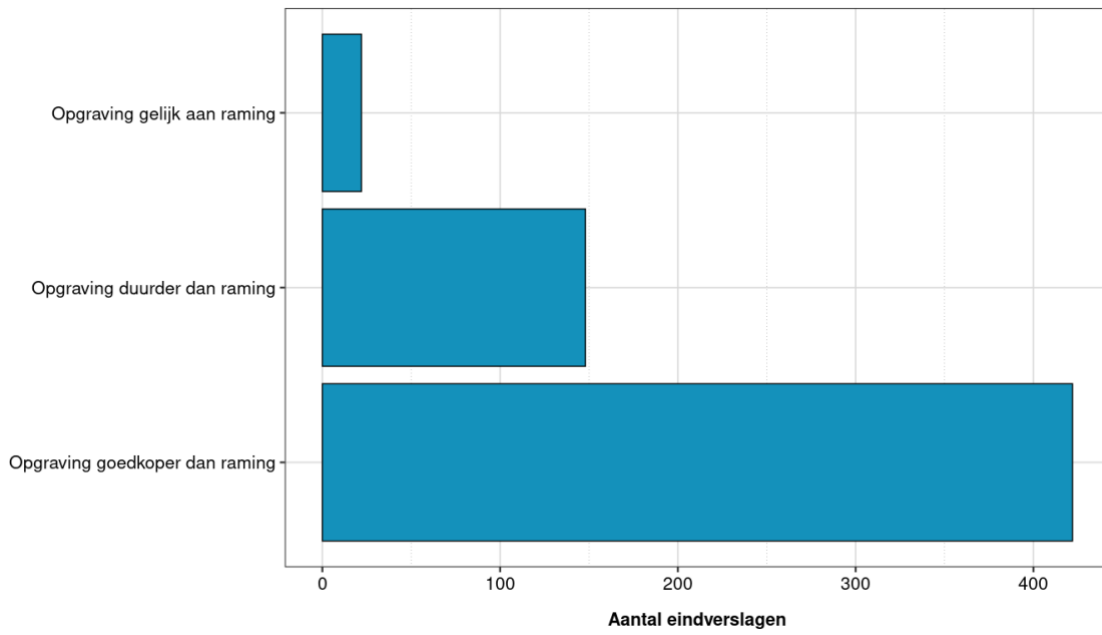

ANALYSE 34: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN TEGENOVER RAMING KOSTPRIJS OPGRAVING UIT VOORAFGAANDE VOORONDERZOEK

Onderwerp	Kostprijs van opgravingen waarvoor archeologen een eindverslag indienden in 2022, afgezet tegen de geraamde kost daarvan in de archeologienota of nota
Gegevens	Kostprijs
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram, tabel
Opmerkingen	<p>De erkende archeologen nemen in de archeologienota of nota een raming op voor de kosten van de opgraving die ze daar als maatregel in opnemen.</p> <p>De erkende archeologen voeren de kostprijs van de opgravingen in wanneer zij het eindverslag indienen in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor de archeologische opgraving en de rapportering erover. De kostprijs van de opgravingen wordt gerekend in het jaar waarin het eindverslag is ingediend, ook als een deel van die kost al in eerdere jaren gefactureerd is.</p>

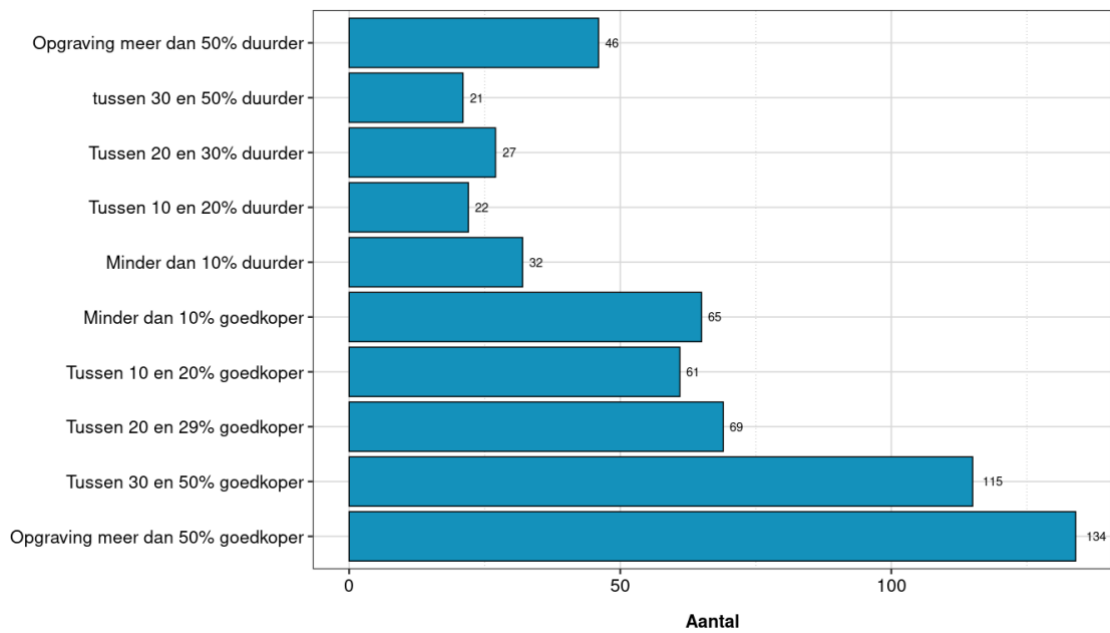
KOSTPRIJS OPGRAVING TEGENOVER RAMING: GRAFIEK

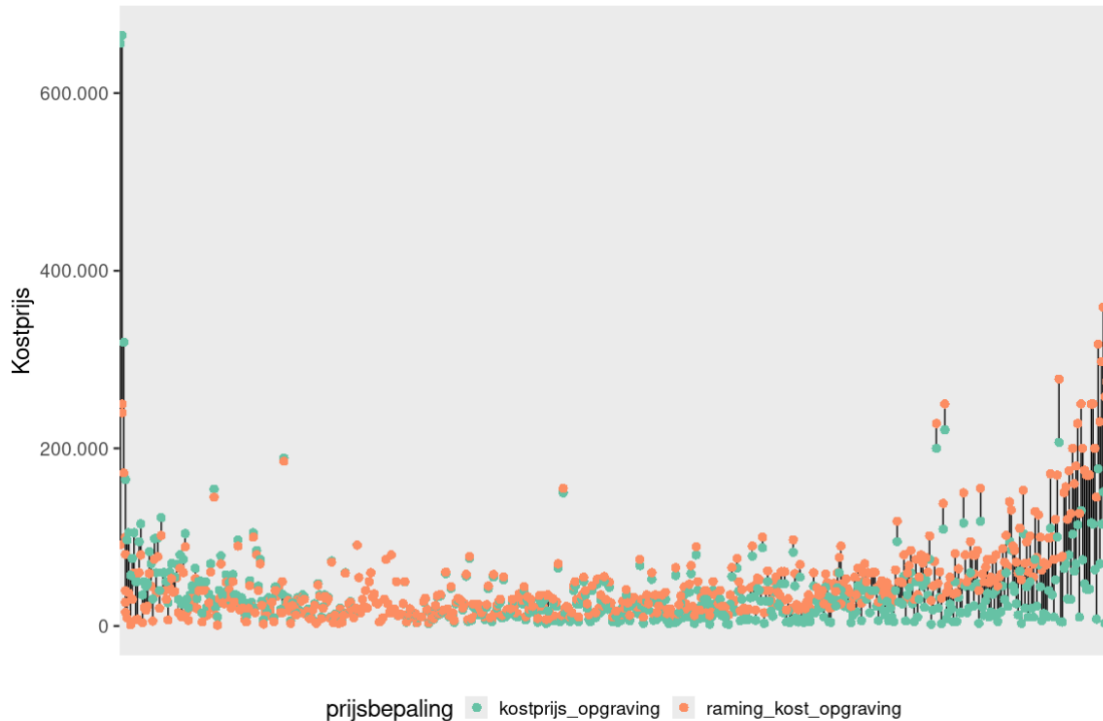
KOSTPRIJS OPGRAVING TEGENOVER RAMING: TABEL

	Aantal	Aandeel
Opgraving duurder dan raming	148	25%
Opgraving gelijk aan raming	22	3,7%
Opgraving goedkoper dan raming	422	71,3%

RELATIEF PRIJSVERSCHIL TUSSEN KOSTPRIJS EN RAMING OPGRAVING: GRAFIEK

ABSOLUUT PRIJSVERSCHIL TUSSEN KOSTPRIJS EN RAMING OPGRAVING: GRAFIEK

Duiding grafiek

De plaatsing van de opgravingen in de grafiek gebeurde in functie van de afstand tussen raming en kostprijs. Links staan opgravingen waarvan de kostprijs het hoogste boven de raming uitkomt, centraal de projecten waarbij raming en kost bij mekaar aansluiten, en rechts de opgravingen waar de kostprijs het verst benden de raming ligt. Er bestaat geen verband met datum van indiening, noch met id. Dit om anonimiteit te garanderen.

ANALYSE 35: VERDELING EINDVERSLAGEN 2022 NAAR JAAR AKTENAME ARCHEOLOGIENOTA

Onderwerp	Startjaar van archeologische trajecten met eindverslag in 2022
Gegevens	Datum indienen eindverslag, datum aktename archeologienota, koppeling archeologienota-nota-archeologierapport-eindverslag
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	Een eindverslag is het eindpunt van een archeologisch traject, dat initieel startte met een archeologienota. De analyse gaat na voor de eindverslagen uit 2022 in welk jaar de archeologienota gemeld is waarmee het traject startte.

TABEL

Jaar aktename	Aantal eindverslagen	Aandeel van eindverslagen 2022
2016	4	2%
2017	29	14,2%
2018	22	10,7%
2019	49	23,9%
2020	48	23,4%
2021	34	16,6%
2022	18	8,8%
2023	1	0,5

ANALYSE 36: ONDERZOEKSMETHODES VOORONDERZOEK

Onderwerp	Onderzoeksmethodes vooronderzoek 2022 en maatregelen per onderzoeksmethode
Gegevens	Onderzoeksmethode
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	<p>De analyse meet de frequentie van onderzoeksmethodes uit archeologienota's en uit nota's, zowel individueel als in unieke combinaties.</p> <p>Bij de meting van individuele methodes komt het totaal aantal hoger uit dan het aantal archeologienota's of nota's. In eenzelfde archeologienota of nota kunnen namelijk meerdere methodes voorkomen.</p> <p>Bij de unieke combinaties komt elke archeologienota of nota maar één keer voor. De verdeling naar maatregelen gebeurt per combinatie.</p>

ARCHEOLOGIENTOTA'S: FREQUENTIE PER ONDERZOEKSMETHODE

Onderzoeksmethode	aantal	aandeel
Bureauonderzoek	2.382	100%
Landschappelijk bodemonderzoek	211	8,9%
Proefsleuven	35	1,5%
Verkennend archeologisch booronderzoek	8	0,3%
Waarderend archeologisch booronderzoek	2	0,08%
Proefputten i.f.v. prehistorische artefactensite	0	0,0%
Geofysisch onderzoek	7	0,3%
Veldkartering	3	0,1%

NOTA'S: FREQUENTIE PER ONDERZOEKSMETHODE

Onderzoeksmethode	aantal	aandeel
Proefsleuven	680	82,7%
Landschappelijk bodemonderzoek	448	54,5%
Bureauonderzoek	96	11,7%
Verkennend archeologisch booronderzoek	86	10,5%
Waarderend archeologisch booronderzoek	25	3%
Proefputten i.f.v. prehistorische artefactensite	10	1,2%
Veldkartering	13	1,6%
Geofysisch onderzoek	2	0,2%

////////////////////////////////////

ARCHEOLOGIENOTA'S: (COMBINATIES VAN)
 ONDERZOEKSMETHODEN EN VERDELING MAATREGELEN

Onderzoeksmethode	Aantal	Aandeel	Maatregelen	
Bureauonderzoek	2.151	90,3%	GM	36,2%
			UIT	60%
			OPG	2,4%
			BIS	0,1%
			VV	0,05%
			UIT+BIS	0,09%
			UIT+OPG	0,6%
			BIS+OPG	0,6%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek	185	7,7%	GM	47%
			UIT	47%
			OPG	2,2%
			UIT+OPG	3,2%
			UIT+BIS+OPG	0,5%
Bureauonderzoek + proefsleuven	14	0,6%	GM	35,7%
			UIT	14,3%
			OPG	35,7%
			UIT+OPG	7,1%
			UIT+BIS+OPG	7,1%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek + proefsleuven	14	0,6%	GM	50%
			UIT	21,4%
			OPG	14,3%
			VV	14,3%
Andere	18	0,8%	GM	33,3%
			UIT	33,3%
			OPG	22,2%
			BIS+UIT	5,6%
			BIS+OPG	5,6%

Legende tabel

GM = Geen maatregelen

OPG = Opgraving

UIT = Uitgesteld vooronderzoek

BIS = Behoud in situ

VV = Verdere verwerking

NOTA'S: (COMBINATIES VAN) ONDERZOEKSMETHODES EN VERDELING MAATREGELEN

Onderzoeksmethode	Aantal	Aandeel	Maatregelen	
Proefsleuven	304	37%	GM	72%
			OPG	19,7%
			BIS	4%
			VV	1,7%
			BIS+OPG	2,3%
			BIS+VV	0,3%
Landschappelijk bodemonderzoek + proefsleuven	217	26,4%	GM	82%
			OPG	13,4%
			BIS	1,4%
			BIS+OPG	0,5%
			BIS+VV	0,5%
			UIT	0,5%
			VV	1,8%
Landschappelijk bodemonderzoek + verkennend archeologisch booronderzoek + proefsleuven	53	6,5%	GM	75,5%
			OPG	22,6%
			UIT	1,9%
Landschappelijk bodemonderzoek	86	10,5%	GM	93%
			OPG	4,7%
			BIS	1,2%
			VV	1,2%
Verkennend archeologisch booronderzoek + proefsleuven	19	2,3%	GM	73,7%
			OPG	15,8%
			UIT	10,5%
Landschappelijk bodemonderzoek + verkennend archeologisch booronderzoek	9	1,1%	GM	88,9%
			BIS+OPG	11,1%
Andere	134	16,3%	GM	69,4%
			OPG	17,2%
			BIS	5,2%
			BIS+OPG	4,5%
			UIT	3%
			VV	0,8%

Legende tabel

GM = Geen maatregelen

OPG = Opgraving

UIT = Uitgesteld vooronderzoek

BIS = Behoud in situ

VV = Verdere verwerking

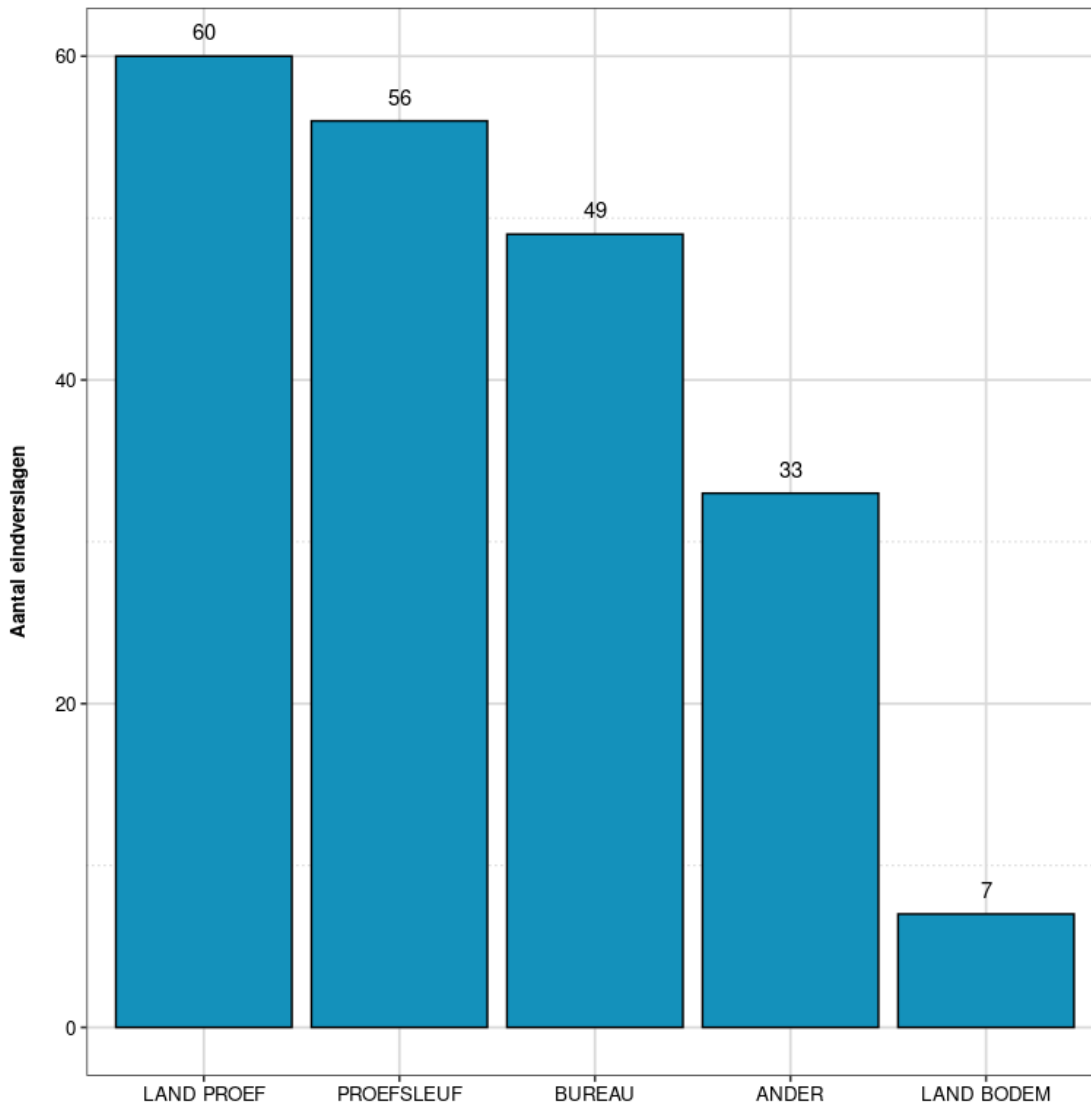

ANALYSE 37: GEBRUIKTE ONDERZOEKSMETHODES IN AANLOOP NAAR EINDVERSLAG

Onderwerp	Onderzoeksmethodes bij het vooronderzoek dat aanleiding gaf tot een eindverslag
Gegevens	koppeling archeologienota-nota-archeologierapport, onderzoeksmethode
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram
Opmerkingen	Een eindverslag is het eindpunt van een archeologisch traject, dat initieel startte met een archeologienota. De analyse gaat voor de eindverslagen uit 2022 na welke onderzoeksmethodes gebruikt zijn bij het vooronderzoek dat leidde tot de opgraving.

GRAFIEK

Legende

PROEFSLEUF = Vooronderzoek met bureauonderzoek en enkel proefsleuven/proefputten

BUREAU= Vooronderzoek met enkel bureauonderzoek

LAND PROEF = Vooronderzoek met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten

LAND BODEM = Vooronderzoek met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek

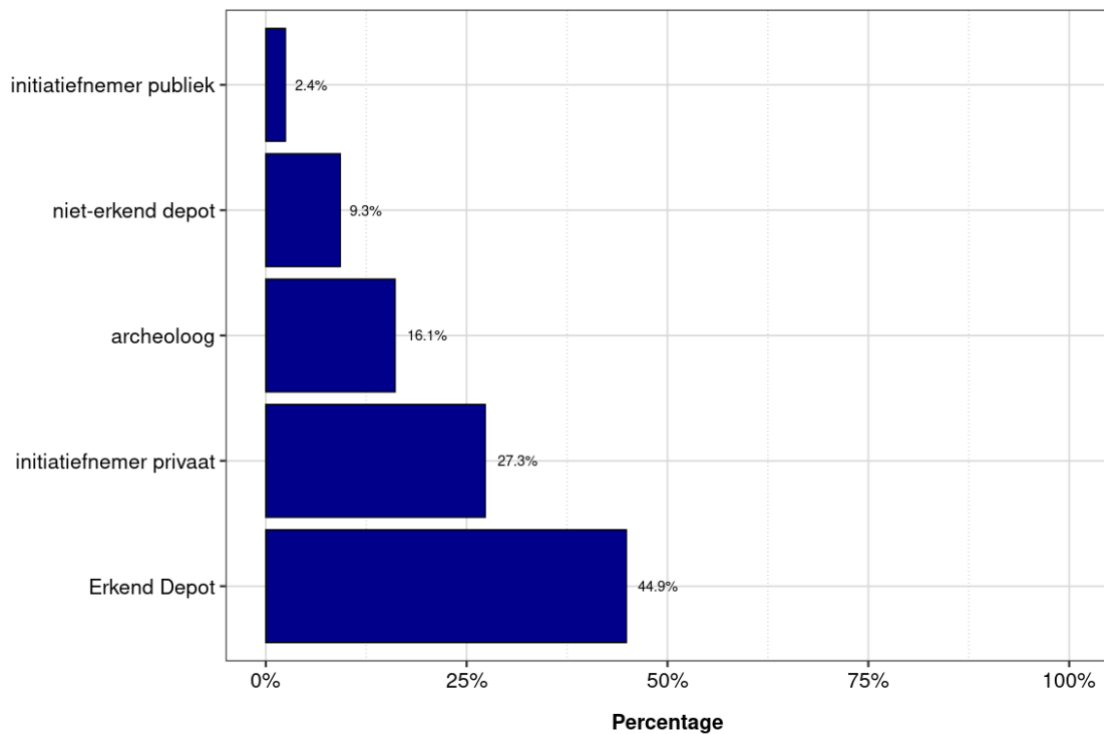
ANDER: Vooronderzoek met andere onderzoekscombinaties, bijvoorbeeld bureauonderzoek, veldkartering en proefsleuven/proefputten, of bureauonderzoek, verkennend archeologisch booronderzoek en proefsleuven/proefputten.

ANALYSE 38: BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCHE ENSEMBLES

Onderwerp	Vooropgestelde bewaarplaats van archeologische ensembles die resulteren uit opgravingen
Gegevens	bewaarplaats archeologisch ensemble
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram
Opmerkingen	Erkende archeologen geven bij het indienen van het eindverslag aan waar het archeologisch ensemble van de opgraving bewaard zal worden.

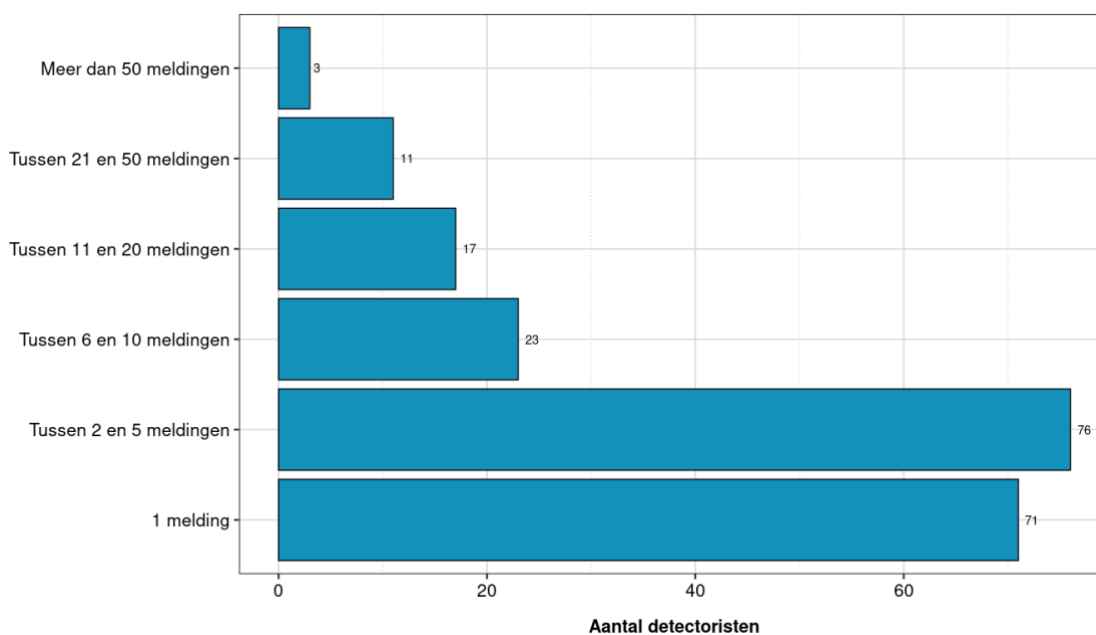
GRAFIEK

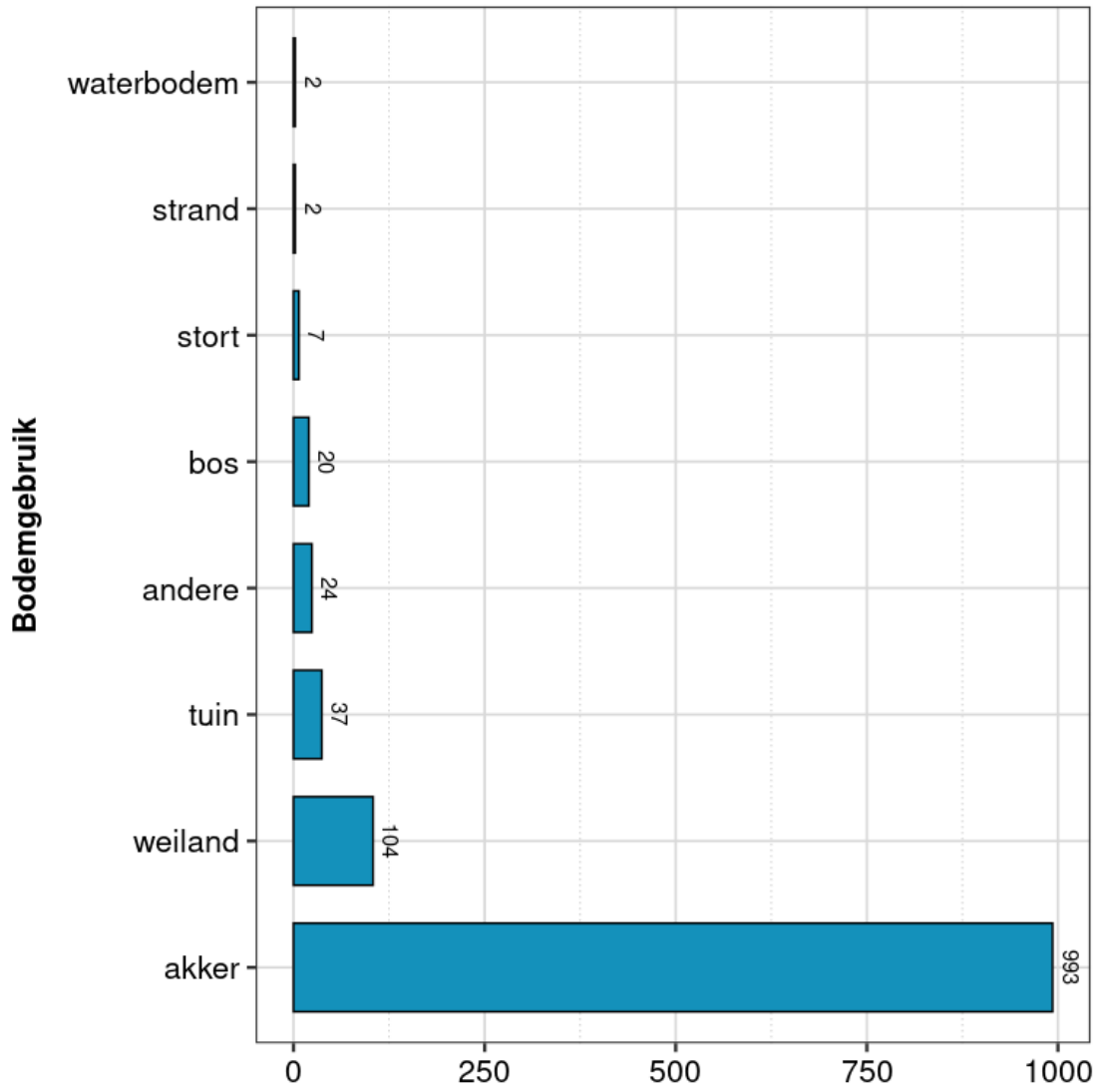
ANALYSE 39: MELDINGEN METAALDETECTIE

Onderwerp	Meldingen door erkende metaaldetectoristen
Gegevens	Datum melding, erkende metaaldetectorist, grondgebruik
Bronnen	Metaaldetectie vondstmeldingsformulier
Voorstellingswijze	Staafdiagram, histogram
Opmerkingen	<p>De analyse telt het aantal meldingen per metaaldetectorist die in 2022 meldde (153 individuen). De analyse gaat voorbij aan metaaldetectoristen die geen meldingen deden.</p> <p>De erkende metaaldetectorist geeft bij de melding waarvoor het terrein waar hij de vondsten opspoorde gebruik wordt.</p>

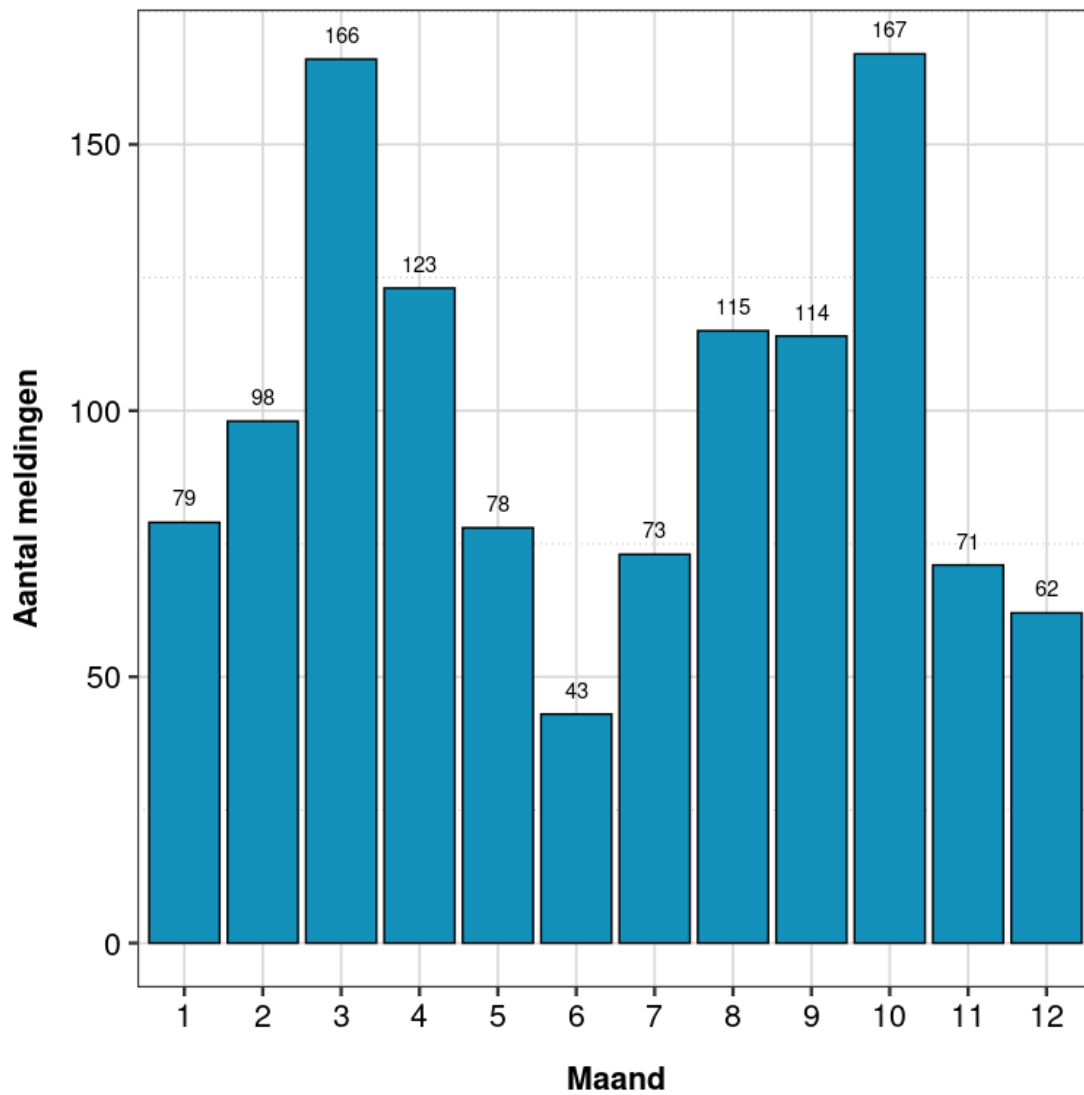
AANTAL MELDINGEN PER METAALDETECTORIST: GRAFIEK

GEMELDE DETECTIEVONDSTEN: BODEMGEBRUIK TERREINEN

MELDINGEN METAALDETECTIE PER MAAND VOLGENS MELDINGSDATUM

LANGETERMIJNANALYSE 1: VERHOUDING DEFINITIEVE MAATREGELEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

Onderwerp	Het percentage van maatregelen van definitief afgeronde archeologische vooronderzoeken
Gegevens	ID vooronderzoek, programma van maatregelen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	<p>De analyse bekijkt over alle jaren heen naar alle definitief afgeronde archeologische vooronderzoeken. Dit wil zeggen archeologienota's met als maatregel behoud in situ, opgraving, verdere verwerking of geen maatregelen en archeologienota's met als maatregel uitgesteld vooronderzoek waar reeds een bijbehorende nota op is gevolgd met een definitief programma van maatregelen.</p> <p>Het startjaar in deze analyse is het jaar waarin het vooronderzoek begon, het jaar van melden van de eerder archeologienota van het onderzoek.</p>

AANDEEL DEFINITIEF PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOORONDERZOEK 2016-2022: TABEL

	Aantal	Percentage
Geen maatregelen	11.058	85,1%
Opgraving	1.569	12,1%
Behoud in situ	132	1,0%
Verdere verwerking	95	0,7%
Behoud in situ + opgraving	102	0,8%
Behoud in situ + verdere verwerking	5	0,04%

////////////////////////////////////

AANDEEL DEFINITIEF PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
VOORONDERZOEK NAAR INITIËLE STARTJAAR VAN DE
ARCHEOLOGIENOTA: TABEL

Startjaar	Maatregelen	Aantal	Percentage
2016	Geen maatregelen	759	84,8%
	Opgraving	112	12,5%
	Behoud in situ	12	1,3%
	Behoud in situ + opgraving	5	0,6%
	Verdere verwerking	6	0,7%
2017	Geen maatregelen	2.257	85,4%
	Opgraving	339	12,8%
	Behoud in situ	16	0,6%
	Behoud in situ + opgraving	13	0,5%
	Verdere verwerking	17	0,6%
2018	Geen maatregelen	1.428	83,6%
	Opgraving	226	13,2%
	Behoud in situ	23	1,4%
	Behoud in situ + opgraving	19	1,1%
	Verdere verwerking	10	0,6%
	Behoud in situ + verdere verwerking	2	0,1%
2019	Geen maatregelen	1.449	83,7%
	Opgraving	226	13,1%
	Behoud in situ	18	1,0%
	Behoud in situ + opgraving	17	1,0%
	Verdere verwerking	18	1,1%
2020	Geen maatregelen	1.406	83,4%
	Opgraving	226	13,4%
	Behoud in situ	20	1,2%
	Behoud in situ + opgraving	12	0,7%
	Verdere verwerking	16	1,0%
2021	Geen maatregelen	1.494	86%
	Opgraving	188	10,8%
	Behoud in situ	18	1,0%
	Behoud in situ + opgraving	12	0,7%
	Verdere verwerking	15	0,9%
2022	Geen maatregelen	1.278	86,9%
	Opgraving	151	10,3%
	Behoud in situ	17	1,2%
	Behoud in situ + opgraving	9	0,6%
	Verdere verwerking	9	0,9%
	Behoud in situ + verdere verwerking	3	0,2%
2022	Geen maatregelen	987	88,2%
	Opgraving	101	9%
	Behoud in situ	8	0,7%
	Behoud in situ + opgraving	15	1,3%
	Verdere verwerking	4	0,4%

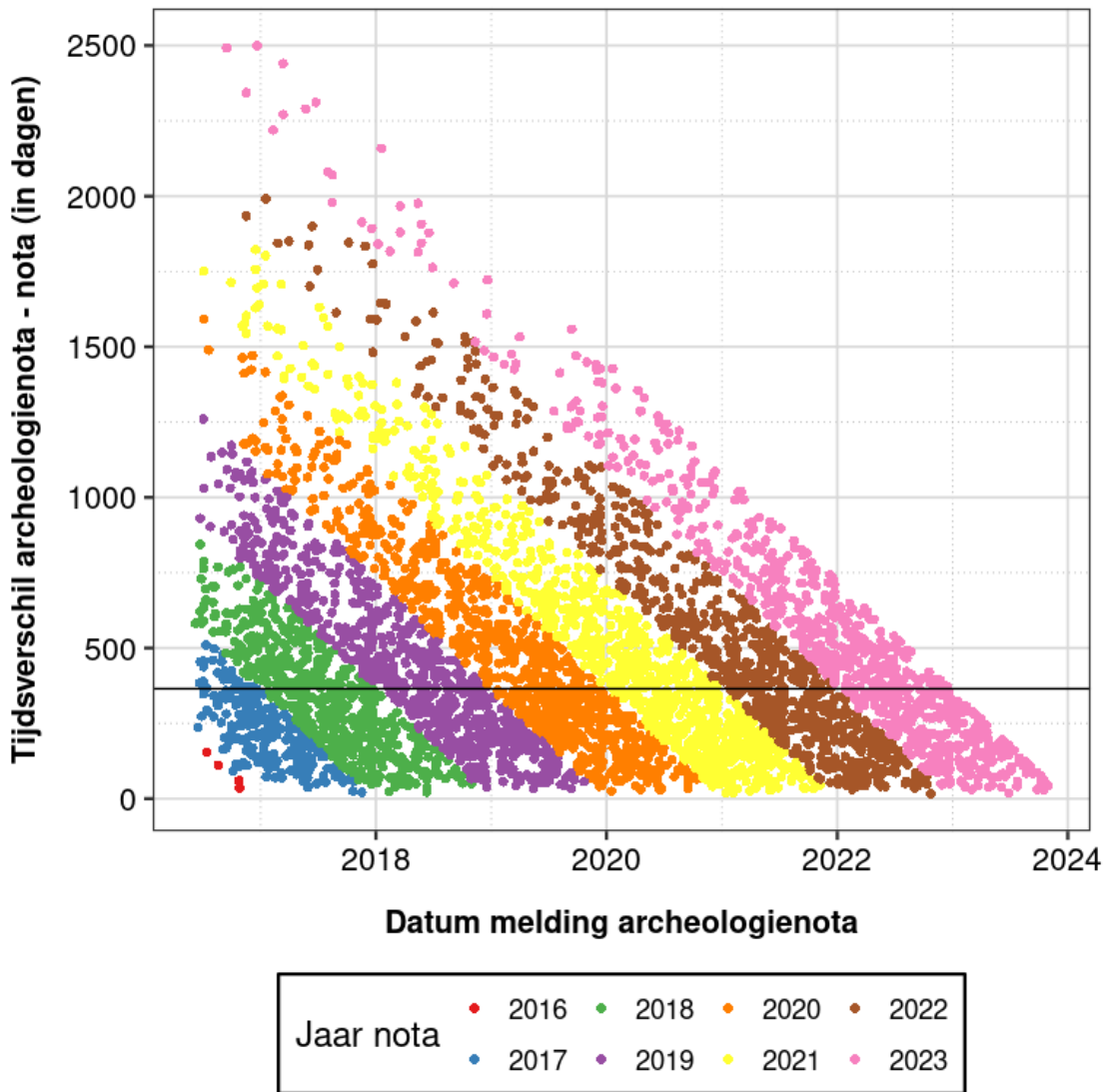
////////////////////////////////////

LANGETERMIJNANALYSE 2: TIJD TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN MELDEN BIJBEHORENDE NOTA BIJ AFGERONDE VOORONDERZOEKEN

Onderwerp	Het aantal kalenderdagen tussen de datum melden van een archeologienota en de bijbehorende gekoppelde nota
Gegevens	ID vooronderzoek, datum melden archeologienota en nota
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Spreidingsdiagram
Opmerkingen	<p>De grafiek geeft het tijdsverschil weer tussen de datum van melden van de archeologienota en de datum van melden van de eraan gekoppelde nota.</p> <p>De kleur geeft aan in welk jaar de nota gekoppeld aan de archeologienota werd gemeld.</p> <p>De horizontale lijn op de grafiek geeft arbitrair een verschil in kalenderdagen van 365 dagen weer.</p>

GRAFIEK

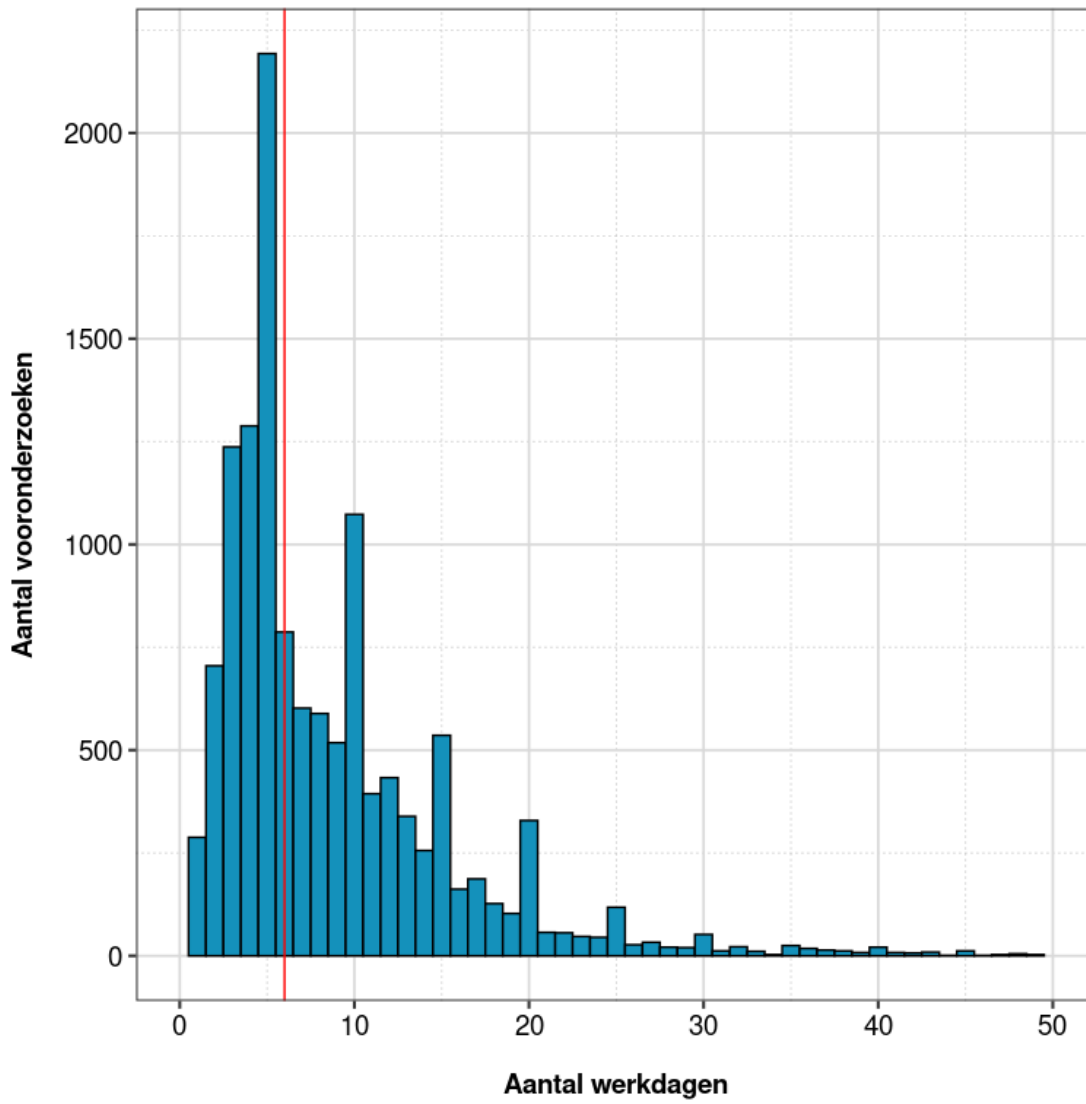

LANGETERMIJNANALYSE 3: TIJDSINVESTERING IN WERKDAGEN AFGERONDE VOORONDERZOEKEN

Onderwerp	Het totale aantal werkdagen dat afgeronde vooronderzoeken in beslag nemen
Gegevens	ID vooronderzoek, werkdagen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram
Opmerkingen	<p>De verdeling van het totaal aantal werkdagen dat een vooronderzoek in beslag neemt. Het gaat om de werkdagen van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen enerzijds en de werkdagen van archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek opgeteld met het aantal werkdagen van de bijbehorende gekoppelde nota met een definitief programma van maatregelen anderzijds. Archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek waar nog geen nota voor beschikbaar is, worden niet meegenomen.</p> <p>De mediaan is aangegeven in kleur met een verticale lijn.</p>

GRAFIEK

LANGETERMIJNANALYSE 4: AANDEEL UITGESTELDE VOORONDERZOEKEN DIE NOG ACHTERBLIJVEN

Onderwerp	Aandeel archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek waar de nota nog achterwege blijft
Gegevens	ID archeologienota, maatregelen, ID nota
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	Van alle archeologienota's met aktename met maatregel uitgesteld vooronderzoek koppelen we de bijbehorende nota met aktename. Indien dergelijke koppeling niet voorhanden is, is er nog geen nota gevolgd op de archeologienota en blijft het uitgestelde vooronderzoek momenteel achterwege. Het percentage is het aantal archeologienota's met maatregel uitgesteld traject zonder gekoppelde nota.

TABEL

Startjaar	Percentage archeologienota's (maatregel uitgesteld vooronderzoek) zonder nota
2016	36,9%
2017	39,3%
2018	38,5%
2019	41,5%
2020	45,1%
2021	52,3%
2022	65,3%
2023	91,1%

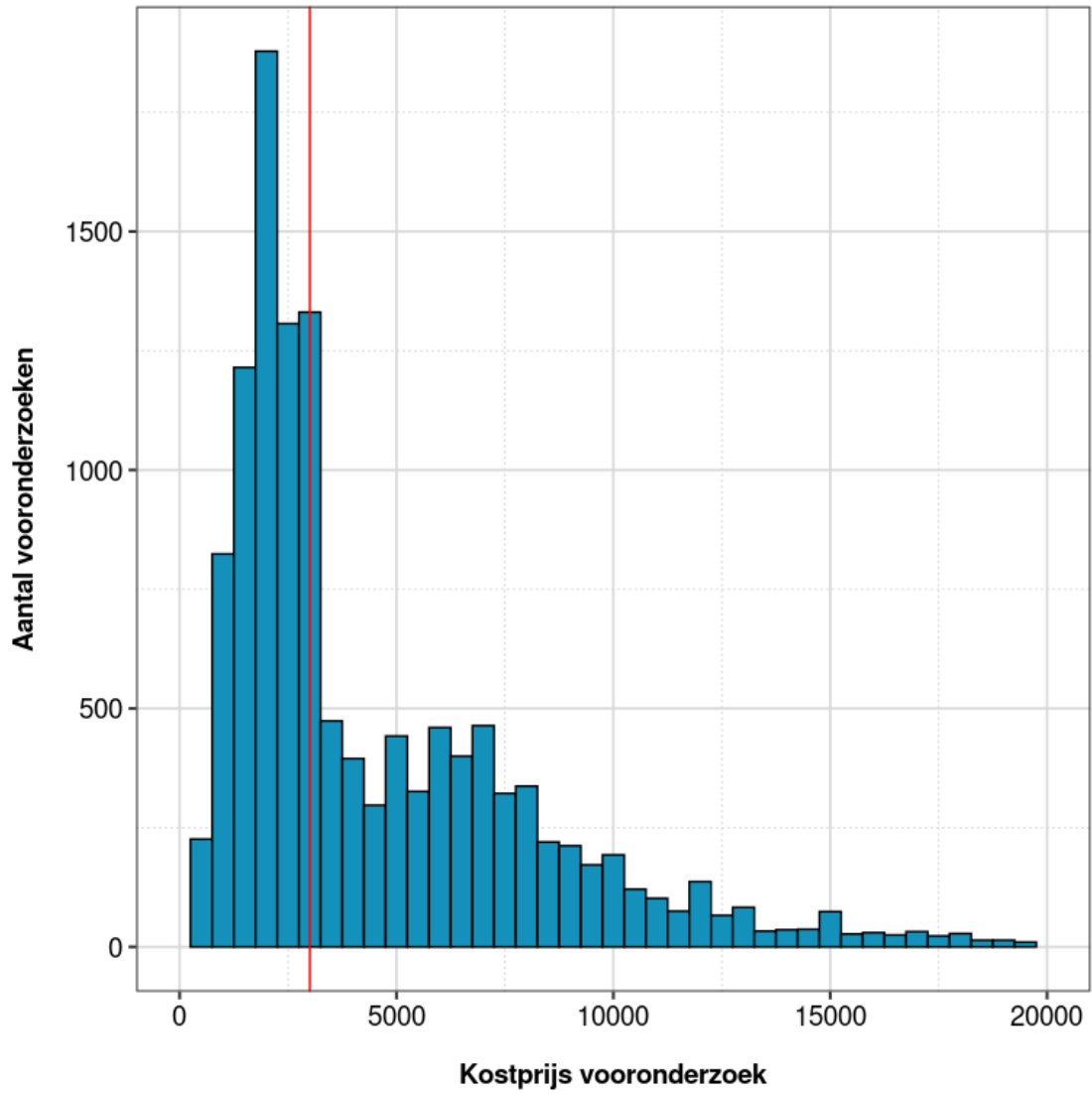
////////////////////////////////////

LANGETERMIJNANALYSE 5: MODALE KOSTPRIJS VAN VOLLEDIG AFGERONDE VOORONDERZOEKEN

Onderwerp	Totale kostprijs van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen en archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek met de kostprijs van de bijbehorende gekoppelde nota
Gegevens	ID archeologienota, ID nota, kostprijs vooronderzoek
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram
Opmerkingen	<p>We berekenen de kostprijs van alle definitief afgeronde vooronderzoeken, zijnde de kostprijs van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen enerzijds en de kostprijs van archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek met de kostprijs van de bijbehorende gekoppelde nota, indien al beschikbaar, anderzijds.</p> <p>De grafiek geeft de verdeling weer van de kostprijzen van afgeronde vooronderzoeken voor de periode 2016 tot en met 2022.</p> <p>De mediaan is aangegeven in kleur met een verticale lijn.</p>

GRAFIEK

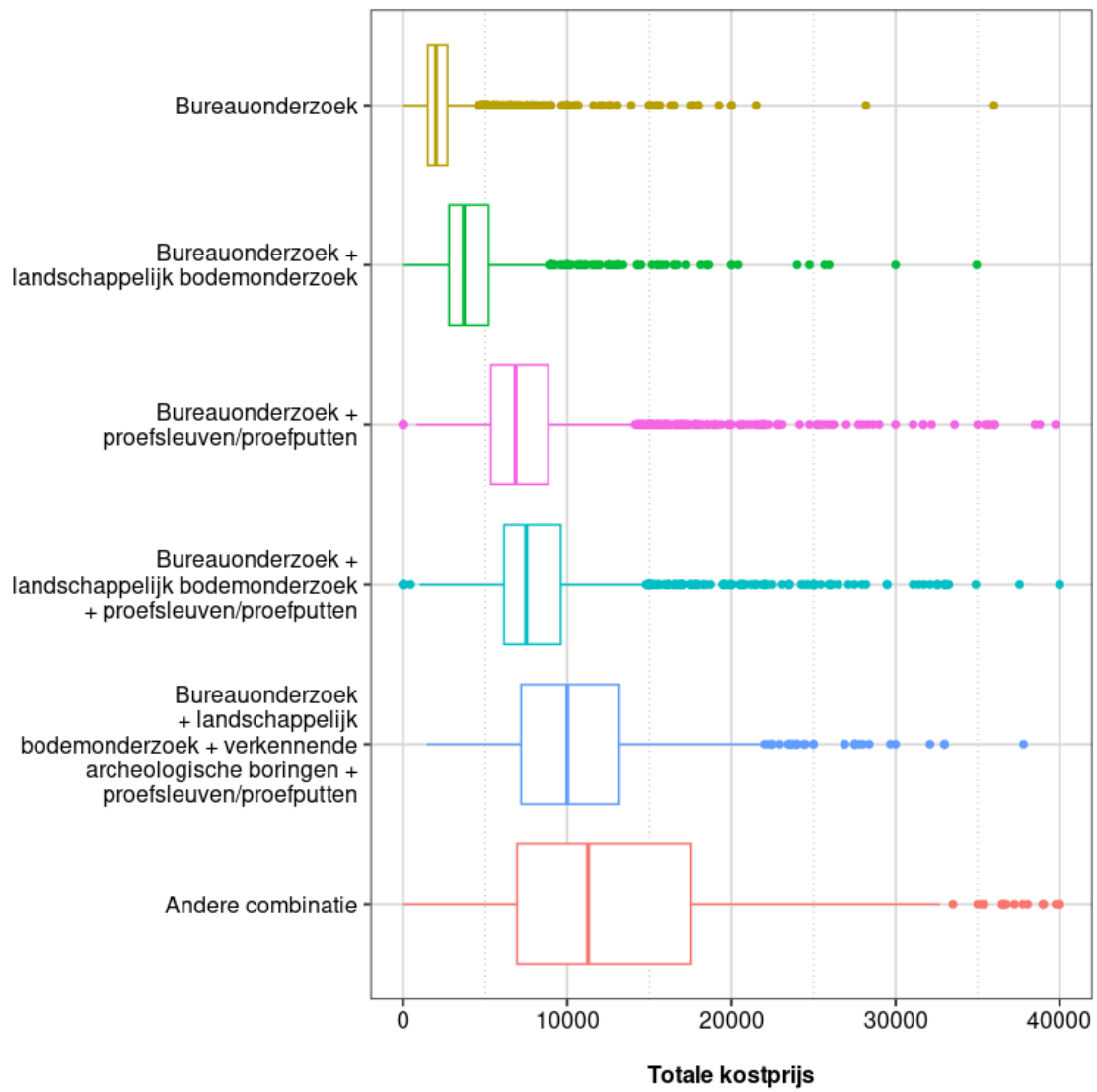

LANGETERMIJNANALYSE 6: MODALE KOSTPRIJS PER ONDERZOEKSMETHODE VOORONDERZOEK

Onderwerp	Modale kostprijs van afgeronde vooronderzoeken naargelang gehanteerde onderzoeksmethodes
Gegevens	ID vooronderzoek, totale kostprijs vooronderzoek, definitief programma van maatregelen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Boxplot
Opmerkingen	We groeperen de afgeronde vooronderzoeken naar de gehanteerde onderzoeksmethodes, of combinaties van methodes, die de archeoloog toepaste gedurende het vooronderzoek. De vijf meest voorkomende onderzoeksmethodes worden gevisualiseerd, de andere combinaties komen in een categorie 'andere'.

////////////////////////////////////

GRAFIEK

LANGETERMIJNANALYSE 7: FREQUENTIE VAN VEELVOORKOMENDE ONDERZOEKSCOMBINATIES

Onderwerp	Frequentie van veelvoorkomende onderzoekscombinaties bij definitief afgeronde vooronderzoeken
Gegevens	ID archeologienota, ID nota, onderzoeksmethodes
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	We groeperen de gehanteerde onderzoeksmethodes per definitief afgerond vooronderzoek en tellen de meest voorkomende combinaties van onderzoeksmethodes.

TABEL

Onderzoeksmethode	Aantal	Aandeel
Bureauonderzoek	6.855	52,8%
Bureauonderzoek + proefsleuven/proefputten	2.241	17,3%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek + proefsleuven/proefputten	1.672	12,9%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek	1.301	10%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek + verkennende archeologische boringen + proefsleuven/proefputten	480	3,7%
Andere combinatie	441	3,4%

////////////////////////////////////

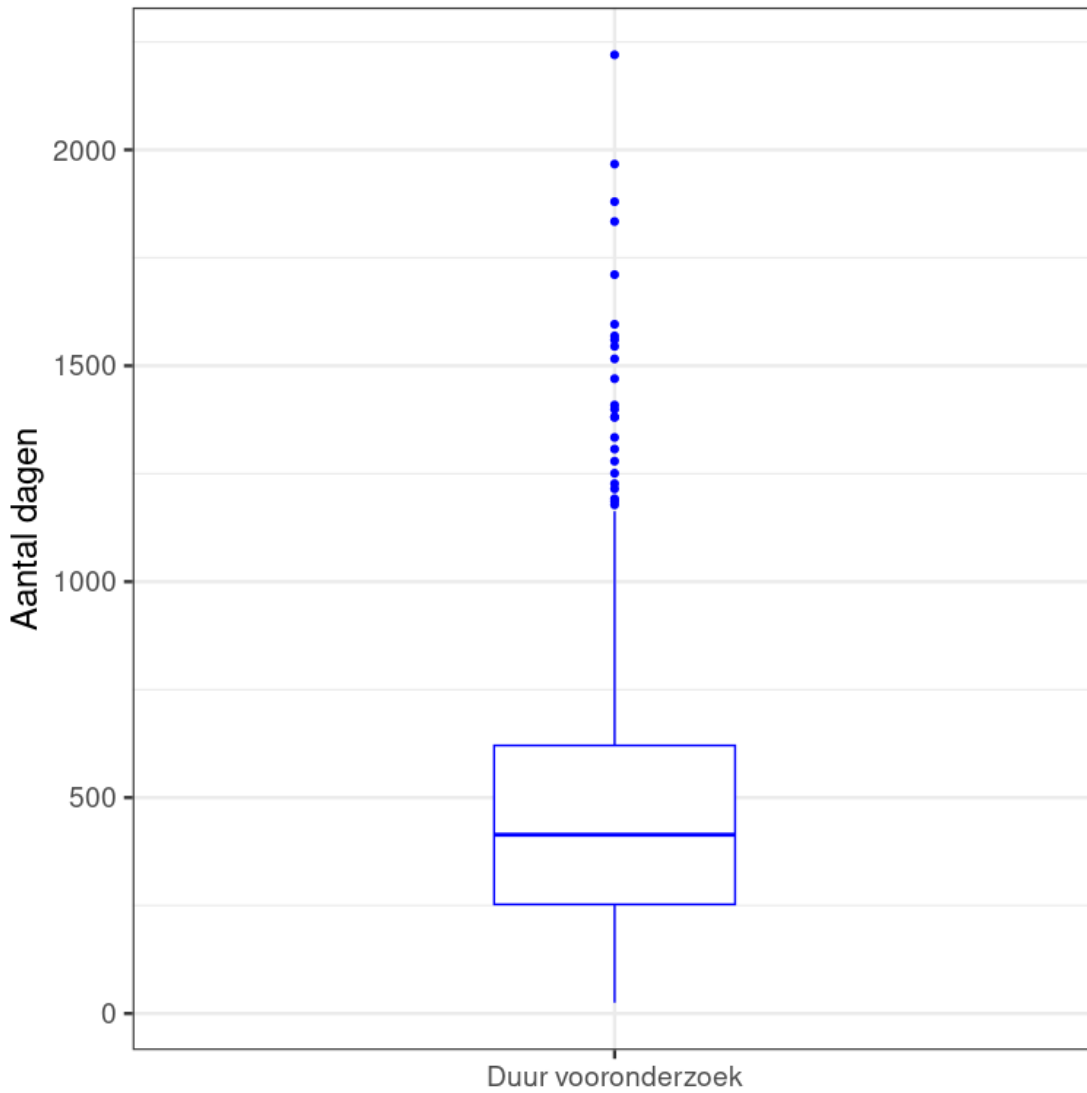
LANGETERMIJNANALYSE 8: MODALE TIJD

ARCHEOLOGISCHE TRAJECTEN

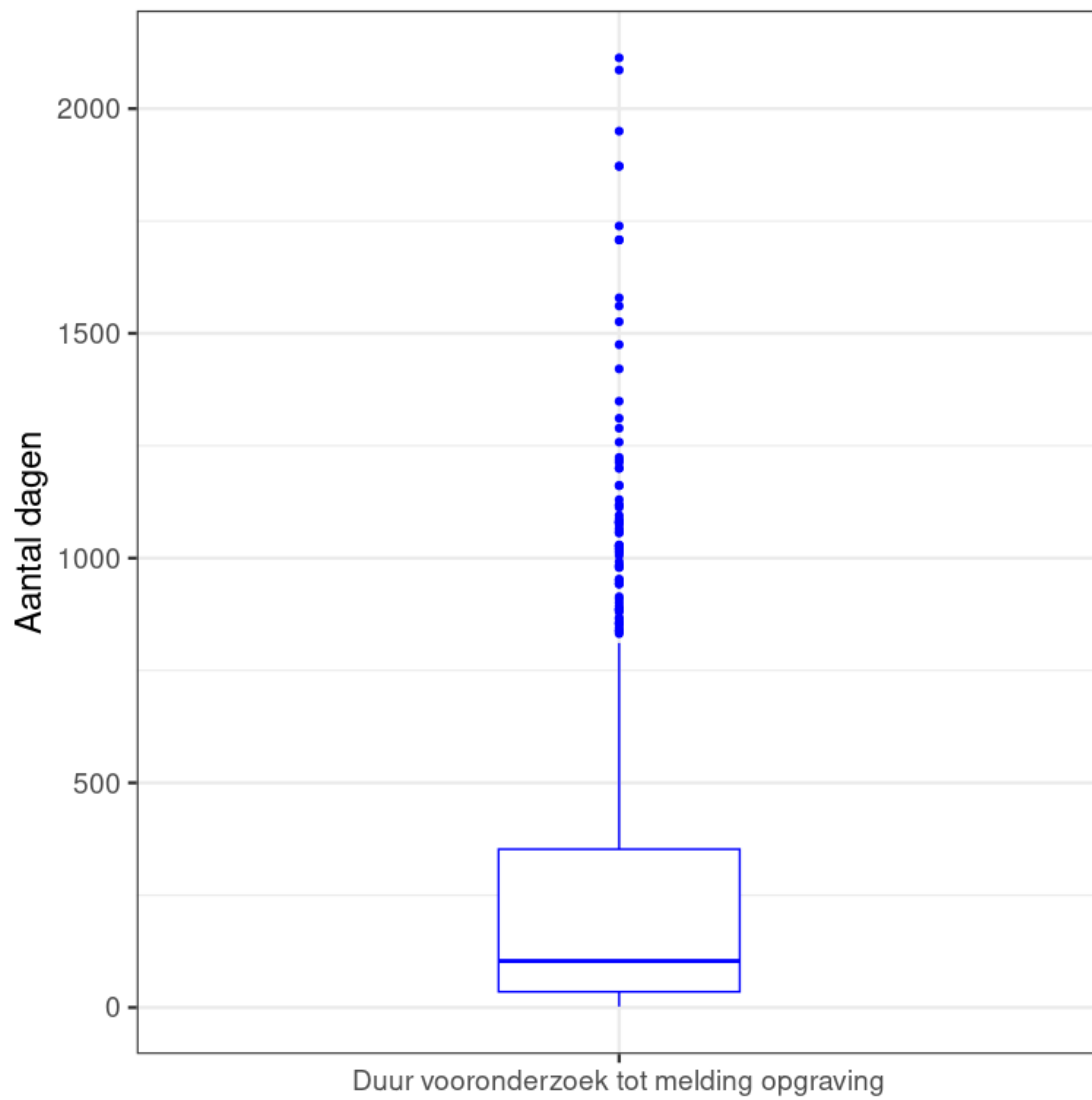
Onderwerp	Modale tijd in kalenderdagen van archeologische projecten met een opgraving tot en met eindverslag
Gegevens	ID archeologienota, ID nota, ID archeologierapport, einddatum veldwerk
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Boxplot
Opmerkingen	<p>We berekenen het aantal kalenderdagen tussen de eerste melding van een vooronderzoek en de indieningsdatum van het eindverslag van een archeologische opgraving. Het vooronderzoek bevat een programma van maatregelen dat, ofwel na een archeologienota, ofwel na afloop van het uitgesteld vooronderzoek (nota), een archeologische opgraving vooropstelt. Het archeologierapport van de opgraving bevat de einddatum van het veldwerk. Het eindverslag sluit het archeologische traject af.</p> <p>We splitsen dit op in verschillende fases:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De fase van het vooronderzoek; - De fase tussen het afronden van het vooronderzoek en de start van de opgraving; - De fase tussen de start van de werken en de einddatum van het veldwerk van de opgraving; - De fase tussen het einde van het veldwerk en het indienen van het eindverslag.

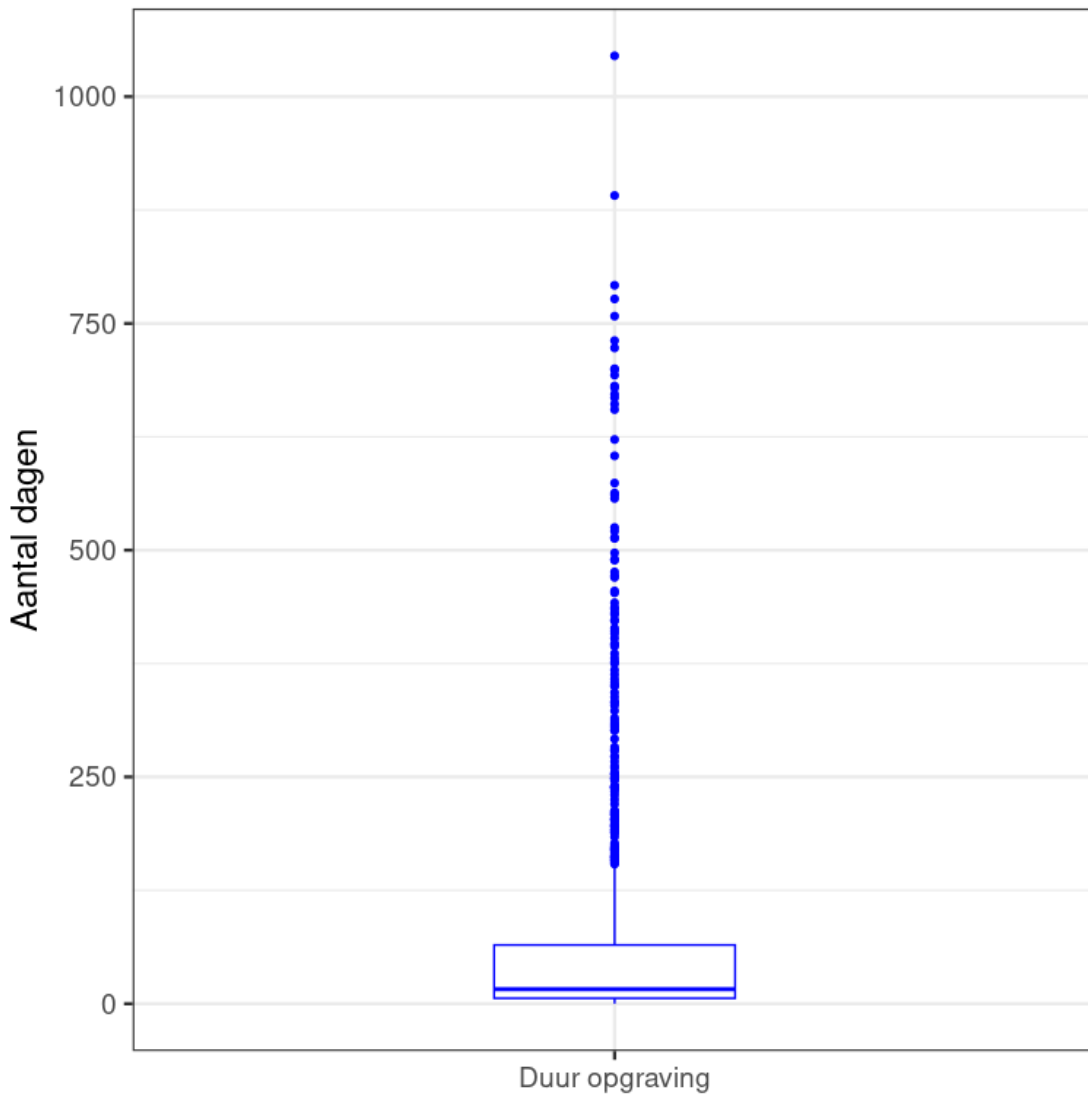
TIJDSDUUR VOORONDERZOEK: TIJDSVERSCHIL TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN MELDEN GEKOPPELDE NOTA: GRAFIEK

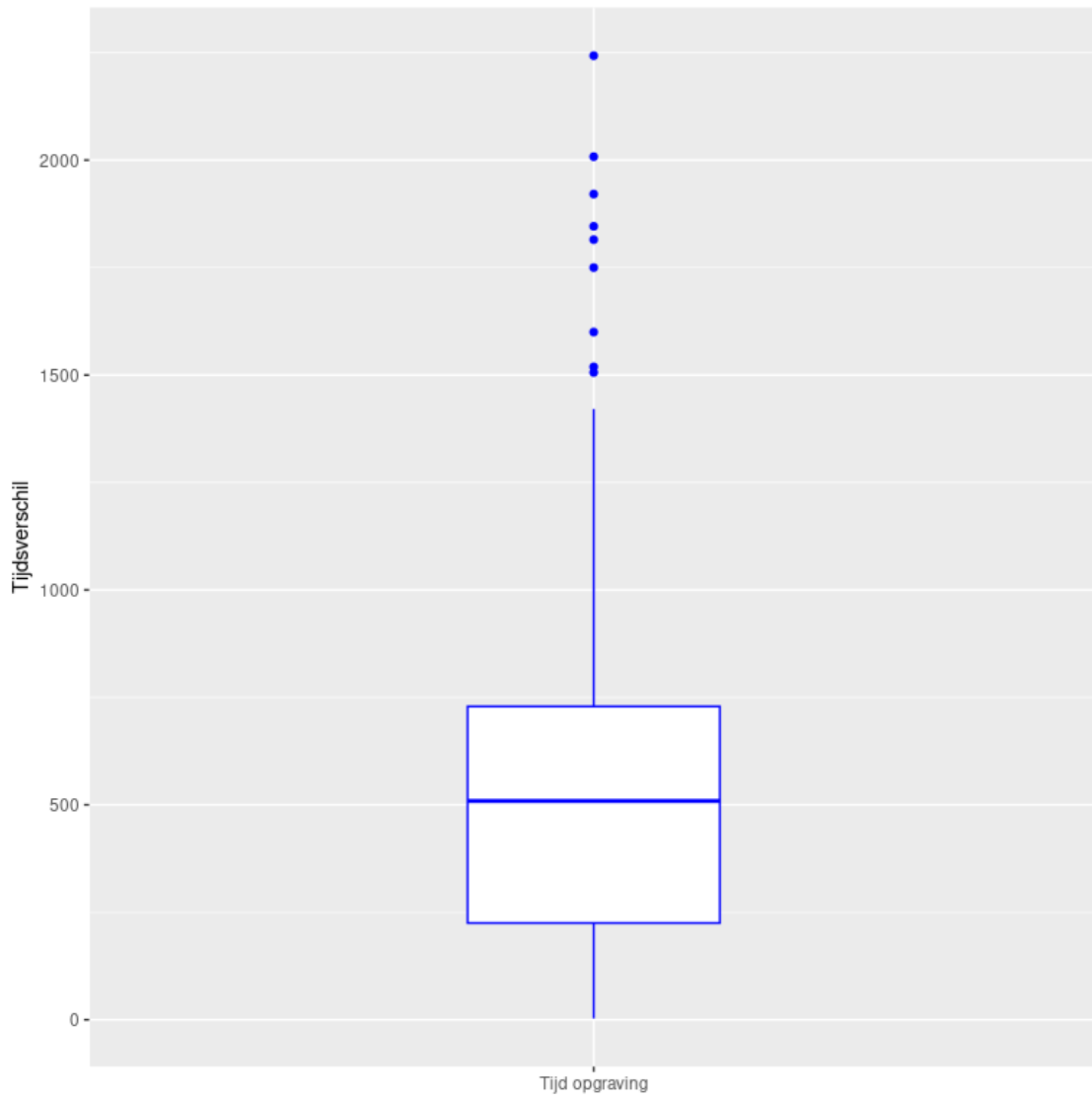
TIJDSDUUR VOORONDERZOEK: TIJDVERSCHIL TUSSEN MELDEN VOORONDERZOEK EN START VELDWERK OPGRAVING: GRAFIEK

TIJDSDUUR OPGRAVING: DUUR VELDWERK OPGRAVING: GRAFIEK

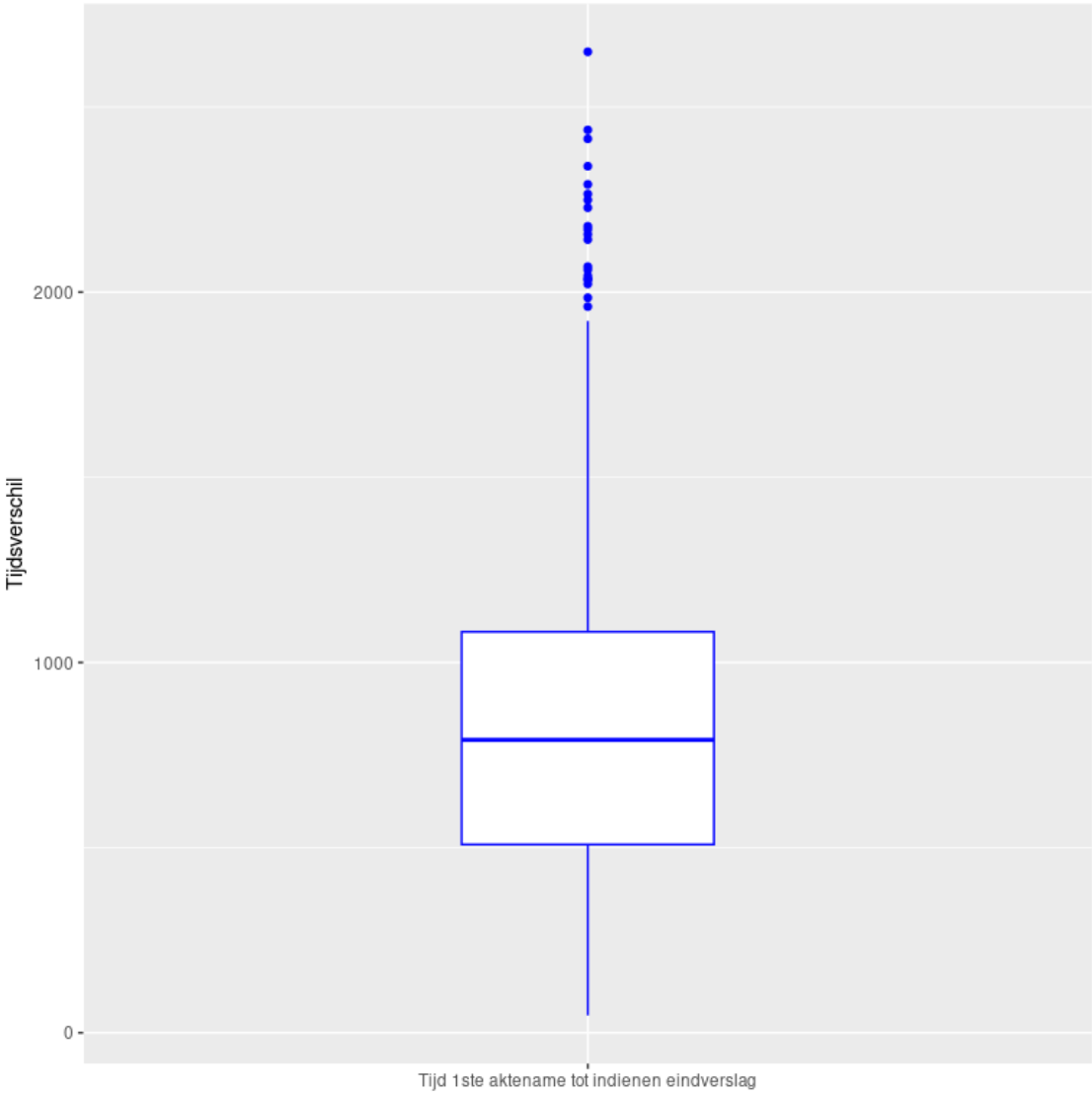

TIJDSDUUR OPGRAVING: TIJDSVERCHIL TUSSEN EINDE VELDWERK EN INDIENEN EINDVERSLAG: GRAFIEK

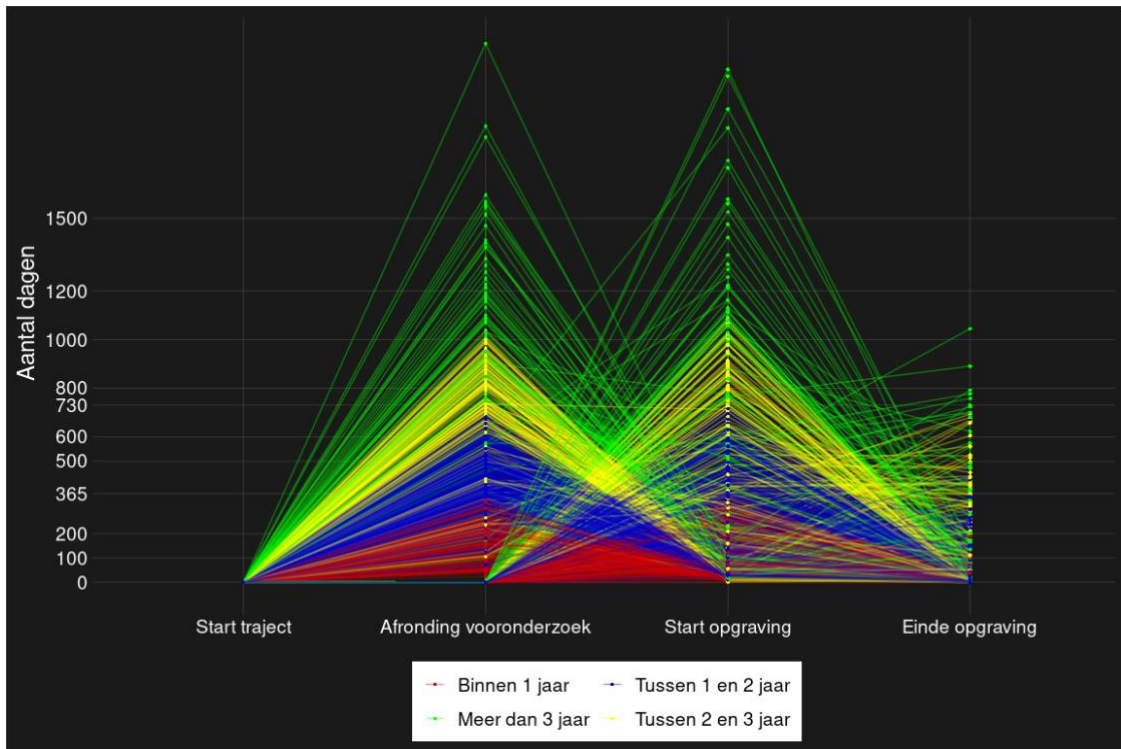

////////////////////////////////////

TIJDSDUUR VOLLEDIG TRAJECT: VAN MELDEN VOORONDERZOEK
TOT INDIENEN EINDVERSLAG OPGRAVING: GRAFIEK

AANTAL DAGEN PER FASE IN HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT

////////////////////////////////////

**LANGETERMIJNANALYSE 9: AANTAL
 ARCHEOLOGIERAPPORTEN NAAR BEGINJAAR
 VOORONDERZOEK**

Onderwerp	Aantal ingediende archeologierapporten naar aanleiding van een vergunningsplichtige ingreep in de bodem, geordend naargelang het startjaar van de gekoppelde archeologienota
Gegevens	ID archeologierapport, ID archeologienota, datum melden
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	

TABEL

Jaar start vooronderzoek	Aantal archeologierapporten op 31-12-2023
2016	91
2017	278
2018	202
2019	193
2020	167
2021	110
2022	59
2023	6

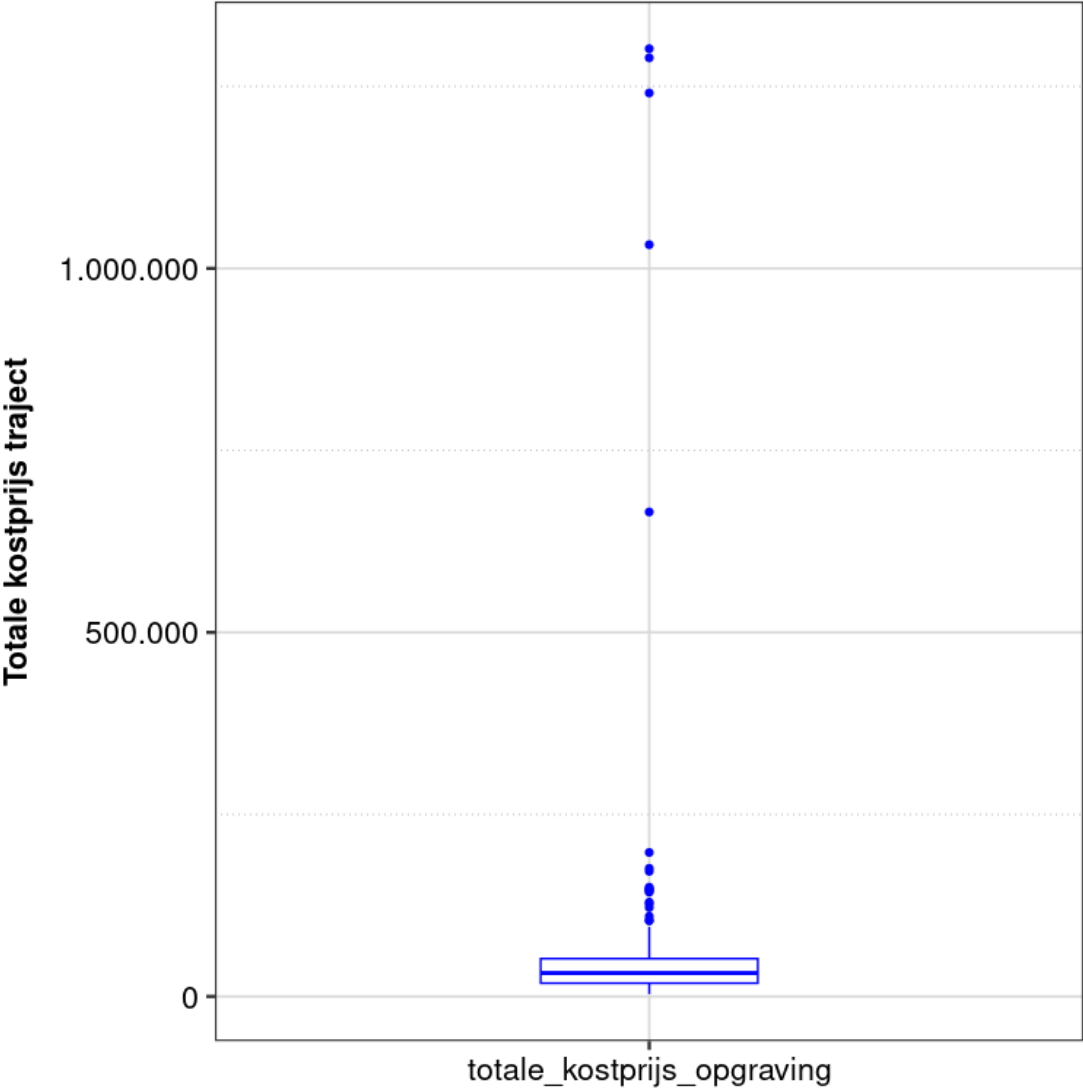
LANGETERMIJNANALYSE 10: TOTALE KOSTPRIJS

ARCHEOLOGISCHE TRAJECTEN MET OPGRAVING

Onderwerp	Totale kostprijs van vooronderzoek en opgraving voor trajecten waar al een eindverslag beschikbaar is
Gegevens	Koppeling archeologienota-nota-archeologierapport-eindverslag, kostprijs
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Boxplot, table, staafdiagram
Opmerkingen	Een eindverslag is het eindpunt van een archeologisch traject, dat initieel startte met een archeologienota. De analyse gaat na voor de eindverslagen uit 2022 wat de totale kostprijs was voor het onderzoekstraject, vanaf archeologienota over eventuele nota tot en met eindverslag (opgraving).

KOSTPRIJS AFGERONDE TRAJECTEN MET OPGRAVING: GRAFIEK

AANDEEL KOSTPRIJS OPGRAVING BINNEN TOTALE KOSTPRIJS AFGEROND TRAJECT: GRAFIEK

